

**Sermones prestantissimi viri Ro|berti de Litio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professo||ris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxij. vi. no.Maij.

De precipuis festis beate Marie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

De cōceptione beate Marie. Sermo I

in dī: Non clurient neq; sitiēt ampliū
et. Ideo Bern. dicit: Felix anima que
seculente carnis supata miseria in hu-
iis sapiētē lumine reūscit: Iō Pau.
Rom. vii. dicebat: Infelix ego hō quis
me liberabit de corpore mortis huius?
Aug. li. soliloquior dicit: Felices qui
de naufragio vite p̄sident ad tāta gau-
dia sā peruenire meruerunt. Infelices
nos t̄ miseri q̄ p̄ huius maris fructu ma-
gnas t̄ p̄ celolas voragini trahimus
nauē ignotātes an ad portū salutē per-
uenire valeam⁹. Infelices inquā quoq;
est vita in exilio: vita i periculo finis in
dubio: nesciētēs finē nostrū: q̄ oīa i su-
cū reseruant incēta: t̄ adhuc in pe-
lagi fluctib⁹ versamur suspīrantes ad
pōtū. Hec ille. **G** Tertio ab inferno vi-
debit se liberatos t̄ tāta miseria: ubi
smpiter⁹ est horor t̄ dānati crucian-
tur. Et q̄bus cib⁹ colligīt q̄ cātabūt t̄
glorificabūt dēū. **S** q̄d quō in celo possit
cātari: multis nō est clarū cū dicat Da-
mascen⁹ de angelis. **L**ōfilia sermone si-
ne voce plato. Et Esa. H̄dicere v̄. v̄. c.
Clamabat alter ad alterū sc̄tū sanct⁹
sc̄tū. Ad hoc dicit Bon. in. ii. dist. ii. q̄
in paradiſo erit laus mētalis vocalis.
Pr̄ hoc q̄r̄ multi sc̄ti ab angelis cū lau-
dib⁹ vocalib⁹ sunt delati. **S** t̄ tutius
est dicere q̄ erit angelis mētalis: in ho-
minib⁹ nō v̄trāq;: vt tot⁹ hō ferat i lau-
dē diuinā. Si querāt quō pōt̄ hoc eē;
diat q̄ illa formatio vocis nō fiet p̄ spi-
rationē respirationē: s̄ p̄ aērē q̄ quasi
naturalē erit beatis cōplāt. r̄sūcūt p̄t̄
in quibusdā aīalibus vt in opib⁹. Vel
terē ita deseruier empyreūz glificatis
sicut aer corporib⁹ nō glorificatis. Si
cōsiderem⁹ ergo fratres charissimi. di.
Greg. in homel. que t̄ quāta sunt q̄ no-
bis p̄mittuntur in celis t̄c. v̄sq; ibi mu-
nere letari. Ad q̄ nos p̄ducat ille q̄ vi-
ue t̄ regnat in secula seculorū. Amen.

Explicitus est tractatus
de beatitudine sanctorū.

G Tabula in sequētē tractatum.
De cōceptione intemerate marie vir-
ginis. **S**ermo. i.
De sancta nobili et digna nativitate
virginis gloriole. **S**ermo. ii.
De annunciatione glorioſſime vir-
ginis marie. **S**ermo. iii.
In festo visitationis beate marie de
privilegiis maternitatis eiusdē: ppter
que ipa p̄ficitissima t̄ singularis me-
rito nuncupatur. **S**ermo. iiii.
In festo purificationis beate marie
de tribus virtutibus eiusdem contem-
plandis. **S**ermo. v.
De assumptione t̄ exaltatione virgi-
nis sacratissime i qua maxima relucet
diuina potētia. **S**ermo. vi.
De sancto ioseph. **S**ermo. vii.
De bona spe. **S**ermo. viii.
De virginitate. **S**ermo. ix.
De patiētia que est omnibus necessa-
ria. **S**ermo. x.
De p̄destinatōrum numero t̄ dam-
natorum. **S**ermo. xi.
De iudicio pestilētie. **S**ermo. xii.
De morte. **S**ermo. xiii.
De cārenis. **S**ermo. xiiii.

G Sequitur tractatus v̄t̄imus huius
operis de p̄cipiis festis beate marie vir-
ginis. In quo erā nōnulli sermones cō-
munes multū v̄t̄les habentur. Et sunt
presentis tractatus oēs sermones. xiiii.
G De conceptione intemerate Marie
virginis: de qua varie sunt opiniones
doctorum: lic̄ festū ab ecclēsia celeb̄t̄ur.
Sermo. i.

Ondum erāt

A abyssi t̄ ego iam cōcepta
era. Sapiētis verba sunt
ista ouig: noliter prouer.
vii. t̄ in ep̄la hōdiēne fe-
stivitatis. Ob singulares t̄ p̄cipiā re-
uerentia: quā totus mēdus ad virginē
glorioſſimā gerit festū cōceptionis eō
annuatim p̄ terrā orbē solēniter cele-
bratur. Si enī tot innumera amplissi-
maḡ bñficia meritis t̄ intercessiōe illi⁹

vv ii

De cōceptione beate Marie.

piissime matris a deo patre ipsiusq; si-
lio et spūscō nobis exhibita; vt merito
ad eā colendā laudādā honorādāq; om-
nibus virtutibus obligemur. Ipsa nos
pregit ab hoste maligno. Ipsa iratum
deū ppter excrescētes mortaliū iniqui-
tates lepissime placat. Ipsa nomē ei⁹ in-
uocati⁹ pslis liberalissime pstat. Et
nō est q; se abscōdat a calore charitatis
et beniulētiae sue. Quapropter ut hodi-
erna die conceptionis illius dignitas
ognoscatur de ipsa in presenti sermone
quedā per pulchria dicemus audientes
aurib⁹ cordis virginē benedictā dicen-
tem ḥba in themate posita. Nōdū erāt
abyssi et ego iā cocepta erā. In quib⁹ tri-
plicē h̄ginis cōceptionē distinguemus.

Pūma dī: diuinalis.

Sc̄da dī: specialis.

Tertia maternalis.

Quod deus ab eterno cōcepit virginē in
sua mēte oībus puris creaturis preferē-
dam.

Capitulū. 5.

Ecclesia virginis illibata conce-
ptio dī diuinalis: quādo sc̄z
ab eterno deū cōcepit illā in
sua mēte. Ad qd intelligēdū
scire debem⁹ q; ppositū cor-
dia dī cōceptio. Utī cū qd liberat alii
quid facere dicere solet ita concepi aīo.
Sic de⁹ anteq; aliquid crearet in sua vo-
lūtate firma et incommutabilis: propositū
creare vnā puellā virginē sc̄issimā: que
esset fili sui virginē futura mī: spū-
sc̄ camera: porta paradisi: ac celi regi-
na. Sed hoc loco q̄rēdā est: vtrū beata
virgo fuit pducta an oīm creaturā. Nā
de ipsa ecclia dicit illud Eccl. xliiiij. Ab
initio et aī secula creata sum: et iterū in
ep̄la solēnitatis hu⁹ inducit h̄go dīcēs
illud Prover. viij. Dñs possedit me ab
ibitio viarū suarū anteq; q̄c̄y faceret a
principio. Ab eterno ordinata sum: et er
antiquis: anīq; terra fieret: nōdū erant
abyssi et ego iam pcepta erā. Necdū son-
tes aquarū cruperāt: necdū mōtes gra-
ui molle cōstiterāt. Ante oīs colles ego
parturiebar. Que verba ita sonare videntur

q; ipsa pducta fuerit an pductio
nē quarūcōg rerū. Et si dicereb⁹ ipsa
loquit̄ quātū ad esse qd habuit in mēte
divina nō in pprīo generē: neq; sic eni-
mus de veritate declarati: cū fīm docē-
nā dñi Boñ. in. s. di. s. Oia que nū sunt
queq; fuerūt a deo pducta et pduen-
tūcōg in finē: fuerūt ab eterno in deo fīm
causatiū potentiā: cū fīm similitudinis
pntiā q; in hīt ex tpe actualē existētia.
Elementa itaq; et corpora celestia: angelī
et hoīes: et cūcra q; sunt: fuerūt in mēte
divina anīq; essent. Ergo nō magis hoc
cōpetit virginī dignissime q; reliquis
creaturis. Et si dicimus q; virgo fuit in
pprīo esse vel genere an oīm creaturā
tūc iridere nos possent fidei et religi-
onis nre aduerſari: cum bītā virgo nra
fuerit ex Boachim: et Anna sexta etate
mūdi: q; iesum peperit eadē eratē: et ab
vrbe cōdita anno septingētimo quā
quagesimosecūdo. H̄o in hac parte idu-
cimus sententiam Augu. mī. li. cōfessio-
num. vbi ait: q; aliquid dicitur pnis al-
tero quattuor modis.

Primo eternitate: sic deus pcedit
omnem creaturam.

Secundo origine: sic sonus pcedit
cantum.

Tertio tpe: sic flos pcedit fructū.

Quarto electiōe vel dignitate sc̄li
quis pcelegit fructū magis q; flos.
Virgo igit fuit prior oī creaturā: et
p̄ natura creata sui dilectissimi filii
electione sive dignitate. Sic ut a fili dī-
xit de xpo. Jobes baptista Job. s. Ips⁹
est q; post me vēcurus esti⁹ an me faci⁹
est fīm diuinitatē: de xpo dicimus geni-
tū nō faci⁹. Sc̄dm humanitatē nō dā
xpm pcepit virgo. Jobes in vtero mīs
agebat lexum mētem. Quare Greg. in
homel: exponit an me faci⁹ est. s. mīb⁹
platus in dignitate. Et si obn̄cereb⁹ q;
angeli sunt p̄stātōres et dignitati bō
minibus: cum sint intellectuales substā-
tie: quō virgo sanctissima angelicā sub-
limitatē excedere potest. Ad hoc respo-
dere possumus ex dictis dñi Boñ. in. s.

huius in questione. utrum deus potuit virginem facere meliorem; et beata virgo potest considerari tripliciter. **Q** Primum quantum ad statu naturalis conditionis et sic fuit paulominus ab angelis minorata. Angelus enim sum suam essentialiorem naturam potio ex virgine. **Q** Secundo quantum ad gratiam conceptionis que data est ei ut conciperet Christum essetque verissima ei materia. Et quantum ad hoc transcedit dignitatem omnium creaturarum; omnium hominum; omniumque angelorum. Nam in illo uno consensu cum dicitur: Ecce ancilla domini: plus meruit consenserendo in conceptione Christi: quam oes creaturae. sive angelorum: sive hominum: in omnibus suis actibus: motibus: et cogitationibus. Et quidem oes quicunque meruerunt nihil plus potuerunt mereri nisi sum diueros status gloriam felicitatis eterne. Nec autem virgo illo gloriose consensu meruit primatum orbis: dominum yniuersi extitum fomitis: et omnium gratiarum donorum et virtutum plenitudine: sceptrum regni super omnes creaturas: secunditate in virginitate: et maternitate virginis filii dei ut adoretur in regno celorum adoratio nedulie dignioris. **Q** Tertio potest considerari beata virgo quantum ad excellenti glorificationis: quod ut ecclia cantat. Exaltata est sancta dei genitrix super glorias angelorum ad celestia regna. Ipsa nam fuit illud individuum singulare: quod erit non in natura: in gratiarum summa et gloriarum angelis est platus. Dignitas autem gratie et multo plus dignitas glie incomparabiliter transcedit dignitate nature. Nam et hoc seruatur adhuc in demonibus in quibus dona nature manent integras et splendidissimas: cum tamen Christi ypsiloni turpissimi et abiecissimi propter culpam habeantur. Ad magnificatur ergo fuit a deo taliter virgo illa deliciarissima: ut prius filium eius nulla creatura possit et equari. **Q** Femina super omnia et ab omnibus benedicta: prelecta et dignissimum vasculum fabricatum a primo artifice: era nuz diuinorum charisimata. Elegit te deus precelegit: ut in tabernaculo tuo deus

et homo nonem nobis habitaret. **A**udeo dicere quod propter virginem in mente divina concepta per multa annos milia antequam nascere: humanum genus fuit preservatum in esse. **L**estat enim quod per prima transgressione Adam et Eva: non sola mortis: sed etiam annihilationis exterminium meruerunt. Et diuina vultus quod acceptance psonarum ignorat: sicut nec culpa angelicorum: sic nec humana dimisisset ipsi puni. **S**ed propter propria reverentiam quam addigine habebat: quod ea ab eterno super omnes creaturas non veniebas deo quod creare erat dilexit: preservari sunt prophylacti: nec in nibi liberati. **R**ecedit ergo hec puella erat in lumbis. Ade sum ronae seminale et portentia producere puelle erat impressa in primis portentis donec in actum educeret. **D**e ea autem debebat nasci Iesus: quod in adam erat solus sum corporaliter subiectus: de virginem educatus et de nulla alia. **I**ndulxit ergo deus primos parentes nec eos annihilavit: quod sic non fuisset nata brachio: et per omnes nec Iesus sive deus carnem humana vestisset: ergo per istam nobilis creaturam saluavit deus primos parentes de prima transgressione: et Noe de diluvio: **A**braham de cede regum: Isaac de hismaele: Jacob de Esau. **P**opulus iudeorum de egypto: de manu Pharaonis: de mari rubro: de pratre diversorum regum tyranno: de nabuchodonosoro: et a priuitate babylonica. **D**avid de leone: de Bolia: et de Saul. **E**t breuiter oes indulgentias et liberatioes factas in veteri testo non dubito deum fecisse nisi per hunc amorem puelle et reverentia: quam deus ab eterno pordinauit suis canticis opibus propoundendis. **Q** Ut angeli a principio cognoverunt Christum de virginine nasciturum. **L**ap. 11. **S**ecunda conceptio virginis ad mirandam dicitur supernalis. **C**ooperunt quidem illa angelorum a principio sue beatitudinis cognoverunt Christum in carnatum: et ex consequenti de virginine nasciturum. **A**d quod plene intelligendum dicit sanctus Tho. 1. parte. q. lviij. **Q** in angelio est duplex cognitio. Una naturalis: sum quam

pp. 111

De conceptione beate Marie.

cognoscunt res: tū p̄ existentiā suā: tū per species innatas. Et hac cognitione mysteria gratie cognoscere non possunt: q̄ er pura dei voluntate depēdet. Si enim unus angelus nō pōt cognoscere cogitationes alterius ex voluntate ei⁹ depētēt multo minus pōt cognoscere ea q̄ ex sola dei voluntate dependēt. Est autē alia angelorū cognitione q̄t eos beatos facit q̄t vident verbum et res in verbo. Et hac quidē visione cognoscunt mysteria gratie: nō quidē oia nec equaliter oēs: sed bīm q̄ dē eis voluerit reuelare. Ita tū p̄ superioris angelī p̄spicacius diuinam sapientiā cōtemplantes: plura mysteria et altiora in ipsa dei visione cognoscūt que inferiorib⁹ manifestāt eos illuminando. Et hōm etiā mysteriōus quēdā a principio sue creationis cognoscēt: quedā nō postmodū bīm q̄ eoz offi⁹ cōgruit. Quare et mysteriū incarnationis in generali sumptū oībus reuelatū est a principio sue beatitudinis. Eius ratio est: q̄t hoc est quoddā generale principiū ad qd̄ oīa eoz officia ordinātūr. Oēs enī sunt administratori spiritus in ministeriū missi ppter eos qui hereditatē capiūt salutis: vt dī ad Hebreos. 5. Qr quidē fit per incarnationis mysteriū. Ut̄ oportuit de hoc mysterio oēs a principio cōter edoceri. De hoc sic dicit Augu. lib. v. sup. Bēi. ad litteram. Sic fuit incarnationis mysterium abscōditūz a seculis in deo vt tū ignoreceret principiib⁹ et potestatibus in celestibus. Eo quēdō tū de sacro in carnationis quantū ad speciales cōditiones sc̄ non oēs angelī a principio de oībus sunt edocri: immo quidā etiā supiores angelī postmodum didicerūt: vt refert Diony. vii. c. de celesti hierar. Unī p̄p̄us ad Ephe. iii. dicebat: M̄hi aut̄ oīm cōtōz. i. apōlōi minimo data est gratia in gētibus euāgelizeare investigab̄i et diuitias r̄p̄t illuminare oēs que fit dispensatio sacramēti. s. redēptionis per p̄m facte q̄ dispensabilis est gētibus sūt et iudeis bīm glo. Nicō. de ly. abscon-

ditis a seculis in deo qui oīa crebūt: vt innotescant p̄ principiib⁹ et p̄tūtib⁹ in celestibus p̄ eccliam multiformis sepietia dei bīm p̄finitionē seculorū quā se cit in xpo ieu dño nō. hec ibi. Docloco dicit Nicō. de ly. q̄ angeli sancti non cognouerunt ad plenū mysterium r̄pi incarnati extēdendum et dilationē vlḡ ad vocationem gentium: donec p̄diciūtib⁹ apostolus fuit impletus. Quia oī habuerūt tūm simplicē noticiā: que post dicti abstractiua inquantum est r̄t non presentis. Sed quando fuit impletum habuerunt noticiā experimētūm sive intuitiūm. Sicut astrologus per motūm celi certitudinaliter cognoscit eclipsim futuraz: tū adhuc p̄ficiens eam cognoscit q̄t vider eam acū exētem. Alii nō dicunt q̄ angelis innotūt mysterium r̄pi de vocatione gentium sūt impliciter et omni modo per eccliam. i. p̄ p̄dicationē apostoloz qd̄ tū quantus ad hoc antea nullo modo cognoscēt. Quicquid sit negare non possumus qn a principio sue beatitudinis vt est p̄dictum revelationē habuerunt de spō de virginē nascitū. Puto nāq̄ p̄st illā solennissimā victoriā quam habebūt de lucifero et sequacibus suis dum plenā beatitudinē obtinuissent: q̄t angeloz r̄uentium sedes erāt vacue benigne rex celoz: excelsus deus suo modo omib⁹ dicerit. O astra matutina. O me creature nobilissime. Gaudete et exulta te qm̄ ex oībus salvandis iuxta vñus cuiusc⁹ merita vestri ordines p̄ficiēt et impiedunt ruine. Ad id nō exequēdūt cum venerit plenitudo ipsi⁹: sponzat ac cipia p̄uellā vñā virginē et plenā gratia in cuius vtero spūlētō cooperante in car nobitur filius meus unigenitus et dilectus. Sonuit hec vox cuī ingenti lēcīa in mentibus angelorum qui per multa annorum milia virginem p̄fissimam p̄stolantes: miro iam colebant affectu. Nec angelis tūm innotūt virgo dei filium in suo vīero gestatura: sed insūt per multis p̄atib⁹ patriarchis: atq̄

pphetis qbus incarnationis mysteriū
fuit diuinus referatū.
Quā brā virgo absqz infamia culpam
originalē contritā: qua sūm opinionem
aliquor p̄seruata fuit. *Lap. ii.*

Pertia conceptio virginis sa-
cratissime de mirabilis: qn̄ cō-
cepit eā m̄r̄ sua. Et qm̄ cōce-
ptionis officiū publice fit in
ecclia: sc̄re pleriqz cupiunt
vtrū b̄tā virgo fuit cū p̄tō originali cō-
cepta. Et vt clare omnia denudent: tria
sunt in hac parte notāda. *1. Primus* q
conceptio p̄tō duplē sumi. Uno mō pro
conceptione seminū in copula viri t mu-
lieris. Alio mō p animatione q̄ fit duz
sia simul creat t infundis a deo in cor-
porē formato. *2. Sc̄ndūm* notandus q
p̄tō originalē duobus modis h̄r. s. for-
maliter t radicaliter. Accipiendo conce-
ptionē primo mō: virgo nō habuit ori-
ginalē formaliter: q̄ originalē formalis-
ter est in aia: t solūm cuiuslibet peti est
sicut declarat *Fran. de may.* in suo. *in.*
Petrus de cādia t sc̄tū Tho. in. parte
q. xvii. Sicut em̄ virtus est qualitas
spiritus ita t virtū. *3. Tertiū* notādū q
radicaliter t i causa p̄tō originalē est
in carnē. *Alii* doctores theologi dicunt
q̄ p̄tō originalē est infectio quedā in
aia cōtracta ex eius vniōne ad carnē cō-
cupisibiliter seminatā. *Et em̄ ait Frā:*
de mayo. in suis sermonib⁹. *Sicut cor-*
pus qd̄ induit sordido vestimēto inqui-
natur ab eo: sc̄ sp̄s rōnalis qn̄ induit
corpo infecto ex cōcupiscentia geni-
to di maculari. *Et sicut i vereri testamē-*
*to fuit lex posta *Leuif.* viii.* q̄ quicnqz
intraret domū leprosam efficeretur im-
mundus: ita aia ex eo q̄ intrat corpus
quasi domū leprosam efficit immūda.
Et vt inq̄ Petrus de cādia. *Cōtrahere*
originalē cōperit hoībus ppter demer-
itum primi pārētis t diuinū decretū lis-
tere obligas filios ade ad penā damni
p̄ crīmine tali. *Nec sufficit solū demer-*
itum primi pārētis ad hoc q̄ cōcupis-
cibiliter ab eo descendēs cōtrahat p̄tō

originale sed requirif diuinū decretus.
Sc̄issima ergo virgo licet ex honestissi-
mis parentibus carnē cōtraxerit: in ca-
ro illa fuit cōcupisibiliter propagata.
Nec admittēda est illa vulgi falsa sūm
q. s. virgo cōcepta fuerit sp̄sctō coope-
rare sine virili semine t absqz viri t mu-
lieris copula. Heretica est t p̄niciōsissi-
ma opinio istar̄z appāreter videat ad
virginis laudē accedere. Sed non eget
deus mēdacio nostro. Et p̄t̄ refert *Aug.*
in *li.* de mēdacio. *Mēdaciū marime p̄*
niciōfum est qd̄ sit in his q̄ ad xpianam
religionē p̄tinēt. t iterū *Aug.* p̄ractās
illud apli. *ad Lop. xv.* inueniūt falsi
testes. ait: *Perhorredū est atqđ false*
de deo dicere etiā si ad laudē eius videa
tur p̄tinere. Non em̄ minori sed maiori
fortassis scelere in deo laudat̄ falsitas:
q̄ vituperat̄ veritas. Sic dāabilit̄
cū falsitate virginē laudat̄ q̄ eā de sp̄t
tuscrō cōceptā temere p̄dicant. Vidi et
ego i pleriqz locis depictas imagines
Joachim t Anne sese osculo obviantū
in feriūqz rubrā sic cōtinēt. Qualis
ter Anna accepto osculo ayiro suo *Io-*
achim cōcepit in vtero virginē mariam.
Deliramenta sunt ista q̄ t virginī sumo-
me displicēt quare t de p̄tō originalē
formaliter sumpto restat veritas dispe-
renda. *An. s. corpori suo fuit vniā origi-*
nalem maculā cōtraxit. Et circa hoc di-
uersimode doctores loquunt. Ex quo du-
plex est h̄mōi rei famola opinio. Puma
eoz qui dicunt virginem originalē ha-
buisse quo statim per sanctificationē
fuit mundata. Sed a opinio moderno-
rum qui asserunt virginē a p̄tō origi-
nali p̄seruatam. *Prima* opinio habet
tria. i. firmitatē rōnūz: congruitatem: t
impeccabilitatē. *2. Primo* habet fir-
mitatem: qm̄ multi sc̄tē deuotissimi clas-
sissimqz doctores illam docuerunt. Et
quibus aliquos explicabim⁹. *Infrascri-*
pri nāqz oēs exp̄esse fatemur virginem
in originali cōceptam.
Anselmus in libro. *Lur deus homo.*
Beda in homel. super *Mib⁹us* est:

De cōceptione beate Marie.

Cassiodorus.
Hugo in libro de sacramentis.
Alanus i expositiōe symboli Athanasii
Guilhelmus altissodotensis.
Guilhelmus cācellarius parisiensis.
Venetus de gandaio in quodlibetis.
Guilhelmus durandi in rōnali diuinorum officiorum.
Et de ordine fratrū p̄dicatoriō.
Sctus Thomas de aquino.
Hugo cardinalis in expositiōe Luce.
Albertus magnus.
Petrus de tharantasio qui fuit Innocentius. v.
Jacobus de voragine.
Hugādus postea ep̄s mēldensis.
Verueus generalis ordinis.
Petrus de palude.
Jacobus de lausana ep̄s lausaniensis.
Hugo de argentina.
Nicolaus treueth.
Robertus hollroth.
Alartinus q̄ fecit chronicas.
Vincen̄tius qui fecit specula.
De ordine minoꝝ.
Aluarius hispanus.
Johānes de rupella.
Rob ertus caton,
Alerāder de ales.
Bonauentura.
Richardus de media villa.
Reginaldus archiep̄s rothomagēsis.
Johānes rigaldi.
Nicolaus de lyra.
Beltrādus de turri cardinalis.
Bartholomeus de pisio.
Giraldus odonis in libro de figuris.
De ordine heremitarum.
Egidius de romā.
Gregorius de arimino.
Bernardus oliueri.
Johānes theutonicus.
Jordanus theutonicus.
Johānes sterigach.
De ordine carmelitorum.
Guido ep̄s maioricēsis.
Paulus de perusio.
De collegio canonistarum.

Jobes theutonicus glosator decretū
c. p̄nunciandū, de p̄se di. iiii.
Bartholomeus buxiensis et Raymūdus
in titulo de ferns.
Guilhelmus durandi, in speculo iudiciali.
Johānes andree in c. conquestus ex de ferns.
Guido archidiaconus in c. firmissime,
de p̄se di. iiii.
Bernardus insup̄ virginis amator p̄cipiūs in ep̄la ad canonicos lugdunēs
rep̄hēdit celeb̄tates festū p̄ceptiōis.
De quo q̄dem aut̄ t̄ forte fieri: q̄ post
mortē viuus est cui d̄ suo discipulū i ve
ste fulgēti in qua erat macula q̄dā cui
indicauit hoc significare maculaz eius:
q̄ tenuerat virginē in p̄ctō originali cō
ceptā. Sctus Tho: et Boni, dicit q̄ p̄se
stū cōceptionis de virgine celebratum:
nō dat intelligi q̄ in sua cōceptione fue
rit sc̄ta: aut q̄ fuerit sine origināl. Sed
q̄ quo t̄pe sacrificia fuerit ignorāt. celeb̄tates festū sacrificiōis eius potius q̄
p̄ceptiōis i die p̄ceptiōis ipsi. Q̄ Sōo
opi, ista habet rationē congruitatē ad
ducunt aut̄ plures p̄gruētes rōnes q̄
bus ostēd̄it q̄ virgo originalē strāt.
Et p̄uma est: q̄ soli xpo filio dei ac ip̄
suis virginis būdīcte cōuenit immunita
tes ab om̄i p̄ctō: qd̄ p̄batur autōtate
sc̄d̄p. Inq̄t enī Greg. li. xii. moral. Null
ius sine p̄ctō elī: nisi illi q̄ in hāc mūdū
nō venit ex p̄ctō, t̄ Viero, in euāgeliō si
lii p̄digi. Solus deus est in quē p̄ctō
cadere nō potest. t̄ Aug. in expositione
psalmi trigesimi. Ep̄s oēs p̄ctores inue
nit solus sine p̄ctō venir. Et idē in li. de
nuptiis t̄ cōcupiscentia. Oēs sub p̄ctō
nascimur t̄ p̄ vnu solū qui sine p̄ctō na
tus est liberamur. Et idē i Encycliō.
Per mediatorē qui solus sine p̄ctō na
tus est: resconciliari nos oportebat. Et
hanc insam idē Aug. refert li. s. c. ii. con
tra Julianū. t̄ li. de fide ad petrū. Et in li.
de p̄fectoriō iusticie. Et in ep̄la ad opta
tum ep̄m. Et in ep̄la ad Valerī. Et q̄

Sermo

huius apparet apud eum de solo Christo doctores affirmari quod fuerit sine peccato: et virgo nullus fuit ab omni culpa mortali et veniali: igit dabili sibi culpa originalis. **I** Sed cura ro ad hoc insinuandum est: quod Christus fuit uis redemptor: ergo redemit virgines sed si nullum habuisset peccatum non fuisse redempta: ergo aut ipsa habuit originalis aut Christus non fuit universalis redemptor. **V**incenzo Leo papa in sermone de nativitate ait: **D**omine noster Iesus Christus mortis peccatorum destructor: sicut nullum a creatu liberum repperit: ita liberandis omnibus venit. **T**erio in homine. **S**uper stat. inquit: **N**otandum in genealogia salvatoris nullum sanctarum alium in mulierum sed eas quas scriptura reprehendit ut qui per peccatorum venerat: de peccatori abusus nascens omnia peccata deleret. **T** ad Romam. in capitulo dicit: **O**nes enim peccauerunt et egredi gloria dei. **T**erio. **V**er. c. per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit: **A**pud peccatum mortis: ita in omnes homines praecepit in quo omnes peccauerunt. **C**etera ro quare videatur quod virgo originali culpa subiacuit est: quod de necessitate peccatis illi culpa debitas incurrit. Nam et penitentes contraxit et morte euitare non potuit: et si assuimus Christum decessisset non intrasset celum quoniam fuisse est per Christum ianua aetat: sed cum pribus iuisset ad limbum. **C**etero non opinio ista habet impeccabilitatem. Non equidem rei sunt habendi nec blasphemari censendi quod de virginem sic loquuntur: cum patrem originale culpa sit facta non acta: per unius deletionem ac remissionem Christo filio suo omnes ingentes debemus gratias. **C**ontra opinio quod magis in initio pietatis est illo: quod esset virginem ab omni labe culpa originalis immunes a qua preservata fuit. **E**t inde Frat. in sermone suis. Non obstat taliter preservatio et dicitur dñe dicit potest fuisse peccatum bonorum. **C**um quicunque aliquis defectus conuenit alicui ex sua natura potest ei attribui quicunque ille defectus ei auferatur: **P**rocul dñe ps. xiiii. Omnes declinaverunt simul iniuriles facti sunt: et in hoc de facto non sunt veri: quia semper aliqui inuenient

sunt boni. **S**ed hoc dñe quod quatuor est erit isto esset nisi essent divina gratia preservati. **I**ste dñe in ps. cxv. **O**mnis homo medox ergo arguit Augustinus: martyres fuerunt mendaces. ideo dicendum quod martyres fuerunt mendaces quantum erat de se nisi spiritu divino illustrati fuissent veraces. **I**nsuper Job. iiiij. c. scribitur: **E**cce qui seruiunt ei non sunt stabiles: et in angelis suis repperit prauitatem: quoniam primum ad beatos angelos: secundum ad malos refertur: ut exponit Gregorius in moralibus: et tamen boni angeli non sunt instabiles cum sint in gratia confirmati: ut patet in h. sen. dicitur ergo istud quod quatuor est ex se sunt instabiles nisi essent gratia confirmati. **S**ic et beatam virginem quatuor erat de se ex conditione nature erat apta nata trahere peccatum originale: sed illud non dicit ex privilegio scripti. **A**d quod suadendum inducunt infra scripte rationes.

Prima dñe contraria solutio.

Contra possibilis preservatio.

Tertia virginis exceptuatio.

Quarta puritatis comparatio.

Quinta honoris exhibito.

Sexta gratie completio.

Septima diuina revelatio.

Prima ratio dñe contraria solutio. Nam rationes inducte per primam opinionem solutionem possunt. **E**ntra dñe quod esse absque peccato conuenit soli Christo: ergo non virginem. **R**espondet quod Christus conuenit per naturam: virginem non per naturam: sed per gratiam. **E**t ad illud quod adducebatur quod Christus fuit universalis redemptor: ergo redemit virginem: ergo ab originali. **D**icitur quod redemit eam ab originali preservando. **S**i quis vero quereret quomodo Christus potuit virginem redimere preservando quod nondum erat incarnatus cum anima virginis corpori suo vita fuit. **R**espondere possumus quod beneficia incarnationis Christi communicata sunt non solum presentibus et futuris: sed etiam posteritis. Nam ipse caput est omnium electorum: et patrum: et patriarcharum: et prophetarum veteris testamenti: ut dicitur

De nativitate beate Marie.

cet Alex. in. iii. summe. qui ante^q Christus incarnaret ex eo q*ipm* fide incarnadū cognoscēbat atq*e* credebāt diligēbātq*e* iustum meruerū fieri mēdia eius: qui l*z* nondū esset h*o* in reterat t*h* h*o* t*z* deus incarnandus in spe: cuius gratia multa illis b*en*eficia fuerū p*ot*ita. Sic t*z* in proposito c*u* deus p*ele*gisset virginē sui fili*u* futurā matrē: merito ipsius filii i*car*nandi a contagione culpe originalis lovit p*seru*are. Ad tertiā x*o* rōnē qua d*ebatur* q*virgo* de necessitate incurrit penas originali debitas. Respōdemus q*penas* illas incurrit de necessitate nature: que quantū in se erat corrumperē habebat p*sonā* virginis: nisi fuisset ab originali p*seru*ata. Et sicut circūcisio v*l* baptismus penalitates c*opati*un*f*. Nā illi quibus p*circūcis*ionem originalis culpa remittebaf*z*: t*z* illi q*bus* p*baptis*mū nūc dimitt*f* a penalitatibus nō l*z* beran*f*. Et sancti patres q*sine* aliquo p*ctō* decedēbat trahebāt ad l*imb*um. Ita l*z* beatissima virgo p*reseru*ationē h*ac* habuisset nihilominus penalitatibus t*z* morti iuste obligata fuit. Nas ut v*tr*or verbis sc̄i *Ebo*. in. parte. q. xxvii. ar. f. in responsione ad. iii. ar. Ita virgo sanctificata fuit: t*z* nos addimus preseruata a p*ctō* originali quantū ad maculam personale: nō t*h* fuit liberata a res*u* quo tota natura tenebaf*z* obnoria. Sc̄da rō qua p*batur* virginis immunitas ab originali culpa: d*z* possibilis p*seru*atio. Potuit nāc*z* deus illā sic preseruare: t*z* si potuit debuit: c*u* p*ele*gisset eā suam immaculatā t*z* dilectissimam sponsam. Quaē Franciscus de may. in suo. iii. sic scribit: Quanto aliq*o* agens est perfectius: tanto citius potest suum effectum inducere in passum deus autē est agens perfectissimū. Sed agens naturalē effectum suum inducit in primo i*ustati*: sicut p*z*; q*z* generatio lucis a so*le* sit in instanti. Insug quando aliqua potentia potest in duas operatioēs op*positas*: si in primo instanti potest in il*l*om ad quam minus inclinatur: multo

fortius in illam ad quam magis inclinatur. Sed potentia voluntu potest in dilectionem t*z* odium: t*z* deus maxime inclinatur ad diligendum. Sed in primo instanti potuit virginē odire: ergo multo fortius potuit ipsam diligere: et ho*c* p*seru*ādo ne in sicere*f* originali culpa. Adhuc legislator qui p*ot* legē condere: p*ot* in legem disp*el*are t*z* illa destruere. Sed decreto diuino p*pter* actualis culpa primorū parentū factū est ut o*es* ab eo co*cupi*sibiliter descendentes n*scerent* fili*u* t*z* ergo codē decreto potuit c*u* virgine dispensare: vt p*n*ulo instanti fuerit filia ire. Sicut enī potuit deus si originale c*ontraxit* in prima sanctificatione illam mundare: ita eque potuit simul t*z* semel eam sacrificando p*seru*are. Sed revera nō dubiū q*uel* possit facere deus t*z* multo plura q*uel* lectus intelligere: nihilominus nō nuller*u* p*ietate* t*z* singulari^z devotione cogimur acceptare sic fecisse deum sicut fute*re* potuit t*z* virginē ade filiā a p*ctō* preseruasse. Tertia ratio ad ostendendas virginis mōdiciā ab originali culpa d*er* exceptuatio: sicut enī except*f* a generalitate mulierū quantū ad c*oncep*itū partum: q*z* vt scribitur *Gen*. iii. c. t*z* dictum fuit eve*re*. In dolore paries filios: quod t*z* ad omnes alias mulieres spectare cognoscimus: virgo tamen concepit sine rubore t*z* p*er*pet*f* sine dolore. Ita etiam excluditur a generalitate mulierū t*z* d*er*orum quantū ad nequiciam peccati. Unde *Aug*. in libro de correctione gratia inquit: Cum de peccatis agitur nullum de matre domini volo facere questionem: qua*e* excepta si omnes sancti et sancte interrogarentur si peccatum habuerent: quid aliud dicere*f* nisi quod *Johannes* ait: Si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducim*f* t*z* veritas in nobis non est. *s. Job*. s. Et quia dicitur q*uel* omnes peccauerunt. Responde*f* q*uel* duplex est*u* universitas. Una politica: alia logica. In universali logica y*ma* p*eculiaris* intermit*f* p*le*mi. *Aug*.

versali autem politice non contradicunt
ab ipsa distraheres vna vel plures par-
ticulares: ut dicendo: oes de ista ciuita-
te sunt sani: oes currunt ad spectacula:
tamen aliqui sunt infirmi: aliqui in do-
mo. Et sic Mat. iii. 8: Erubat ad Iohannem
hierosolymam et omnis iudea et omnis
regio circa iordanem. **Q**uarta ratio fa-
cens ad confirmandam opinionem istam de
paritatis comparatio. Debet quidem
virginis puritas superexcedere purita-
tem quarumque aliarum creaturarum: et an-
gelorum et hominum. **A**nde Anselmus lib.
de conceptu virginis inquit: Decuit ut
illus hominis conceptio de matre pu-
rissima fieret: quia puritate niteret qua-
sub celo maiorum nequum intelligi cui deus
pater unicus filius sibi equalis de corde
suo genitum ita dare disposuit: ut esset
hunc idem dei et virginis filius. **A**nsel-
mus Lib. in f. sententiarum di. xliii. ar.
ii. in responsive ad tertium argumentum
dicit: puritas intenditur per recessum
et contrario. In rebus autem creatis nil
purius eo quod est sine contagione pec-
cati: qualis fuit puritas beate virginis
quae a peccato originali et actuali im-
misa fuit. Si ergo beata virgo peccatum
eiguale contrahisset: tunc puritas eius
non excessisset puritatem aliorum. Nam an-
gelus creatus fuit sine aliqua labe pec-
cati. **S**ic et anima primi hominis et mu-
lieris. **Q**uinta ratio per hac opinionem
dicam honoris exhibicio. Debet utique
filius honorare matrem quamcumque potest:
quoniam ut inquit Hieronimus. parentis
nemo potest reddere quod tenet. **S**ed Christus
potuit honorare matrem illam
preferendo ab originali culpa: igitur
debita facere. **Q**uarta ratio dicitur
gratiae completio. Fuit equidem in vir-
ginem tanta gratia plenitudo: quantum
capere potuit aliqua pura creatura. Ideo
angelus eam dicit plena gratia. **L**uc. f.
et Hieron. in sermone ad Paulam et Eu-
stochium inquit: Esteris per partes pres-
titur marie vero totam se infundit gra-
tie plenitudinem. Quare per nullo instanzia

ti defecit illa gratia: quod tam non fuisse
si ad modicum originalis culpa habebis
tasset in anima eius. Itē ut inquit Franci-
ciscus. Iusta fuit virgo virginum: si contra-
fuisse originale virginitas eius fuisse dis-
minuta. Nam virginitas angelorum que
spiritualis est: de qua Hieronimus dicit:
Semper est angelis cognata virginitas: est maior virginitate corporalis. Et
ideo si fuisse virginitas anime marie per
originale corrupta non esset par cum vir-
ginitate angelica. **Q**uinta ratio de-
citur diuina reuelatio. Lepit namque cele-
bri festum conceptionis virginis ma-
rie reuelatione dei. Nam ut scribit Ansel-
mus cantuariensis: dum quidem venerabi-
lis abbas Remensis cenobij Helsinus
nomine missus fuisse a Guilhelmo an-
glo rege in daciā: cum peractis quod sibi
comissa fuerant ad angliam redire cum
peret: ingressus est mare: ubi postquam per
spacius prospere nauigauit ut solet esse
tepestas valida cepit nauigantes terres-
re. **F**atigatis igitur nautis nec ultraya-
lentibus se inuare: remis fractis sumis
bus ruptis: cendentibus velis: spes sa-
lutis amittitur: et nihil sibi nisi submer-
sionis iudicium expectatur. **L**ucius essent
de corpore salute desperati: cur a solium
modo animarum creatori suo magnis
clamoribus commendarebant: et beatam geni-
tricem dei marie matrem misericordem in suum
auxiliū inuocarent: conspicunt quendam
a venerande habitudinis virum pontifi-
cali insula decoratum statim primā nauem.
Qui aduocans ad se abbatem Helsinum
hīs verbis alloquī cepit eum. **V**is pericu-
lū maris euadere: **V**is in patriā tuam
sanim redire. **L**ucius cum fletu id solū des-
derare dixisset: tunc ille ait: **S**cias me
a domina nostra dei genitrice ad te missum:
ut si meis dictis obtemperare volueris:
saluus cum comitatisibus ad portū deues-
tis. **S**popodit ille se facturā omnia.
Lui vir ille. Promitte mihi quod diem con-
ceptionis maris Christi solenniter cele-
brabis: et celebrandum predicabis. **A**et
Helsinus. Et quo inquit die festū istud

De nativitate beate Marie.

erit mihi celebranduz. Sexto ait idus decembus: uterisq; officio nativitatis: excepto q; nomine nativitatis mutabis in conceptionis. His dictis ille disparsuit. Et sedata tēpestate abbas cum reliquis applicuit ad litus. Et que videbat q; potuit notificauit. Statuitq; in Remensi cenobio ipsum festum celebrari. Sic paulatim excrescere cepit de uotio xpianor ad cōceptionē virginis excolendam: que tñ temporib; iisliis appareretvbiq; terrarū ab omnib; precōmizatur. Omnes clericis religiosi de conceptravirgine festive officiis dicunt: At t Sartus quartus pontifex maximus per suas litteras ad ppetuā rei memoriā statuit ut per totā octauā hui cōceptionis officiū protendatur: pcedēs eandem indulgētiā omnibus q; misse 2 horis canonis adesse curauerint: q; conceditur pro festo t octauā corporis xpi. Planum iam est q; hec opinio secūda indies roboratur et pficit t magis videtur fore cōsona pietati. Et b; m; sententiā Hostiensis aliorūq; doctorum. Quādo sunt diuersa iura et opiniones non contra dñm nec contra bonos mores: humanior sententia est preferenda ceteris paribus. Et de transac. c. si. vbi glosa super verbo humaniore. Protniores inquit esse debemus ad soluendum q; ad condemnandum. vt. j. in. c. ex litteris. de pba. t. ff. de accu. t obliq; gatio. Larrianus. Neq; tamen ut ex dictis colligi potest festum conceptionis refertur ad transfusionem seminis: de quo fuit formatum corpus virginis q; dicitur prima conceptio hominis: quia licet fuerit sine peccato parentum virginis fuit tamen cum feditate et de ordinatione nature: ut refert dñs Beltramus cardinalis in expositione epistole serte ferie quattuor temporū de aduentu. Sed festum illud ordinatur ad secundā conceptionem: finē quam virgo fuit concepta et in esse naturali humano et in esse spūali gratioso. i. in animatione illius benedicti corporis: que fuit diu

post primam conceptionē forsitan octo gesimo dic. Nam dicitur q; corpus m; sculi animak quadragesimo die: feminē dñ octogesimo. Et hoc modo si fuit de pctō originali preferuata: de ista cōceptione scđo modo sumpta facim ad virginis laudē festū referentes gratias omnipotēti deo qui aduocatā nostrā tanto priuilegio decorauit. Si autē pccatū originale cōtrarit: a quo tñ plaus cōficationem mūdata anteq; nata: nō festū sub nose cōceptiōis ad ipsam cōficationē refertur. Ideo iā finē dīcēdi faciamus conuenit virginē affectio ne singularissima: t reuerētia qua polli sumus prosequi ut sic mereamur ipsa interueniente sui filii gratiam acquire reter gloriam celestem tandem letāce ingredi. Amen.

De sancta nobili t digna nativitate virginis gloriose.

Sermo secundus.

Breditur vir-

ga de radice iesse et flos de radice eius ascender. Esiae pphete verba sunt ista. c. x. Dūz recolit memoria nativitatis virginis gloriose: bet humana mens in magna lericiam profilire. Nā ecclēsia legit sermone sancti Augustini sic dicentes: Adest nobis dilectissimi optatus dies beate avene rabilis semp virginis marie. Ideo cōsumma exultatione gaudeat terra nostra tāte virginis illustrata natali. Vt em est flos cāpi de qua ortū est preciosum liliū cōuallū: per cuius partū natura mutatur pthoplastonū quo delef et culpa. Et in antiphona dicit: Lū los cunditate nativitatē beate marie celebremus: vt ipsa p nobis intercedat ad dñs ieluz xpīm. Propterea ut ad natūtāq; hui pccatiā exrollēda icitemur: in hoc sermone de ipa nascēre virginē verba faciem: que designatur nominae virginis ab Esiae propheta in verbis assumptis. p themate. Predixit q; ppe esais

Sermo

I

virginē ex p̄genē dauid orūndā defi-
gnatā nōic virge que fuit rectissima fī-
ne aliqua curuatiōne ad inania bona
et trāistoria mādi. Fuit etiā plenissima
qua in ea fuit omne foliū sanctoz ser-
monū: et oēs fructū sanctaz operationū
eoīs flos sanctarum virtutū: q̄nūmo ex
ip̄a p̄dīt flos florū et fructus fructū:
būdīctz ielus filiū eius et dei. Et q̄ bec-
p̄herica sit dicta de ip̄o p̄z p̄ trāslatio
ne chaldaicā que in hoc loco sic habet
Eurget rex de filiis ysai: et messias de
filio filiorū eius. Igit̄ de ip̄a nascente
virgine tria mysteria conteplēniur.

Prīmū sanctitatē. Fuit ista natūri
S̄c̄m nobilitatē. t̄as sancta nob̄
Lētū dignitatē. lis et digna.
Q̄ beata virgo fuit in vtero matris
sūcificata: et qua sanctificatiōe fomēs
in ea nullū actū habuit et ab oī pecca-
to preseruata.

Capitulum. i.

Quīmo cōtēplēniur virginis
inascētis sanctitatē. Fuit nā
q̄ ante sancta q̄ extero na-
ta. Et l̄z hoc nō tradatur in
scriptura sacra expresse. verātū vt dicit
lētū Tho. iii. parte. q. xxvi. rōnabilit
id credimus q̄ illa que genuit yngi-
nū a patre plenū grātie et veritati:
p̄ oībus alijs maiora grātie p̄iūle-
gia debuit accipere. Inuenimus autem
q̄ibūdā alijs hoc fuisse p̄cessum vt in
vtero sanctificareb̄: ergo et virgini nō
fuit negatū. Dictrī nāq̄ fuit h̄icemī:
sicut patet eiusdez. s. c. ante q̄ exires de
vulna sanctificatiōi rejet de iohāne bas-
p̄tula dixit angelus Lu. s. Sp̄ūstō re-
plebitur adhuc ex vtero m̄ris sue. Sed
in hoc loco tres difficultates se offerūt.

Prīma: vtrū beata virgo fuit sancti-
ficiata ante animationem.

Secunda: vtrū fuit mundata ab
infectione fomitis.

Tertia: vtrū per sanctificationem in
vtero fuit p̄seruata ab omni peccato.
Op̄o p̄ime difficultatis declaratio-
ne resp̄ōdet sanctus Tho. ybi. s. q̄ sc̄i-
ficatiō de qua loq̄mūr non est nisi emū

datio ab originali peccato. Sanctitas
em̄ est p̄fecta mādicia. vt dicit Diony-
li. xii. de dīni. no. Culpa autē nō p̄t
emundari nisi per gratiam cuius solū
est sola creatura rationalis. Et ideo
ante infusionem anime rationalis bea-
ta virgo sanctificata non fuit. Et hoc
figuratum fuit per sanctificationē ta-
bernaculū. Exodi vlti. c. de quo dicitur:
Postq̄ cūcta perfecta sunt operū nū
bes tabernaculū testimoniū: et gloria
domini impleuit illud. Tabernaculū
virginē significat: de qua dicitur in
ps. xli. Sc̄ificauit tabernaculū suū
alissimus que sanctificata fuit postq̄
cūcta eius perfecta sunt: sc̄ilicet corpus
et anima; vel in ipsa animatione si fues-
tit ab originali p̄s̄eruata: vel statim
post ipsam animationē si originale cō-
traxit. Et si obijceretur q̄ ali sanctifi-
cati sunt ante animationem: ergo vir-
go. Nam Vieremī dictum fuit. P̄iūs
q̄ te formarem in vtero noui te. Vire-
s. Non autem infunditur anima ante
corporis formationem. Similiter etiā
de Johanne baptista dicit Ambrosius
super Lūcam: q̄ nondū inerat ei sp̄i-
ritus vite: t̄ iam inerat ei sp̄iritus gra-
tie. Ad hoc responder sanctus Thomas
q̄ dominus dicit ante formationem in
vtero Vieremī nouisse noticia p̄c-
destinationis: sed sanctificatiō se dicit
eum non ante formationem: sed ante
q̄ exiret de ventre. De beato insuper
Johanne baptista non est intelligen-
dum s̄m q̄ sp̄iritus vite dicitur ani-
ma viuificans: sed s̄m q̄ sp̄iritus di-
citur aer exterius respiratus. Vel po-
test dici q̄ nondū inerat ei sp̄iritus vi-
te. i. anima quādū ad manifestas et cō-
pletas operationes ip̄sus. Secunda
difficultas erat an beata virgo mun-
data fuit ab infectione fomitis. Et ad
hoc investigandum sequamur sanctus
Thomā qui ait: q̄ circa hoc sunt di-
verse opiniones. Quidam enim dixer-
unt q̄ in ipsa sanctificatione beate
marie virginis qua fuit sanctificata in-

De natuitate beate Marie.

Vtero totaliter fuit ei fomes subtractus. Quidam dicit quod remansit fomes quantum ad hoc quod facit difficultatem ad bonum sublatum tamen fuit quantum ad hoc quod facit perturbatatem ad malum. Alij dico tenet quod sublatum fuit fomes quantum pertinet ad corruptionem personae; put impellit ad malum et difficultatem facit ad bonum. Remansit tamen in quantum pertinet ad corruptionem nature. Put, scilicet causa traducendi originale peccatum in prole. Non nulli dico affirmant quod in prima sanctificatione remansit fomes secundum essentiam sed ligatus fuit in ipsa autem conceptione filii dei fuit totaliter sublatus. Ad hoc autem intellectum oportet considerare quod fomes nihil est aliud quod inordinata concupiscentia sensualis appetitus habitualis tamquam quod actualis concupiscentia est motus peccati. Dicitur autem concupiscentia sensualitatis esse iordinata in quantum repugnat rationi; quod quidem fit in quantum inclinat ad malum vel difficultatem facit ad bonum. Et adeo ad ipsam rationem somnis pertinet quod inclinet ad malum vel difficultatem faciat in bono. Unde ponere quod remansit fomes in beata virginem non inclinans ad malum; est ponere duo opposita simul. Similiter non est intelligibile quod remansit fomes in quantum pertinet ad corruptionem nature; non in quantum pertinet ad corruptionem personae. Restat ergo dicendum quod vel totaliter fomes fuerit ab ea sublatus per primam sanctificationem vel quod fuerit ligatus. Posset tamen quis dicere quod totaliter fomes fuit sublatus hoc modo; quod coelestium fuit anime beate virginis ex abundantia gratiae descendens in ipsam; ut talis esset dispositio virginum aie quod inferiores vires nunquam mouerentur sine arbitrio rationis sicut dictum est fusse in Christo quem constat peccati somnis non habuisse. Et sicut fuit in Adam ante peccatum per originalem iusticiam. Itaque quantum ad hoc gratia sanctificationis in virginem habuit vim originalis iusticie. Et quia hec positio ad dignitatem virginis matris pertinere videatur; derogat tamen in aliquo dignitati Christi; ab aliis cuius virtute nullus a prima damnatione liberatus est: Quis per fidem Christi aliqui ante eius incarnationem sunt secundum ob illa damnatione liberati; tamen quod secundum carnem aliquis ab illa damnatione liberatur; non videtur fieri debuisse; nisi post incarnationem eius; in qua primo debuit immunitas damnationis apparere. Et ideo sicut ante immortalitatem carnis Christi resurgentis; nullus adeptus fuit carnis immortalitatem: ita inconveniens est ut detur dicere quod ante carnem Christi in qua nullam fuit peccatum caro virginis matris eius; vel cuiuscumque alterius fuerit obligatio somnis; qui dicitur lex carnis sive iusticia. Et ideo melius vide dicendum quod post sanctificationem in utero non fuerit sublatus virginis fomes secundum essentiam; sed remansit ligatus non quidem per actum rationis sui; sicut fuit in viris sanctis; quod non statim habuit usum liberi arbitrii adhuc in ventre matris existens; hoc enim speciale prouilegium fuit Christi; sed per gloriam abundantem; quam in sanctificatione receperat; et etsi perfectius per diuinam prudenter; sensualitatem eius ab omni motu inordinato prohibetur. Postmodum vero in ipsa conceptione carnis Christi; qua primo debuit refulgere peccati immunitas; credendum est quod ex parte rediudicatur in matre totaliter a somnis subtrahatur. Et hoc significatur Ezechiel xliii. c. vbi dicitur: Ecce gloria dei Israel ingrediebatur per viam orientalem; id est per beatam virginem; et terra; et caro ipsius virginis splendebat a maiestate eius. i. Christi. Si autem illaret aliquid quod apostolus iij. Cor. xij. ait: Virtus in infinitate perficitur et loquitur de infirmitate somnis secundum quam patiebatur simul carnis. Sed nihil quod pertinet ad perfectionem virtutis fuit beatae virginis subtrahendum; ergo neque fomes. Respondebat quod infirmitas carnis ad somnis pertinet est quidem in sanctis viris perfecte virtutis occasio; non tamen causa sine qua perfectio haberri non possit. Sufficit autem in beata virginem ponere perfectam virtutem eius.

Sermo

II

abundātiā gratie. Nec in ea opz pone/
re oēm occasiōne pfectiōnis. **¶** Tertia
difficulitas amouenda erat: vtrum per
sanctificationē in vtero fuit virgo pre-
seruata ab oī pētō actuali. Et dō hoc
sciloquitur sanct⁹ Tho. q̄ illos quos
deus ad aliquid eligit: ita preparat &
disponit: vt ad id quod eliguntur inue-
matur idonei. Beata igitur virgo fuit
electa diuinitus vt effet mater dei. Et
ideo nō est dubitandum quin deus per-
suam gratiam eam ad hoc idoneā red-
didit b̄m q̄ angelus ad eam dixit: In-
z̄. Nō aut fuisse idonea mater dei si
peccasset aliqui. Tū q̄ honor parentuz
redundat in prolē. b̄m illud proverb.
vñ. Gloria filioꝝ patres eoz. Un̄ etiā
per opositū ignominia matris ad fi-
liū redūdasset. Tū etiā q̄ singularem
affinitatem habuit ad xpm qui ab ea
carnē accepit. Tum q̄ singulare modo
de filius q̄ est dei sapientia in ipsa ha-
bitavit: nō solū in aia: sed etiā in cor-
pore sive vtero. Dicit autē Sap. i. In
maliuolā animā non introrūbit sapien-
tia: nec habitabit in corpore subditō
peccatis. Et ideo simpliſ fatendū est q̄
deata virgo nullū actuale peccatum co-
misit nec morale nec veniale: vt ipse
tur quod dicitur in Cant. iii. Tota pulchra es
amica mea & macula non est in te.
¶ De nobilitate virginis glorioſe de-
scripta ab euāgelista mattheo: & acor-
diamatthei & luce in huius descriptio-
ne.

Capitulum. ii.

Secundū contēplemur virginis
nascentis nobilitatē. Ipsa quippe fuit nobilis
individuum oībus indiui-
duis que in humana natu-
ra fuerūt aut potuerint gñari. Et qdēz
matthei. i. c. describit eā natā de. xiiii.
patriarchis. de. xiiii. regib⁹. & de. xiiii.
ducib⁹. Erquo cū ipsa sit vera mater
xpi: & xpus sit eiusverus filius: omnis
nobilitas xpi b̄m carnē ortū habuit a
virgine benedicta. Et cum ipse sit ylti

mus rex: vltimus dux: & vltimus patiār
cha populi iudaici: hoc totū habuit a
virgine bñdicata. Quia igit̄ oēs piecla
nitates: ingennitatis: pfecturas: di-
gnitates & nobilitates: q̄ possent esse
gñē sanguinis: describunt euāgeliste
in hac puebla. Opz nos eoz testimoniis
nō eā preferre oībus p̄incipib⁹ & p̄n-
cipiis: regib⁹ & reginis: imperatorib⁹
& imperatricib⁹: & oībus potestas
tibus tribubus & linguis. Ecclesia &
sancta dei oīa ita considerās in officiis
ita illā extollit. Natiuitas inquit glo-
riole virginis marie ex semine abrae:
uid. Et iteꝝ. Regali ex progeniem maria
erorta refulget. Sed h̄c tria oriuntur
dubia declaranda.

Primum vtrū mattheus potuit ge-
nealogiam christi describere.

Secundū vtrū ex descriptiōe hm̄i ge-
nealogie nobilitas & gñis demōstret.
Tertium vtrū eadē sit descriptio ge-
nealogie christi facta per mattheū que
& per lucam.

¶ Ad p̄mū dubiū posset quis arguere
q̄ mattheus nequuerit describere ge-
nealogiā xpi & sue virginis mrs. P̄i-
mo q̄: Esa. iiij. dr. Generationē eius q̄s
enarrabit. In sup vi ex iosephi dictis
colligim⁹ in. xvii. antiquitatū libro. &
Beda illud refert in sua chronica. Luꝝ
oēs gñationes hebreoꝝ in archiūs tē-
pli secretioribus seruarent. Herodes
alienigena oēs iussit incendi: vt sic sua
ignobilitas iudeis minus contemptu-
bilis esset. Quomō igit̄ mattheus elaz-
p̄sis iam annis ferme quadraginta a-
dilectione hm̄i librox: euāgelius scri-
bens potuit hanc genealogiā agnosce-
re. ¶ Ad qdēz r̄idemus & p̄mo ad illud
Esaie cū Hieronymo in homel. sic dicē-
te: In Esaia legimus generationē ei⁹
quis enarrabit. Non ergo p̄temenā
gelistā pp̄hete esse contrariū: vt qd̄ ille
impossibile dicit affatu hic narrare in-
cipiat: q̄ ibi de gñatione diuinitatis:

¶

De nativitate beate Marie.

hic de incarnationis est dictum. Verum contra ista response plerique inducunt sententiam leonis pape in sermone de nativitate Christi ubi ait: In domo nostro Iesu Christo non soli ad divinam sed etiam humanam spectat naturam quod dictum est per prophetam. Generatione eius quis enarrabit? Igit nec generatio temporalis Christi summa carnem explicabilis. Ad hoc respondemus ex doctrina sancti Thomae in parte quarta. q. xxx. quod ubi ista intelligunt de modo incarnationis quod ineffabilis est: quod ex aliis sequentibus ipsius leonis pape concludit inquit enim. Ultraquam enim naturam in unam conueniente persona nisi fides credat sermo non explicat. Ad aliud vero quod obiectum est de combustione librorum in quibus descripta erat origo nobilis iudeorum. Runder Nicolaus de Lycia super Matthaeum: quod Matthaeus habuit per revelationem quod non habuit per scripturam. Unus apostoli et euangelista non minus fuerit illuminatus: immo magis de mysteriis Christi quam per triarchem et antiqui prophete. Quidam tamen dicunt quod non oculis illi libri combusti fuerunt: et domi conservarentur a multis. Etiam tamen aliquid memoria mandauerat quod de humido nobilitate didicerat a proavis. Nam et si Esdras scriba ut Isidorus narrat in libro etymologicus libro. incensam legem a chaldeis duabus inde regressi fuisse in iherusalem divino afflatus spiritu reparauit: cunctaque legis ac prophetarum volumina que fuerunt a gentibus corrupta corerint: quanto magis potuit et Matthaeus Christi generatione reterere quod spiritus sanctus apostolus in linguis igneis descendente accepit. Quidam dubium respondet Nicodemus de Lycia: quod non est filius Joseph non fuerit pater Iesu: non beatissima Virgo et Joseph fuerunt ex eadem tribu: quod mulier non poterat nubere cum viro alterius tribus quoniam ad ipsam pertinebat hereditas paterna: ut per Numerum. xxvij. Etiam autem Virgo Maria fuit unica Joachim patri suo: et ideo cogebat ex lege viro sine tribus nubere: propter hoc etiam fuit cum Joseph in bethleem cunctate daturam.

ut perficeret cum eo: ut scriberet Luce. ii. et Tertium dubium fuit: utrum sit eadex descriptione Christi facta per mattheum que per Lucam: Et videatur quod sit diversa. Nam Matthaeus dicit quod Jacob genuit Ioseph utrumque Marie. Lucas autem dicit Ioseph esse filium Iosephi. ut per ipsum in. c. Quidam hoc in dicit Aug. li. de consensu euangelistarum dicit: Tres cause occurruerunt quarum aliquam eam gelista secutus est. Aut enim viuus euangelista patrem Joseph a quo genitus est nominavit. Alter vero vel autem maternum vel aliquem de cognatis maioribus posuit. Etiam vero erat Joseph naturalis pater. Alter enim adoptauerat. Aut more indeo rurum cum sine filiis viuis decesserit: et vero re propinquus accipiens filium quem genuit propinquum mortuo depauit: quod est quoddam genus adoptionis legalis. Et hec ultima causa est verior: sicut enim Thomas in preface. q. xxxi. quod etiam Piero super Matthaeum ponit: et Eusebius cesariensis in ecclesiastica historia ab africano historiographo traditum assent: dicit enim quod matrem et matrem diversis Christi de una eadem vero est a noce filios procreaverunt: de matre nam est Jacob: de matre vero Ioseph ita quod Ioseph fuit frater eius fratres utriusque: sed de duabus fratribus a David diversimodo descendebant. Ioseph autem accepto mortuus est sine semine. Et ideo Jacob frater eius accepit vero fratri suum ei suscitare semen et genuit Ioseph: ita quod Ioseph fuit filius naturalis ipsius Jacob. Et sic accipit enim in genealogia Matthaei. Et fuit filius legalis Ioseph: et sic accipit enim Lucas. Nam filius quod modo dicitur nascitur sicut natura erat filius generatio: sicut autem legem erat filius defuncti. Ideo etiam dicit Jobes Damus. li. in. c. vi. Quare non est mirandum si aliter Christi genealogia scribitur Matthaeus quod Lucas cum utriusque profert veritatem. Nam etiam multa nostra vel alia dicuntur Lucas quod tacet Matthaeus illud est sicut Aug. de consensu euangelistarum: quod Matthaeus in Christo regia instituerat inimicorum plenam: Lucas autem sacerdotalem.

Et quo. Mattheus explicat illos qui regia corona fuerunt decorati. Lucas illos quibus dignitas sacerdotalis fuit concessa. Mattheus posuit carnales patres. Lucas posuit patres spirituales. Iustos viros qui dicuntur pres propter similitudinem honestatis. Mattheus describit genealogiam ipsi descendendo a dauid et abraam usque ad Joseph: ex eo quod despexit assumptionem nostre humanitatis a deo. Lucas autem progressus est ascendendo a Joseph usque ad deum: quod describit redemptionem nostram in deum que fit per gloriam adoptionis. Sed adhuc post eia sita in dubium vertit animus: quoniam ut dico. Igitur super Danielē. Pro cuius oculis maiores pres dicuntur. Lūcū igitur in generatione ipsi multi fuerunt patriarche et plures reges: quare tunc filius dauid et abraam nuncupatur. Ad quod ruder Hiero. in bone dices: Ideo autem ceteris ptermissis horum filium nuncupauit: quia ad hoc facta est de christo reprobatio. Ad abraham inquit: In semine tuo bündetur gentes. Act. iii. et Hen. xii. Ad dauid de fructu ventris tui ponatur supercedē tuā. pō. cxxv. Dauid ergo fuit principalis iter reges. Abraam inter patres. Abraam fuit pīus quod fidei unius dei publica confessus est. Et in signū buiū accepit circūcisionē que fuit signū distinguens fidèles ab infidelib⁹. Dauid autem fuit primus rex electus a deo sibi voluntate dñi ad fidelē p̄p̄lū regēdā. 1. Reg. i. c. xiiij. Quæsivit dñs virū iusta co. suum. Saul autem p̄mo fuit electus a dño: hoc tū nō fuit sibi cordū: sed sibi exauditionē p̄p̄li. Propter eis dixit deus Samueli. Audi vocē populi: s. parentis regem. Et ob hanc causam Mattheus nominat ipsū solum regem: cum dicit: Jesse autem genuit dauid regem. Dauid autem rex genuit Salomonem: cum tū et Salomon seruerit: et Roboam: et Abias: et Jolaphat: et Ezechias: et regēs. Et ponitur nō dauid ipsi. Abraam tū fuit: itaq; ad suos pastores secessit. Quidam

De nativitate beate Marie. Ser. II

ratione angelice nunciationis. Fuit
nanc ab angelo Joachim et Anne mo-
do qui sequit anniciata. Ut enim scri-
bitur in legenda nativitatis. Cum Joa-
chim aliquadiu cum suis pastorebantur
traxisset: quodam die ei soli angelus cum in-
genti claritate apparuit: et de eius visio-
ne turbatum ne timeret admonuit di-
cens: Ego sum angelus domini missus ad
te: ut annunciez tibi preces tuas erau-
ditas esse: et elemosynas in aspectu domini
ascendisse. Vidi enim pudorem tuum: et au-
diui sterilitatis oppositum: non recte tibi
obiectum: peccati quippe non nature
vultus est deus. Et ideo cum aliquo utrum
claudit: ad hoc facit ut mirabilius de-
novo aperiat: et non libidinis esse quod na-
scit: sed diuini fore munera cognosca-
tur. Prima gemitus vestre mater sara non
ne visus ad nonagesimum annum sterilitas
tis opprobrius pertulit: et tunc ysae cui
re promissa erat oīm gentium benedictio
generavit. Rachel etiam nonne diu steri-
lis fuit: et tunc ioseph genuit quod totus egyp-
tii dominium habuit. Quis fortior: san-
son vel sanctior samuele: tunc hi ambo
matres steriles habuerunt. Romani 1:13
et ex eius credo dilaros diu conceperunt
steriles partus: mirabiliores esse sole-
re. Proinde Anna uxor tua pariet tibi
filia: et vocabis nomem eius maria: hec
vouistik erit ab infanthia domino asecreta
et adhuc ex utero matris sue sparsa ples-
na nec fori: insecus inter populares: sed
in templo domini sparsus morabitur. Et sicut ex ste-
rili utre ipsa nascet: ita mirabiliter ea
filia: altissimi generabit: cuius nomen erit
iebus et per eum omnibus generibus erit salus. Et
tibi hoc signum: cum peruenieris ad auream
hierosolymam portare: Annam uxor tuas
obuiam habebis: que de tua tardio-
ne modo sollicita: tunc in tuo conspectu
gaudebit. His dictis angelus ab eo di-
cessit. Anna autem cum amare fieret: et quoniam
vir suus iunxit ignoraret: idem ange-
lus sibi apparuit: et eadem quod per signo
hierosolymam ad auream portare pateret: et ibide-

viro suo redenti obuiaret. Igis iurta
angeli pceptum anibz fibi inuicem obui-
tes de mutua visione letati et de piole
promissa securi: adorato domino redenti
domini promissum hilariter expectan-
tes. Anna ergo cocepit filiam suo pcepto
perit quod vocata fuit maria. Quarto ap-
paret dignitas nativitatis virginis ra-
tione reuelationis diuine. Postquam en-
in celum assumpta fuit dies nativitatis
eius aliquando pcepto fideles latuit. Con-
git ergo ut refert iobes beletus: quod
vir seruus sedule cetero plati insitum
gulis annis sexto idus septemboris in ora-
tione positus: iocundissimam angelorum
solennitatem audiaret in celo. Lungs deuo-
tissime sibi reuelari pateret cur quoliber
anno illa tunc die et non alia hoc au-
diret: diuinum accepit responsum: quod vir
go gloria maria tali die mundo fuisset
nata. Et ideo hunc manifestaret filius sancte
ecclie ut concordes fieret in hac celebri-
tate celesti curie. Cum hoc summo po-
tifici et alijs intimasset hunc die in ho-
nore nativitatis agmina celebrandum
vniuersaliter statuere. Gaudeamus igit
et exultemus de tot amplissimis nobis
obibus collatis donis. Nam virgo quoniam
nata est: salutem attulit mundo. Et ut inquit
Augustinus in sermone precium est in eis illis
lud eius infelicitatis elegi: de quod dic-
itur: In tristitia paries filios: quod illa
in leticia dominus parturiuit. Eua enim lumen
ista exultauit. Eua lacrymas: maria
gaudium in ventre portauit: quod illa pecto-
caro: ista edidit innocentem. Et item
in eodem sermone. Benedictus tu in mul-
ieribus que vitam et viris et mulieribus
peperisti. Mater generis nostrum penas
intulit mundo: genitrix dei nostri solu-
tez attulit mundo. Inuctrix peccati eius:
auctrix meriti maria. Eua occidendo
obfuit: maria viuificando pfecta. Per-
cussit illa: sanantrista: que simul eius filio
collaudetur in eternum et in secula
seculorum. Amen.

Quoniam festo annunciationis virginis marie.

Sermo. iii.

De annunciatione beate Marie. Sermo III

Etimeas ma

na: inuenisti em gratiā apud dñm. *Lu. 1.* *Sacra* *tissime solemnitas ho-* *dierne p̄sonia digna lau-*
de ingeniali paruitates deterret: t̄ ide
catur difficultas fandi vbi adeſt ratio
nō tacēdi. Quia oēs hui⁹ sc̄li homines
virginē dñm t̄ hoīem in vtero suo reci-
piētē in hac die p̄cipua reuerentia
etollere debēt. Q̄ obrem t̄ loqui diffi-
cie t̄ tacere vides ingratū. Veritatemē
hac possum⁹ in meritis beatissime dñc
coſiderantes sacratissime annunciatio-
nis sue mysteria enarremus; si quid ibi
huerit in dicēdo diminutū cōpatietur
ripli fragilitati n̄re. Andacter itaqz
ad noltrām deuotionē circa huius diei
solēnitatem dirigimus sermones. Nec
siguidē dies est in qua p̄ humāni gene-
ri salutē dei fili⁹ virginale ingressus
et vterū. Nec dies est in qua angeli le-
ti faci erūtauerūt in iubilo. Nec dies
est in qua per vniuersum mundū mellī
sui faci sunt celi. Quare ut possumus
mentes nostras feruentius deuotioni
subiectam⁹: quod vt meli⁹ t̄ deuotis fa-
tere possumus: de hac benedicta solem-
nitate dicere statui: que annunciatio
virginis glōe ab ecclia nuncupatur:
eo q̄ ipsa virgo inuenit hodie grati⁹:
nō solū sibi: sed cūctis gentibus sicut
verba p̄posita dicit. In quib⁹ de hac
annunciatione aliquid loqui cupien-
tes: tria possumus mysteria cōteplan.

Pam⁹ d̄: missio-

Sedm d̄: annunciationis.

Tertiū d̄: cōfessionis.

Rim⁹ mysteriū cōtemplādūz
dici⁹ missio-
s: d̄: In mēſe ſerto missus est
angelus gabriel a deo in cui
tate galilee cui nomē nazareth: ad vir-
ginē deſponsatam viro cui nomē erat
joseph de domo dauid: t̄ nomē virgi-
nis maria. In quibus verbiſ l̄ multa
poſſiunt cōſiderari; nihilominus cauſa

brevitatis quinque cōſideratiōes de hac

miſſione poterunt notari.

Prima d̄: q̄n.

Secunda d̄: q̄s.

Tertia d̄: a quo.

Quarta d̄: ad quē locū.

Quinta d̄: ad quē p̄sonā.

C p̄ima cōſideratio d̄ q̄n. *Un* dicitur
in euangelio: in mēſe ſerto. Bm. Nicō:
de lyra sc̄z a cōceptu p̄cūrſorū: quia
fuit cōceptus in ſeptēmbrī circa fine mē
ſis. Saluator: aut circa fine martij. sc̄z
xv. die Bm. Bern. Fuit autē hic mensis
conueniens vt in eo fili⁹ dei fieret i car-
natio propter tria.

Primo propter nouitatem.

Secundo propter delitiositatem.

Tertio propter cōformitatē.

C p̄imo fuit conueniens hic mēſis pro-

pter nouitātē. Nā ait Iſidorus. v. lib.
 etymol. q̄ martius appellatur ppter
 martē romane gentis auctorē: t̄ d̄ q̄st
 mensis nouarū. Conuenienter ergo ta-
 li t̄gē debūr cōcipi: qui auctor est mun-
 di. In cui⁹ cōceptione facta sunt a deo
 quattuor noua. *C* Primū nouū est an-
 gelis ſalutatio. *Un* Bern. in ſermonē de
 annunciatione dicit: *Iniungitur noua*
legatio angelo: t̄ nouaz virgo professa
virtutē: nōne ſalutatiōis honorat ob-
ſequio. hec ille. Et Hiero in ſermonē de
assumptione. Logitis me t̄c. Non ſum
pler vel cōſueta fuit iſta ſalutatio: ſed
*omni admiratione digna. *C* Terciū: fa-*
cta est noua ſine viro virginalis conce-
ptio. Ideo Bern. in quodā ſermonē de
pente. ait: Subſtantiali vtero virgis
elapsus: de ſpūſcō conceptus eſt rps.

O noua miracula. Conceptus fuit ſine
pudore: partus ſine dolore: mater ſine
*corruptionē. *C* Tertiū: facta eſt noua tā*
te maiestatis abbreuiatio: q̄ Bern. ſu-
per missus eſtinquit: In cōceptu par-
tuqz virginali noua ac mira pfectio in-
ſpicit qui diligenter inq̄rit. Porro ibi
agnoscitur longitudo brevis: latitudo
angustia: altitudo ſubdita. Et viero-
nymus ad Pau. t̄ Eustochium. Vere

De annunciatione beate Marie.

nouū t oīm nouitātū supemīnēs nomi
nas & tūtū qīr deus quē ferre non pote
rat mādus: neq; videre aliq; vt viue
re possit: sic ingressus est hospitiū ven
tris vt corpora clausū nescire: sicq;
gestat: vt tot deo in eo esset. **Quar**
tū facta est noua oīs creature renova
tio. Quippe oīs creature antiqua erat:
et a ppter vīs elōgata: q; post ppterū
pterū nulla creature habuit vīsum sum
debitū. Factū est enī vt homini serui
res existēt sine pcrō t subdito deo. qn
ergo hō peccauit et iā mysteriū creatu
rātū renovationis creature debito su
caruit. Nū aut̄ est restituta: q; xpo boī
oīs creature exhibebat seruitentem tē.
et sic impletū est illud Apocal. xii. Ecce
noua facio oīa. **Scđa** fuit hic mensis
cōuenītēs ppter delitiositatē. Nā vt pte
veris t mēse nouox solent quedā flū
mina pncipalia inundare: vt phison
t tigris. Sic modo flūmina spūalium
charisīnatus t donox. **Enī** Eccl. xxiij.
Ego sapientia effundi flūmina. s. gra
tiet scītēt. Ideo Isidor. v. etymol. di
cit: Uer dictū est q; viret. Tūc post hye
mē vestitū tellus herbis: t floe cūcta
replevit. Et pbs dicit: q; ver est pector
terre. Istud tpi grē conuenit: post hye
mē culpe ista aruit herba tē. **Tertio**
fuit hic mēsis cōuenītēs proper cōfor
mitatē. Tali enī mēse verus Adā est
de limo format: t in paradiſo colloca
tus: t inde ppter pncarnationē expul
sus. Tali ergo mēle fieri debuit repara
tio p nouū adā. Uli t tūc est ipsi incar
natus t in paradiſo vteri vnginalia col
locatus vt multo melius oparet t custo
diret illū. **Scđa** insup die quo verū adā
suos per lignū dānauit: nouis adam
eos per lignū reparauit. Dicif enī q;
adā in mane creatus hora nona pecca
uit. O adam vbi es? O adā ecce iāz in
carnationē filij dei tua oīa mala finiē
tur. **Scđa** coditio dī: quis. s. missus
est. t dī angelus gabriel. Quare autē
per angelum facta sit ista solutio: tri
plex ratio sumi potest.

Prima ex parte dei.

Scđa ex parte an gelī.

Tertia ex parte virginis.

Q Prima ratio sumi ex pte dei: vt ser
uaref ordo quē ipē statuit: quo mediā
tibus angelis diuina hoībus ministrā
tur. Hec est regula Dionysii in libode
angelica hierarchia: qui ait: Dñci be
nignitatis mysteriū angeli primū edo
cti sunt: postea per ipsos ad nos cogni
tions gra trāsūt. Scđz em̄ Isid. vii.
etymol. Angelī grēe vocant: hebā
ē māla hoīt: latine nō māciū interpe
tant: ab eo q; dñi volūtē ppls nū
ciant. Angelox aut̄ vocabulū officiū
men est: t non nature. Sēpē em̄ sp̄s
funt: sed cū mittunt vocant angelī: q
bus ideo pectorū līctētē pēnas facit vt
celerē eoz in cunctis discūlū signi
cet. Angelus ergo nūciū dī: q; ad vir
ginē missus est ad annūciātū myste
riū in carnationē filij dei. **Q** Sed stra
hoc dici posset: q; quod supia dicat nō
fuit cōgnitū. Nā vt dicit Dionys. i libo
celestis hierarchie: supēmis angelis:
fit reuelatio immediate a deo propter
ipsoꝝ dignitatē. Sed mater dei et sus
per oēs angelos eralrata: ergo videt
q; immediate a deo debuerit fibi annū
ciari incarnationē mysteriū: t non p
angelū. Ad qd̄ m̄der brūs Tho. iii. pre
q. xx. ar. ii. ad. i. q; m̄r dei superior erat
quātū ad dignitatē ad quā diuinitati
gebat. Sed quātū ad statū presentis
vite inferio: erat angelis: q; ipse ipus
ratiōe passibilis vite modico ab ange
lis minoratus est: vt dī Hebre. ii. Sed
tamē q; ipsi fuit simul viator t cōp
hensor: quātū ad cognitionē diuinoꝝ
nō indigebat ab angelis instru. Sed
mater de: nō erat in statu cōpribēsop;
ideo de diuino acceptū p angelos istru
enda erat. **Q** Et si adhuc obīcias q; brā
virgo ex lumine grē t fidei cognosce
bat dei filiū incarnātū: t credebat
hoc fidelissime q; in vīcō mītis fuerat
sanctificata: ideo nō videt q; tale my
steriū debebat ei p angelum reuelari.

Ego dico q̄ l̄ fide de mediatore virgo
habuerit ante annūciationem angelū:
verū er humilitate cordis sui nunq̄
cogitauit se ad tale mysteriū sublima-
dā:gitur ante hoc debuit p̄moneri.
¶ Sc̄d̄ rō sumit ex p̄te angelī: vt oſte-
deret se iuare h̄ianā naturā t̄ eīz q̄re
salutē: sicut diabolus impulerat ad p̄-
ditionē: t̄ sicut p̄ma suggestio fuit a
diabolo: sic annūciatio saluatoris fie-
ret ab angelō. Et h̄c rōne posuit Be-
da in homelys. Ap̄t̄ h̄ianē restaura-
tionis principiū vt angelus a deo mit-
teret ad virginē partu cōsecrandā di-
vino: q; p̄ma perditiois h̄ianē causa
fuit cū serpēs a diabolo mittebatur ad
mulieres spiritu sup̄bie decipiendā.
¶ Tertia rō sumit ex parte virginē. Pri-
mo vt ex tali nūcio mēs eīz eleuareb̄ in
deū: t̄ sic ardēti charitate flāmesceret:
vt pius p̄ amorē eīz cōciperet mēte q̄
corpore. Un̄ Aug. lib̄o de virginitate
vit. Beator̄ erat maria cōcipiendo fī-
dem r̄pi: q̄ cōcipiendo carnem r̄pi. Et
post subdit. Materna p̄mitas nihil
marie p̄fūset: nisi felicis xpm̄ corde q̄
carne gestasset. Secūdo vt eīz puritas
olēderet. Ideo Viero. in fīmōe de as-
sumptione ad paulā t̄ eustochius ait:
Bene angelus ad h̄ginē mittit: q; semp
est angelis cognata h̄ginitas. Tertio
vt esset certior testis h̄ui sacramenti:
q̄ sup̄ hoc lacrim erat instruca. Dice-
batur ergo nūcius angelus gabriel. Se-
cūdū Hieronymus hoc nōmē gabriel
p̄t multipliciter interpretari. Primo
virtus nostra deus. Sc̄d̄ fortiter dei.
Tertio cōfortauit me dē. Quarto cō-
firmatio dei. Missus est ergo angelus
gabriel: q; virtute diuina p̄cepit nōgo:
nō h̄iana. Sc̄d̄ q; diuina fortitudo
magis videt cōnexa fuisse in ista annū-
catione q̄ in mundi creatione. Plus
enī distat dē a qualibet creatura sua
q̄ creatura a nūhilo. Ideo dē in c. dam-
nam. ex dē sum. trini. t̄ fide catho. In
ter creatorē t̄ creaturam nō p̄t tanta
dissimilitudo notari: quin inter eos sit

maiō dissimilitudo notāda. Pl̄ ergo
fuit facere hoīem deū q̄ producere de
nūhilo mūdū. Tertio angelus cōforta-
uit virginē. Quarto p̄ eius annūcia-
tionē cōfirmatiū est cor virgīs. ¶ Ter-
tia cōsideratio d̄: a quo p̄icit rex. euā-
gelij: a deo. Ed p̄ie mēs humana du-
bitare p̄t cur nō statim post peccatu-
s operatus est deus salutē humanam: t̄
carnē non assūpsit deyngine. Ad q̄o
assignari possunt tres rōnes b̄m Bona
uen. in. in. dis. i. ar. ii. q. iii.

Prima p̄pter peccati p̄nititionem.

Sc̄d̄ p̄pter morbi curationem.

Tertia p̄pter r̄pi honorationem.

¶ Prima rō quare tū distulit incarnationis
in filiū dei d̄ p̄pter p̄ctā p̄nititionem.
Nā in hoc manifestat diuine vltionis
seueritas: que tantos clamores t̄ lucis
hoīm tanto t̄pe sustinuit anteq̄ velle
descēdere: t̄ ipse adā cū posteritate sua
tanto t̄pe expectauit in limbo exulans
a paradise: quia diuina iusticia nihil
inultū relinquit. ¶ Secunda ratio est
p̄pter morbi curationē. Nā peccatum
q̄d̄ hō cōmiserat ex sup̄bia p̄ueneras.
Ideo p̄ humilitatē liberandū erat: q̄d̄
siceri debuit vt hō se infirmū agnolce-
ret: t̄ liberatore indigere. Un̄ glo. sup
iii. c. ad Gal. Magno cōfūlo factū est:
vt post boī casum nō sīco dei filius
mittere. Reliquit enī deus hominem
prius in libertate arbitrii in lege natu-
rali: vt sic vires nature sue cognosces-
ret: ybi cū deficeret legē accepit: q̄d̄
ta inualuit morb̄: nō lege sed nature
vitio: t̄ ita cognita infirmitate clamaz-
ret ad medicū: t̄ gratie quereret auxi-
liū. hec ibi. Per totum itaq̄ t̄ps illud
quo venire distulit: cū multa humilita-
tes sancti patres t̄ amici eius aduentū
ipsius precib̄ multiplicatis rogabāt.
Facra enī erat ipsi p̄missio de incar-
nationē filiū dei: t̄ in fide mediatores vis-
uebāt. Quisnā nō cogiter Adā t̄ Euas
post p̄ctū cōmissum ad p̄nīclamēta se
cōuertisse: quando ecclēsia sanctos il-
los cōfīret t̄ ponit in numero elector̄

De annunciatione beate Marie.

qd esse nō posset sine fide mediatoris. Ideo Aug. in libro de correctiōe t gra-
tia dicit: Illa fides sana est: qua credi-
mus nullum hominem quātūcūq; parue-
eratis liberari a contagione mortis: t
obligatione peccati: nisi per viū me-
diatorem dei t hominē iesum christū.
Potes etiā rōnabiliter credere q; pu-
mus pater Adā qui ita sapiens condi-
tus fuerat post lamentū penitētē t re-
cognitionē salutis sue in iesu nascitu-
ro de carne sua magna t mira reveren-
tia deum coluit: t colendū generatiōi
electorū mandauit ad iefuz in carne vē-
tū: t pro salute nostra moriturū ar-
dentissimo suspirauit affectu t alios
docuit suspirare. Cū em Adā nongen-
tis t triginta annis vixerit: sicut pars
Gen. v. quāta puras documenta salu-
tis de fidei mediatoris dedit posteris.
Quid Noe vir iustus atq; perfectus fe-
cit q; in inundante diluvio saluū se rece-
pit in arca. Quid Abrahāam pater cui fa-
cta est de xpo re promissio. Quid Moy-
ses legislator. Quid sancti patres cete-
ri oēs t pphere. Nepe hi oēs agnoue-
rūt moribū suū: imo oīm hominē qui per
xpm curari debebāt. O quātū dū viue-
rent in hoc seculo erāt illoꝝ gemitus.
O quāta suspiria. O q; vēhemētissimā
ardentissima desideria post mortē co-
poris huius: cū illū tenebrosum limbū
inhabitorēt: sperātes inde per xpm re-
uocari ad lucē glorię p tot milia anno-
rū. O q; deuoti erāt ipsoꝝ clamores.
Heni dicebāt: veni ad liberandū nos
dñe deus vtrū. Onde faciē tuā t sal-
vi erim⁹. Sed pudeat ex hoc deuotaz
aīam iam xpi morte redēptaz: t in suo
sanguine lotā: nō delectari t nō qesce-
re in recepto nūnere: qd sancti patres
ita volebāt: vt nibil aliud viderentur:
nec cupere nec velle: nī solū sibi exhibi-
beri dilectū iesum dei miserationē pro-
missum. Un Ver. vīone. ii. sup Lanf.
oīt. Ardo: ē desiderij patrū suspirātūz
xpi in carne p̄sentiā frequētissime cogi-
tas cōpūgor: t cōfundor in memetipō

t vir p̄tineo lachymas: ita pudefōz
poris miserabilū tpoꝝ hor. Lui nāg
nīm tātū ingerat gaudiū grē hūverbī
bitio: quātū sc̄tis veteris accendent
desideriū pmissioꝝ. b ille. Patet itaq
nō incōueniēter fore factū: vt propter
hōim humilitatē tardaret fili⁹ dei in-
carnationē suā. T Tertia rō q;re tantū
distulit incarnari filius dei est ppter
xpi honorationē. Ab Agna q;ppē digni-
tas t vtilitas erat ḥbi incarnati: quaz
vt merito vniuersitatis cognosceret per
lōgā p̄econū seriē p̄ueniēs erat. Ideo
in glo. sup. iij. c. ad Gal. d: Quartū ma-
ior iuxta veniebat: tanto p̄conū series
lōgior p̄cedere debebat. hec ibi. Debe-
rūt itaq p̄cedere de illo incarnato ḥbo
figure: pphetic: t alia q; in veteri testa-
mento relatiō digna sunt yerbī sc̄r-
nati excellētia oēs aspiceret. Lū ergo
oīa cōpleta essent dei clemētia hūana
generi subuenire nō distulit quinimo
diffinito cōfilio angelū aduocauit cui
ambasias t virgini exponēdā imposuit
dīritq; p̄: Glade ad viginē illā inma-
culatā: purā: t sanctā: q; illaz in spōsaz
eligo. Subiūrit fili⁹. Et ego eī in mē
matrē eligo: de cui⁹ purissimū sangu-
nib⁹ passibilē carnē assumaz. Eroq; ei
vnic⁹ f̄ lī ipsaq; mīhi dilectissima mī.
Spūsc̄tūs supaddidit. Et ego inhabi-
taror ero suus grātiosissim⁹: t opatio
ne mea vgo in eternū cōcipiet filium.
Quis dubitabit sine errore mirabili
stupēdaq; leticia exultasse celestes hie-
rarchias: t angelicos choros: q; vide-
bāt totū mīdū ad p̄fīam in breui re-
ditūrū p̄ incarnationē fili⁹. Sic ip̄is
gaudiū erit in celo sup vno p̄tōe p̄-
nitētā agēte vt h̄r Lūc. xv. Lērabāt
ergo gaudēbāt exultabāt bīdicentes
deo. O inquā gaudiū suauissim⁹: q; p
tot milia annoꝝ in dānatiōe derelicta
fuerāt hūana natura: iaz assumuntur in
vñione p̄sone a filio dei: q;re angelus a
dō mitif ad suā spōsam: cui⁹ subli-
mia sacra referre deberet. T Quartā cō-
sideratiō dī ad. quē locū: q; in cūitate

Hermio

III

galilee cui nomine Nazareth. Ponit hic nomine loci ad denotandā certitudinez histore hūm. Nico. de lyra. Insup ut ad impleret prophetia Elia. q̄ que dicit: Egredietur virga de radice iesse: flos de radice eius ascēdet. Abi hūm veritatem hebraicam habef: Et Nasarens de radice eius ascēdet. Iste locus fuit cōueniens ut in eo annūciaret virginī diuinū p̄positū: q̄ Nazareth interpretatur flos. Et flos est triplex cōditio: q̄ virginī cōpetit.

Prima pulchritudo.

Secunda redolētia.

Tertia fructuostas.

Spōnit has cōditiones deuotus Bern. in sermone de assumptione dicens: Lō- mendat flores pulchritudo: suauis redolētia: et spes fructus gratia triplex. Prima ergo cōditio dī pulchritudo q̄ flores sunt pulcherrimi. Sic beata virgo in oībus suis actionibz ex parte corporis et ex pte mētis. Un̄ Lant. iii. dicitur: Lora pulchra es amica mea: et macula nō est in te. Super que verba Hugo de sancto Uic. dicit: Pulchra in corpore: pulchra in mēte: corpe ymica: mēte sincera. Secunda cōditio flos est redolētia: et suauitas odoris. Sic et beata n̄go suauissimū reddebat suarū virtutē odore. Ideo in psona ei⁹ dicit Eccl. xiii. In plateis sic cynamomū et balsamū aromatizās odoē dedi: quia si myrra electa dedi suauitatem odoris fuit hic ordo beate n̄ginis: exēplaris et immaculata vita. Un̄ Amb. lib. s. de virginitate ait: Ut n̄gula fumi ex aro- matibus myrrae et thuris: quia multa erat repleta virtutū odoris: manans ex ea fragrabat suauissimus odor etiā spiritibz angelicis. Et Hiero. ad Pau. et Eusto. in sermone de assumptione. Ele- rebortus delitariū beatavirgo: in quo cōfita sunt oīa florū generat odor amēta virtutū. Tertia cōditio flos est fructuostas. Sic et a n̄gine florentissima fructus ille dulcissim⁹ exiit iesus bñ dicit: p̄ cui⁹ gustū oēs electi salui fūt,

Ided Eccl. xiii. dicit. Ego mater pulchritudine dictionis et timoris et magnitudo et veritatis: i me oīs spes vite et virtutē. Trāsite ad me oēs q̄ cōcupiscitis me et a generationibz meis implemini. Spi- ritus em̄ meus sup mel dulcis: et here- ditas mea sup mel et fauum. Ipsa vir- go flos est capi de qua ortū est preciosum liliū cōuallū: p̄ cui⁹ p̄tū mutatur natura p̄thoplasto: q̄ delef et culpa hūm Aug. in sermone de nativitate vir- ginis. Quinta p̄sideratio dī: ad quā personā: q̄ ad virginē despōstā viro cui nomē erat Joseph de domo David et nomē virginis Maria. In q̄bus ver- bis tres hūi spōse cōditiones noīantur.

Prima dī: virginitas.

Secunda dī: societas.

Tertia dī: nobilitas.

Prima cōditio spōse ad quā angel⁹ inuitit dicitur virginitas. Erat em̄ illa puella q̄ in dei matrem eligebat virgo purissima. Cōgruebat em̄ sic ēē ppter tria. hūm Tho. pre. ii. q. xvij. ar. i. Pri- mo ppter dignitatē patris seruādam: Lū em̄ xps sit verus de⁹ nō fuit cōue- niens ut alium patrē haberet q̄ de⁹: ne dignitas trāsferret ad alii. Secundo ppter puritatē filij. Nā filius est verbus cōcīpīt. Quia ergo caro xpi sic fuit de virginē assumpta ut esset caro n̄bi dei cōueniens fuit ut etiā ipse sine corrū- ptione mīris p̄cipere. Tertio fuit cō- ueniens ppter incarnationis finē. Nā ad hoc facta fuit incarnationis ut hoīes trāsferrent in filios dei. Un̄ Job. s. di- cit: Dedit eis p̄tātē filios dei fieri his- nibus neq̄ ex volūtate carnis: neq̄ et volūtate viri: sed ex deo nati sunt. Per carnē hūm Nico. de lyra intelligit hic mu- lier hēn. ii. Os ex ossibus meis: et caro de carnē mea. q̄ feminā parū p̄cipiat de rōne respectu viri. Filii ergo dei nō debebat generari nasci volūtate car- nis et viri. i. cognitōe maris et feminē.

De annunciatione beate Marie.

Ob quā cām xp̄s de virginē nasci debebat. Jo Aug. in li. de virginitate ait: Operebat caput n̄m̄ insigni miraculo s̄m̄ corpus nasci de virginē: vt signi fieret sua mēbra s̄m̄ sp̄m̄ de virginē nascitura. hec Tho. in. parte. q. xxiij. Q̄ S̄c̄da cōditio p̄sonē ad quā angel⁹ mittit d̄r. societas: q̄r. virgo hec sancta l̄ma erat despōsataviro. Qd̄ tripli r̄tōe p̄ueniēter factū cē cognoscimus. Q̄ prima r̄o sumif ex p̄te xp̄i: vt sc̄z ge nealogia ei⁹ cōsuetō mō t̄xeret per vi ritū Amb. dicit sup Lucā. ii. vt partus ei⁹ diabolo celaret s̄m̄ b̄iero. t̄ Chrys. sup Mat. iij. vt puer n̄r̄ a ioseph̄ n̄tr̄ifet. Un̄ t̄ pater ei⁹ dicit̄ est: q̄r. n̄tr̄i t̄ne ei⁹ fuit. Q̄ S̄c̄da r̄o sumif ex parte matris: vt sc̄z liberareb̄ ab infamia: et ve tāq̄ adultera lapidareb̄: t̄ adiutori um haberet a ioseph̄ sanctissimo: vt di est Dicronym⁹ t̄ Ambro. Q̄ Tertia r̄o sumif ex pte nostri. Et prima est vt cer t̄is testimoniū haberem⁹ ex xp̄o quia de virginē fuit natus. Un̄ dicit Amb. sup Lucā. Locupletiō testis pudoris marit⁹ adh̄ibet: q̄ posset delere iniuriam t̄ vindicare opprobriū: si nō agnoscet sacramētū. Secunda fuit: q̄r. cū ip̄a despōsata esset: t̄ virgo: in p̄sonā ip̄a fīl̄ virginitas t̄ matrimoniu⁹ hono raret: cōtra hereticos alteri isto: un̄ de trahentes. Q̄ Tertia cōditio: sp̄ose ad quā angelus mittit d̄r. nobilitas. Propter hoc subiungit de domo dāvid. Ad ostendendū q̄ xp̄s descendit de domo et semine dāvid: sicut fuerat per p̄phetas predictū. Līcē enī. Ioseph̄ nō fuerit p̄r saluatoris: n̄ virgo maria de qua xp̄s carnē assump̄t fuit de eadē tribu cuius ioseph̄. Quod p̄baf̄ per hoc: q̄r. mulie res in hereditate paterna succedentes nō poterāt cōtrahere matrimoniu⁹ n̄ si cū viris de eadē tribu: ne fieret cōfusio s̄t̄iū: vt habeat Numeri. xxvij. Bea ta aut̄ virgo fuit unica iōachim patri suo: succedēs ei in hereditate. Ex quo sequit̄ q̄ ipsa t̄ ioseph̄ fuerūt ex eadem tribu: sc̄y dāvid. Ex quo aperte mōstrātur tripli r̄atione.

tur nobilitas virginis. Equidē Mat.

i. ponunt̄ ter quaterne generatioē ab Abraā usq; ad xp̄m: in q̄bus describit̄ q̄ beata virgo fuit nata ex quattuor deci patriarchis: t̄ quattuordecim dūcib;: t̄ quattuordecim regib; s̄m̄ q̄ dicit̄ Nicola⁹ de l̄yra. Et vt dicūt qd̄z hoc factū fuit vt q̄ nobilitissima erat vir tute r̄gratia: nobilis esset t̄ progenie. Ista fuit illa b̄ndicta virgo ad quā cē lestis n̄scius e celo mittebat a deo. Q̄ p̄iōcūdū nouū sentiat̄ s̄ b̄ndicta aia tua virgo b̄ndicta. Q̄ q̄mirabilē gratiam cōsequeris o puerilla sanctissima: que tātū apud dēū meruit te solā eligeret de qua p̄ salutē mūdi assumeret huma nē carnē: festinat itaq̄ angelus: rotat angelica natura letatē fidelissimus u cius ad virginē properat.

Ecūdū mysteriū cōtemplās dicit̄ annūciatio. Et de hoc sub dieur: vt h̄f. Luce. i. t̄ Judith xii. Ingressus angelus ad eā dicit: Ave grātia plēna dñs tecū: bene dicta tu in mulierib;. Que cū audis̄t turbata est in seruōne ei⁹: t̄ cogitab̄ qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Si timeas maria: inuenisti em̄ grātia apud dēū. Ecce cōcīpīes in vīro t̄ paries filiū: t̄ vocabis nōmē eius iēsum. Dic erit magnus: t̄ filius altissimi vocabit̄. Et dabit illi dñs dēus se dē dāvid patris sui: t̄ regnabit̄ i domo iacob in eternū: t̄ regni eius nō erit finis t̄c. In q̄bus verbis quinq; cōsiderationes p̄ ordinē sunt declarande.

Prima d̄r. apparitionis.

S̄c̄da d̄r. occupationis.

Tertia d̄r. salutationis.

Quarta d̄r. cognitionis.

Quinta d̄r. confortationis.

Q̄ prima cōsideratio d̄r. apparitionis quia d̄r. ingressus angel⁹. Circa quod querunt̄ doctores: An angelus ille ap̄parere debueret virginī vīsione corporali: Et m̄detur q̄ sic: s̄m̄ q̄ Chrysost. ait sup Mat. Et hoc cōgruū fuisse mōstratur tripli r̄atione.

Sermo

III

Primo ppter similitudinē.
Sēcō ppter magnitudinē.
Tertio ppter certitudinē.
Prima rō fuit ppter similitudinem.
Quia id qd annūciabat erat incarna-
tio dei inuisibilis. Unde conueniens
fuit vt ad huius rei declarationē vissi-
bilis creature formā assumeret in qua
visibiliter appareret: cū etiā oēs appa-
riones veteris testamēti ad hāc ordi-
nenf qua dei filius apparuit in carne.
Sēcō rō fuit ppter magnitudines.
Quia hoc cōgruum fuit dignitati ma-
tis dei: que nō solū in mēte: sed etiā
in corporeo vētre erat dei filii receptu-
ra. Et ideo nō solū mēs eius: sed etiā
sensus corporei erat angelica visione
refouēdi. Sed obiici pōt q magis
videtur pertinere ad dignitatē virgi-
nis: si angelus ei apparuerit vissōe in
intellectualē. Nā vt inq̄t Aug. vii. sup
hē. dignior est intellectualis vissōe q
corporalis & precipue ipsi angelō ma-
gis cōueniēs. Nā vissōe intellegit
videf angelus in sua substātia. Vissōe
aut corporalividet in assumpta figura
corporeā. Sed sicut annūciandū cōce-
p̄t diuinū decebat venire summū nū-
ciū: ita videf q etiā decuerit esse sum-
mā genus vissōis: ergo videf q an-
gelus debuerit apparere vissōe intelle-
ctuali. Ad hoc rindet beat̄ Tho. iii.
parte. q. xxx. q intellectualis vissōe est
potior q imaginaria v̄l corporalis: si sit
sola. Sed Aug. dicit q est excellētior
prophētia q habet intellectualē & ima-
ginaria vissōe: q illa q habet alterā
tm̄. Beata igif virgo nō solū percepit
vissōe corporalē in angelī apparicio-
ne: sed etiā intellegit illuminationē
v̄l appitio nobilior fuit. Fuisset tñ no-
bilior si ipm̄ angelū intellegit vissōe
in sua substātia vidisset: s̄ hoc nō pati-
st̄ viatoris: vt angelū p̄ essentiā vi-
deat. Tertia rō fuit ppter certitudi-
dinē. Cōueniebat ī hoc certitudini ei
q annūciabat ea q imaginamur. Pro-
pter ista Augustini in quodā sermonē

qui legif in festo annūciationis sic ins-
troducit loquēt̄ beatā virginē. Audis-
te fratres: audite Mariā nobiscū los-
quentē: carne absentē: spiritu p̄sentē:
verecūdia virginitatis vultū auertentē
a collocutiōe & indicatiōe: qdō imp̄gnas-
ta sit a creatore. Erā inquit Maria in
domo mea: p̄uella iudea. David regis
stirpe generata. Adulta facta sumt de
sponsara. Despōsata sum cōiugi: & pla-
cui alteri: nō interueniente adulterio:
sed interueniēte sp̄sancto. Despōsata
sum homini iudeo & placui altissimo
deo. Despōsauit mevir iudeo: & adamā
uit me xps deo. Ignorauit Joseph sp̄o
sus meus: q me adamaster deo meus:
& putauit q de adulterio impregnat̄
esset vēter meus. Nā ignorāt̄ Joseph
sp̄o meo venit ad me qdā paronym:
phus xpi: nō patriarcha p̄imūs aut p̄
pheta egregi: sed Gabriele archāgelus
mirabilis: q visitauit: salutauit: & gra-
uidauit me. hec ille. Secūda cōfide:
ratio dī occupationis. Propter qd̄ sub-
ditur: Ad eā. Sed qd̄ faciēt̄. Ad quid
occupatam. Quidve agentem exerci:
tiū. Nam vt doctores dicunt ingressus
est ad eam.

Primo orantem.

Sēcō suspirantem.

Tertio lachrymantem.

Primo est ingressus angelus ad eā
orantē: q illa hora orōni ardentissime
inuigilabat. Un̄ Bern. super missus est
inq̄t: Quo ingeressus. In secreto cubicu-
lo: vbi clauso sup se ostio orabat p̄es
in abscondito. Si enī cōceptio p̄icurio-
ris fuit denūciata patri p̄occupato in
sacrificio: multo p̄babilis est q conce-
ptio saluatoris fuerit denūciata virgi-
ni in orātōe & deuotōe actualiter eri-
st̄. Secūdo ingeressus est ad eā sus-
pirantē. Nā totū impetus sanctifica-
tionis prime impellebat mēre huius
sacratissime virginis ad desideriū incar-
nationis filii dei & salutis omnium ele-
ctorum. Unde omnes virtutes mētis

De annunciatione beate Marie.

Ite in id quod postea in ea factum fuit: toto conatu precedebant. Hec enim fuit felix clausula totius expectacionis et desiderii et postulationis aduentus boni iesu in qua omnia desideria sanctorum patrum procedentium consummari et terminari videtur. Propter quod oīno est inexpressibile nobis illud seruidū desideriū: orationis virtus et suspitio quod suspirabat ad deum ut filium suum mittere dignaret ad terram assumendam naturam. Non credas autem quod ad iesum recipiēdū in carne sua reputaret se dignā: quod gratia sanctificationis: que eā omni virtute repleuit: sic a principio ipsam mētē virginis in omnī virtutē radice. sed sancta humilitate in abyssu profundū: quod sicut nulla post filium creatura tantum ascendit in dignitate gratie: sic nulla creatura eā trascendit in humilitatis perfectissime recognitioē. Nec alicui pure creature datum est in via tantum gustare: nibilum esse: nec tantum se annihilare sub volito maiestatis diuine. Propter quod non mirū si oratio talis humilitatis non solē penetrabat nubes: sed etiā omnes angelicas cohortes: et cōtinue sistebat ante acceptabiliissimum positionem sanctissime trinitatis. In ipsa ergo hora annūciatioē cū suspitus misericordi filii dei ut ad incarnandū veniret: deprecabatur. Tertio ingressus est angelus ad eā lachrymantē pre deuotione: p̄ dulcedine quā concipiebat cū cogitabat deū hoībus adeo fore p̄pītū quod pro eis carnē assumeret. Lachrymantē in super p̄cōpassione totū humani generis sauciati et vulnerati: et captiūati subiugo tenebrarū. O si vidisses virginem pauloante aduentū angeli in hac oratione seruida forte et cor tuū mollires dulcedine deuotionis. Erat quidē ipsa ut puto in hac oratione plus solito se uerissima mētali elevationi inten̄tissima: et diligētissima ad perscrutāda deuote mysteria incarnationis. Tunc humiliter corde deuoto plāgentib⁹ oculis et yultu ad celestia eleuato: dicebat

ad deū. O clemētissime dñe de⁹ rerum: quod bōnitate tua mundū creasti de nihilo: et post angelos hoīem ad tuum imaginē formatū dñm cōstituisti creaturā: ut tibi seruiret: ut te diligere: tibi q̄ in oībus obtemperaret. Misericordia tua: misericordia clemētia et charitate tua. Aperi oculos et descede. Hā tot annos mīlia p̄currerūt: ex quo sancti patres et prophete patriarche et omnes in tenebris habitat̄ expectantes lumē tuū. Veni obsecro p̄ benignissime veni et ne respicias p̄tē hoīem. Descede de celis verus de⁹: verus lumen: gaudium: solacium: dulcedo: et cōsolatio afflitorum. O si oculus p̄pītū tā grande mystēnum aspiceret. O quātū letaret cū deū in carne videberet. O quātū sancti patres gaudēt̄ susciperet̄. Rūpe moros creator: optime: et veni ad liberandū nos: in hīmōi meditationib⁹ occupata: angelū lumine refulgentē p̄spexit. O maria quād expectas? Quid queris? Quid ploras? Ecce iā in breui p̄ficiet in te quod dictū est a dño. Ecce angel⁹ ad te venit nūciare salutē mūdi. Tertia cōsideratio dicit̄ salutatioē. Et de hoc subdit̄ Dixit. s. angelus ad eā. Ave gratia plena dñs tecū: benedicta tu i mulierib⁹. In qua salutatione triplex virginis excellentia notatur.

Prima dī nature.

Secunda gratie.

Tertia glorie.

Prima excellentia virginis quā in hac salutatione nota dicit̄ nature. Quod quād triplici mō demōstrat̄. Primo mō aue. i. sine ybe. hoc est triplici ybe: cui subiāct totū feminē gen̄: sc̄ ybe pudoris: laboris: et doloris. Ipla autem fuit sine ybe pudoris in conceptione. Sine ybe laboris in gestatione. Sine ybe doloris in parturitione. Nā teste Verū. fuit sine corruptiōē fecūda: sine grauatiōē grauida: sine dolore puerpera. Ratio autē quare fuit sine ybe pudoris est: quod ei⁹ cōcept⁹ fuit sine contri-

Sermo

III

ptione nō humanosemine: sed mystico spiramine. Soli em̄ principi porta illa seruata est quā nō violauit egrediens sicut mystice ponit Ezech. xliii. Hac triplici maledictione nulla mulier immumis natura fuit: nisi sola virgo benedicta. Un̄ Eue Ben. in. dictum est. Multiplicabo erūna t̄ tuas t̄ cōceptuas: paries i dolore filios tuos. Q̄ Se cundo in virgine p̄ aue excellētia natu munis fuit sc̄ cōcupiscētie culpe t̄ pe nre. De quo Apō. viii. Aq̄la clamabat V̄he v̄he v̄he habitarib⁹ in terra. Fu it ergo beata virgo sine prīmo v̄he erūne cōcupiscētie peccati originalis: q̄ sine eo cōcepta est. Lāticor̄. in. Tota pulchra es amica mea t̄ macula nō est in te. Aut in ea ois fuit extincta p̄ sp̄ rituscti sc̄ificationē. Un̄ ps. xlvi. Sāc̄ificauit tabernaculū sūn̄ altissim⁹. i. beatā virginē in qua nouē mēstib⁹ bas ditauit. Q̄ Secundū fuit sine v̄he culpe t̄ venialis t̄ mortalis. Un̄ Augustin⁹ in lib. de natura t̄ gratia. Lā de culpa agit nullā de matre domini volo fieri questionē. Q̄ Tertio fuit sine v̄he pene que: sc̄ est in separatione aie a corpori: q̄ est incineratio t̄ corporis dissolusio. Nā sicut dñs non dedit sanctū sūn̄ videre corruptionē. i. xp̄um sic nec sanctas suā de qua natus est sanctus: sed corpe t̄ aia in celū assumpta est. Q̄ Ter tio insup mō per eue: virginē nature excellētia demonstratur: q̄ sc̄ fuit sine alio triplici v̄he. De quo. i. Job. c. ii. dī. Om̄e quod est in mundo cōcupiscentia carnis est: t̄ cōcupiscentia oculor̄: t̄ superbia vite. Auariciā nāq̄ cōclusit per paupertatē: luxuriam p̄ virginitatē: dia bolū h̄o. s. superbiā per humilitatē: q̄a has virtutes in se p̄fectissime habuit. Q̄ Sedā excellētia virginis q̄ in hac salutatione declaratur dī: gratie. Et de hac subdit: Gratia plena. Et vere plena: q̄ p̄ Hiero. inquit ad Paulam et Eustochiū. Leteris p̄ partes prestatur Marie nō totā se infudit: gratie plenū

tudo. Quisnā explicit etiā multis ser monibus gratiā virginis benedictē? O armariū sp̄issancū: arca dñi: o vir go gloriōsa: q̄d mai⁹ dici potest matre dei: quid tale: q̄d ve equale. Q̄ Tertia excellētia dī: glie: cū subdit: Dñs tecū sanctus. Tercū dñs pater: q̄ tu es sponsa patris. Tercū dñs filius: q̄ tu es mater filii. Tercū dñs spiritus sanct⁹: quia camera spiritus sancti cōprobatis. Et tū nō tres dñi incarnati in te: sed vñ̄ caro factū est. Ideo benedicta tu i mulieribus: idest a mulierib⁹: vel sup om̄es mulieres q̄ benedicent in te: sicut mater in filio. Nā sicut Augu. dicit in p̄cti Eua: auctriū meriti Maria Eua occidēdo obfuit: Maria viuificando profuit. Percussit illa: sanauit ista. hec ille. O q̄ benedicta. Ideo benedicēda est virgo ista dignissima benedictio nib⁹ repleta humanū gen⁹. Q̄ Quarta consideratio dī: cognitionis. Et de hac adiungit: vt h̄r Luce. i. Que cū audisset turbata est in sermone cī: t̄ cogitabat qualis esset ista salutatio. In q̄b⁹ verbis triplex actus honestissimus virgis gloriose denotatur.

Primus dī: auditōnis.

Sēcūdus turbationis.

Tertiū cogitationis:

Prīmū actus ad quē virgo dignissima cōmora est fuit auditōnis: p̄ artē tissime audītū nūcū sūmū dei: dulcissi me illam salutantē: ac magnificatione benedicētē. Quid audis: o virgo piissima. Quid referis ab angelo: Quid cor tuū facit cū sentis angelicā vōcē. Q̄ Secundū actus fuit turbationis. Quia turbata est: nō turbatiōe incredulitatis: sicut zacarias: s̄z turbatiōe adiurationis: sicut Nicolaus de lyra dicit: Nam beata virgo solita erat videre angelos: video dī apparitione angelī nō fuit mirata. i. turbata: sed de salutatio ne insolita: q̄ nihil mirabilius est vere

De annunciatione beate Marie.

humili quā sua exaltatio. Et iō cū bea-
ta virgo esset bāillima: audiēs saluta-
tione rāte excellētie: turbata est in ser-
mone: nō in apparitiōe. **¶** Tertiū act⁹
virginis bāndicte fuit cogitatiōis. Nā
vultuverēndo cepit cogitare mysteriū
et prudētissime pōderare. **¶** Quinta cō-
sideratio de cōfortatiōis: de qua subin-
serit iterū *Luc. f. et Esaie. viii. et Mat. f.*
Ec ait angelus ei. Ne timeas maria: in-
uenisti em̄ gratiā apud deū. Ecce cōpi-
es in vtero et paries filiū et vocabis no-
men cī⁹ iēsum. Hic erit magnus et fili⁹
altissimi vocabit. Et dabit illi dīs de-
sēdē David patris ei⁹: et regnabit ī do-
mo iacob ī eternū: et regni eius nō
erit finis. In q̄bus verbis triplex no-
num angelus nōcīauit.

Primiū dī cōceptionis.

Sēcdū dī nominationis.

Tertiū dī magnificationis.

Cōprimum nouū fuit cōceptionis. O
Maria inq̄t angelus. Noli timere de
salutatione. s. insolita. Inuenisti enim
gratiā apud deū: nō solū p se: sed pro
proto humano genere. Ecce cōcīpies in
vtero et paries filiū. **¶** Secōdū nouū fuit
nōcīationis. Et vocabis (inq̄t) nōmen
eius iēsum: bīm Nicolaū de lyra: nō dī
impones: q̄i hoc nōmen nō fuit imposi-
tum a Maria vel ab angelō: sed a deo
patre: bīm q̄ fuerat predictū ab eis a
propheta. *lvi. c.* Cōlocabit tibi nōmen
nouū: quod os dīi nōcīauit. Sed istud
nōmen fuit diuulgatū p angelū ipsi. Ma-
rie et Joseph: et p eos alīs. Nōmen etiā
imponitū est bīm proprietatē futura: q̄i
salus humani generis erat futura per
xpm̄: iēsus em̄ salus interpretatur bīm
Hier. **¶** Tertiū nouū fuit magnifica-
cationis q̄i dicit: hic erit magnus. Sē
per em̄ fuit magnus dī: sed futurus
erat magis homo et magnus ppheta:
sicut *Luc. viii. c. dī.* Propheta magn⁹
surrexit in nobis. Et filius altissim⁹ po-
cabitur. *i. ipsius dī.* q̄ solus est altissi-
mus. Homo em̄ alt⁹ est frēr creaturas
corporales: sed angelus altior: dīs q̄nt

altissimus. **¶** Ista em̄ filiatio bīm Nico-
de lyra accipit hic p naturā. In obus-
aūt alijs quātūcūq̄ sc̄is ē tm̄ filiatio
dei p adoptionē. Et dabit illi dīs de-
sēdē David patris eius. **¶** Sed comari
um patet per hoc qd̄ dī Hier. *lvii.* de
Iechonia rege Iuda. Scribe viri istū
sterile. Nec erit de semine ei⁹ qui sede-
at sup thronū David. Beata aut̄virgo
Maria de qua natus est iēsus descen-
dit de Iechonia: vt patet *Mathei. f.*
quia ponit in xpi genealogia. ergo *tc.*
Ad qd̄ dicendū bīm Nicolaū de lyra q̄
hieremias loquit̄ de regno tēporalip
suis David. In quo nullus postea re-
gnavit de semine Iechonie. Et alī qui suscepērūt regis nōmen in Ju-
dea ante Herodē ascalonitā: non fue-
runt de tribu regia: sed de tribu sacer-
dotali. *Xps etiā qui descendit de Ie-
chonia bīm carnē per virginē Mariā*
non sedit super thronū David: loquē-
do de tēporali regno. *Immo istud ne-
gauit corā Pilato dīces Job. xviij.* Re-
gnū meū nō est de hoc mūndo. *¶* Amen
potestatē accepit post resurrectionem
etiam inquātū homo super omnē crea-
turā. bīm q̄ ipse dīcit *Mat. xviij.* Da-
ta est mihi cīs potestas ī celo et in ter-
ra. Nā inquātū dīs nō accepit aliquā
potestatē de nouo sive in tēpore. Ange-
lus autē hīc loquit̄ p regno spirituali
et celesti: qd̄ figuratū fuit p regnū Das-
vid tēporale: sicut et celestis hierusalem
per tēporalē. **¶** Unde et subdit: Et regna-
bit in domo Jacob ī eternū: sc̄i super
clēcros. De domo etiā Abraā et Iaac
alīq̄ fuerūt reprobati: sicut bīsmac et
Esaū. De domo aut̄ Jacob oēs eius si-
li a sanctis dīctorib⁹ iter electos sunt
cōputati: q̄: et si aliqui peccaverūt ege-
runt postea penitētiā. *¶* bīm de ly-
ra. Et regni ei⁹ nō erit finis: quia xpo
non solū inquātū deus: sed etiā inquā-
tū homo regnabit in eternū super
omnes etiā super angelos. Quid est
hoc ō virgo regia q̄ tibi angel⁹ loqui-
tur: *¶* Vere inquā: qd̄ alī tot annis expes-

reuerat sancti patres et electi dei sen-
tire. Quoniam in his verbis immunit cor-
tuu o virgo. Eaudi obsecro aia mea: qz
coelstis nicius ex parte dei virginis de-
clarat salutem mudi per sui filii cocepti-
onem futuram. Quid fecisti o puella?
Quid fecisti ut deu inclinares ad tuu
sanctu amore? Ecce angelus ex pte sum-
me trinitatis tibi reuelat te in matrem
illius assumendam: que paulo ante te de-
siderer deuotissima rogabas. Satissa-
nissima en salvator mudi tuu ad habi-
tandu requirit. uteru virginale. Fecit
ille quod postulabas: fac et tu eti qd
ipse querit. Querit te i matrem. Que-
rit de te carnem accipere. Sz n sine ca-
re tia gradu adhuc ponderas virgo pia
Icaro ad tertiu mysteriu procedam.
Ertiu mysteriu contempladu
dicit coenitio. Pro quo ad-
dicit in euangelio Luce. i. Dicit
aut maria ad angelu. Quoniam fieri
istud: qm viru non cognosco? Et rindes
angelus dicit ei: Spissancet superues-
niet in te: et virtus altissimi obumbras-
bitibi. Ideo qz et qd nascetur ex te san-
ctu: vocabit filiu dei. Et ecce elizabeth
cognata tua: et ipsa cocepit filiu in sene-
tate sua. Et hic mensis est tertius illi q
vocatur sterilis: qd n erit impossibile
apud deu o verbu. Dicit autem maria:
Ecce ancilla domini: fiat mihi sibi verbus
tuu. In quibus verbis quinqz cōfides
rationes erunt notande.

Prima dicitur virginitatis amplexio.

Secunda dicitur spiritus sancti cooperatio.

Tertia dicitur exempli admiratio.

Quarta dicitur humilis responsio.

Quinta dicitur verbi dei incarnatio.

Prima consideratio dicitur virginitatis
amplexio. Miris siqde deuotio glo-
nosa virgo amplexabat virginitatis
decoru. Quod probari potest tripliciter.

Primo ex suo pposito.

Secundo ex suo voto.

Tertio ex sua confirmatione.

Primo inquit patet ex suo pposito,

Dicit magister sente. in. iii. dis. xii. et
cōfirmatur per Aug. xvii. q. n. c. beata
maria. Ut maria pposuit se obserua-
tura votu virginitatis in corde: sed ip-
sum virginitatis votu non expellit in
ore. Subiecit se diuine dispositio dū
propositum se obseruaturam virginitatis
rem: nisi deus aliter ei reuelaret. Nec
sic faciendo fecit contra legē Dei. vii.
Nō erit apud te sterilitas virtusqz feru-
tem vovit: sed sub cōditione si deo pla-
cuerit. Secundo patet ex suo voto. Nam
accepto spōlo ioseph sanctissimorū cō-
gnoscens domini voluntatem similem
viro verbis expressis virginitatem vos-
tria. Et id cōfirmatur y Aug. in lib. de
virginitate: qui ait: Annūciati angelo
maria respondet. Quoniam dicitur istud
quoniam viruz nō cognosco. Quod pse-
cto nō diceret: nisi virginitatem deo aite-
pouisset. Tertio patet ex sua cōfirma-
tione: quando angelo dicebat: Quoniam
viru nō cognosco. i. nō cognoscere pro-
pono. Diligebat itaqz virginitatem vir-
gor: et modum diligenter interrogabat
de suo conceputu. Secunda confide-
ratio dicitur spiritus sancti cooperatio.
Nam ut audiuit angelus responsum
virginis: cetus reuulit ei. Spiritus san-
ctus t. c. In qua relatione tria virginis
promulgit.

Primo spissanceti supuentio.

Secundo filii humanatio.

Tertio eiusdem filii sacrificatio.

Primo pmissit virginis spiritus sancti
supuentio: qm dicit: Spissancus su-
perueniet in te: id est nō cōcipes hūas
no mō s̄ diuino: qz nō virtute seminis
virilis: sed virtute spiritus sancti. Et be-
ne dixit: superueniet in te: quia prius
venerat super virginē adhuc in utero
matris existente: ipsam a peccato o: i/
ginali preferuādo: vel sibi alios purgā-
go. Sed in conceptione filii dei supue-
nit spiritus sanctus. i. iterū venie ad cō-
firmandū et cōfereōrum maiō: c. gracie

De annūciatione beate Marie. Ser. III

Plenitudinē: qui nō solū sanctificauit
mentem sed etiam ventrem. Nec pro-
per hoc dicēdū est xp̄m: est filius spiri-
tus sancti dupli ratione b̄m. Bon. in
iij. di. iij. Q̄ Primo propter vitandum
erroē circa generationē tēporalē. Q̄:
cū b̄m illā dicāt xp̄s cōceptus de virgi-
ne t̄ spiritu sanctō: si diceref spiritu sanc-
tuus ei⁹ pater: sicut nōgo eius mater:
iam videret xp̄s ex hoc nat⁹ et maria
t̄ sp̄u sancto: sicut nascit proles ex mu-
lieret viro. Et quidē hoc falsum est: q̄
proles partē accipit a patre: t̄ patrem
accipit a matre: in qua assimilat patr̄
t̄ matri i⁹ eadē natura t̄ forma. Et hoc
non est reperire in xp̄o quātū ad eius
cōceptionē: immo soli matri assimilat
in natura assumpta. Ideo non debet
admitti xp̄m esse filiū spiritu sancti: s̄
solius virginis matris: ad manifestan-
dā t̄ cōfirmandā veritatē t̄ proprietā-
tem tēporalis generationis. Q̄ Secun-
da ratio sumitur ex parte generatiōis
eterne: ne sc̄z cōfusio fiat eternarū rela-
tionū t̄ p̄prietatū. Unde cū proprius
sit persone patris generare respectu p̄
sonae filij: nullaten⁹ admittit xp̄m esse
filiū spiritu sancti: in quo nō est alia p̄
sona vel hypostasis quā illa quam ab
eterno pater genuit. Q̄ Secundo ange-
lus p̄misit virginī filij humanationēz
cū dixit: Et virtus altissimi obūbrabit
tibi. i. dei filius: qui est dei patris t̄ sa-
piētia t̄ virtus: vt dicis. s. Lox. s. Obū-
b:abit tibi: q̄ subymbra carnis latebit
virtus diuinitatis. Q̄ Tertio promisit
ei filij sc̄ficationē. di. Ideoq; et qd̄
nascet ex te sc̄fī vocabitus filius dei.
Sc̄dm. Nico. de lyra dicit sanctū abso-
lute absq; determinatiōe: q̄ si dixisset
sanctus de⁹: vel sanctus homo: vel ali⁹
qd̄ cōfimile: nō expressisset sanctitatis
ei⁹ cōplete: q̄ in eo est sanctitas diu-
na t̄ humana: t̄ quicqd̄ sanctitatis po-
test cogitari in quacūq; creatura: emi-
nēt⁹ est in xp̄o. Ideo b̄r sanctū absq;
determinatione. Et vocabit (inqt.) fīz
hūs dei. Accelerā virgo responsum: t̄

expediāt nūcium. Expectat enī adhuc
cū modestia t̄ audit attēte. Non inter-
rumpit verba angelī: s̄ illa suscipit cū
multa reverētia. Q̄ Tertia cōsideratio
dicit exēpli admiratio. Angelus em̄t
virginē clarius informaret exēplū sibi
proposuit. Quod fuit efficacissimum
tripli ratione.

Primo ratione claritatis.

S̄c̄do rōne fecūditatis.

Q̄ Primo fuit exemplū illud efficacissi-
mum ratione claritatis: quia nō erat
obscūrū nō de persona incognita: nec
extranea seu pegrina: sed de persona no-
tissimāz cōiuncta. Ecce iquit elizabeth
cognata tua. Q̄ Secundo fuit efficacissi-
mum rōne fecūditatis. Mirū quippe
videt s̄ sterilis cōcipiat: sed multoma-
ius s̄ cōcipiat in senectute. Propterea
dixit angelus. Ipsa cōcepit filiū in se-
nectute sua. Et hic mēta est sextus illi-
sc̄mēt in quo ipsa cōcepit: que vocat
sterilis. Quia ei⁹ sterilitas sic erat no-
ta: vt vocaret sterilis. Q̄ Tertio fuit effi-
cacissimum ratione possibilis. Lūz
enūm sit maius virginem concipere q̄
sterile: ideo angelus inducit rōnis effi-
caciāt ex dei omnipotētā: q̄ non erit
impossibilis apud deū omneverbū: qui
dicit t̄ facta sunt. Q̄ Quarta cōsidera-
tio fuit humilis respōsio. Dicit autē ma-
ria ad angelū. Ecce ancilla dñi. fiat
m̄hi b̄m verbū tuum. Que responsio
fuit gratissima.

Dūmo deo.

S̄c̄do angelis.

Tertio hominibus.

Q̄ Primo fuit hec responsio gratissima
deo qui ad suū vterū descēdere statim
dignatus est. Et quē celi t̄ terrā capere
non poterat nōbis istis. Maria clau-
dit in suo vētre. O incogitabilis virtus
marie virginis: o ineffabilis clemētia
creatori: o incomprehēsibilis altitudo
mysteriōū dei. Una mulier hebreā fe-
cit inuasōnem in domo regis eterni.
Una puella vt sic dicā diuina sapientia

De visitatione beate Marie. Sermo III

circuenit: ut ppter ea queritur
deus dicitur. Vulnerasti cor meū
soror mea spōsa: vulnerasti cor meū in
vno oculō tuorum: et in vno crine colli-
tū. Vbi glo. Pro amore tuo carnez as-
sumps: et vulneribz primis in cruce vul-
nerasti cor meū. Nam primogenita filiū
sui fuit: plusq; p ea redimēda in mūndū
venit: q; p omni alia creatura. Ex virgi-
nis ergo carne desumimā altitudinem
vestiuit humilitate: summas delicias
vestiuit penalitate: summā opulētiāve
summā paupertate: summā lucē vestiuit
tenebris: summū honorem vestiuit op-
probriq; summum amabile vestiuit fla-
gellis. Quid plura. Vodie p̄virgo sacra-
cratissima dicitur. Ecce gratulamini mihi oēs
qui diligitis dūm: q; cū essem paruula
placuit altissimo. Placuit certe: q; dixit.
Ecce ancilla dñi. Non dixit ecce regina
ecce mater: sed ecce ancilla. O humili-
mavirginis oblatio qua se in ancillam
dei totā obsequiosam reddebat. Q; Se-
cundū fuit hec r̄fūsio gratissima angelis:
qui vnginē p̄sensum expectabāt. Quis
nā explicet quanto gaudio fuit repleti:
cū iā virgine audiebat dī. Ecce ancilla
dñi. Lerabant quidē iō cūndabantur et
enlabant. Q; Tertio fuit hec r̄fūsio gra-
tissima hōibz quibz per Mariam salus
mittebāt a dño. O Adam. O Ena parē-
tes generis humani. O Abraā: o Ilaac
o Jacob: o Elsaia: o Vieremīa: o sancti
patriarche et pphete. Dicite mihi q; so:
dicite cū virgo locuta est verba salutis
nolite sensitis ne aliquid aut audiūtis.
Puto enim q; angeli ad vos desce-
dētes voce amena dixerūt. Bandete pa-
tres sancti q; hodie puerayna illa quā
in pphēnīo figuris pronūciastis a do-
mino requisita responsum prebuit. Ec-
ce ancilla dñi: et iam incarnatum est in
ea verbum diuinū. Puto etiam clarita-
tis insolite radium eis apparuisse: nāc
se retrahendo: nūc se reddēdo. O qua-
lis fuit et q; magna iubilatio tunc illorū
qui sedebant in tenebris et ymbra mor-
tis. Quinta consideratio dī verbi di-

uini incarnatio. Scdm em̄ Jobānem
Damas. post virgineum p̄sensum facta
sunt tria simul et semel.

Prūmū corporis xpi organizatio.

Scdm aīe ipsius xpi creatio.

Tertium corporis et anime xpi cū dī
mūnitate unio.

Assumpsit em̄ verbū totū hoīemt nō
pius corpus q; aīam: sī simul ut docet
magis in tertio dist. iii. Et qua vniōne
deus hō factus est in vtero virginis: et
virgo facta mat̄ dei. Qd dicere stupeo:
certe nec dicere valeo aut exprimere rē
tam grandē. Quid factū est in te o vir-
go gloriofa: cū sensisti tuū vterū tali fi-
lio decoratū? O quāta fuit tunc omniū
tuoz sensuū interior et exterior muta-
tio. Illū certe habebas q; in celis cum
patre regnabat. Illuz tenebas q; simul
cū patre spiritū sanctū inspirabat. Se-
cūrū iā sumū et ampliū nō desperabim̄.
Juua nosvirgo p̄fissima: et ad tuū filiū
pro nobis porrige p̄ces: ut nobis grām
sua largiri dignetur quā valeamus sua
cognoscere beneficia: et sibi possim̄ ac-
re: qui humilem se tibi dedit: qui est be-
nedictus in secula seculoz. Amen.

De p̄uilegīo maternitatis vnginis
marie ppter q; ipa mater p̄stātissima et
singularis merito nūcupat et de eī die
festiuovisitationis. Sermo. iii.

Vnde hoc mībi
ut veniat mater dñi mei
ad me. Elizabēth sanctis
sime ūba sunt ista origi-
nālē Luce. s. c. et euāges-
lio bodierne festiuitatis. Diē festā visi-
tationis glōiose vnginis marie debite ce-
lebrare volētes: pscrutari diligēter de-
bemus q; excellēta sup̄emacq; sī laus eī
ex eo q; facta fuit tanti filiū dignissima
mater. Nam Elizabēth yetula nō a se
metipsa: sed sp̄ūlānti radio illustrata
hoc non sine admiratione grandi p̄cla-
mavit. Stratim nāc postq; virgo filiū
dei de spiritu sancto concepit: exurgēs

De visitatione beate Marie.

abijt in montana: scz hiersm: que erat
altior galilea: cū festinatione ppter ho
nestate: ne diutius videretur in publi
co: & intrauit in domū Zacharie & salu
tauit Elizabeth. Ad quā salutationem
exultauit ifans Jobānes seu meses ha
bens in ptero matris. Decho exultatio
vt inquit Aug. ad Dardanū: potuit eē
significatio rei tante: scz q̄ mulier eset
mater dei a maiorib⁹ cognoscēde: nō a
paruulo cognite. Unū in euāgelio Luce
j. Non dī: sed erulauit. Vidimus aut̄
erulata nō solā paruulorū: sed etiā
pecopesse. Sed hec inuistata existit: q̄
in ptero. Et ideo sicut solent miracula
Fieri facta est diuinitus in infante non
humanitus ab infante: q̄q̄ etiā potue
rit in illo puerū accelerat̄ esse ylus ras
tionis & voluntatis vt intra viscera ma
terna iam posset cognoscere credere et
cōsentire ad qđ in alijs paruulis etas
expectatur. Deo Aug. Qui neutrū de
terminate asserit: sed siue exultatio illa
fuerit absq; hoc q̄ Jobānes cognoue
rit diuinā presentiam: siue q̄ illam co
gnouerit: totum tū ascribit diuino mi
raculo. Repleta igit̄ fuit Elizabeth spi
ritus sancto: et exclamauit voce magna:
bndixitq; virginē & fructū vētris eius.
Inde q; verba p̄tulit i themate posita
in quibus se humiliando licet eset vir
gine antiquior: tamen quia mater erat
virgo christi: indignam se tam: vibona
salutatio e fatur. Propterea itaq; q̄
et nos indeficienter visitamur a virgi
ne: que blanda est dulcis et liberalissi
ma cūctis mortalibus mater: atq; graz
tie ac misericordie nuncupatur. Ideo
in presenti sermone de maternitat̄ eī
privilegīs prestantissimis filio suo in
teruemente tractabimus: distinguem⁹
autem tria priuilegia.

Primum dī totalitat̄.

Secundū veritatis.

Tertū dignitatis.

Or christus traxit totam corpulētam
substantiam a virgine matre opere spi

ritus sancti. Et quare xps non dicitur si
lius spiritus sancti. Caplū.

Rimū priuilegīi materni
tis virginis glōe dī: totalis
rat̄. Alij nauq; filii corpū
lētā substantiam accipiunt
partim a p̄re: partim a m̄re: fili⁹ aut̄ vir
ginis ab ipa sola. Et q̄ hoc totū virtus
ti spiritus sancti depuratur: ideo in hac
parte tria sunt dubia aperienda.

Primum vtrū efficere conceptionē p̄i
debeat attribui spiritus sancto.

Secundū vtrū xps possit dici conces
ptus de spiritus sancto.

Tertium vtrū xps possit appellari si
lius spiritus sancti.

Q Ad primum dubiū. r̄ndet Tho.ij. pars
te. q. xxii. q̄ conceptionem rpi tota trini
tas est opata: q̄ vt refert Aug. in. j. de
trini. Indivisa sunt opa trinitatis: scit
et indivisa est essentia trinitatis. Effice
re vō p̄ceptionē rpi est qđam op̄ di
uinum: ideo cōe est toti trinitati. Atti
buitur tū sp̄us sancto triplici rōne.

Pri⁹ ppter cām incarnationis ex pte dei

Sed o propter cām incarnationis ex
parte nature assumptie.

Terzio ppter terminū incarnationis ex
parte dei. Sp̄us em̄ sc̄tus est am̄pa
tris & fili⁹. h̄ aut̄ ex maximo dei amore
prouenit vt fili⁹ dei carnē sibi assūmes
ret in ptero virginali. Q Sōo attribui
tur p̄ceptio rpi sp̄us sancto ppter causam
incarnationis ex parte nature assumptie
q̄ p̄ hoc dāt intelligi q̄ humana natu
ra assūmpta est a filio dei in unitate p
sone: nō ex aliquib⁹ meritis: s̄ ex sola gra
q̄ sp̄us sancto attribut. Unū Aug. dici En
chiridō. Iste modus quo est not̄ xps
de sp̄us sancto: insinuat nob̄ grām dei q̄ hō
nullis p̄cedētib⁹ meritis et ipo primo
exordio nature sue quo esse cepit: hō
dei copularet in tantā unitate p̄sonae
idem ipse eset filius dei. Q Tertio atti
buitur p̄ceptio rpi sp̄us sancto: q̄ hoc con
gruit termino incarnationis. Ad hoc
em̄ terminata est incarnationis vt hō ille

qui cōcipiebatur esset sc̄tus & fili⁹ dei. Vtr̄q; aut̄ h̄oꝝ attribuit sp̄ūsc̄tō. Nā per ipm efficiuntur h̄oꝝ fili⁹ dei. H̄p̄ etiam est filius sanctificationis. Sicut ergo alij p̄ sp̄ūsc̄tō sacrificant sp̄ūali⁹ ter vt sicut fili⁹ dei adopti⁹: ita xps per sp̄ūsc̄tō est in sancteſtā p̄cept⁹ vt eēt filius dei naturalis. Q̄ Secūdū dubiū erat vtr̄ xps possit dici conceptus de sp̄ūsc̄tō. Et q̄ sic p̄z: q̄ sic cantamus in vtr̄q; symbolo. In symbolo apostolos. Qui conceptus est de sp̄ūsc̄tō. Et in symbolo patrum. Incarnatus est de sp̄ūsc̄tō. Et in attb. I. Inuēta est in p̄te ro habens de sp̄ūsc̄tō. Q̄ Ad qd̄ clare intelligendū dicit Tho. Q̄ cōceptio nō attribuitur soli corpori xpi: sed etiā ipsi xpo rōne ipius corporis. In sp̄ū autem sancto duplex habitudo consideratur respectu xpi. Nā ad ipm fili⁹ dei qui dici⁹tur esse cōceptus: habet habitudinē cōsubstantialitatis. Ad corpus aut̄ eius h̄z habitudinē cause efficit̄s, hec aut̄ prepositio de vtr̄q; habitudinem desi gnat. Dicim⁹ ergo xpm p̄cepti⁹ de spiri tūsc̄tō hoc modo q̄ efficacia sp̄ūsc̄tō re feratur ad corpus assumpt⁹: cōsubstan tialitas ad persona assumente. Et q̄ dicamus xpm de sp̄ūsc̄tō p̄cepti⁹: nō tñ dicimus p̄prie corp⁹ xpi de sp̄ūsc̄tō cōcept⁹: q̄ nō est p̄substantiale sp̄ūsc̄tō: sed magis dicimus corpus christi ex spiri tūsc̄tō. An Amb. ait i lib. de sp̄ūsc̄tō. Qd̄ ex aliquo est: aut ex suba aut ex po testate eius est. Ex substantia sicut fili⁹ q̄ a patre est. Ex potestate sicut ex deo omnia: quo modo et in vtr̄o habuit ma ria ex spiri tūsc̄tō. Notādū adhuc bñm Aug. in Enchiridion q̄ nō codē modo dī xps p̄ceptus de sp̄ūsc̄tō & maria vir gine. Nā de maria virgine materialiter de sp̄ūsc̄tō effectiue. Ex quo appetet q̄ cōceptio xpi habuit tria priuilegia.

Primum q̄ esset sine p̄ctō originali. Secūdū q̄ esset non puri hominis: s̄z hominis & dei.

Tertiū q̄ esset virginis.

Et hec tria habuit a sp̄ūsc̄tō. Et ideo

dicit Damascen⁹ quātū ad p̄m: q̄ sp̄ū ritus sc̄tū supuenit in virgine purgans sp̄am. i. p̄seruās ne cū p̄ctō originali cō ciperet. Quātū ad sc̄dū dicit: et virtutē suscep̄tū ab̄ dei tribuēs. i. vt cōcipe ret verbi⁹ dei. Quantū autē ad tertium subdit: simul autē & generatiā. vt sc̄l⁹ manens virgo posset generare. Q̄ Ters tū dubiū erat: vtr̄ xps possit appellari fili⁹ sp̄ūsc̄tō. Ad qd̄ resp̄ōder Aug. in Enchiridion dices: natus est xps de spi ritūsc̄tō nō sicut fili⁹: & de maria virgine sicut fili⁹. Et si diceret q̄ brā xgo dī mater xpi ppter materiā quā in conces p̄tione ei⁹ ministravit: ergo videtur q̄ etiā sp̄ūsc̄tō possit dici pater ei⁹ ppter hoc qd̄ sicut p̄incipi⁹ actiū in cō ceptione ipsi⁹. Et vt dicit Arist. in libro de generatiōe animaliū. Pater dat p̄i cipū actiū in generatione: mater h̄o ministrat materiā. Ad hoc r̄ndet Tho. vbi. s. q̄ xps p̄cept⁹ est de maria virgine materiā ministratē in similitudinē spe cie: & ideo dī filius eius. Xps autē bñm q̄ homo conceptus est de sp̄ūsc̄tō sicut de actiūo p̄ncipio: nō tñ bñm simili tudinē specie sicut homo nascit de pa tre suo. Dñs h̄o Bon. in. iij. dist. iij. dis cit q̄ ista locutio xps est filius sp̄ūsc̄tō nullo modo est admettenda. Tū ppter vitandū errore circa generationē eters nā: qua p̄prium est patris & nō sp̄ūsc̄tō generare. Tūm propter seruandam p̄ prietatem circa generationē tempora lem: que est vt filius assimilat p̄t ma tri bñm similitudinē specie: itaq; cū patre & matre eiusdem nature. Xps h̄o Bon. q̄ h̄o nō est eiusdem nature cū spiri tūsc̄tō: neq; illi assimilatur specifice: ideo nec eius filius poterit esse. Igitur virt⁹ spi ritūsc̄tō fuit in virgine que in conce ptiōe fili⁹ sui oēs naturas & partes mā di vltimā perfectione cōplevit. Et quidē deus in mādi creatione nihil imper fectū produrit: sed omnia erant p̄fecta sicut ipsorum natura erigebat. Tamen consummatio perfectionis vltimā vſq; ad partum virginis delata est et soli

De visitatione beate Marie,

virgini referuata. *Entia enim appetebat nobilissimum ens. Spuria nobilissimum spiritu: rationalia nobilissimum rationale: cōceptus optimus cōceptus: nativitates optimas nasibile. Et brieuier oēs creature appetebat optimū. His autē oībus existētibus imperfectis: sic pūsum est inūdo de semina super oībus benedicta que vñico suo partu oībus rerū generibus summā & vltimā perfectione adiūxit. Et aduertas q̄ hec puella tantam perfectionē attulit vniuerso q̄ non est perfectionis vñterioris capax. Nec de pōt vñteriori pfectione id mūdū pfectire. Et si ipsi pater & spūctus de feminā hascerent: nū hil orbi aceresceret pfectio: ne: q̄t quicq̄d nobilitatis: quicq̄d deitatis: et quicq̄d eternitatis est totū in ob: be diffusum est & pductus q̄ virginē in illo eterno supposito q̄n vñgo maria generavit. Nec magnū est virginē q̄ pfectio: nibus orbis vltimā pfectione indu: rit: cū t ipsi vniuersitatis autou nōnullas pfectio: nes adiūxerit: puta eterno principio inceptiōis principiū. Eterni: ati diuine trpalem periodū. Infinitati vniuerse quātitatem corporeā. Specie: terne pulchritudinē nouā. Hibi igitur obli cōperit vt virgo conceperit rōpū: sit tāq̄ illius admirabilis mater.*

rp*s* n*a*l*c* voluit de f*e*mina. *L*ap*m*.*ij*.
 *E*und*m* priuilegi*m* matern*is*
c*at*is virgin*s* beatissim*is* d*r*
veritatis. *P*ro cur*s* intellig*e*
gentia cl*ar*ior tri*a* erunt hic
d*u*bia el*u*cid*ad*a.

Primum utrum christus debuit de virgine nasci.

Scđm vtrū beata virgo aliqd actiue
egerit in cōceptione corporis rpi.

Lertium vtrus sanctissima virgo fuit
vera mater christi.
Ad pumis dubiis dicit Tho. in parte
q. exxi. q. lic filius dei carnē humanam
assumere potuerit de quacumq. materia
voluisset: cōueniens m̄ fuit ut illam assu-
meret de muliere tripliē rōne.

Primo propter muliebri serum cons
fortandum.

Seco ppter veritatē aſtruendam.
Tertio propter vniuerſitatē genera-
tionum adimplendam.

¶ Primo fuit cōuenies ppter mulierib
serū cōfortādū ut cōfortarent mulieres
sperārētq t ipse p xp̄m debet salutā
nō obstātē q p ea nātūra oībus mala p
venerat. Dic Aug. in li. lxxvii. qōm
ait: Domis liberatio in vtroq seru de

buit apparere. Nā q̄ seū masculinu
est nobilior: tō xps humanā naturay in
masculino sexu assumpst. Q̄: ho seū
feminine liberādus erat: hinc appetet
q̄ vir ille de feminis natura est. Et idem
in lib. de agone xpiano inquit: Nolite
vrosipos confitentie viri: filii dei viru su-

tructi formatum nō et materno vtero
crearet: sed repentinū inferre aspergit:—
nōne opinionem cōfirmaret errōnis: ut
hōem verum nullo modo suscep̄tis cre-
deretur: et dū oīo mirabiliter fuit aufer-
ret: om̄is misericordia eius. Tunc hōis ita

recte qui intercedit dicit recte, num non
inter unum et hossem mediator apparuit
ut in unius persone copulans virum
naturam et solita sublimaret insolitis et
insolita solitis reperaret. Et tertio fuit
conuenies ut rps de feminis nasceretur
et non in seculorum eternorum omnibus

poter virtutemque gnatam adimpli-
der. Nam primus hō pdictus est de limo
terre sine viro et femina. Eua et viro si-
ue femina. Eteri hoīes a viro et femina
generatur. Tū et quartus quo spō vlti-
nus relinquebat ut producueretur et fer-
re se pote posset.

ptione xp̄i nihil actiue operata est: sed solū materiam ministravit: operata tñ est ante cōceptionē aliquid actiue preparta materiam ut esset apta conceptui. Ratio hō quare in cōceptione nihil est actiue operata sumi pōt er dictis Aug. in x. sup. Gen. ad litterā. Principiū nāc actiue in generatione dī rō seminalis. Corpus aut xp̄i in sola materia corpora lig dūinā potentia cōceptionis formationē rōnem de h̄gine assumptū est; nō autē h̄m aliquā rōnem seminalē humānā. In sup. cū quolibet res sit ppter suā operationē ut dicit Aristo. q. de celo et mundo. Natura non distinguere ad opus generationis sexū maris et femine nisi esset distincta opatio maris ab operatione femine. In generatione autē distinguunt opatio agētis et patientis. Unū relinquit q. tota h̄tus actiua sit ex pte maris: passiua hō ex pte femine: ppter q. in platis in quibus utrāq; vis cōmīscē nō est distinctio maris et femine. Q. ergo h̄go non hoc accepit ut esset pater xp̄i: sed mater: cōsequēs est q. non occēpit potentia actiua in cōceptione xp̄i siue aliquid actiue egerit. Tertū dubius erat viruz beata virgo fuit vera mater xp̄i. Sic em̄ dicit in scripturis q. fuerit mater et xp̄s filius. Unū. Luc. i. dixit angelus: Paries filiū. et Luc. ii. peperit filium. Et Mat. i. q. Accipe puerū et matrē eius. Et Luc. ii. dixit mater ei ad filiū: Fili qd fecisti nobis sic. Et Iohann. i. c. Erat mater iesu ibi: Sed forte inquit mater sic nominatur; q. filiū filiū in suo vero ex miraculo genitum educavit et aluit: ita q. ex pietatis officio nō conditio aut ppteritate nature sic nūcūpēt. Q. Ad qd respondemus h̄m Aug. in lib. de eccl. doctri. vbi ait: Natus est h̄m veritatem nature ex deo dei filius. Natus est h̄m veritatem nature ex homine h̄c is filius: ut nō adoptione: nō appellatio: ne: non nūcupatione: sed natura in utrāq; natuitate nascēdo filij nomē habet. Fuit igitur virgo sanctissima veritatem nature ex deo dei filius. Qd probamus ex dictis

sancti Thome. s. parte. q. xxvij. t. iij. parte. q. xxxij. Nā ad rationē vere paternis tatis vel maternitatis et filiationis cōcurrūt ppterue fr̄ia. Q. Primiū est gene: ratio viuentis: ut viuū generet viuum. Et ppterēa: q. ignis generās nō est qd viues: non dicit pater aut mater ignis generati. Q. Secundiū est collatio substanciæ. Nā faber lignorum nō dicitur pater scāni: aut cuiuslibet alteri artifici qd ipse fabricat: q. nō cōmunicat sibi suam substanciā. Q. Tertiū est materie ppterēa administratio: ppterēa terra nō dicitur proprie mater hōis: q. est materia remota. Q. Et quartū additū qd est assi: mulatio in natura specifica. Ideo capi: lus ab hōis generatus nō dicitur filius hōis: q. non assimilat homini specificē. Cum ergo beata virgo viuens generet xp̄m viuētē: cōcavētq; ei corpulēram substanciā: administraueritq; ad forma: tionē corporis ei⁹ materiā preparatā: et xp̄s ab ea genit⁹ fuerit ei filis in specie: q. perfectus hō ex aia rōnali et humana carne subfistens: sequit⁹ q. xp̄s fuit eius filius et ipsa illiusvera mater. Q. Si autē aliquis obh̄ceret q. xp̄s et beata virgi: ne miraculose natus est: sed miraculosa generatio non sufficit ad rōnem materiū vel filiationis. Nō em̄ dicimus Euam filiaz fuisse. Ide: ergo videtur q. xp̄s nō debeat dici fili⁹ beate virginis. Rūndere possimus h̄m Damascenus in in. lib. q. natuitas temporalis qua xp̄s natus est: ppter nostrā salutē: est quodāmodo h̄m nos: qm̄ natus est homo ex muliere et tempore cōceptionis debito. Sap̄ nos aūr: qm̄ nō ex viri femine: sed ex sancto sp̄u: et sancta h̄gine super legē cōceptionis. Ex quo ut inq̄t Tho. in. par: te. q. xxv. Ex parte matris natuitas il: la fuit naturalis: sed ex parte operatio: nis sp̄u: fuit miraculosa. Unū beata h̄go est vera et naturalis mater xp̄i. Quis ergo explicare queat quanto offe: cu filiū illum gestauit in utero: peperit in p̄sepio: suoq; lacte pauit ubere de: celo pleno. Quis enarrare sufficiat quās

De visitatione beate Marie.

to gaudio ei⁹ infantilia mēbris cōtracta
bar dū inuoluebat pānis: ei strīcta cīn
gebat fascia. Quis insug exco gitare va
leat q̄ grauissima fuit amboꝝ cōuersa
tio amoris pinguedine plena. Louiuue
bāt pacifice colloquebantur benigne: et
vgo ore mellis tuo fili mi sepi⁹ ingemina
bar: audiebat respōdētē illū cū om̄i re
uerētā: genitrix mea colēdissima.

Q̄r beata virgo dei genitrix est dicēda
que meruit concipere xp̄m: cuius insug
prerogatiue ab hoīe nō possunt compre
hendi.

Lapm.ij.

Herū p̄ivilegiūz maternitatis
virginis illibate dī: dignitatis. Aliēnāq̄ matres puri
hoīs: hec hoīs et dei mater
fuit. Sed p̄o huius partis expeditione
iōcāda tria adīcū dubia declaremus.

Prīmū: vtrū beata virgo sit dei geni
trix appellanda.

Secūdū: vtrū beata virgo meruit
cōcipere xp̄m.

Tertium: vtrū virginis prerogatiue
possunt ab hoīe cōprehendi.

Q̄d prīmū dubiū respōdēmus q̄ bene
cōgrue ac verissime virginēz gloriolam
appellamus genitricem dei. Inq̄t naq̄z
Johannes Damasce. Theodocon vere
sanc̄tā marīa p̄dicamus v̄gīnē. Et in ca
pitulis Lyrilli approbatis in Ephesina
sīnodo dī: Si q̄s nō cōsītēt sanc̄tā v̄gī
nē genitricēz dei anathēma sit. Et sanc̄tā
mater ecclīa ī diuinis officijs illā sit cre
bro noīat. In officio mīsse iñduic̄t v̄fici
lū Gedulū. Salve (aīt) sanc̄tā pārēs enī
ra puerpera regē: q̄ celū terrāq̄ regit in
secula seculoz. Virgo dei genitrix quem
totus non capie orbis. In tua se clausit
viscera fact̄ hō. Et in offertorio. Post
partū v̄go inuolata p̄manisti: dei geni
trix intercede p̄ nobis. Et in vesp̄is.
Aue maris stella: dei mīr alma. Et in cō
pletorio. Sub tuū p̄fidiūz cōfugimus
sanc̄tā dei genitrix. Et in letanīs. Sanc̄tā
dei genitrix: ora p̄ nobis. Quare au
tem sit conueniēt et propria ista locutio
declarat a Bonī. in.ij. di.iiij. et a Tho. in

in. p̄e. q. xxxv. q̄t om̄e nomē significans
in p̄creto naturā aliquā p̄t supponere
p̄ q̄libet hypostasi illī nature. Lū autē
vnio incarnationis si facta in hyposta
si: manifestū est q̄ hoc nomē dī potest
supponere p̄ hypostasi habēre humānā
naturā ī diuinā. Et iō q̄c̄d cōuenit di
uine nature et humāne: p̄t attribui illi
psone. Cōcipi aut̄ t nasci psone attribui
tur t hypostasi hī naturā illā ī qua cō
cipitur t nascit. Lū ergo in ipso p̄ncip̄
io cōceptionis fuerit humāna natura
assumpta a diuina psone: cōueniēt ē q̄
vere posse dici deū esse cōceptū t naturū
de v̄gīne. Ex hoc autē dī aliquā mulier
alicuius mater q̄ eū concepit t genuit.
Quare t beata virgo vere dī mater dei
nō q̄ sit mater diuinitatis: sed q̄ psone
habētis diuinitatem et humānitatem est
mater hī hūanitatem p̄pter cōicationē
idiomati. Q̄d dubiū erat vtrū bā
vgo meruit cōcipere xp̄m. Ad q̄d Bonī.
in. in. dist. iiiij. aīt: q̄ meritus distinguit
tripl̄. Est em̄ meritus cōdigni: meritus cō
grui: t meritus digni. In merito cōdigni
attendit equalitas: reputa dū q̄s p̄ dī
vel mēsem seruit alicui p̄ conuenienti
mercede: labore debito finito meretur
mercede illā dī cōdigno. Quātum enim
laborauit t quātū tētā sibi deberur.
In merito cōgrui attendit dispositio ad
aliquā mercede consequendā iñ futurō.
Pura si rex vel princeps aliq̄s p̄ sua ma
gnificētia p̄clamari fecisset: q̄ si q̄s vno
curlū p̄ determinatū spaciū pcederet re
liq̄s currētēs lucraretur librā vñā aurī:
tūc si multi hoc audiētēs ad currēndū
se preparent: inter q̄s esset vñus agilis
valde t ad currēdū plus ceteris expedit
tus: licet nōdū essent in curlū: vel postq̄
currere ceperint anteq̄ puenīt ad ter
minū dicere de isto vno q̄ meret p̄e
mīrū merito cōgrui. At postq̄ puenīt ad
terminū meret illud merito nō cōdigni
q̄t p̄ennū illud excedit laborē: sed mer
ito digni. Quia ex quo sic placuit regi vel
principi ut qui ad talem terminū currē
do pertingeret aurum sibi daretur: ille

qui sic currendo prius ceteris applicuit ad locum prefirum: factus est dignus premio et liberalitate preparato. Sic in pposito beata Hugo non meruit concipere xpm merito condigni quam incarnationis beneficium quatum ad suam substanciam vel essentiam est supra merita omnis hominum et angelorum et ipsius Angelus budi dicere. Sed quod ex beatitudine sua diffiniuit deus ut carnem susciperet pro salute humani generis: et de muliere una nascere deus et homo: et Hugo principio sue scificatiois et toto ipso intermedio usque ad incarnationem merebatur esse in deo merito congrui: quod propter excellentiam scientias sue et pfectionis suarum ad hoc erat magis idonea suae disponitio quam relique mulieres quod potuerint esse in omni mundo. At ubi illa Hugo scientissima puerit. Ecce ancilla domini et suu consensum Hugo firmauit: illico meruit merito condigni concipere xpm et effici mater dei. Tunc siquidem inueta est excessisse merita omnis electorum et maxime propter preeminentiam quatuor virtutum que includuntur in virtute eius. Prima virtus fuit obediens et dum dicit: Ecce. Exhibuit nancius se deo promptissimam ad obediendum deo quatuor fieri potest a pura creatura. Inte-
fissima fuit illius voluntas ad talium obedienciam quatuor intendi potuit: neque enim intenta fuit voluntas abrae dum voluntarium immolare: aut quoniamque qui pro dei obediencia dura et asperginea que pati non recusarunt. Secunda virtus fuit humilitas quam expressit dum subdidit: Ancilla domini. Tunc itaque enim respectu dei descendit in nihilum ad despectum sui quoniam nulla unquam alia creatura ita voluerit nisi ipsi per deo sicut ipsa. Et hanc magna fuit humilitas abrae: cum dicit Sen. xvij. Non quod ad dominum meum cum sim puluis et canis. Et Job cum dicit. xviij. Putrexi mihi dixi: Pater meus es: mater mea: et soror mea vernibus. Et Iohannis baptiste: dum se vocem appellauit: nihilominus humilitas virginis superauit humilitatem istorum et quoniamque aliorum: propterea in suo cantico dicitur Luc. 1. Quod re-

specit humilitatem ancille sue: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes: Tertia virtus fuit eius fides: quam explicauit dum prosecuta est. Fiat mihi. Tunc siquidem captiuauit omnem intellectum in obsequio dei: creditque simpliciter et purissime quocumque sibi fuerant per angelum intimata. Vnde elizabeth comes danda illam dixit iterum: Beata que credidisti quoniam perficietur in te que dicta sunt tibi a deo. Quartus virtus fuit charitatis: que expressa est dum protrulit: omnia posse obtulit voluntarie deo. Tertius dubium erat: utrum virginis prerogative possint ab homine comprehendendi. Ad quod respondemus quod sicut pfectioes diuine omni intellectui sunt incomprehensibiles. Sic pfectioes gratiarum quas Hugo suscepit in conceptione filii dei solo diuino intellectu et christi fuerunt comprehensibiles. Unde credit quod ad illam abyssum imperscrutabilis omnis charismatum spissit quod in beatam Angelam descendebunt in hora conceptionis filii dei intellectus humanus vel angelicus non potuerunt attingere. Multo namque plura operantur est deus in Virginine et quidem gratia: quod ea que scripta sunt aut exco-
gitata. Secundo Hieronymus in sermone ad paulam et Eustochium dum de virginibus preeminentias esset dicturus ita locutus est. Tunc satis et valde pertimesco dominum vestrum cupio parere profectibus: ne forte sint improbus ita et indignus laudator inuenientur: profecto cuius nec sanctas nec facundia suppetat: ut beatam et gloriosam virginem digna laudare quae. Quoniam vero fatae quicquid humana dicitur potest verbis minus est laude dei: quia divinitus et angelicus est excellens predicatione et laudata preconis. A prophetis quidem prenunciata. A patriarchis et figuris et enigmatibus presignata. Ab evangelistis exhibita et monstrata. Ab angelo venerabiliter archangelico officiosissime salutata. Preterea qualis et quanta esset ab eodem divinitus declaratur cum ait: Ave gratia plena tecum. Salibus nancius

De purificatione beate Marie.

decebat virginem oppignerari muneribus
ut esset gratia plena: quod dedit celis gloriam:
terris deum: pacem gentibus: finem viri:
vitae ordinem: et monachorum disciplinam. Hec ille.
Propter que oia coram elizabeth deum
ipsa magnificauit: que dignata de se nos
bis dicere illud Eccli. xxiij. Ego mater
pulchre dilectionis et timoris et magni
tudinis et scientie spei. In me gratia ois viet
veritatis. In me ois spes vite et virtutis.
Transire ad me oes qui concupisci
tis me: et a generationibus meis imple
mini. Spiritus enim meus super mel dulcis:
hereditas mea super mel et fauus.
Ad eam ergo crebro configuamus: ut
sua protectione libereamur ab oibus ma
lis imminentibus: et beneficido mera
mur filii eius gratiam et tandem gloriam
sempiternam. Amen.

De tribus virtutibus contemplandis
virginis gloriose in festo purificationis
et iudicem.

Sermo. v.

Opulti sunt

dies purgationis marie
sua legem moysi.
Scribunt hec verba
Luc. ii. c. et euangelio
presentis solenitatis.

Splendor virtutum glorio
se virginis marie miro modo effundit in
celo et in terra. Nam de ipsa inquit Amb. in
lib. de virginitate. Talis fuit maria ut
eius unius vita omnis sit disciplina. Pro
pterea quecumque gesta sunt per eam dum illux
parvula presentavit in templo: rationabiliter faz
eta fuisse indubitate tenendum est. Quod ut
et nos deuotis contemplari possemus: sancta
mater ecclesia purgationis eius festum cum
benedictione cadelarum agendum statuit. Defe
runt vero accende cadelae ille benedictus in
nuo: quod ergo sacratissima tota sit splendor
dat luminosa. Fuit autem presentis solenitatis
institutor Bergius papa: quod a spousan
cto edocet: voluit ut christiani singulis an
nis ad honorem genitricis dei hac die to
tum mundum cum accessu et benedictionis cerei ille
lustraret. Inductus vero ad id fuit: quoniam ro

mam tpe genitatis et suspiriosi cultus
idolox in huius februario ad honores
februe matris martis: quod deo erat bello
rum: viribus de quito in quintum annum cum ce
reis et facibus tota nocte lustrabatur: et si
lius eis illis vicevia de inimicis pcede
ret: cuius matrem tam soleniter honoraret.
Sicut in februario sacrificabatur februa: et
plutonius et ceteris deus infernali potest
bus antecessor suorum: id eis solenes ho
stias offerebatur: et tota nocte laudibus
sustentibus cum cereis et accessis facibus vigila
batur. Et quoniam difficile est plueta relinqueret:
christiani de genitilitate covertae adhuc pales
ceremonias obseruabant. Quia de
re pontifex maximus ut extingueret paga
norum errorum induxit ut benedicta lumina
ria ad honorem regine celorum ab oibus fi
delibus portarentur. Ipsa namque non mar
tis: sed iesu christi filii dei dulcissima ma
ter a nobis colenda est: cuius meritis et
intercessione innumera (ut sic dicitur) ea
inuocatis benicia donantur. Ad cuius
laudes explicadas hodierna die incube
re debemus: que vagientur filii ad tem
plum perdurare: ibique oia perfecta que
moyses in lege subebat. In quo ipsum
laudabilissime gestis triplice evocantes
per ceteris eligimus contemplandam.

Prima de virginitatis.
Secunda humilitatis.

Tertia liberalitatis.

De perpetua virginitate sancte marie
que fuit a prophetis prenuntiata: ab ipsa
voto confirmata: et semper inuiolabiliter
obseruata.

Lap. 1.

Deinde virtus excellentissima
illius felicissime matris quam
contemplari debemus de vir
ginitatis. Hec designatur in
verbis moysi. Nam 2euif. xii. ex ordina
tione dei moyses dixit: Mulier si suscep
tio semini peperit immunda erit. Hasta
conditio si apposita dat intelligere quod
quoniam mulier esset paritura masculo non
suscepto semine. Ex quo doctores dicunt
quod signanter moyses fuit ita locutus ad
excipliendam matrem dei ab immunditia. Et

ut Bern. ait: quod timuit in matre domini blasphemiam irrogare. Sed ut virginitatem illa ardenter veneremur: in hac parte tria dubia sunt aperienda.

Primum utrum virginitas marie fuit ante prenuptiata.

Secundum utrum virginitas marie fuit post confirmata.

Tertium utrum virginitas marie fuit semper obseruata.

Ad primum dubium respondemus quod placuit altissimo deo per multa ante retroacta secula virginitatem marie a suis propheticis et aliis quibus rem tam grande notata effect: mirabiliter preconizari. Omitto syllaz oracula. Taceo multorum patiarum testimonia. Num referet quod in historiis hispanie: quid in Ezechiele: quid in Elia fidelissime scribitur: In originali libro historie hispanice in. c. xl. de nonnullis incidentibus tempore Fernandi regis ita habet: Et apud toletum quidam iudeus gratia ampliadi vinea sua rupem coniunxit: in medio fari cavauitas reperta est: ubi liber erat folia lignea habebat scriptus tribus linguis: hebreis: grecis: et latinis: scriptura quasi unus psalter videt. Vnde liber de triplici mundo disserat ab Adae usque ad antirupem. Principius vero tertii libri incipiebat a rupi secundis. In tertio mundo filius dei nascitur in mundo ex virginine maria: patitur ergo per salutem hominum. Quod cum iudeus cospiceret statim cum familia sua sacro fonte renatus est. In fine vero libri erat quod regis Fernandi regis inueniri debebat. Ad prophetam Ezechielē iam veniamus cui virginitas marie revelata est. Unde ait. c. xliii. Louerit me ad viam portae secundum extoris que respiciebat ad orientem et erat clausa. Et dixit dominus ad me. Porta hec clausa erit et non aperiet virgo non transierit per eam: quoniam dominus deus israel ingressurus est per eam. Vbi Aug. in ser. ait: Mirabilis prophete iste: sed mirabilior est prophete adimpleto. Quid est porta in domo domini clausa: nisi quod Maria semper erit intacta? Et quod est hoc non transibit per

eam: nisi quod Joseph non cognovit eam? Et quod est solus dominus intrat et egrediet per eam: nisi quod spumatus impregnauit eam? et quod est clausa erit in eternum: nisi quod Maria fuit virgo ante partum et virgo post partum. Dicit ergo Maria. Porta sacra sus celi: ianua facta iunctum filio dei. Illi factum ianua clausa: qui post suam resurrectionem ingressus est per ostia clausa per quod egredius est ad suos crucifirores. Ad discipulos autem suos clauso ostio censu li ingressus est claustra: qui natus de vere meo: me matrem dimisit intactam. Adimplevit ventrem meum divinitatem: et uterum meum non euacuavit castitate. hec ille. Elia: non satis apte. c. viii. virginitatem marie prenuptiavit. Ecce (inquit) virgo concipiet et pariet filium et vocabit nomen eius emmanuel. Sed inde contra nos arguit. Primo quod in hebreo non dicitur virgo: sed halima: et significat pueram absconditam sive sit virgo sive corrupta. Secundo quod dicitur quod nomen eius vocabitur emmanuel. Filius autem virginis vocatus est iesus christus. Et ideo etiam inde quod hec propheta non intelligitur de christo et virginem matrem: sed de Ezechia filio regis achaz: qui post dictum prophete natus est. Sed hoc impugnat Rabbi Salomon: quod hoc quod Ezechias erat virginus anno quoniam cepit regnare post Achaz patrem suum immediate: ut habetur. iii. Reg. viii. c. Achaz regnauit enim sede cum annis: ut habetur. iii. Reg. viii. c. Ergo in principio regni Achaz ante quod diceretur propheta: Ezechias erat natus et erat nouem annorum. Et propter hoc dicit Rabbi Salomon: quod hec propheta est intelligenda de filio Eliae quod accepit yuorem iuuenculam et iam conceperat de eo. Et quis de pueris existente in matris yuero nesciatur sive masculus vel femina: id est Elia: dicitur datus signum liberationis a duobus regibus illum inuadere volentibus: sicut paret iii. Reg. viii. c. yuor sua grauida pareret filium masculum. Sed ut refert: Ne colaus de ly. ista expositio stare non po-

De purificatione beate Marie.

test quia, c. sequenti dicitur de pueru illo. Et erit extensio alarum eius implens latitudinem terre tue o emmanuel. Et loquitur de terra regni iudee cuius nunc fuit dominus Esayas. Et propterea ad litteram intelligitur de ipso quod dominus iudee et oibus que sunt in celo in terra. Ad primum obiectum di Nicol. de Lycia: quod halma in hebreo significat absconditum: ita quod non dubitatur de integritate illius. Et scribit p. Et non inuenitur nisi tres ita descripte. Prima est Rebecca de qua Gen. xxvij. c. dicitur puella decora nimis. Secundus Puella que egredieretur in hebreo ponitur Halma que egredietur. Tercia fuit Maria soror moysi: de qua post Erod. iiij. c. Tuit puella in hebreo ponitur halma. Tuit halma. Et iste due fuerunt virgines purissime quando fuerunt sic nominate. Tertia ergo fuit Hugo Maria in hac prophetia. Quare halma virginem significat. Ad illud quod adducebat de nomine emmanuel: respondent doctores ut etiam tactus est in sermone de circuncisione: quod duplex est nomen: scilicet nature ut homo: et impositionis ut petrus et Antonius. Emmanuel itaque est nomen naturre iesus domino nomen impositionis. Secundum dubium aperiendum: utrum virginitas Marie fuit voto confirmata. Ad quod respondet Rich. in. iiiij. dist. xxx. Et Hugo. iii. parte. q. xxvij. quod cum perfectio eius opera magis fuit laudabilis si ex voto fiant quam sine voto: virginitas autem in matre dei precipue debuit pollere: ideo conuenienter fuit virginitas eius esset ex voto deo consecrata. Utrumque quod reponere legis operebat generationi sustinere tam mulieres quam viros: quod enim carnis originem cultus dei augebat antequam ex illo populo ipsi nasceretur. Mater dei non creditur antequam desponsaretur Josephus absolute virginitatem vobissem: licet ea in desiderio habuisset. Super hoc tamen voluntatem suam diuino consensit arbitrio. Postmodum vero accepit sponsu sibi quod mox ilius tempus erigebat simul cum eo voluntatem virginitatis emisit. Voluit vero desponsari ex familiari. instictu spiritus sancti fidem de diuino auxilio quod nunc ad copulam carnalem peruenirent. Consensit ista per magistrum sententiam in. iiiij. dist. xxx. et etiam per illud quod scribitur xvij. q. ii. c. sufficiat. Secunda maria. Tamen dulphus tamen dicit in suo. iiiij. quod possibile fuit virginem expresse vobis ante quod sponsaretur: et nihilominus cum voto virginitatis potuit trahere. Nam matronum est consensus in carnalem copulam altero coniugii petente. Si ergo constaret per revelationem ipsi femme quod nunc vir ab ea debitur peteret: cum domino voto virginitatis posset stare verum matrimonium: quod nunc carnalis copula sequeretur. Et ita fuit in proposito: quod virginis glorie fuit renelatum quod nunc iosephus peteret ab ea debitu: et forte etiam ipsi iosephus indicatur a nonnullis quod ipse insuper ex instinctu spousanci virginitatem vobissem. Non obstante autem tali voto inter marias et Josephum verum fuit matrimonium: ut res fert magister sententiarum. Et xvij. q. ii. c. institutum. Nam ut inquit Richardus: et factus Hugo. duplex est perfectio rei: prima scilicet et secunda. Prima in ipsa rei forma consistit ex qua specie sortitur. Secunda consistit in operatione rei per quam res aliquas literis suis suum attingit. Forma autem matrimonii consistit in quadam indissolubili coniunctione animorum per quam unus coniugus indissolubiliter alteri fidei seruare tenet. Similis autem matrimonii est pueri generanda et educanda. Ad quoniam puerum pervenientur per cocubitum coniugale. Ad secundum per alia opera viri et viroris qui subiunguntur obsequuntur ad problemum nutriti endam. Sic ergo quatuor ad primam perfectionem omnino verum fuit matrimonium virginis matris dei et Josephi: quod utrumque consensit in copula coniugale: non autem expresse in copula carnalem nisi sub conditione si deo placaret. Unde angelus vocat mariam coniugem dicens: Mater dei. Noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod exponens Augustinus in libro de nuptiis et concupiscentia dicit: Coniugis vero

Sermo.

V

catur et prima despōsationis fide: quā cōcubitu nec cognouerat nec fuerat cognitus. Quātū ḥo ad scđam pfectioz nē q̄ est p̄ actus m̄rimoniū hoc si referat ad carnalē p̄cubitu p̄ quē ples generat̄ nō fuit istud m̄rimoniū p̄summatū. Ha buit in illud m̄rimoniū etiā scđam p̄fectionē quātū ad p̄lis educationē. An Augu. dicit in li. de nuptijs et cōcupis̄cia. Omne nuptiarū bonū impletum est in illis parētibus r̄pi ples: fides: sacras mentū. P̄olē cognoscamus ipsum dñm ielum. Fidem q̄ nullum adulteriū. Sa crāmētū q̄ nullum diuorūtum: solus ibi nuptialis concubitus non fuit. Et si quis obn̄ceret contra ista q̄r̄ Hiero. contra heluidiū ait: Joseph Alarie custos fuit potius q̄ maritus. Dicendū q̄ Vie ro. accipit maritus ab actu matrimonij cōsummati. Similiter intelligēda sunt verba Hieronymi in Matthēu. vbi ait: Lū virū audieris suspicio tibi ne subeat nuptiarum: sed recō: dare cōsuerudin̄is scripturarum qua sponsi virt̄ et sponse vocantur yroes: qd̄ Hieronymus vocat nuptias nuptialem concubitu. Omnia predicta facile teneri possant: et q̄ virgo vel anteç̄ cum Joseph contrahēret: vel postq̄ contraxit et dei reuelatiozne virginitatem voulisset. Et q̄ Joseph illuminatus a deo qui elegit eum tante virginis sp̄ōsum et sui filiū oīnum virginitatem yoto fuerit cōplerus: cū perspendimus ip̄flus virginis bñdicte mōres et actus diuinitus regulatos. In q̄dām tñ historiā sic habetur q̄ beatavirgo completo ablactationis triennio: ad templum dñi a parentibus fuit perducta: vbi remansit cum alijs virginibus et puellis in omni sanctitate seruiens al tissimo deo: vñstabaturq̄ ab āgelis frequentius et sp̄ñalibus consolationibus replebat. Quartodecimo ḥo etatis sue anno pontifer publice denunciauit: vt virgines que erāt in templo et etatis tēpus implessent: domū reueterentur ut matrimonia contraherent. Luius man dato cum cetero parvissent: sola virgo

maria hoc se facere nō posse respondit. Tū q̄ parentes sui eam dñi seruitio mācipassent: tum q̄ virginitatem suā dñō ipsa voulisset. Tunc anxiatus pontifex p̄ nouitate rei imminentē festiuitate ius deorum senioribus conuocatis: omnius vna hec fuit sententia ut dñi consilium quereretur. Cum aut̄ orationi infisteret et pontifex ad consulendum dñm accēs̄ fisiit mox de loco oratorij cunctis audiētibus vox infonuit: vt quicq̄z de domo dauid nuptijs habiles iugati nō eēnt singuli virgas ad altare deferrent: et cu iuscūq̄z virgula germinaret in cacumine eius spiritus sanctus in columbe spe cōsidereret: ipse proculdubio esset cui virgo despōsari deberet. Erat inter ceteros Joseph de domo dauid: cui cum incongruum videretur si vir iam proueret in yroem: ceteris virgas suas afferētibus: solus ip̄se virgam nō attulit. Usq̄ de cū nihil diuine voci consonū appareret pōtiter iterato dñm p̄silendū putauit. Qui respōdit q̄ solus ille virgā suā nō attulit cui virgo despōsari debebat. Inductus itaq̄z Joseph ut virgas suam ferret cū hoc fecisset illico germinauit: et in eius cacumine columba p̄sedit: quare si bi despōsata fuit virgo. Qui in suā cōsūitatem bethleē p̄fectus necessaria nū prijs p̄uidebat. Virgo aut̄ maria ad domū parentū in nazareth reuersa est. Abi in diebus illis angelus gabriel ei oranti apparuit: et de ea nasciturū dei filium nūcīauit: hec in legēda nativitatis dñḡnis. Ut Tertiu dubiū fuit virū h̄gnitas marie fuit temp̄ obfūata. Ad qd̄ nequā heluidius hereticus ore sacrilegoz blasphemō aulius est dicere: q̄ post partum nō māst̄go l̄z fuit dñgo an̄ partū et in partu. Hump̄fit aut̄ occasiōne erroris: q̄ male intellērit scripturas. Nā in s.c. Matthēi scribit de ioseph. Non cognoscēbat eā donec peperit filiū suū primo genitum. Arguit heluidius et dicit: Hoc aduerbiū donec p̄suevit determinatum tempus significare. Quo completo fiet

De purificatione beate Marie.

id qđ vſqđ ad illud tps nō siebat: verbū aut cognoscēdi ibi ad coitū referit: sicut et Ben. iij. d: qđ adā cognouit vroze suā ergo post partū brā vgo fuit a Ioseph cognita. Insup t̄ iesu noīs p̄imogenitus: ergo habuit fratres suble quētes. Et hoc p̄firmat qđ Job. q. d: Descendit in capharnaū ipse. s. xps t̄ m̄ t̄ fratres eius. Pro cōfusione heluidij t̄ veritatis defensione notādū p̄ illo verbo cognoscēbat: qđa dixerat hoc nō esse intelligendū de cognitione carnis sed de cognitione noticie. Dicit em̄ Lbryb. qđ nō cognouit eā ioseph an̄c̄ pareret cui⁹ fuit dignitatis. Sed postqđ peperit tunc cognouit eā: qđ qđ ipsius plē specialior: t̄ dignior: facta fuerit qđ totus mūdus: qđ quē totus mūdus capere nō poterat in angusto vtero suo sola suscepit. Quidā aut hā cognitionē referut ad noticiam visus. Sicut em̄ Abdo si cum dño collo quēris glificata est facies vt nō possent in eū intēdere sūl̄ iſl̄: sic maria claritas t̄ virtutis altissimi obūbrata cognoscē nō poterat a ioseph donec perer. Post partū vro ioseph agnita inuenit specie facie nō libidinis tactu. Viero. aut̄ cōcedit hoc esse intelligendū de cognitione coitus. Sed dicit vſqđ vel donec i seri peuris q̄h̄ significat certū tps: b̄m illud ad Sal. iij. Propter trāgressionem lex postra est donec venit semē cui p̄misserat. Qñqđ v̄o significat in finitū tps b̄m illud p̄s. aij. Donec ponas inimicos tuos. ponis ibi donec p̄ semper. Et b̄m hūc modū loquēti euāgelista ostēdit qđ ioseph nō cognouit eā donec peperit. i. vſqđ ad partū: t̄ neqđ etiā post partū de eo etiā qđ r̄pus d: primogenitus: vt ait Hiero. Et ponis ex de Abdo. sig. in. c. Ioseph. Nō post quē aliis: sed aī quē nullus. Et de eo qđ heluidius referebat xōz videlicet habuisse fratres. Viero. ait: qđ tuor modis in scriptura fratres dicunt: sc̄z natura: gēte: cognitionē: t̄ affectu. Unū fratres dñi dicti sunt: nō b̄m naturam: quasi ab eadē m̄re nati: sed b̄m cognitionem quasi cōsanguinei eius existen-

tes. Detestādus itaqđ est error p̄nicioſi simus Heluidij: vt inquit Tho. iii. p̄ane q. xviij. Primo sicut qđ derogat r̄pi p̄tectioni: qui. s. b̄m diuinā naturā vngenitus est patris tāqđ p̄fectus p̄ oīa filia eius: ita etiā decū vt esset vngenitus mātris tāqđ perfectissimū gerimē eius. Sc̄do hic error: iniurū facit spūlānto cuius sacrariū fuit vterus virginalis in quo carnē r̄pi formauit. Unde nō decēbat vt decetero violare p̄ cōmītiones virilē. Tertio derogat dignitati t̄ sanctificati mātris dei: qđ ingratissima vides ref si tanto filio p̄tēta nō esset: et si v̄ginitatē qđ in ea miraculose cōseruata fuit sponte p̄dere velle p̄ carnis concubitum. Quarto insuper ip̄i ioseph esset ad maximā p̄sumptionē imputandū: si eam quā revelante angelo d: sp̄sā dō deum concepisse cognouerat: polluere tentaret. Quare virginem aī partum: virginē in partu: t̄ virginē post partum: genitricē dei verissime predicamus. Si v̄o v̄lterius aliquis quereret. Eur volū te christus de virgine nasci. Respondere possum⁹ ex dictis prefati doctoři sancti Tho. vbi. s. qđ hoc factum est impli de causa.

Primo p̄pter dignitatē patrii:
Sc̄do p̄pter puritatē filii.

Tertio p̄pter incarnationis finē.
C Primo p̄pter patris dignitatē obseruandā. Cum enim xps sit vterus t̄ naturalis dei filius: nō fuit cōueniens vt aliū patrē haberet qđ deūne dignitas trāferretur in alium. C Secundo hoc fuit cōueniens p̄: p̄pter puritatem filii. Ip̄se nāqđ est verbum dei: verbū v̄o abqđ omni corruptione cordis concipitur: et ex corde abqđ corruptione procedit. Unū de vt ostenderetur qđ illud corpus esset ipsius verbi dei: cōueniens fuit vt de incorrupto virginis vtero nasceretur. C Tertio fuit cōueniens p̄pter incarnationis finē. Ad hoc enim venit chistus v̄t homines renascerentur in filios dei: non ex voluntate carnis neqđ ex voluntate vīri, i. non ex consensu mulieris

Sermo

V

et virtus sed er deo. i. ex deitate nati sunt
Vñ Augu. in li. de sc̄a virginitate ait:
Operebat caput nostrum insigni mira-
culo s̄m corpus nasci de virgine: vt si
gnificaret sua mēbia de virgine ecclia-
s̄m sp̄m nascitura.

¶ De tribus legis ceremoniis quas bea-
ta virgo seruauit ex humilitate. Cap. 4.

 Ecunda virtus p̄st̄issima
quā in virgine b̄dicta cōrē
plari debemus: d̄i humilita-
ris. Ob illā nāq̄ subiecit se
hodierna die triplici ceremo-
nie legis.

Prima ceremonia fuit purgationis.
Sc̄da p̄sentationis.

Tertia oblationis.

Prima ceremonia dicitur purgationis.

Quodragesimo nāq̄ die a natuitate
dñi venit ad tēplū vt s̄m p̄suetudinem
legis mūdaret: cū tñ sub illa lege nō re-
neretur. Ad qđ plene intelligentiū p̄n-
derāda sunt ea que scribunt Leuit. xii.
vbi sic habetur in Israh: q̄ mulier si susce-
pro semine peperisset masculū: immun-
da esset septē diebus. Immūda. s. a con-
sortio hoīm ab ingressu tēpli. Sed cō-
pleris septē diebus mūda quidē effici-
bat quoad consortiū hoīm. Sed adhuc
vslq; ad trigesimū tertium d̄i quoad in-
gressum templi immūda erat. Tandem
cōpleris quadraginta diebus: quadras
gesima die tēplū introbat: t̄ puerum
cum mulieribus offerebat. Si hoīo femi-
nā peperisset: duplicabant dies: t̄ quo
ad plorū hoīm: t̄ quoad ingressum tē-
pli. Beatissima hoīo virgo nullaz habuit
immūdiciā a qua purgaret: necq̄ filium
cōcepit virili semine: quare nec legi pu-
rificationis obligabat. Volut tñ predi-
cam legē humiliter adimplere. Nam vt
inquit Thom. in. parte. q. xxvii. Sicut
plenitudo gratie a xp̄o deriuat in ma-
trem: ita decuit vt mater humiliasti filij
connorius: voluit nihilominus circūci-
fionem aliach onera legis subire: ad de-
monstrādū humiliatis t̄ obediētie erē-
plum: t̄ vt approbaret legē: vt occasio-

nem scandali a indeis tolleret. Propter
easdem rationes voluit t̄ matrem suaz
implere legis obseruantias: quibus tñ
nō erat obnoxia. Ideo Berñ. ad virgi-
nem sic deuote loquitur: Vero beatavir
go nō habes cauam: nec tibi opus est
purificatione: sed nūquid filio tuo opus
erat circūciōe? Esto itē mulieres tāq̄
vna illarum: nam t̄ filius tuus sic est in
medio puerop. hec Berñ. ¶ Sc̄da ceri-
monia legis cui se virgo sc̄a subiecit: di-
citur p̄sentatiōis. Ut enī scribit Ero.
xiiij. Locutus est dñs ad moysen dices:
Sc̄ifica mibi oē primogenituz qđ apes
rit vulvā in filiis isrl. Vbi sciendū q̄ de-
ple nata duplex p̄ceptū tradebat i le-
ge. Anū quidē generate quantū ad om-
nes. vt. s. cōpleris diebus purificatiōis
matris: offeret sacrificiū p̄ filio sive p̄
filia: vt habeat Leuit. xii. Et hoc quidē
sacrificiū erat ad expiationē p̄t̄i: quo
ples erat concepta t̄ nata: t̄ etiā ad cō-
secrationē quandā ip̄ius: q̄ tunc p̄mo
p̄sentabat in templo. Et ideo aliquid
offerebat in holocaustū: aliquid p̄ pec-
mogenitū. Aliud erat p̄ceptū speciale de p̄ri-
mogenitū tā in hoībus q̄ in iumentis
nitum in israh: p̄ eo q̄ ad liberationem
populi israhel percusserat primogenita
egypti ab hoīe vslq; ad pecus: primogeni-
tū filiorū israhel referuatis. Et q̄ xp̄us
fuit primogenitus Marie virginis ma-
tris: vtrūq; fuit factum circa eum. P̄is
mo quantum ad id qđ erat speciale: et
pertinet ad primogenitos. Ob qđ dicit
Lucas. Tuleret illus in hierlm vt s̄steret
eum. i. offerrent dñs: q̄ oē masculinum
adaperiens vulvā. i. primo nascens s̄m
Nico. de ly. cuiusmodi erat primogeni-
tū: sanctū dñs vocabitur. Sc̄do factum
fuit circa christuz id qđ cōiter pertinet
ad oēs. Et hoc notatur cum dicitur: Et
vt darent hostiam s̄m q̄ dictu erat in
lege dñi: par turturuz aut duos pullos
columbarum. Quia hoīo d̄i: Oē masculi-
num adaperiens vulvā: p̄ q̄ loquitur
de masculo cōcepto t̄ nato per apertio-

De purificatione beate Marie.

nem claustris virginalis: qd non habuit locum in beata virgine: qd virgo permanens inceptu et partu: sed hanc legem ex humilitate voluit observare. **Tertia** ceremonia cui se virgo subiecit: dicitur oblationis. Nam obtulere ipsa et ioseph pro domino parturum: aut duos pullos colubinum. Tunc erat oblatio pauperum: sed agnus oblatio dominus. Ut utamur tres difficultates hic oriuntur.

Prima an conueniens fuit aliquid offerre deo.

Secunda quare oblatio siebat de aliquibus determinate non de oibus.

Tertia quare animalia offerebantur occisa.

Pro prima difficultate posset quod arguere isto modo. Nihil est offerendum alicui quod suum est et ipse non indiget. Sed dei erat oia quod in sacrificiis offerebant et illis non indigebat: quod ad usum hominis illa deputauerat: ergo non erat deo offerenda. Confirmans ista per daniel in psalmi xxxix. dominus est terra plenitudo eius: oibus terrarum et universi quod habitat in eo. et psalmi xxxix. Sacrificium oblationem non habui. Ecce in alio psalmo inducit loquente deo psalmi xlii. Nunc manducabo caro et tau. aut sanguinem hircorum potabo. In contrario autem est illud quod ponit leviticus. s. vbi dicit deus: Oblata oia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suauissimum domino. Et propterea sanctus dominus. s. i. q. cii. dicit quod deus voluit sibi offerri sacrificia triplici ratione.

Primo propter metus ordinationis. **Secundo** propter idolatrie excusationes.

Tertio propter figurationes.

Primo voluit deus sibi offerri sacrificia propter metus ordinationis. Ad hanc pertinet ut oia quod quis habet recognoscatur a deo: v. d. xvii. q. i. in c. reuertimini. et ordinetis in deum tanquam in ultimum finem. Et hoc representabat in oblationibus et sacrificiis. Hinc est per daniel ut scribitur. s. paral. c. xix. dicitur: Tua sunt oia et quod de manu tua accepimus deditus tibi. **Secundo** quod deus offerri sibi sacrificia

propter idolorum excusationem: ut per hominem qui reddebat deo retrahere per pulus a cultu idolorum. Nam precepta de sacrificiis non fuerunt data populo indeo nisi postquam declinauit ad idolatriam adorando vitulum consilatilis. **Tertia** ratio fuit propter figurationem. Futurus namque erat Christus qui se offerre per hominem salutem debebat. Ideo oblationes veteris legis Christum figurabant: de quo sic inquit apostolus ad Ephesios. v. tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odore suavitatis. et ad Hebrews. x. Christus unus semel per peccatis hostias obrulit in semperitum. Ecludimus ergo quod licet deo sint omnia quibus nec indiget: oblationes tamen sibi fieri voluit propter hominum utilitatem rationibus predictis. **Secunda** difficultas erat quare oblatio siebat deo de aliquibus determinate non de omnibus. Nam de generibus animalium quadrupedum offerebant bones: et capre. Et de animalibus tauris et columba. Et in mutatione leporis de passibus. Quare non offerebantur pisces aquile: leones: et silia: Et respondebat dominus. vbi. s. q. hoc siebat propter tria.

Propter comedi habilitatem.

Propter mundiciam et puritatem.

Propter oblationis singularitatem. **Primum** hoc siebat propter comedi habilitatem: quod illa quod offerebant facile habebat poterat a comedere hominem non sic leones: aquile: vel pisces. **Secundo** hoc siebat propter mundiciam et puritatem: quod illa animalia mundum habent nutrimentum: sicut dicit Rabbi moyses: non sic gallina et porcus. **Tertia** ratio erat propter oblationis singularitatem: ut esset singularis oblatio que siebat deo: differens ab oblatione que siebat idolis. Et quia egypti colebant oves et venerabantur hircos: eo quod demones in illa forma eis apparebant. Bones vero habebant inter res sacras ob reuertentiam vestris quam deus habebat. Hec fuit soror foronae que nauigans in egyptum: multa egyptios de agricultura docuit. In circa offerebatur

Sermo

V

deo dñis: hirci: capre: t boues. Insuper
vt ait rabbi moyses. In colubis melio-
res sunt pulli: in turturibus meliores
sunt maiores. **Q** Tertia difficultas erat:
quare alia offerebantur occisa. Ad qd
dicit sanctus Tho. q hoc siebat triplici
rōne. **P**rimo ppter cōformationem: qz
sic veniunt in vsum hominum. **S**econ-
do propter significationem: qz significa
bant occisionē quā pctōr meretur: t de-
us misericors ppter humilitatem t re-
uerentia sibi factā tolerat illuz t ppter
pnia indulget sibi. **T**ertio sic siebat pro-
pter figurationē kpti: qz occisus debebat
immolari. **D**is ergo dimissis redeamus
ad oblationē factā p rō. **N**ā lī ex pau-
peratis amore pauperū oblationē ele-
gerit: ut in qd Tho. in parte. q. xxvii.
Turtures t colubē figure cōgrūnt. **N**āz
turtur qz est avis loquax: predicationez
t cōfessionē fidei significat: qz dñs est ani-
mal castus significat castitatem: qz dñs est
animal solitarius significat cōtemplatio-
nem. **C**olumba dñs est alia mansuetum t
simplex: ideo mansuetudinem t simpli-
citetatem significat.

De liberalitate virginis qz manifesta-
tur in dispensatione munera t cōcessio-
ne filiū ppter in dñs eā inuocātes beni-
o la cōdescensione.

Lap. iii.

Ertia dñs principalis quā
in virgine bēstissima ppter
debet dñ liberalitatis: quā
deprehēdere possumus ma-
tēne propter tria.

Primo propter munera dispensa-
tionem.

Secundo ppter filij pcessionē.

Tertio propter beniuolam conde-
sionem.

Cprimō possumus deprehēdere libe-
ralitatē virginis bñdicte ppter mune-
rum dispensationē. **N**ā vt scribit Mat. c.
q. Magi obtulerūt rō munera p̄ciosa:
aurum: thūs: t myrrām: berūm: vt pie
credit: oia pauperibꝫ dispensauit. **N**ecqz
putandā est qz tres reges vilia dons re-
si regū porrexissent: līcīz alīqz hoc velint

afferere: qz dicit talia fuisse facta ppter
mysticam significationē. **A**lij dñ consen-
tientes opinioni eoz qui dicūt magna
auri pondera fuisse chusto donata: fīz
gunt virginem illa referuasse p peregrī
natione in egypto. **S**ed reuera qd pris-
us dicim⁹ magis est verisimile acqz cre-
dibile virginem. s. illam p̄fīlīmā cuncta
pauperibus distribuisse. **Q** Ecclī possu-
mus deprehēdere virginis liberalitas
tem ppter filij sui gratiosam pcessionē
qz videlz concessit eum simeoni sancto
qui accepit euz in vllas suas. **D**e hoc sic
refert Lucas. q. c. **E**t ecce homo erat in
hierusalē cui nomē simeō. **E**t homo iste
iustus t timoratus expectans consola-
tionem israel: t sp̄s sanctus erat in eo.
Secundūm illico. de ly. hoc intelligit quan-
tum ad gratie plenitudinem: qz non so-
lum habuit gratiam iustificantem p̄t
habetur communiter a iustis: sed etiāz
quantum ad illuminationes diuinās t
consolations speciales. **I**deo subditur
Et respōsum acceperat a spiritu sanctor
eis in orationibꝫ suis deuotis non vis-
surū se mortē: nisi videret christum dñi.
Lunc enim erat opinio cōmūnis apud
intelligentes: qz imminēbat aduentus
christi bñ signa a patriarchis: t p̄p̄hes
tis data. **E**t ideo simeō de hoc dñi feruē
tius orabat: t in oratione responsu⁹ ac-
cepit qz rōm natū videret anteqz vitaz
p̄fīlīm finiret. **E**t venit in spiritu in
templū. i. per revelationē sp̄s sancti: vt
videret christū sicut erat ei promissum.
Et cum inducerent puerum ielum ad sc̄i-
endū qz p̄dicta sunt bñ legem. **E**t ipse
accepit eum in vllas suas cum maximo
cordis gaudio: bñ qz dicitur p̄ouerbi
q. **D**esiderium si compleatur delectat
animam. **I**ntraeamur simeonem a virgi-
ne filium exponcentem: consideremusqz
qz blande: qz benignē: qz yz liberalissime
mater illa illum sibi consignauit. **O** si-
meon accepisti illū in vllas tuas: id est
in brachia. **Q**uem accepisti: t regem re-
gunt dñm dñhantium. **Q**uem ad tuum
pectus dulciter deduxisti: filium dei et

De purificatione beate Marie. Sermo v

virginis illibate. Quem asperisti deus
et hominē xpm humanī generis redem
ptorē. O felicia brachia! O beati oculi
tui quoniam meruisti tāto priuilegio do
tari. Super hoc Aug. in sermone pre
sentis solēnitatis ait: Hec sunt testimo
nia tua dñe iesu: anteq̄ tibi sternenter
fluctus maris: campi cessere ut impe
ranti: anteq̄ ventus te iubēre siluisset:
mortui te vocare resurrexisse: sol te
mouiente palluissest: terra te resurgentē
tremuisset: celum te ascēdere patuisset.
Adhuc manibus matris portabaris: et
iam dñs orbis agnoscēbaris. Et ppter
ea simeon benedixit deum: gratias agē
do p tāco bñficio et dixit Luce.ij. Nunc
dimittis seruū tuū dñe bñ verbū tuū
in pace. i. decetero dimittes me de hac
vita transire in cordis quiete. Quia av
erunt oculi mei salutare tuū. Letatē
enim descendere volebat ad limbū pa
trum: ex quo videbat saluatorē natum.
Quod parasti ante faciem omnium po
pulorū. i. co: am omnibus populis qui
bus mysteriū incarnationis et redem
ptionis predicatum est per apostolos.
Lumen ad reuelationē gētiū: q: prius
erorū tenebris immoluebantur. Et glo
riam plebis tue israel. Magna et em
gloria iudeis ad xpi fidem conuerſis q
xps bñ carnem nar̄ est de ipsis. Et pa
ter ei⁹ sc̄ ioseph qui meruit vocari pa
ter xpi: eo q: nutricius eius fuit: et mas
ter sc̄ maria que fuit mater eius ha:
erant mirātes super his que discebātur
de illo: tunc a simeone et prius a magis
t̄ a pastoreb̄: et a zacharia et elizabēth.
Et restituto paero virginī: benedixit il
lis simeon: sc̄l virginī et ioseph. Quis
enim Maria et ioseph essent maiores
simeone in sc̄itate: ille tamē erat mas
ter quātum ad sacerdotis officium: ad
quem spectat benedicere populum. Et
nō solum benedixit: sed etiā futura pre
dixit. Ecce inquit positus est hic in rui
nā et in resurrectionē multo in israel.
Quia sc̄lies in passione xpi que futura
erat: multi in dei fuerūt excecati a vita/

te cadentes. Et multi fuerūt illuminati
qui paus erāt simplices et ignorantes:
vt p̄t de apostolis quibus post passio
nem xpi data est intelligētia scriptura
rum: bñ q: dicitur Luce vi. c. Tāc apē
ruit illis sensum vt intelligēt scriptu
ras. Subsecutus est simēd. Et in signo
sc̄l federis inter homines et deum: cui
contradicetur a scribis et phariseis et
alij. Et tāc p̄t anima perrābit
gladius. i. dolor: passionis eius perrā
bit animā tuā per compassionē: vt
reuelentur ex multis cordibus cogita
tiones: quia līc̄ virgo tēpore passionis
in fide perseuerauerit: alij tamen dis
puli diuerſas fluctuationes cogitatio
num habuerāt quoniamq: viderit ipsum
a mortuis resurrexisse. Q: Tertio posuit
mus deprehendere virginis liberalitatē
tem propter benignam cōdescēſionem.
Cōdescēdit quippe omnibus eius p̄f
fidū implorātibus. Ipsa est dulcedo et
spes nostra vt caneat ecclēſia. Ipsa est
stella maris que naufragantes in mari
huius mūdi ad portum salutis dirigunt
Ipsa propinqua est valde peccatorib⁹
sicut luna inter planetas propinquior
est terre. Ut accedamus ad eā confidē
ter inducit nos deuot⁹ Ber. his vīb⁹.
Securū inquit habes o homo accēſus
apud dñm: vbi habes filiū ante partē
matrē ante filiū. Filius ostēdit patrī
catrices et vulnera: mater oñdit filio pe
ctus tybera. Nec vīla pōt esse possit:
vbi tot occurruit charitatis issignia. Et
itep Ber. Qn misereri nō poterit mater
omnipotētē. Quando misereri nolle
mater mīc. Et idē: Revolue totā ferē
euangeli⁹ et si quid asperni: si quid dūrū
inuenēt in maria: deinceps eas suspe
ctam habeat ad eā accedere vereano.
Igitur sub alis eius cōfugiamus ut sic
tūtē esse possumus: et in hoc seculo fili
sui gratiam merēamur accipere et tādē
gloriam sempiternam. Amen.

Q: De assumptiōe et exaltatiōe virginis
sacratissime in qua maxima reducer di
nina potentia. Sermo. vi.

De assumptione beate Marie. Ser. VI

Ecit mihi ma

gna qui potens est. Gloriosa virginis Marieverba sunt ista originaliter Luce. s. c. Et si omnia quae in virginem benedicta diuina largitas dignata fuit operari magna sunt et stupenda: verum exaltatio illius super omnia celeste militia cunctos in stupore et admiratione commouere debet. Quid enim excoquitari mirabilius potest quam per una mulier transcederit beatitudinem quoque cunctis circa filium hominum et angelorum: eius locus in empyreio celo cōscendit: ad quem nulla alia pura creatura villovoque tibi ppare valebit. Hoc oīa tamen cum ingenti leticia deuotio et ardētissima a nobis commemorari debet. Hinc Hiero. in sermone ad Paulam et Eustochium inquit: "Hodie gliosa semper virgo maria celos ascendit. rogo gaudete: quia ut ita fatear inefabiliter sublimata cum christo regnat in eternum. Regina mundi hodie de terris et de presenti seculo nequam eripit. Iterum dico gaudete: quia secura de sua imarcessibili gloria ad celi iam puenit palatium. Erubitate quia ac gaudete et letetur omnes oībus: quia hodie nobis oībus eius interuenientibus meritis salutis aucta est. Nobis quoque diligenter eam honorat virtus una cum reliquis virginibus sacris amplior prestatute gratia. Iccire dilectissime letamini et laudate: quia si deum ore prophetico in sanctis suis laudare iubemur: multomagis eis in hac celebritate beate virginis matris eius oportet cum hymnis et cantibus diligenter extollere: et dignis deo iubilare per coniis ac mysticis honorare munerebus. Hec Hieronymus. Ut autem mens nostra virginis in celum aduolantibus mysteria perscrutari possit: de ipsa in presenti sermone dicemus. In qua tria magna notabimus que fecit deus.

Prima de assumptione.

Secundum glorificationis.

Tertium assumptionis.

De felici transitu virginis et de his quae occurserunt in illo. Capitulum I.

Primus quod fecit deus magnus in origine nostre domini assumptionis. Nam praeceps vita feliciter summauit: eiusque transitus decoratus est: multis preciis et prolegyis et progratiis. Ad quod plenus intelligendus. **P**rimo quod fecit: quot annis postquam ipse ascendit ad celos: illa in scriptissima sumpuxit. Et ad hunc quod Epiphanius dicit quod beatissima virgo quamcepit ipse erat anno xxxiiii. et in xv. ipse perierat: et manifestum est eo annis xxxiiii. Et hunc hoc quod obiit erat anno septuaginta duorum. Alius quibus tam probabiliter videtur quod in annis vii remansit post passionem sui filii: et sic seragario sit assumpta cum apostoli totidem annis predicauerint in iudea: et circa presillas sicut ecclesiastica tradidit historia. **S**ecundo videndum est quod virgo fecerit illo tempore ad suam depositionem. Et ad hunc dicit quod remansit in domo iurta morte Christi posita: oīaque loca filii sui. s. baptismi: ieiunii: passionis: sepulture: resurrectionis: ascensionis: deuotione sedula visitabat. Hiero. autem ad Paulam et Eustochium ita scribit: Si quis post ascensionem quod egerit unum per certum est quod homo scripta corpe ac mente permanebat. Quia sane angelus gabriel ac si celestis parans peracta custodidit. Et Job. apostoli atque euangelista: cui ipse de cruce eam comisit: homo virginem seruauit: suisque ei defunxit obsequiis. Non quod erit mihi ille secundus chorus apostolorum eam deseruerit inter quos post resurrectionem iterum et exiens familiariter postulat de Christi incarnatione: tamen siquidem vero quanto ab iustitia plenaria scriptum cuncta didicerat et perpererat oclisiviuersa: et apostoli perinde scriptum oīa cognoverit et in omnem edicti puenititatem. hec Hiero. **T**ertio uestigandum est an sit iconuensis de transitus virginis acceptare quod in libro apocripho quod Jobi euangeliste ascribit edocet. Ad quod ita responderet Hiero. vbi. s. Si venerit in manus viris illud apocriphum de transitu eiusdem virginis dubia per certum non recipiat: quod mul

De assumptione beate Marie.

tilatinor pietat^s amore studioq^s legē
di carius amplectunt. Quarto pscru
tari debemus q̄ sint illa q̄ vt pie tenere
possimus occurrerūt in d^oginis felicissi
mo obitu. Et vt colligis a scris fuerunt
p̄cipue sex. Prūmū fuit virginis cōsolaz
tio. Die nāq̄ quadā dū i filiū desideriū
cor eius yehemēter accēderef: angelus
cū multo lumine ei astitit et reuerenter
salutauit. Due inq̄t bñdicta filius tuus
ad te me misit: q̄ te genitricē reuerendā
expectat: die iraq̄ tertia assumeris ad
regna celestia. Lui virgo. Lupio inquit
vt filiū et fratres mei apli ad me pariter
cōgregent: vt eos anteq̄ moriar corpo
ralib^s oculis videā et ab eis sepeliri va
leā: et ipis plentib^s sp̄i deo reddā. Ite
rū exopto valde vt aia mea de corpore
eris: nullū sp̄i tererrimū videat: nul
laq̄ mihi sathanē p̄tās occurrat. Lui
āgel. Ecce oēs ad te p̄gregabūt apli q̄
nobiles tibi exhibebūt c̄rēas funeris
et in eoz cōspectu sp̄i exhalabis. Nā q̄
olim p̄phetā de iudea in babyloniam in
crīc attulit: subito ipse p̄culdubio ad
te aplos adducere poterit in momēto.
Malignos aut̄ sp̄us videre cur metuīs
cū eoz supbiā tua hūilitate p̄trineris:
fiat tñ volūtas tua vt ipos nō videas.
Vis dictis abscessit angelus. Elūt autē
nōnulli q̄ presentauit angelus virginis
palmā quā attulit et paradise: q̄ numia
claritate splēdebat. Et erat virginis indi
tati p̄silio: s^z folia illiū vt stella matutī
na fulgebāt: quā ante feretrū portādā
angelus dicit: Q̄d̄cōm q̄d̄ occurrit in
virginis obitu fuit aplorū oīm p̄grega
tio. Refert nāq̄ Diony. in lib. de diuis
nis noībus. aplos in dormitiōe yginis
euenuisse: ac yntūquēq̄ in landē xp̄it vir
ginis sermonē fecisse. Loquēs nāq̄ ad
timothēū ait: Nos vt nostri ipē et mul
ti sanctoꝝ nostroꝝ fratrū puenimus ad
visionē corporis vite p̄ncipis: et q̄ deū su
scipit. vt hr etiā Mat. xxvii. Qualiꝝ do
ibi apli venerūt colligis vt puro ex illo
lib. apocripho. Nā p̄dicāt Johāne in
epheso celū repente intonuit et nubes

candida ipm sustulit ac rapēt anteq̄
ne ianuā collaucit: p̄curiensq̄ ostium
internū introuit et virginē salutauit.
Quē illa vidēs obſtupuit: et p̄ gaudio
lachrymas p̄tinere nequit. Diring oīs
li Johānes memor eslo verboꝝ magis
tri tui q̄bus me tibi in matrē templi
in filiū cōmendauit. Ecce a dō vocata
debitū humāne p̄ditiōis eroluo: et cor
pus meū tibi sollicita cura recomēdo.
Audiuī em̄ iudeos dīcētes: Expectem̄
viri fratres quoadusq̄ illa q̄ iesum por
tauit subeat mortē et corpus eiꝝ p̄trinu
rapiemus: ac inectū ignib^s combure
mus. Tu igitur hanc palmā deferri fas
cies ante feretrū: cū corpus meū dure
ritis ad sepulcrū. Diritz Johānes. O
vtinam hic esent oēs apostoli fratres
mei: vt decētes tibi parare possem̄ ex
quias ac exoluere laudes dignas. Dec
illo dicēre oēs apostoli de locis i quib^s
predicabant a nūib^s rapient et ante
marie ostium collocantur. Quividētes
se ibidē insimul congregatos miraban
tur dicentes: Quenāz causa est propter
quam hic dīs nos insimul p̄gregauit.
Johānes ergo eos eruit et dominam
de corpore recessurā predixit. Tertius
quod occurrit in virginis transiūt fuit
sine dolore consummatio. Pie nāq̄ c̄rē
ditur q̄ anima illa sc̄tissima absq̄ dos
lore fuerit a suo corpe separata. Et aut̄
scribitur in libro illo apocripho. Cons
gregatis apostolis circa horam noctis
tertia: assuit iesus cum angeloy et san
ctoꝝ multitudine. dixitq̄ iesus virginī
matri sue. Veni electa meara ponā in te
thrōnum meū quia concupisi speciem
tuā. Et illa. Paratum cor meū es: pa
ratum cor meū. p̄s. lvs. Sicq̄ marie
anima de corpore egreditur. fuitq̄ taz
a dolore carnis extranea q̄ a corrupsi
one extiterat aliena. Quartum q̄d̄ oc
currit in virginis obitu fuit xp̄i et roti
curie celestē obuiatio. Et de hoc ita pul
chre loquit Viero. in sermone ad pau
lam et Eustochium. Ad eius p̄fecto ex
quias quātūm fas est credere: famula

bantur angelis et vniuerso celorum congratulabantur curie. Nec mirum quod honor maternus eius est qui natus est ex ea: quem omnis celorum ordo venerat et adorat super se eleutum cum patre in sede maiestatis deum. Legimus ergo quod sepe ad funera et ad sepulturas quoniamlibet sanctorum angelos adueniissent ad exequias eorum obsequia prestirisse: nec non et annas elector: um vsque ad celos cum hymnis et laudibus derulisset: ubi et vtriusque seruus chori commemorantur frequenter audiit laudes cecinisse. Et in terra quod perspicacius est multo nonnunquam lumine celsus resplenduisse. Insuper et adhuc viuentes in carne ibidem miri odoris fragrantia diutius persensisse. Quod si ad recreandam spem corroborandam fidem interduo astantem salvator noster ipsis ob merita suorum amplius comparandata tanta et talia dignatus est exhibere prolos celi ministros circa defunctos: quanto magis hodierna die credendum est militia celorum cum suis agminibus festiue obvia aduenisse genitrici dei eaque ingenti lumine circumfusisse: et usque ad thronum olim sibi etiam ante mundi constitutionem paratum cum laudibus et canticis spiritualibus perduruisse. Nulli dubium oem illam celestem hierosum tunc exultasse ineffabili leticia: tunc iocundata esse inestimabili charitate: tuncque cum omnium exultatione iubilasse: quoniam festivitas hec que nobis hodie reuoluimus annua: illis oibus facta est continua. Nec in merito: creditur enim quod salvator omnium ipse quartum datur intelligi per se totus festinus occurrit: et cum gaudio eam secum in throno collocavit. hec Hiero. Quintus quod occurrit in virginis transitu fuit iudeorum persecutio. Nam ut spiritu tradidit virgo sanctissima: dixit apostolis dominis. Corpus virginis matris in vallem iaphat medio quod vallis est intra monte syon et monte oliveti posita: quia et tu o paula oculis sperasti. ubi in eius honore fabricata est ecclesia miro lapideo tabulata: in qua sepulta fuisse ut scire potestis ab oibus ibidem habitatibus predicatur. Et nunc vacuum esse mausoleum cernentibus ostenditur. hec Hierony.

35 ij

De assumptione beate Marie.

Con gloria Virginis excedit gloriae quoniam
rumcunq; beatorum angelorum et hominum
propter daturat excepto. Capm. iij.

Ecundum quod fecit deus magnus
in dignitate benedicta deus glorificationis. **M**irum certe quod gloria
vnius pueri supereret omnium
beatorum et angelorum et hominum
preeminentia. **I**ohannes Piero. vbi. s. ait. **D**ec
est dies in qua visus ad throni celsitudi-
nem intemerata mater et Hugo processit;
atque in regni solio sublimata post ipsum
gloriosa resedit. **S**ic itaque visus confidet
ter sancta dei canit ecclesia: quod de nullo
alio sanctorum fas est credere. ut ultra
angelorum vel archangelorum merita transcen-
derit. **V**er. Hieronymus. Quanta vero sit
gloria virginis in celo quoniam illius di-
gnitates declarant.

Prima dicitur maternitatis.

Secunda charitatis.

Tertia trinitatis.

Quarta capacitatibus.

Quinta unitatis.

Con prima dignitas Virginis dei maternitatis. **M**aior namque est excellencia Virginis quam sit in deo: quod sit deus creaturarum dei. **H**oc enim dependet ab illo sicut ramus a sua radice. **E**rgo certitudinaliter tenendum est quod ipsa est super omnes ordines angelorum tantum per se implens et continentis unum integrum ac totalem statum: cuius enim re-
ctam rationem altera persona congruere non potest: quod ipse status ex sua ratione properat in-
coicabilem dignitatem exigit unitatem. **S**i enim nullatenus decet plures esse Christos
nec deo plures boies. **S**ic nullo modo
decet dei filium nisi una sola matre naturaliter habere. **H**oc ratione naturalis apte ac directe dictat quod mater regis omnis est in se de regia super omnes ordines ministriorum et ministerium collocanda. **A**si quod est electa in matre est electa ad dignitatem excedentem dignitatem ministrorum ac famulorum. **O**ri vero ratione materni amoris est quod servat in deum ut in suum filium realiter: a nullo alio affectu cuiuscumque qui non est realiter mater dei preterquam ab ipsa: nunquam participari potest.

Nam ut deus ad Iacob. i. c. **S**icut filius dei
potest sedet ad dexteram maiestatis in excel-
lentia: tanto melior angelis effectus: quanto
differenter per illis nomine hereditavit:
quod nomine est ut sit vere deus per gratiam
unitatis: **S**ic et mater domini Iesu gloriosa
tanto melior angelis effectus: quanto per
omnes creaturis hereditavit ut obtraheret
dignissime misericordia nomine. **A**bi prophetis
post. viii. ait: **E**levata est magnificencia tua
super celos deus. Magnificencia eius dei facta
est Hugo maria. **N**am sicut in prima canticatione magnificatus est deus: quod de nihilo
tam sublimis unitus et tam sublimis
angelos confidit. **S**ic quod in reparacione
non minus magnificatus est: quod de humana
natura infecta perdita et dannata ratione
hominem propagauit: et de mulieribus seru in
ordine rationabilium huius coem cursum in su-
lio et matre sibi dedit et roti celesti cune.
Secunda excellencia Virginis que magnam
eius gloriam monstrat: charitas nuptiatur.
Ones neque ordines et status glorie principali-
liter distinguuntur secundum superiores et
inferiores rationes divini amoris. **N**on enim
in omni ratione charitatis distinguuntur pos-
sunt: cum omnes participent illam: nec per aliquam
rationem que non sit ratione divini amoris potest
unus super alterum in maiori propinquitate
seu vicinitate ad deum supocollocari. **M**aternus ergo amor incomparabiliter trans-
cendere debet omnes alias rationes amoris
in deo: preter illas que est in aia ipsius: que
seu fertur realiter in deo tantum in persona
propria. **T**ertia Virginis excellencia mag-
nitudinem glorie eius ostendens: trahit
litas ostendit. **E**pi enim aspectus filialis
ad matrem singularissimus ac amotissi-
mus et transcendenterissimus esse debet: ita
quod rotam celestem curiam simul sumptam ples-
ter matrem non debet aspicere sub talis re-
uerentia: nec sub ordine talis aspectus seu
amoris. **Q**uanto autem dei aspectus altius
fertur in aliquem beatum: tanto fortius et
altius se per beatitudinem impunit illi:
et tanto altius conspicitur et suscipitur et
acceptatur ab eo. **I**gitur inexplicabile
est sub quanta altitudine; latitudine; et

intimitate a deo virgo aspiciat: ideo ex
cosequenti sup oēs alios in gloria coro-
natur. **U**nus Hiero. in sermone de assun-
ptione ait: Nec in mundo dignior locus
fuit virginalis yteri tēplo: in quo dei si-
lum suscepit: nec in celis sublimior: re-
gali solio quo maria marie filius subli-
mavit. **Q**uarta virginis dignitas ca-
pacitas dicta est. **H**inc enim Dionysius. **O**ia
inferior dona in superioribus in tanta
excellētia sunt: q̄ quasi nulla cōparatio
est: nisi sicut est in circūferētia ad suū cē-
trum. **E**si ergo beata virgo supra omnē
ordinē sit: in tantū q̄ per se faciat ordinē
incōmunicabiliē sicut predictū est: sequi-
tur q̄ sup oēs inferiorū ordinēs tā ange-
lois q̄ hōim simul sumptoz ipsa impro-
portionabiliter est prelata. **E**t quicquid
est glorie in omni inferiori glorificata na-
tura tā angelica q̄ humana: multo pre-
excellētius est in ygine matre dei. **N**ec
dubiu hoc reddat alioī beatitudi nus-
merosa multa t magna: q̄ hoc nihil fas-
cit ad rem maioritatis glorie essentialis
sēu substancialis. **N**ā in spūalibus idem
maius q̄ melius reputatur. **N**am plus
de substanciali gloria est in uno seraphin
q̄ sit in oībus inferiorib⁹ angelis: etiā
si per impossibile bñ naturā multiplicat-
etur in infinitū. **S**uperaddēdū ergo
est q̄ nullus inter puras creaturas or-
do in celis tantū superat ordinē imme-
diata sibi cōiunctū: quātū gloria matris
dei superat om̄e q̄ ei inferi⁹ est. **A**d q̄d
intelligendū cōsideremus q̄ in corpori
bus vniuersi superiora cōtinēt inferioria
t inestimabiliter plus. **Q**uinta virgu-
nis dignitas que illius gloriam declarat
bi ynitias. **Q**uanto enim beati magis
vniunct cō deo: tātō glorioſores sunt in
eo. **O**es autē creatura simul iūcte nō tan-
tum vniūt deo quātū sola beata ygo.
EAd cuius intelligentiā notandum est
q̄ ser sunt gradus ynionis in deū: q̄bus
creature in illū gradatim ascendūt.

Primus est ynio creationis.
Secondus cognitionis.
Tertius dilectionis.

Quartus glorificationis.
Quintus maternalis cōceptionis.
Sextus personalis ynitias.
Et prim⁹ gradus est creationis. i. p̄ par-
ticipationē effendi: per quā entia cōiun-
guntur deo vt cause efficiēt et exemplari
atq̄ finali. **S**econdus gradus est ynio co-
gnitionis. s. per vim intelligendi p̄ quā
intellectualia vniūt deo vt supnatus
rati credibili: et vt credito et credendo.
Tertius gradus est ynio dilectionis:
quo amici dei in p̄senti vita vniūt il-
li p̄ amore. **Q**uartus gradus dī glorifi-
cationis. s. per donū glorificationis per
quā aīa vniūt deo vt obiecto beatifico fa-
cialiter ylo. **Q**uintus est ynio mater-
nalis cōceptionis: p̄ quā brā ygo est fa-
cta mater dei: ita vt vna atq̄ eadē esset
caro yginis t caro xp̄i: nō cōsiderata in
xp̄o diuinitate ei⁹. **S**extus autē est gra-
dus psonalis ynitias q̄ cōpetit xp̄o qui
fuit de⁹ t hō ppter ynionē naturarum
in psona yb̄i. **I**n quolibet autē istorum
gradū q̄libet excedit alterū in infinitū
q̄ inferior in sua spē multiplicat⁹ in in-
finitū: superiori cōparari nō valet. **Q**o
sic patere p̄t. **P**rimū enim pater: q̄ esse
in infinitū excedit nō esse: q̄ talia infini-
ta nō entia: nō equivalent minimo p̄s-
cto effendi. **S**econdū etiā pater: q̄ infini-
ta non intellectualia yni intellectui
equivalere nō possunt. **T**ertiū filii pas-
tet: q̄ oēs intellect⁹ infideles et inimici
dei nō equivalent yni fideli t amico dei.
Unus Ecc. xvi. scriptū est: **A**belior est yn-
timē deū q̄mille filii imp̄i. **Q**o quidē
verū est: nisi p̄ quātū quidā ex eis in dei
predestinatione p̄ tpe futuro habent vt
dei fideles atq̄ amici. **Q**uartū etiā
pater: nā qui q̄d dari p̄t etra vistiones
dei: non equivalent yni beato: q̄ oīa si-
mul sumpta nō facerent ynum beatu⁹.
Quintū etiā pater: nam illa ynio si-
ue accessus qui est per maternalē cōce-
ptionē transcedit oēs inferiores in infi-
nitū: put in hoc accessu includit mas-
simus amor sibi correspondēs ac plen-

De assumptione beate Marie. Sermo VI

rie consummata: quod sicut consummatio amoris grati-
dus consummatur in gloria: sic maternitatis
dei amor consummatus in maria. **T**ertius
et ultimus in super priorum: non gradus unionis
personalis tanta est trascendentie quam reliqui
extra ipsum infinites multiplicati ei equi-
valere non possunt. Ecce quod quintus ascensus
unionis in deum: scilicet per maternalem conceptio-
nem in infinitum excedit omnes alios preceden-
tes. Ex quo manifeste apparet quod quantum
in pleniori seculo talis unio excedit alias
uniones in gratia: tantum namque in paradiso
so excedit in gloria.

Tertius pie credere possumus et verisimili-
ter debemus tenere virginem a mortuis
resuscitata: assumptam cum corpore et anima
in celum.

Capitulum. in.

Eterius quod fecit deus in magnitudine in
virginem gloriosam: de assumptione.
Et enim pie creditur tertius die
postquam corpus virginis fuit sep-
tum: dum ibide comorarentur apostoli: adueni-
vit Iesus cum multitudine angelorum: ipsoque
salutavit dominum: Pax vobis. Qui respon-
derunt: Gloria tibi deus quod facis mirabilia
magna solus. Tunc saluator locutus est
dicens: Surge columba mea: tabernacula glorie: templa celeste: statimque surrexit
et de tumulo ab apostolis patrefacto peditavit.
Sicque gloriose cum corpore ad celestia res-
gna perrexit. Et ideo hoc non sit nobis cer-
titudinaliter reuelatum: tamen sic huiusmodi om-
nium sanctorum opinio. Ipsa namque ad hoc te-
nendum congruenter rationibus inducatur.
Ex quibus nos quoniam annotabimus.

Prima de completionis.

Secunda honorationis.

Tertia sanctificationis.

Quarta perfectionis.

Quinta gratificationis.

Contra primum ratione probans virginem assumptam
cum corpore et anima: de completionis. Credit
namque quod multorum sanctorum sit resurrectio
 completa: quod cum anima simili et corpe possidet
 regnum celeste cum Christo. Multo magis hoc
convenire de virginem gloriosam. Unde et de hoc
Hiero in sermone ad Paulum et Eustochium
inquit: Quod autem vel quod tibi aut a quibus

personis sanctissimum corpus virginis a
sepulcro ablatum fuerit vel ubi transposi-
tum: utrumque resurixerit nescitur: quod
nonnulli astruere velint eam iam resuscita-
tam: et beata cum Christo immortalitate in cele-
stibus vestiri. Quod et de beato Iohanne
euangelista eius ministro cui virginis a Christo
virgo commissa est plurimi asseverant: quod
in sepulcro eius ut fertur: non nisi manu
invenitur: quod escatur eis cernit. Verum
quid horum verius ceterum ambigimus.
Abel enim deo totum cui nihil impossibile
est committimus: quod aliquid temere diffi-
cile velimus auctoritate nostra. Sicuti
et de his qui cum domino teste euangelio resur-
ixerit creduntur. Sed utrum redierunt in
terre puluerem an non: certum non habemus
nisi quod legimus quia multa corpora san-
ctorum qui dormierunt resurixerunt ac vene-
runt in sancta civitate: scilicet iherusalem et
apparuerunt multis. De quibus pfecto
nonnulli doctores senserunt et in suis reli-
querunt scriptis: quod iam in illis perpetua
sit completa resurrectio. Unde et beatus
Petrus dixisse legitur cum de David lo-
queretur in testimonio. Et sepulcrum in-
quit eius apud vos est: quasi non sit aus
sus dicere quod ipse aut corpus eius apud
vos est: sed tamen sepulcrum quo conditus
fuerat. Vnde enim autem resurrexisse et ipsi
sum cum ceteris sanctis. Et ideo vacuum
remansisse monumentum: ut nunc beata ma-
rie cernit. Quod sane factum est de aliis qui
buslibet locis scripturarum firmare consa-
tur quod hic iam cum Christo regnent resuscitati
in eternam societatem quod quod deo non est im-
possibile: nec nos de beata maria factum
abnuimus. **S**ecunda ratio probans virginem
non cum corpore et anima assumptam: de honora-
tionis. Dicit enim Berninus. Sanctorum corpora
deus preciosa sublimata sunt gloriose ve-
nerabilia reddidit: et honore tam mirifico
sublimauit: ut et ipsis deputetur locus
eorum veneracioni congruus: et ad ipsa mun-
dus pperet universus. Si ergo marie
corpus super terram esse dicitur cum nec
deuota frequenter visitatione fidelium:
nec eidem locus deputetur honore: nisi

mirum videbitur rōm honorē materni corporis cōtempſſe: cum tñ super terrā aliorum sanctorum corpora sic honoret. Tertia rō dī ſcificatiōnū: vt enī dī cū est in precedentibus: q̄ beata virgo ſanctificata fuit antecē nascere: fomes in ea nūc aliquē actum habuit: t per ſecūdū ſanctificationē totaſter ab ea fuit ſublat⁹. Lū ergo vitiū ſomitis inducat debitus incinerationis in carne: videz eur q̄ beata h̄go a tali debito oīno fueſit absolute: t p̄ ſequēs nec eī corpus debuit incinerari. Iſta eſt rō Richardi in. iij. di. xlii. vt plene dirim⁹ in ſermozne de reſurrecſionē r̄pi. Quarā ratio di p̄fēc̄tōis. Sicut eī maria fuit ple na grā p̄e ceteris puris creaturis: ita debuit eſſe plena glia: et ita cuſ corpore glorificāda ante reſurrecſionē aliorū. De hoc ſic dicit Aug. Si merito p̄e oībus viuentibus marie donata eſt grā: morte erit minuēda. Abſit: cū mōr̄s aliorū ſanctōr̄ p̄cīoſa fit et glōſa. Quinta rō dī gratificationis. Dicit quippe h̄giū cū corpore ad gloriā deduci: vt filius eius benedictus in oībus grāt̄ maternis be neficiis inueniret. Iſpa nāc fuit que filio ex puriſiſimis ſanguinib⁹ eius corpū lenta ſubſtantia dedit. Iſpa que nouem mēſib⁹ in vro ſuo portauit. Iſpa que illū letāter peperit et pānis inuoluit ac lacte pauit. Iſpa que in ſuis neceſſitati bus eum iuuit: illiq̄ ſunt quātū potuit ſu diofiſiſime ſemp occurrit. Iſpa que eum dulciter ſuū ieiūm dilerit. Iſpa ergo di gna regnare cū filio aſſum debuit etiā cū corpore ad regnū celoz. Q: vt Aug. q̄it: Putredo et vermis humane eſt op̄: probrū cōditionis a quo opprobrio cuſ ſelus alienus ſit: marie natura eripit: quā ſelus de ea aſſumpſiſe p̄batur. Fir miter ergo credimus q̄ ſaluator omniū ſelus colediſſimā ſuā matrē voluit in corpore t̄ aia facere gloriſam: quā nos laudare conemur. Hec ſiquidem eſt per quā oīs maledictio ſoluta eſt: et celeſtis b̄ndictio venit in mundum. Hec eſt que p̄o nobis p̄cōrūb⁹ infatigabiliter in-

tercedit. Hec eſt regina mīe ad quā cōf fugiētes tūtī eſſe valēm⁹. Vāc oīs inuo cemus vt p̄ illū merita in hoc ſeculo im petremus gratiā ſuī filii: t̄ iſ futuro perueniamus ad eternā requiē. Amē.

De sancto Joseph.

Sermo vii.

Joseph fili dā

uid: noli timere. accipere mariā cōiugem tuā. Qd̄ em in ea natū eſt: de ſpiri tu ſancto eſt. Matthei. i.

Dilectissimi in christo iſeu docto: nōſter Bona. tly. diſt. iij. libri ſentētariū dicit Q̄ eſt nobilissima rea nos mīſeros mor tales hoc in mādo habere ſingularem deuotionē nō ſolū deo eterno: ſed etiam ſuī gloriſiſimis ſanctis: quibus orationes noſtre ſepe debet dirigi. Et moueri deſ

bemus ad hoc trībus rationib⁹.

Primo ppter noſtrā inopiā.

Seco ppter dīmīā reuerentia;

Tertio ppter ſanctoz gloriā.

Primo propter noſtrā inopiā: q̄ non meremur in diuino cōſpectu vñū minū ſpāale meritū: immo ſumus p̄tius pleni demeritis t̄ peccatis. Sed in oratione ſanctoz adheremus ipſoz meritis que ſunt copioſa in regno celoz. Item q̄ ſumus obūbrati carne mortali ac pauperes amore. Et qm̄ aliqui ſunt emāt ſanctos q̄ deo: bñ vñā confiden tiam: ppter hāc p̄imā rationē nō dedi gnatur deo vt habeamus ſanctos deo ſos cōſiderata noſtra paupertate. Item q̄n̄ conſugimus ad illas orationes ſanctoz: cōſitemur noſtrām paruitatem et reueremur. Sunt enim multi qui bona agūt respectu ſanctoz. Et iſta operatio non eſt vana: ſed bona. Item debemus etiā valde venerari ſanctos: qm̄ cōſide ramus premij altitudinē. Relinquā ergo hoc mane oīs alios ſanctos: et cum oculo co:dis aspiciēdo ad celum video vñā ſedē in qua moratur ille virgo ſpō ſys virginis ſenex deuotus: pater r̄pi

De sancto Joseph.

putatius factus ioseph. hic est meus de uotus venit mihi semel in mente vel eae re aliquid deo: ac querendo scripturas sacras repperi quod scriptus ioseph est unus de gloriosis sanctis paradisi. Propter ea firmaui in mente mea unum propositum bonum: videlicet habendo eum per me aduocato: ac predicare toti mundo quod habeant eum in reverentia. Ideo proposui predicare de eo: quod in euangelio fit de eo hodie meo. Et causa venieendi ad predicationem meam ordinem assumptionis Matthei. s. c. in the mate. In quibus sacratissimis verbis de noto sancti ioseph tres gloriosissimas excellentias ultra alios sanctos.

Prima est excellentia virginalis.

Secunda est excellentia filialis.

Tertia est excellentia diuinalis.

Quod in beato ioseph fuit excellentia virginis.

Capitulum 1.

Apud primam excellentiam quod est virginis. Ubi demonstrabo vestris reverentias quam fuit excellens meritum ioseph quod sedet in celis alte sublimatus tribus dignitatibus.

Prima est virginis unio.

Secunda est virginis pueratio.

Tertia est virginis aurilatio.

Prima dignitas vocatur virginis unio. In qua videre habemus quod inter Mariam et Joseph fuit unus amor sanctissimus. Nam post filium suum magis beata virgo ioseph amavit quod alium sanctum. Nam pia mente credi potest quod spiritus sanctus non vniuerset virginem amorem ad ioseph amandum: nisi ab ipso sponsu processisset et matrimonium eorum contractum fuisse. Tu posses dicere: Non fuit verum matrimonium: quod ut ait Hieronymus aduersus Veludium: ioseph matre potius custos fuit quam maritus. Et in euangelio. Joseph volebat dimittere eam tecum ergo non fuit verum matrimonium. Magister xxx. dist. quarti sentent. dicit quod inter Mariam et Joseph fuit verissimum matrimonium. Et hoc idem habet. xxvii. q. ii. c. Institutum. Et hoc tenent Rich. et

Boii. xx. distin. quarti sentent. Et Thos. iii. parte. q. xxix. sequentes sententiam magistri. Quod declarant duobus modis. Primo quod in matrimonio est quodam perfectio in esse primo: et in esse secundo. Prima in esse primo prospicit que sunt de essentia matrimonii. Secunda prospicit quedam a circu particularum qui est actus matrimonii. Ites illud quod est in esse primo in sancto matrimonio est quedam mutua potestas: quod datur sponsa suo sposo: et conuerso similiuim ac sibi ipsi inuicem seruienti: quo ad obsecra quia matrimonialia: tamen non quoad copulam carnalem. Et ista unio fuit inter mariam et ioseph. Secunda que est in esse secundo: que prospicit actu matrimoniale non fuit inter ioseph et mariam: quod licet amaret se tamquam sponsos: ac insimul habuit: coniuratur copulam carnalem per sponsam operationem in copulam virginalem: ut in c. Beata maria. xxvii. q. ii. Nam quod maria stabat in templo: pontifices querebant eam nubere huius legem: et ipsa volebat virginitatem. Et propter hoc non fecerat contra legis debitum quod ipsa virgo copulam matrimonii: operatione sponsanci mutauit in virginitate: quoniam sic erat voluntas dei. Et similiter fecit ioseph. Et verbis Hieronymi responde intelligendo maritum largo modo in quo intelligitur actus matrimonii. Propterea dixit magis custos quam maritus. Item quia fuit error hereticorum dicentium malum de virginine: videlicet quod habuerat coitum cum ioseph. Ideo Hieronymus ipsam excusando dixit verba predicta. Et aduersus Veludium reddit rationem: ut i. dicam: videlicet de verbis ioseph qui volebat mariam relinquere. Quod aliqui doctores dicunt quod quoniam ioseph videt mariam pregnatam de sponsante inscepit dubitare de ea: et volebat eam relinquere: scandalum sequeretur. Ehius sostomus autem alter dicit et ego cum eo: quod quoniam ioseph videt mariam praegnantem: non cogitauit malum aliquod de ea: sed credidisse bonitati virginis credebat quod aliquod dei opus esset opera.

tum secreta in ea: propterea voluit rescedere. Et ideo dicit idem Chrysostomus. O inestimabilis veter marie virginis. Magis enim credebat ioseph virginitatem eius quam veter eius: et magis credebat virginem posse concipere quam Mariam posse pescare. Dic mihi quid te mouet ad hanc opinionem: nisi quod ioseph viderat mariam que ei miraculose data fuerat in eum sponsam. Nam ipse erat sacerdos et Maria quatuordecim annorum. Et ut scitis erat a pontificibus preceptum: quod oes mulieres debent se subdere: et maria voverat virginitatem et tamen erat factum dictum preceptum ut habes Deus. vii. c. Propter ea maria nolens legi contradicere dixit: Adam ad pontificem quoniam virginitem vovi et narrabo negocium. Introrsus igitur pater in sancta sanctorum faciens orationem. Et venit vox angelica ac dicit: Luius florebit virga in manu illam tenetis: et superueniet columba: date eam illi in uxore. Et sic factum est. Et tunc multi iuvenes virginem habuerunt ac nemini floruit. Secunda etiam die orarunt: et datus fuit ioseph virga in manu et floruit: et columba descendit super eum. Tunc pater spusum dedit illi Mariam in sponsam. Et ob hanc rem potuit Chrysostomus arbitrii quod ioseph non aliter intelligere potuerit: nisi quod a re divina hoc processerit in Maria. Alia est opinio quod ioseph videns virginem pugnantem cernebat unum splendorum in ea tam relucentem: qui exibat a sensibus quod non poterat eam intueri: ideo volebat eam dimittere. Propterea cogita quam meriti est ioseph: quod talis habuit in uxore virginem. Ita probanda quoniam erat amor marie erga sponsum suum. Nam erat sanctior ceteris aliis: cupiebatque prophetarum salutem: ac alios certorum: ergo non dubites quod erat ioseph salutem desiderabat quem tam diligebat. Et ista est virginalis unio. Nam tam fuit cum virginem vinctus quantum fuit sponsus virginis. Tolle sedes dignitatem que fuit virginalis conuersatio. Ioseph enim habuit istam excellentiam. scilicet virginalis conuersationis: et vidit innumerabiles dei gratias. Et aduerte quod ista est regula generalis: quod qui malam habent societatem in hoc mundo male agunt et conuerso. Quot sunt qui in nocte natiuitatis Christi ludunt et blasphemant deum et virginem. Omnes pditores. Erit unus qui bonam habebit voluntatem: et unus ribaldus destruet ea. Ambrosius dicit quod virgo fuit sanctior aliis: minime dei ac plena spusum: et erat virgo non solum corpore: sed etiam mente et corde: nec in ea unquam fuit macula alii cuius patrum. Et propterea quod credis quod agebat ioseph: qui pluries videbat sponsam suam nocte surgente ad orationem: ac de nocte sepius plorare. Non credis quod ad hunc agendum inflammabatur. Arbitror quod se perorabat cum oratione. Credo quod quoniam virgo benedicetur: ipse etiam illus benedicetur cum benedicente. Et non dubites quod conabantur eoz humiliare sicut faciebat virgo. Considera quantum erant dulcia eorum colloquia. Nam quoniam maria loquebatur deo ille stupebat. Item considera quod dux stetit et habitavit eum cum virginem tot annis ipse semper disponebat: intuens gestos modos marie: ducere vitam suam de bono in melius. Et non fuit sanctus qui istud habuerit donum. Nam non. xiiij. non. xvij. sed. xx. annis stetit cum maria virginem. Non credis quod ipsum summe diligebat: et summe ipsum debebat amorem. Eerte sic. De morte vero ioseph clare in sacra scriptura non reperitur: sed credendum quod pars rum ante baptismum Christi mortuus fuit: quod quando Christus disputabat in templo viuus erat: et tamen tempore passionis non sit de eo mentio. Quod Tertia dignitas ioseph fuit virginalis auxiliatio. Ne scit mundus dicere dilectissimi gloriosa est et magna marie dignitas. En Bern. omnibus omnia maria facta est. Sapientibus et insipientibus copiosissima charitate se dicat. Quae est pectoris spes. Virgo. Quae est spes desperatorum. Gloriosa virgo. Quod infundit gratias continue peccatoribus. Non est homo qui eam inuocat: qui non impetrat ab ea gratias.

De sancto Joseph.

Ser. VII

ties: si sunt honeste. O Joseph non debes recipere et tu a sponsa tua etiam pro omnibus deuotis tuis gratiam? Eerte sic. Quando tu eius partu affuisti: et in omni suo negocio ei auxiliu tribuisti: ut p. Quod virginis egyptum aufugit: quis ea associavit? Joseph. Et ille quidem sepe cunctabat virginem faciliare pueru quietum: qui etiam stabat ad laborandum ut virginem adiunquaret. Hieronimus dicit quod Joseph erat carpentarius: laborabatque de arte suay daret edere illi qui dat toti mundo comedere. Et Luce. ii. c. Quando Joseph et maria ibant querendu puerum Iesum illis tribus diebus plorantes: quia videndo Joseph maria plorantem: ipse etiam plangebat. Quis reputetur qui tantum seruierit virginem sicut Joseph. Si ergo est maria gratiosa: quod qui dicit ad eius reverentiam vnuus que Maria facit sibi gratiam: quanto magis creditis quod fecerit Joseph qui tanto tempore sibi et ipso seruivit. Ego discioni tue relinquio.

¶ Ioseph habuit tres alias dignitatis ultra oes sanctos. Capl. ii.

Beaucoruscob. **L**apim. **h**
Ape secundā excellētiā: q̄ est
filialis. Et in ista etiā tres di-
gnitates annotabimus vltra
omnes sanctos.
Trinitas est electio.

Prima est electio.

Scđa est honoratio.

Zertia est cōsolatio.
Divisa est cōsilio.

¶ Prima est electio. Et enim dicit Bos-
tauentura xps est pater omnium electo-
rum. Elegit namq; christus omnes qui
saluari debebant pro filiis: et similiter
elegit prophetas et patriarchas. Nam
dixit apostolis: filii lo meu. Item etiam
martyres et confessores filios appella-
uit Johannis. s.c. Dedit eis potestatem
filios dei fieri his qui credunt in nomi-
ne eius. Sed ioseph pro patre putati-
us electus fuit. Et nota: quare fuit elec-
tus ad istud ministerium. Quia ut di-
cit Hierony. christus habet patrem in
celo absq; matre. Et dicunt doctores co-
cyclando omnes hominum impugna-

tones: q̄ prima ratio fuit fīi sentītā
Ambrosij ad dēmōstrādū carnīs gena
logiam ppter aduentum rpi: q̄ erade
tribu dāuid & ipse ioseph. Item t̄ cō
fuit respectu celandi istud mīsterium:
& ad decipiēndū diabolū. Signat
etīā alia rationē Hierony. q̄ fuit cō
nītēs ne maria lapidaretur a iudeis cō
dēntibus ipsam cōmīssīe adulterīum.
Nōne est signū magni amoris recōmī
tēre sibi tantū thelaurū: ergo sancti iō
seph est magnus nimis. I. Cōsa cōcī
lēntia vocat honoratio inter alios fan
ctos: & quere quez vis: non repies post
virgīnē cui dīs fecerit tantaz grātiam
& rātū honorem quātūm Joseph fecit.
An Luce. n. c. Erat subdit̄ illis. Et vīe
rōnymus dicit: Iēsus subiectus est p̄
rētibūs suis. Nam colebat ipse matrē
cuīns erat pater ic. Talis subiectio erat
q̄ illa diuinitas aliquādō familiariter
ministrabat ioseph: dabatq̄ sibi cōba
leam ad tergendū manus. Ergo nō du
bites q̄ multa obsequia familiāris fe
cit rps Joseph. I. Tertia excellentia vī
catur consolatio. Quis sanctōrum bas
tuit maiorem consolatiōnēm in mīdō
Joseph. Cōsolatiōnēm habuit Petrus
qui māducāuit & bībit cū rpo. Ipse enī
fficiebatur vt fatuus. Item q̄i Johā
es dormiūt supra pēccatū dīi. O quā
am consolatiōnē accepit. Ibi em̄ fuen
a euāgeliū de ipso sacro dāicti pēctōn
onte potauit. Franciscus dū semel ora
et cū manibūs in cruce: rps eum vocā
it. Amicē Franciscē tolle crūcē et se
uere me: et effectus fuit tanq̄ fatuus.
Quando in monte aluerīe recipit fīi
nata: qualē consolatiōnē habuit cog
i. Eribat fere ex dulcedine sibi anima
tiam quando fratri Rufino apparuit
ergo cum filio in brachīs: tantam er
a visione recepit cōsolatiōnē: q̄ quasi
ima exiuit. Sed ioseph quantam cō
solatiōnēm recepit quando in nocte vī
et angelū sibi dicentem Māthēi. i
oseph fili dāuid nōlī timere accepere
rīa coniugēm tuām. Atē quā consol

tionem recepit quoniam natus fuit Christus credens ipsum esse filium dei. Ites quoniam audiuit annos gelos carantes Gloria in altissimis deo. Qui audiuit Simeonem tenentem Christum in vlnis ac dicente Luc. h. Nunc dimittis seruum tuum tecum. O Joseph quanta erat letitia tua: o quantum gratulabaris quoniam cogitabas habitasse tanto tempore cum Christo: quoniam stabas cum virgine et Christo ad vincula mensam et maxime tot annis. Item quoniam erat duodecim annorum tenebat manus Christi cum sua. Quantum leticiam ex hoc capiebar? Ipse veniebat extra sensum. Procedas et sepius in die Christus Joseph osculabatur: ut faciat filii patres. Vere Joseph potius propheta canere. Consolaciones tue letificauerunt animam meam: ergo anima considera cum fide si audiremus Christum loquentem quid ageremus? Ereparemus ex devotione. Et tu Joseph qui tantam habuisti praetiticam cum filio dei: quomodo faciebas? Credo quod ex nimis dulcedine et devotione eribas a sensibus.

¶ Joseph ultra predictas habuit etiam alias excellentes. Capm. iii.

Eritiam excellentiam diuinam vellem dicere: sed non sufficit tempus: tamen capte ut potes. Nam tres habuit dignitates in hac virtute excellentia. I. Prima fuit simulationis: quia vocatur pater putatus. II. Secunda gratificationis: quia quando deus aliquem eligit ad aliquem in agnum statum: semper sibi magnas dat gratias. Et propterea eligendo Joseph ad tantum ministerium: quantas gratias sibi dedit cogita. III. Tertia gratia visionis: quia vidit omnia que prophete predicauerunt de virginem et de virginem in carnato: qui tetigit eum manibus et fide. Multa sunt privilegia Joseph: et specialiter ista nouem que audisti. De piecemur igitur ut intercedat pro nobis ad virginem et filium: qui in hoc mundo de nobis suam gratiam: et in alio gloriam. Amen.

¶ De spe bona.

Sermo viii.

Ustate et vide

 te quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. ps. xxvii. Statuerunt multi cecos errore induci nihil aliud querere et desiderare quam bona breuissima huius scelis et res perituras mundi. Qui si saperet et intelligeret quamulta et magna premissis deus diligenteribus se: hec oia terrena et caducaverunt sacerdota repartent. Sed ut oes ad regnum celorum erige revaleat affectus suos: in plenti seruandum est de virtute spei. Verba autem posita sunt dicta in psalmis ciuium celorum: qui dicunt ps. xxvii. Suscitate et vos mundani: et videte quoniam suavis est dominus. I. amicis suis: quibus tam inessibilis bona largitur. Beatus homo qui sperat in te. ps. xxvii. In quibus tria mysteria cocurrunt: contemplanda: videlicet

Primum de sua definitione.

Secundum de sua distinctione.

Tertium de sua fructificatione.

 Rimo contemplatur spei definitionem. Ubi est videndum quoniam a doctoribus diffinit. Notandum autem quod a doctoribus tres definitiones assignantur: I. Prima est magistri. in sen. di. xxv. sic dicentis: Spes est virtus qua spiritualia et eterna dona sperant. II. Secunda est glossatoris Pauli Symonis Roma. v. sic dicit: Spes est certa expectatio future beatitudinis proueniens ex meritis et gratia dei. III. Tertia est Aug. dicit: Spes est virtus qua quis se ad id quod credit percutetur possumit. I. Circa autem tres distinctiones monstrare sunt tres regule: quae

Prima de possibilis,

Secunda de varietate,

Tertia de veritate.

¶ Circa primam queritur utrum possibile sit hominivatori sperare beatitudinem sempiternam? Et videtur quod non: quia dicit Aug. In uila diligere possumus: in cognita nequaquam. Sed non cognoscimus beatitudinem: quod transcedit in-

De bona spe.

tellectū: sicut oculum sol. iuxta illud. s.
Cap. ii. Oculus nō videt: nec auris audi-
vit: nec in cor hoīs ascēdit. ergo nec dili-
git nec sperat. Sicut solēt q̄ng sensua-
les dicere: Quis vidit paradisus? Quid
possimus scire de illa beatitudine: cum
nihil videamus nisi op̄alia bona? hic fa-
ciamus paradisum. hic constituamus
finē n̄m. Quibus sic doctores res̄pōdet
Et primo angelicus doctor Tho. ii. ii. q.
vij. t. i. ii. q. v. et Bona. in. iii. d. xli. et
Sco. et Rich. in eodē loco; et vera bea-
titudo p̄t duplicitē cōsiderari. s. in ge-
nerali et particulari. Si cōsiderat in ge-
nerali inquantū est bonū sufficientissi-
mū cognoscibile ex se dico q̄ oībus est
nota: q̄t q̄libet scit qd̄ est bonū; et qd̄ suf-
ficientissimū esse. In particulari hō in-
quantū p̄sistit in clara visione dei: dico
q̄ nō est cognoscibile illud bonum: qd̄
d̄ns largif̄ctis suis. Nullus nāq̄ pos-
set cogitare: nullus audire: q̄t excellens
et sublimis gl̄ia illa. Oīa em̄ bona tē-
p̄alia nihil sunt respectu illius. Que
oīa p̄bāi possunt exēplis sc̄tōz: q̄bus
illud narrādū occurrit: qd̄ Aug. narrat
in ep̄la ad Cyrilū de trāstū b̄ci Hiero.
vbi ait: Sed vt merita b̄tissimi Hiero:
nō lateat: qd̄ mihi diuina clemētia an-
nuēt in ipo sui obitus die accidit: enar-
rabo. Eadem nāq̄ die et hora: qua
erutus putredine atq̄ immundicie car-
nis toga: Hiero. sc̄tū vestimētū p̄petue
immortalitatē et inestimabilis gl̄ie et le-
ticie induit: positus in cellula mea que
scens: audie cogitans qualis inesset oīa
bus btōz q̄ cū ipo gaudēt gl̄ie et leticia
rum quātitas: cupiens inde ex hac mas-
teria b̄uem cōponere tractātū: p̄cibus
impulsus nostri Seueri quondā vene-
rabilis Martini turonēn. epi. discipli-
charta et calamo pugillarīz in manib̄
susceptis: b̄uem volēs scribere ep̄la m̄
sc̄tissimo Hiero. destinādāz: vt q̄cqd̄ de
hoc sentiret: resp̄oderet. Sc̄iebas em̄ in
tam diffīcili questione a nullo alio viue-
tium me posse euīdētius edoceri. Lū iāz
incipere salutationis exordiū. Hiero. in-

effabile subito lumen n̄ris inuisum tib̄
n̄risq̄ linguis minime declarādū: cum
ineffabili inauditaq̄ celoꝝ fragrantia;
cellulā in qua stābā intravit īa hora cō-
pletoriū. Quo a me viso: stupore admira-
tioneq̄ cōmōtus: animi et mēb̄oz vir-
tutes amisi. Nesciebas em̄ tūc q̄ dētēra
dei exaltasset seruū suū: notas facies in
populis virtutes suas. Nesciebas etem
q̄ de antīq̄ miserationē seruū fidele a
carnis inūdīcīa solūsser: et a sublimē
et ī celo sedē p̄sset. Nesciebas certe ines-
tigabiles vias d̄ni: nesciebas thesauros
infinite dei sapientie et sc̄ie. Secreta et
oculta dei iudicia nō cognolēbas: qm̄ q̄
vult facit ineffabili sapientia ad sui co-
gnitionē venire. Quos aut̄ vocat p̄de-
stīnāt: iustificat: et beatificat: p̄t decre-
uit cōuenire. Itaq̄ q̄t talem mei oculi
nūq̄ p̄senserat luce: tale olfactu meus
odoz nō p̄senserat: tā nouis: tā inaudī-
tis signis obstupebam. Inter hec in me
cogitatibus p̄strepētibus qd̄ hoc esset:
de luce dīcēs verda vox emicuit. Augus-
tine augustine quid q̄rie? Putas ne in
breui mittere vasculo mare toru: breui
includere pugillo terrarū obēcēlū fir-
mare ne vītratos exerceat curiae? Que
auris nulla p̄ sonuz haustit: audier tu?
Que oculis nullius hoīm videre potu-
it: tuus videbit; Que cor humānū nū
latēnus in tellext: nec etiā cogitauit eti-
stimas te posse intelligere? Infinite rei
q̄s erit finis? Poti? totū mare in arcti-
simo claudere vasculo: potius terrarū
orbē parvulus teneret pugillus: potius
a motu p̄tinuo celū desisteret: et gaudi-
rā et glie q̄bus btōz aīe sine fine potiū
tur: minimā intelligeres particulā: nisi
vti ego vera experīētia docereris. Et se-
quitur adhuc. Ego stupēs paup̄re admi-
ratione tā inuisa: pene aīēs: oīi qualī
gore carens his verbis aliquālē sumēs
audaciā tremebūda voce dixi: Has vī-
nam mihi fozer: q̄s tā felix es et glosuo;
et tā honorifice ad illa p̄peras gaudia:
et tā dulcia eloq̄a faris meo gutturi nō
ambigere. At ille. Nomē inq̄t meū que-

vis. Hieronymi illius presbyteri cui transmisstradat epistola in hac hora in bethleem Jude: carnis onere deposito: cum ipso omni celesti comitata cohortate: decorata pulchritudine omni illustrata splendor: illo iditur immortaltatis deaurato vestimento: circuam etiam omni bonorum et gaudiorum varietate: sonorum omni triumphali cum diademate coronata: et in beatitudine et felicitate vallata: tu gloriose iam ineffabiliter pingo ad regna celorum sine fine mansura. Nullum enim gloriam expecto defectum: sed augmentum: sed iterum in gloriam corpori glorificandum: et nullatenus morituro: sed gloriam quam nunc sola habeo habitura in illa. I. universali carnis resurrectione cum ipso. Et sequitur infra. Placat autem voluntate tue aliquis mihi interrogari respondere. Quid optas dicitur: me omni voluntati tue scias respoluram. Quia lex in qua intelligere virum beatorum ait que dam velle possint quod obtinere nequeant. At illa. An Augustinus noueris quod secundum ait in illa eterna gloria: ita sunt solidate et firmate in deo: quod nulla sibi inest alia voluntas nisi dei in quo nihil velle aliud potest nisi quod deus vult. Non quod volunt obtinere potest. Etemus quecumque volunt deus vult et adiplet. Nemo quippe nostrum suum fraudat desideriis: quod nihil propter deum aliquis nostrum optat. Quoniam vero semper ut vobis in deo habemus: nostra semper desideria sunt plenissime adimplentes. Hale, isto ergo modo nullus vienes potest cognoscere altitudinez glorie secundorum. Enim non est parvus deus tali bonum: qui fatuus esset qui nihil crederet nisi quod videret. Nam multi carnales et sensuales: qui non videbunt secundum gloriam: illa negant et parvus deus dicit. De quibus ait Gregorius. dial. in plogio. Carnales quod: qui inuisibilium illa scire non valent per experimentum: dubitant virum non verum sit quod corporalibus oculis non videtur. Itaque ponit exemplum de muliere pregnante. Applica figuram que habetur. in. Reg. x. de regina Sabina: quod a dicta fama Salomonis regis. dicit coram regis: Beatus in tuis: et beati servi tui hi qui

stant coram te semper: et audiunt sapientiam tuam. Slo. regina admirando in laudem Salomonis erupit dicens: Beati viri tui reges. Vires breves sunt quorum rex est ipse et qui eterna eius visione profici merentur: et gloria quam habet cum precepit spissitudinem conspicere: et sapientiam quam inuidis corde ostendit se perpetuiter propere letatur. hec ille. Et ois quod dicta sunt de particulari cognitione dicta sunt reges. Sed considerando beatitudinem in generali omnes possunt illa appetere: quod ad hoc natura liter mouentur: ut ait Augustinus. li. x. de ci. dei. c. i. Oim certa scientia est qui ratione quoque velle. Et eodem lib. c. xxix. Natura indigit nobis ut beati immortalesque esse cuniam. Quod probari potest per id quod dicit Aristoteles. Topi. Maior. in bonum omnes maxime appetunt. et Boe. in. de consol. Oim mortalium cura quam multipliciter studio et labor exercet: diuerso quodlibet calle procedit: sed tamen ad unum beatitudinis finem nititur peruenire: quo adepto nil aliud desiderare queat. hec ibi. Omnes igitur in exercitiis et laboribus nil aliud querunt: quod aliquod bonum in quo possint letari et quietari. Et quoniam multi credunt illud bonum esse in divinitatis: multi in honorebus: multi in magnificientiis: ideo ibi constituant finem suum. Qui tamen possunt cognoscere errorem suum tripli ratione.

Primum ratione concordatis.

Secundum ratione insatiabilitatis.

Tertium ratione exemplaritatis.

Primum ratione concordatis potest quod cognoscere in nullo temporalium bonorum esse beatitudinem istam. Nam cum beatitudo sit quoddam ens per se bonum: non comparatur secum aliquid malum. Et Tho. in. i. q. i. Sed oia bona temporalia sunt consideratae bonis et malis: ideo in ipsis non est vera beatitudo. Quis namque tam excors est ut non iudicet esse malos homicidas latrones: verispelles: et similes. Et tamen huius mundi bona habet. Iniqui et mali sunt diuites regis. Ideo ait Augustinus. i. de ci. dei. c. viii. Placuit quippe diuitis

De bona spe.

ne prouidentie pparare in posterū bona iustis: qbus nō fruent iniusti: et mala i mps qbus nō excruciant boni. Ista hō spāla bona et malavtriusqvo luit esse cōsiderat nec bona cupidi apperant q mali quoq habere cernunt: nec mala turpiter euent qbus et boni ples rūq afficiunt. Interest aut plurimū q̄ lis sit vsus vel earū rerum q̄ pspere vel earū q̄ dicunt aduerse. hec ibi. Sed vt fortius dicamus. Quid pōt dīci in hōe summū bonū qd̄ belue et hūta partici pānt. Ideo ait Zacf. in. diui. isti. aduersus ḡtēs. Cūz de officio hōis agat op̄s summū summi aſalis bonū in eo consti tui: qd̄ cōe cū alijs aſalibus esse nō pos sit. Sed vt feris dētes armētis cornua: volueribus pētie pprie sunt ita hōi sūt aliquid debet aſcribi: sine quo rōne sue conditionis amittat. Nā qd̄ viuēdi aut generādi cauſa datū est: oībus quidem est bonū naturale: summū tñ nō est nisi qd̄ est vnicuq̄ generi pprius. hec ille. Nec etiā bona anime sunt hōis beatitudo: vtputa ſcītēt et virtutes: q̄ nec iſta pp̄ter ſe acq̄runt: ſed pp̄ter aliud. Vñ Zacf. eodē loco ait: Qui ſcīam summū bonum facit aliqd̄ hōi ppriū dedit: ſed ſcīam alterius rei gra hōles appetunt nō pp̄ter ſeipſam. Quis em̄ ſcīre, cōten tūs est nō experēs aliquē ſcīe fructū. Artes ideo addiscunt ut exerceant. Ercentur aut̄ vel ad ſubſidia vite: vel ad voluptatē: vel ad gloriā. hec ille. De vir tute aut̄ q̄ nō ſit bonum hōis summū: idem ſubdit: Superest etiā ut refellam̄ qui virtutem ip̄am summū bonū ptauerunt. In qua opinione etiā Marcus Tullius in quo multa incoſidera te fuerunt. Nō enim virtus ip̄a summū bonum: ſed effectrix et mater ſummi bo ni est: qm̄ perueniri ad illud ſine virtute nō pōt. hec ille. Cōſcio pōt oſtendi in nullo bono tēporali eſſe ſummi bo num rōne inſatisabilitatis. Eſt enim b̄tudo b̄m Boni. in. iiii. di. xlir. q. f. finis ſatiens appetitum. Sed nihil eſt in hoc mūdo qd̄ ſatiare poſſit appetitum hōis nō diuitie: nō honores: nō magnificie: et familiā: ergo tc. Ideo ait Sēn. in vna eplarum ad Lucil. Longerant̄te quicquid multi locupletes poſſident: ultra p̄iuatum pecunie modū fortuna te puebat: auro tegat: purpura vſtiaſ: et ad hoc modus deliciarū et opū te per ducat ut terrā marmo: bns abſcōdas. Non tñ tibi habere līceat: ſed et calare diuitias. Accedat ſtātue et picture et q̄o quid ars vlla elabōravit: maiora his ca pere dīſces. Naturalia em̄ deſideria in ſinīta ſunt: et falſa opinione naſcentia: vbi deſinant nō habēt. hec ille. Et p̄pluz patere pōt de Alexan. magno: q̄ poſtq̄ adeptus eſt quā ſtotius mūdi imperū dicebat: Mādus nō ſufficit mihi. Ergo in iſtis nō eſt beatitudo: ſi in gloria dei ſicut ait p̄s. xv. Variabōr cū appaue rit gloria tua. et Aug. lib. cōfessionū. Re dite preuaricatores ad cor: et inherete il li ſoli qui fecit nos: ſtāte in eo et ſtabitis quiescere i eo et requiescetis. Quare iſis in aspera qm̄ iſtud bonum qd̄ queritis vel amatis ab illo eſt. Cōterio id p̄ba tur ratione exemplaritatis. Dēs nāq̄ ſancti exhibent nobis huius veritatis teſtūmoniū: qui non ſolum huius mū di vanitates et voluptates non queſie runt: verūtā ipſas aufugerūt vñq̄ ad mortē. Et hoc p̄baſ dupliſi autoritate. Cōprima eſt Pauli exemplificando de patribus veteris teſtāmenti ad Heb. vi. ſic dīſentis: Sancti per fidem vicerunt regno: opati ſunt iuſticiaz: adepti ſunt reprobationes. Obturauerunt ora leo num: extinxerunt impetum ignis. Effu garunt aciem gladij: cōualuerunt de in ſiſitātē: fortes facti ſunt in bello. Laſtra verterūt exterorū. Accepérunt mulie res de reſurrectione mortuōs ſuos. Alij aut̄ diſtēti ſunt: nō ſuſcipientes redēptionē ut meliorē inuenirēt reſurrec tōnē. Alij hō ludibria et verbera experti in ſuper et vincula: et carceres lapidati ſunt: ſecti ſunt tentati ſunt: in occiſione gladij mortuī ſunt. Circūuerunt in melo tis: et in pellibus capiñis egentes an-

gustiati: afflicti: quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes: in montibus & speluncis: & in cavernis terre. Hec ibi. Alia est Rabani in sermone omnium sanctorum: qui exemplificat de sanctis noui testamenti dicens: Apostolis subiectum est triuphale martyrum nomen: qui per diversa tormentorum genera christi passionem non lascerentibus precordiorum mentibus immitabantur. Alii natus ferro preemperunt: alii flammis eructi: alii flagris verberati: alii vectibus perforati: alii cruciati patibulo: alii pelagi periculo demersti: alii viui decouati: alii vinculis mancipati: alii linguis priuati: alii lapidibus obviti: alii frigore afflicti: alii fame cruciati: alii ho truncatis manibus: siue ceteris cellis membris: spectaculum contumelie in populis mundi: propter nomen domini portauerunt. hec ibi. Quid dicam de christo qui semper ostendit in hac vita non esse beatitudinem: & amaritudinem habuit usque ad crucis mortem? De quo Firmianus Lac. vii. diui. insti. ad versus gentes sic ait: Pater noster: ac dominus qui condidit formavitque celum qui solem cu[m] ceteris sideribus induxit: qui librata[m] magnitudine sua terram vallavit montibus: mare circu[m]dedit: iam nibusque distinxit: & quicquid est in hoc opere mundi conflauit atque perfecit ex nihilo: perspectis erroribus hominum ducem misit qui nobis iusticie viam pareret. Hunc sequamur omnes: hunc autem diamus: huic deuotissime pareamus: quoniam ideo ut ait Lucretilis. Ueridicis hominum parvauit pectora dicis. Et finem statuit corporis atque timoris. Exposuitque bonum summum quo tenebimus omnes. Quid foret atque viam in strauit limite paruo. Quo possumus in id recto contendere cursu. Nec monstrauit tamen: sed etiam processit: ne quis difficultatis gratia iter virtutis horeret. Hec ibi. Eleuentur igitur ex his cordis nostri studia ad cognoscendum regnum cœlorum: & inflammetur effectus ad amo-

rem glorie: quod ibi se & perfectissime iocunda requies inuenitur. Q[uod] Secunda regula monstrada est varietas. In qua videtur est que differentia sit inter fidem & spem. Respondeat enim Augustinus in enchiridion: quod est triplex. Prima quod spes non est nisi bonarum rerum: fides vero malorum & bonarum. Secunda quod spes est futurorum: tamen fides vero est futurorum preteritorum & presentium. Tertia quod spes est de bonis tamen sibi: fides vero de bonis tamen sibi & aliis. Tertia regula est veritas. In qua tres veritates notari possunt. Prima enim secundum Iohannem. q. xviii. quod in beatibus non est spes: quod iam habent quicquid volunt. Unde ad Roma. viii. Quod videt quis quid sperat? Et Augustinus. de ciuii. dei. c. xxi. ait: Spes enim que videtur non est spes. Tanta est enim in ipsis certitudo beatitudinis: quod nullam spem habere coguntur. Si vero dicatur quod sancti in patria expectant resurrectionem & corporum glorificationem: ergo sperant. Respondeatur enim Bona. quod nec anime beatorum nec angeli proprie habent spem. Et ratio est: quod spes est expectatio premij substancialis. Omnes autem hi premiis substancialibus habent: & ideo carent spe proprie dicta. Alia est ratio: quod spes habet amorem fidem. Fides aut cognitio enigmatica est. Et quod claritas visionis diuine tollit osa enigmata: per consequens evanescat ipsam spem. Et ob hanc rationem dicitur: quod nec animi nec angeli habent spem. Potest tamen dicere quod in eis non ponatur spes proprie dicta. sed que est expectatio premij substancialis: est tamen in eis spes large dicta: per quam expectatio secunda stolae & gaudi accidentalis. Secunda veritas est: quod in damnatis non est spes. Nam secundum Iohannem. v. 6. sicut ad veram beatitudinem spectat ut aliquis certus sit de sue beatitudinis perpetuitate: alioquin voluntas non quietaret: sic etiam perpetuitas pene cum pertineat ad penam. Non enim he haberet rationem pene damnati si perpetuitate damnationis ignorarent. Et hoc est quod dicitur Job. xv. non credit. sed quod est damnatus: quod reuertit

De virginitate.

possit de tenebris ad lucem. Et si quis perat quare: respoder glo. Sicut enim inuolunt tenebris luce desperat; sic etiam dñi dñi desperant vng̃ posse egredi de tenebris inferni. Tertia veritas est q̃ spes reperitur in his qui sunt in purgatorio et in his qui sunt in hac vita. De his qui sunt in purgatorio: p̃t p̃ magistrū sen. in. iii. dicente: Quod sancti patres felici spe ingressum ianue celestis expectabāt. Si ergo diceref q̃ ipsi sunt certi q̃ nō possunt dñari: ergo non indigent sacerdito speci. Dicēdū bñ Bon. q̃ hoc nō est ppter assecutionē glorie: sed ppter confirmationē liberi arbitrii: quod est extra statū merēdi atq̃ demērendi. Et illa confirmatio non euacuat spem: q̃ quis ponat extra statū vertibilis: t̃ liberi arbitrii. De his dñi qui sunt in hoc mūdo dubium est aii spes possit esse in peccatoribus. Videi em̃ q̃ non: quia bñ magistrū in. ii. dñ. xxv. Sine meritis aliquid sperare: nō spes: s̃ p̃sumptio dici potest. T̃ dicas: Omnes peccat̃ et oēs sperant. ergo tc. Respoñdet Bon. q̃ quadrupliciter aliquis potest exire in actū sperandi. Aut em̃ sperat habendo merita in p̃posito: in radice et in effectu: sicut homo iustus q̃ diu dñō seruuit. Aut sperat habendo merita in p̃posito et in radice: sed nō in effectu. Sicut ille qui ante bonū ṽsum virg̃ tutum postq̃ suscep̃t gratias expectat beatitudinē et per illam sperat saluari. Aut sperat habēdo merita in proposito nō in radice nec in effectu: sicut ille qui est in peccato mortali: t̃ p̃ponit penitēre et facere bona: et sic sperat consequi beatitudinē. Aut sperat nō h̃ydo merita nec i p̃posito: nec i radice: nec i effectu: sicut ille qui facit malum et perseverare intendens credit per solā m̃iam saluari neglecta diuina iusticia. Primi actū est spēi iam formate et exercitate. Secūdus formate et primo infuse. Terti⁹ spēi informis. Quartus presumptionis: q̃ presumptio est cū q̃s in malo sine emēdatione sperat posse saluari. An Greg.

Qui vestigia xp̃i dedignantur sed: qua temeritate sperat ad eius claritatis gaudia peruenire. hec ille. Sed si peccator: disponeret se conuerti: licet sit peccator: t̃ sperare potest et debet vitam eternā: quia ut ait Hiero. ad Rusticum monachū. Nihil sic offendit dñi q̃ despatio. Et sic p̃r̃ primum principale.

 Ecundo contempletur spēi distinctionem. Nam triplex spes potest distingui: videlz Prima dicit̃ bona. Secunda dicit̃ vana. Tertia dicit̃ falsa.

Prima dicitur bona que est in deum vel ratione gratie: q̃ in omni necessitate sperat gratiam a deo inuenire: vel ratione veritate: quia sperat consequētiā delictorū suorū: vel ratione glorie: quia homo sperat omnē gloriā suam a deo. Et de hac dulcissima gloriā suā spe ait sapiēs Eccl̃. ii. 1. Respice filij nationes hominēs et scitote quia nullus sperauit in dñō et confusus est. Et Proverb. xv. Qui sperat in dñō beat̃ est. Et p̃s. lxxvii. Beatus homo qui sperat in te. Et alibi. p̃s. xxix. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius. Et p̃s. xx. et. lxx. In te dñe sperauit tc. O q̃firmaz est stabilit̃ sperare in dñō. Vnde nūl in hoc mundo securius fieri potest. Secunda spes dicitur vana. Et hec est illoz qui spem suā ponūt in vanitatib⁹ mundi. Vnde itaq̃ spes vana dicit̃ Johān. i. cano. ii. c. Mundus transit̃ concupiscentia eius. Quid est em̃ qd̃ non in breui transeat euaneat̃ ut fumus. O miseria humana audi quid de seipso loquitur sapiēs Eccl̃. ii. c. Magnificauit opa mea: edificauit mihi domos: plantauit vineas: feci hortos et pomeria: et conseui ea cūcti generis arboribus: extruxi mihi piscinas aquarū: ut irrigare filiū lignorum germinatiū. Posedi seruos et ancillas: multaq̃ familiā habui. Armēta quoq̃ et magnos ouī greges ultra oēs q̃ fuerunt ante me in hierusalē. Loaceruauit mihi argētū et aurū et substatiās regū et

provinciarū. Feci mihi cantores et can-
trices: et delitias filiorū hominū. Ly-
phos et viceolorū in ministerio ad vīna
fundenda: et supgressus sum opib⁹ oēs
qui fuerūt ante me in hierlm. Sapien-
tia quoq⁹ pseuerauit mecum: et oīa q⁹ defi-
derauerūt ocl⁹ mei nō negauit eis. Nec
p̄ibui cor⁹ meū quin oīvoluptate frue-
ret: et oblectaret se in his q⁹ p̄parauerā.
Et hanc ratus sum partē meā si vterer
labore meo. Lūc⁹ me p̄uertissem ad vīni
uersa oīa q⁹ fecerant manus mee: et ad
labores in quib⁹ frustra sudauerā: vidi
in oīibus vanitatem et afflictionē animi:
vīnib⁹ p̄manere sub sole. hec ibi. Exem-
plifica de senectute hoīis t̄c. Jō Chrys.
homel. vī. super Job. ait: Vanitas vas-
nitatū inq̄t Ecclis: et oīavanitas. Hunc
versiculū si saperet q⁹ in potētiaversan-
tur: in parietib⁹ suis oīibus et vestib⁹
lis scriberent: in domo et in foro: et ante
oīa in cōsciētis suis: ut semper id oclis
cerneret: et corde sentireret. Qm̄ em̄ mul-
te sunt rerū facies et imagines vane q⁹
decipiūt incautos: d̄z istud carmē salu-
tare quotidie et in prandis et in cenis
conuentibusq⁹ oīibus: vñtūquēq⁹ proti-
mo suo canere libēter: et primo suo au-
dire libēter: q⁹ vanitas vanitatū et oīa
vanitas. hec ibi. **T**ertia spes dī falsa.
Et hec est illoꝝ qui nūc̄ credunt se eē
mortuorū. Clericosq⁹ enī de his illud
Tulli de senectute dictū. Nemo est taz
sener qui non se putet p̄ annū posse vi-
uere. Lui p̄cordat Viero. ad An. Nemo
est sic fractis viribus: et decrepitate sene-
cūtis: ut nō se puret adhuc annū esse
victurū. Inde subcepit obliuio cōditio-
nis sue: ut mortale animal iā iāq⁹ solue-
dū erigat in supbiā: et aō celū tangat.
hec ille. Datet em̄ satis euidēter hanc
spem eē fallax. Et sic p̄ scdm̄ p̄ncipale.

Tertio contempnemur spēi fru-
ctificationem. Possum⁹ aut̄
in hoc mysterio tripliē spēi
fructum ponere.

Prīm⁹ dī fortificatio.
Scd̄s dī confortatio.

Tertius dī assecratio-

Gde primo igī p̄atz: q̄ spes fortificat
hoīem in laborib⁹ suis. iuxta illud Ori-
genis sup̄ Ero. Spes futuroꝝ: laborib⁹
reiquē parit. Nā sīvana spe bonorū tem-
poraliū rot grauia et onera ardua mor-
tales tolerant infelices: quōd laborare
vīsq⁹ ad mortē difficile videri p̄t his q̄
sperant regnū celox. Quare diebus ac
noctib⁹ varijs curis hoīes mādi inde-
fesse sudant: nisi q̄ aliqd sperant adipi-
sc̄. Laborant dñi sperantes magnifice-
dñari: laborant milites sperantes glo-
riā tpale acq̄rere: laborant mercatores
sperantes diuitias adipisci: laborat arti-
fices et agricole victum vestitūq⁹ spera-
tes recipere. Sed multo fortius laborib⁹
insisteret si finalr vitā eternā speraret.
hec ille. **A**llī Greg. in moral. t̄ ponit in
decreto. dist. xlvi. c. oēs. Omnes huius
seculi dilectores in terrenis reb⁹ fortes
sunt: in celestibus debiles. Nam p̄ tem-
porali glīa desudare vīsq⁹ ad mortē ap̄i-
petunt: et p̄ spe p̄perua: nec parū quidē
in labore subsistunt. Pro terrenis lucris
iniurias quaslibet tolerant. et p̄ celesti
mercede vel tenuissimi vībi cōtumelias
ferre recusant. Terreno iudici toto etiā
die assistere fortes sunt: in orōne coraz
dño vel hore vñius momēto lassantur.
Sepe nuditatē: deiectionē: famē: p̄ aca-
quirēdis diuitias atq̄ honorib⁹ tole-
rant: et earū rerū spe le p̄t abstinentiam
cruciant ad quas adipiscēdas festināt.
Supna aut̄ laboriose querere rāto mas-
gis dissimulant: quāto magis ea retrī-
bui cardī putat. hec ille. **P**tr̄ quō san-
cti iugū dñi fortiter portauerūt: et nō in-
firmi mortales. **S**ecundus spēi fruct⁹
dī confortatio. Ipo enim solatiū est tri-
bulatorūt afflictionē in hac vita: qm̄ im-
possibile est q̄ qui sperat in dño succū-
bat. Exemplifica in prosperitate et affli-
ctione. Ideo Viero. in ep̄la ad Z̄yasiū
eum reprehendēdo scribit eo q̄ nimis
doluit de dormitione filie. Aut em̄. Cha-
ritatis tue scripta percepit: in quib⁹ ani-
mūz tuū dolore comotu de filie dormis-

De virginitate.

tione cognoui. Nō aliud p̄ncipalē ad miratus sum q̄ xpianū pectoreū ī te vir tutē ablātā fuisse ut animū flecteret ad doloē. Stupeo murū fidei penetratū vulnerib⁹ orbitatis: quē sōp̄e debuerat sp̄es resurrectionis et regni cēlestis. Nūc sp̄es cū dolore p̄cordat: nec fides aliqui sentit quācūq̄ tactū. Resurge re credim⁹ mortuos nōs et plāgimus⁹. Quid facerem⁹ si in oris tñmōdo perci peret deh̄volūtas cui⁹ sola sufficeret ad solaciū cui nullū p̄ponere inbemur asse ctū: cū qđ dederat abstulit dñs q̄ crea uerat. Quis est ille q̄ plāgat qđ ad tps acceperat. Lōmodauerat vt h̄rēs quātūcūq̄ tpe voluissēt: et cū veller rufus auferret. Nihil abstulit de tuo: q̄ digna tus est recipere p̄priū. Creditū suū reci pere decuit credito: et nihil aliud de c̄t q̄ creditori suo grās agere mutuan tē. Sic Job. f. c. legim⁹ quē sequamur beuotissima voce dicentem: Dñs dedit dñs abstulit: sicut dñs placuit: ita fa cū est. sit nōmē dñi bñdīctum. hec ille. Fecisset q̄ Tyrass⁹ sicut Job si rectē spe rasset in dñs. Terti⁹ sp̄ei fruct⁹ dī asse curatio: q̄ hec vīt⁹ reddit hoīsem secūrū in morte: quā hoīes oēs ita timent. Ptz de paulo ad Phil. f. Lupio dissol ui et esse cū xpo. Ptz de sc̄o Andrea in truce pēdēre. de quo ait Ang. li. de pe. Ne p̄mittas me dñe descēdere in iū: sed tps est vt cōmēdes terre corp⁹ meū. Tā diu em̄ illud portā: terre iā illud com mēda: et ampli⁹ me vigilare non p̄mit tas. hec ibi. Agam⁹ et nos fili⁹: vt digne sperare illā glām possim⁹: hic p̄ grām et in futuro per glōriam. Amen.

De virginitate.

Sermo. ix.

Veramus dō mino nō regi adolescē tulam virginē. iiij. Reg. i. Solet queri a doctorib⁹ et ap̄d morales phi losophos vtrū seruare virginitatē sit li

citū. Et vīdetur quib⁹ dā q̄ non. Et rō ipso⁹ est. Omne quod p̄trariaf p̄cepto legis noti est licitum: sed virginitas est hīmōi. ergo t.c. Nam p̄ceptū legis est Benēs. ii. c. De omni ligno qđ est ī pa radiso cōmedes cōseruari valeas. Sili hoc est p̄ceptum legis nature. Ben. i. Crescite et multiplicamini. Un quēad modū est illicitū se abstinere a cibō sic non est licitū seruare virginitatē: q̄ est cōtra p̄ceptū legis nature. Sed a rō est talis: Omne qđ recedit a medio vir tūtis est vitiosum. Un pbs. ii. Ethico. dicit: q̄ voluptate vītūtū nec ab uno se abstinet intēperat⁹ est: q̄ aut oēs fugit agrestis est. Et q̄ seruat virginitatē ab oī delectatione se abstinet venereat ergo illicitū est. Et sic apud illos eratiū tñ nō virtus. Ad quod tñdēt beat⁹ Tho. ii. ii. q. cli. art. ii. q̄ ī hīmōis actib⁹ illud est vitiosum qđ est p̄ter rectā rōnē. Habet autē hoc ratio recta: vt his que sunt ad finē vītūtū alijs sed ea mē sura que cōgruit fini. Est autē hoīs tñplex bonūt dicit pbs. i. ethico. Primū est qđ cōsistit in rebus extēnib⁹: puta diuītis. Secundū est qđ cōsistit in bonis corporis: sicut est sanitas: pulchritudo: et alia. Terti⁹ est qđ cōsistit in bonis animis: inter que p̄ncipalē est vita cō tēplatiue q̄ est potior vita actiua: vt dī iiii. ethi. et Luce. x. Maria optimā par tem elegit t.c. Quorū bonorū extēnōrum quedā ordinātū ad ea q̄ sunt vīte contemplatiue. Pēnituit ergo ad rectitudi nēm hominis: vt aliquis vītūtū extēnōrib⁹ bonis finit eam mēsurem q̄ coin perit corpori: et similiter de alijs vt pos sit contempiari: et hoc non est vitiosus. Similiter si aliquis abstineat se a delectationib⁹ corporalib⁹ vt liberius possit vacare vīte contemplatiue: hoc non est vitiosum. Et quia virginitas re linquit veneream delectationē vt possit vacare vīte contemplatiue: ideo vi tiosum non est: immo magis virtuosum. Ideo virginitas est licita. Circa quam vītūtēm quattuor notabilius contem

plationes: videlicet

Primo virginitatis perfectione.

Secundo virginitatis exaltatione.

Tertio virginitatis seruatione.

Quarto virginitatis corruptione.

Circa primum notandum in Tho. ii. ii.

q. cl. ar. ir. q. in virginitate duo sunt

consideranda. unum. s. formale. et aliud ma-

teriale. Formale est firmum. propositum scilicet

velle nunquam experiri delectationes carna-

les: etiam si posset. Materiale est corpo-

ris integritas. Et deo triplex est virgi-

nitas. Una que est corporis et non metis

quae metere formicat et non corpe. ut p. xxxii.

q. v. c. s. paul. Secunda est mens et non corpo-

ris: quae violate sunt. xxxii. q. v. c. tolerabi-

lis. Tertia non omittitur virginitatem vel

virginitatis coronam. Non sunt enim conse-

crade inter alias virgines: ut p. xxxii.

q. i. c. vlti. Tertia est mentis et corporis

et hec est gloria.

Virginitas est in car-

ne corruptibili perpetua incorruptionis

meditatio. hec ibi. Nec autem est perfectissi-

ma. et hec de primo. Circa secundum. s. sua

exaltationem notavirginitatis octo exal-

tationes. Et prima est angelorum confor-

mitas. Non deus fecit eam in celo sociam an-

gelorum. Nam oes angeli virgines sunt

creati. Unde Amb. li. de virg. ait: Sup-

reditur virginitas conditione huma-

ne nature: per quam hoies angelis assimili-

antur. hec illa. Non ut dicit Lyprianus est

angelorum soror. Inquit enim. Virginitas

est angelorum soror: victoria libidinum: re-

gina virtutum: et possessio omnium bonorum. Et

ideo Hiero. ait: Vivere in carne preter

carnem angelicum est et non humanum. Quod

dis declaravit Mat. xxiij. In celo neque

nubent neque nubentur: sed erunt sicut

angeli dei. Sed est questione quod genui-

sent et fuisse virgines in statu innocen-

tie. Responde Aug. di. quod genuissent salua

pudoris integritate et peperissent sine

dolor. Circa exaltatio est Christi socias.

Non licet in patria omnes sint brevi et

videant diuinam essentiam: tamen virgines

magis sunt deo consueti. Unde Apoc. xiiij.

vi sunt quae cum mulieribus non sunt coinq-

uinati: virgines enim sunt: ibi sequuntur

agni quocumque erit. Et Amb. di. Quo-

cumque pergit virgines sequuntur agnum

atque laudibus Christi semper associantur. Tercia

est prioritas. Nam virginitas ordinata

fuit in statu innocencie: quia homo de terra virginea fuit creatus. Gen. i. 27

matrimonium post. Gen. i. 28. xxxii. q. v. in

principi. et c. sicut. s. Quarta est mentis

dignitas. Due enim sunt vite. ut di. Tho.

ii. q. xvij. ar. s. s. vita activa: et vita co-

replativa. Contemplativa est dignior ve-

dicit pbs. ii. ethico. Virginitas autem

pertinet ad vitam contemplativa: ergo

est dignior. Figura huius fuit mariana

gadlena que stabat secus pedes domini.

Luce. vii. Quinta est virtutis rari-

tas. Nam illa que raro reperiuntur sunt

preciosiora sicut lapides preciosi. Sed

virginitas raro reperiuntur: ergo et c. Se-

xta est perditionis irrecuperabilitas.

Tanta est excellentia huius virtutis quod

perdita nullo modo potest amplius recu-

perari: ut dicit Hiero. Cum cetera de-

possit: non potest ruinam virginitatis

recuperare. Intellige de virginitate cor-

porali. Et hoc ratione sue preciositatis

quod sicut non est de aliis virtutibus: scilicet

charitate: fide: et spe: et sic de aliis quod non

recuperari. Circa septima est status sub-

limitas. In ecclesia dei sunt tres status.

ut p. ii. q. v. q. xv. ar. s. s. status virginitatis

matrimonij: virginitatis: Sublimior au-

tem oibus istis est virginitas: que fuit

prior matrimonio. xxxii. q. s. ca. nuptie.

Octaua et ultima est fructus sublimi-

tas. Non illa virtus dicitur esse tanto nobilior

ac perfectior: quanto ei maius premium da-

tur. Sed maius premium datur virginitati. Et

et c. Dicit enim Hiero. quod nuptie replent

terram: virginitas celum. Et sic p. secu-

dum principale. Circa tertium secundum co-

seruationem nota septem necessaria per co-

seruationem huius virtutis. Et prima ra-

tio est sobrietas. Nam ut dicit Prover.

xx. Luxuriosa res est vinum. Iudeo aposto-

lus ad Ephes. v. ait: Nolite inebriari

De patientia.

Vino ī quo est luxuria. Dicit Hiero. V. ē. der vino estuās facile in libidinem spū-
mot. Hic ut p̄tz de Lorth: q̄ vino replet⁹
dormiuit cū duob⁹ filiob⁹ suis. Gen. xix.
¶ Secunda rō est sollicitudo. Nā oīus in-
ducit maxime ad carnis tētationē: vt d̄r
Ezech. xv. Hic fuit iniquitas sororis tue
sodome subbia: saturitas panis t̄ abu-
dantia t̄ oīū. hec ibi. Sicut accidit etiā
David. ii. Reg. x. de Bersabee. Exemplū
etiā de sc̄ta Justina a diabolo tētata: q̄
erat sine exercitio. Iō dicit Hiero. Sem
per aliqd boni facito: vt diabolus semp
occuparū te inueniat. t̄ notaſ de conſe-
dit. vlti. c. nunc. ¶ Tertia est habitus
honestas. Nā ſupfluitas habitus ducit
ad laſciuia. Vñ. i. Timo. ii. Nō in tortis
trinib⁹ aut auro aut margaritis vel ve-
ſte preciosa: sed qđ decet mulieres pro-
mūtretēt pietatē p̄ bona opera. Vñ Au-
gu. ad Lancianum militē ait: Voies et
mulieres q̄ ſertio t̄ purpura induuntur
rōm induere difficile est. Iō cōſulimus
in xp̄o pie viuere volētibus t̄ moderat-
e induātur. hec ibi. Exemplū de Judith
que ornata decepit Volofernē: vt p̄ Ju-
dith. x. Et Lypran⁹ dicit: Serico t̄ pur-
pura induit: rōm induere nō possunt.
¶ Quarta est cufodia ſenuū. Vñ intel-
ligendū est: magnā partē innocētē eſſe
lētātem. Hinc em̄ oppreſſa fuit a Sis-
chen. Gen. xxxvij. q̄ curioſe voluit vides
p̄ mulieres regionis illi⁹. ¶ Quinta est
modestia ſermonis. Vñ Hiero. Sermo
virginis prudēt t̄ rarus. Et. s. Pet. liii.
Vi quis loquitur: quaſi ſermones dei.
¶ Sexta est timor: vt virgo ſemp̄ fit t̄
morosa. Vñ Berli. Solēt virginē que-
vere virginēs ſunt ſemper elle pauide.
Exemplū p̄tz de beata v̄gine Luce. s.

¶ Septima et ultima est fuga occaſio-
nō. Vñ Hiero. Solus cū ſola ſcretē nō
ſedeas. Quoniam vt ait Berli. Stare eſſe
mulieribus t̄ immunitē ſe cōſeruare maſ-
ius eſſe q̄ mortuos reſuſcitare. Et iō d̄it
et Hieronymus. Oſtioſu ſuū raro aut
nunq̄ mulierū pedes terat: qm̄ vt ipſe
dicit: Adentes ferreas libido domat,

Exemplū patet de beato Bernardo clai-
māte: Lātrones latrones. Applica t̄rēs
plūm̄ materiale de duobus lapidibus;
qui ſi adiuvicē cōp̄mūtatur: emitunt
ignē. Nā Augustinus nolebat ſtare eſſe
ſororē ſuaz. ii. Reg. xiiij. Et ſic patet ter-
tium principale. ¶ Circa quartū t̄ vlti-
mū ſcs corruptionē: nota q̄ quinq̄ ſunt
que habēt corūpere virginitatem. Du-
inum eſſe ſuperbia. Unde Augu. lib. de
virgi. Non ſolā predicanda eſſe virginis
tas vt om̄tetur: verūtiam ammonenda
eſſe he inſletur. Facilius enim ſequitur
agnū cōivgate humiles: q̄ virgines ſu-
perbiēt. Nā deus nō ſolū rēſperit vir-
ginitatē marie: fed magis humilitatem
vt p̄ Luce. s. Scdm̄ eſſe deſectus charita-
tis. Exemplū de illis: quinq̄ virginib⁹
fatuiſ Marth. xxv. Vñ Bernardus. La-
ſitas ſine charitate eſſe lāpas ſine oleo.
Zolle charitatē: castitas deo nō plācer.
Terris eſſe macula peccati: q̄ eſſe forma priua
tua. Unde Hiero. Illa virginitas hoſta
rpi eſſe: que nec mēnē nec carnē libidi-
ne maculat. Ille virgines que in pecca-
tis morantur: deo non plācent. Quor-
um eſſe diuiniſio cordis. Vñ Augustinus
libro de virginitate ait: Lotus vobis in
corde figuratur: qui pro nobis ſiria eſſe in
cruce. Diuiniſio eſſe cor virginis: cum deo
t̄ mundo ſtudet plācer. hec illa. Quin-
tum eſſe ſtabilitas. Vñ Augusti. vbi. 6.
Deum ſequamur ne virginitatio bonuſ
a nobis perdiatur: hic per grātiam in fu-
turo p̄ gloriā. Amen.

¶ De patientia omnibus necessaria;

Sermo. x.

¶ Er patientia

curramus ad p̄p̄oſitum
nobis certamē. Doctoſ
gētium. Vba ſunt iſta ad
Heb. xii. Post lapsuſ pri-
mō parēt ad eo humanū gen⁹ paſſio-
nibus eſſe vexatū: vt nullus vñq̄ in hac

vita inueniri possit oino quiet. Insur-
gūt vndic̄ mala: vndic̄ tēpestates: vñ
dic̄ afflictiones: laboriosas: cure. Acci-
dūt t̄ lepe multa aduersa nolētib⁹ t̄ ins-
uitis. Neḡ aliter aduersus fortune im-
perius t̄ incursus: repētinoſas mortis: nis-
si ferēdo et equo aio tolerando tūti esse
valēmus. Superāda: ait Vergil. v. enei-
dos. oīa fortuna ferēdo est. Hoc aut̄ ma-
t̄ime operat patientie virt⁹: que oībus
necessaria est: sine qua succib⁹t mens: t̄
deficit animus cū aliquod sinistrū acci-
dere viderit. Eapropter in hoc sermone
de patientia erimus tractaturi: de qua
tres cōsiderationes faciemus.

Prima est de eius descriptione.

Secunda de eius determinatione.

Tertia de eius acquisitione.

Quid sit patientia: t̄ de multo pli ei⁹
acceptione. Lāpm. s.

Quāma cōsideratio est de pa-
tientie descriptione: in qua
qd sit patientia ostēdemus.
Et Lactā. v. li. dī. insti. ad-
uerlus gētes sic dicit: Patiē-
tia est maloz que aut inferunt: aut acci-
dūt cū equanimitate perlatio. Et Tūl-
ius in rhetorica eandē sententiā loqui-
tur sub alijs vñbis dī. Patiētia est honestas
aut utilitatis cā rerū difficultiū et
grauarum voluntaria ac diuturna per-
petio. Et p ampliore declaratio nē nos-
tandū q̄ quintuplex patientia inuenit.

Prima est remissorum.

Secunda mūdanorum.

Tertia stultorum.

Quarta hypocritarum.

Quinta virtuosorum.

Quāma est patientia remissorum: eorū sc̄
qui b⁹ et officio incūbit reprehēdere cor-
rigere vel punire aliena p̄cā: et tñ illa
tolerat. Cōtra quos est. c. facientis. als
culpā. lxxxv. di. vbi. dī. Facientis p̄cul-
dubio culpā h̄z: qui qđ potest corriger
negligit emēdare. Et. lxxxv. dist. c. con-
sentire. Cōsentire videtur errāti qui ad
resecāda que corrigi debēt nō occurrit.
Et eadē dī. i. c. error. Error cui nō resistit

approbat: t̄ veritas cū minime defensa
tur opprimit. Negligere q̄ppe cū possis
perturbare peruersos nihil aliud est q̄
fouere. Nec caret scrupulo cōcessionis:
als societas occulte: qui manifesto fa-
cīnq̄i defūit obuiare. De hac aut̄ vel to-
lerantia vel punitione malorum copios-
ius disputabif in sermone de iusticia.

Secunda est patientia mūdanorum: eorū sc̄

qui p̄pter mūdū quoscūq; labores stre-
nue tolerat: de quib⁹ dī. xlviij. dist. c. oēs.

Oēs huius seculi dilectores in terrenis

his rebus fortes sunt: in celestibus aut̄

debiles. Nā pro temporali gloria vñq; ad

mortē desudare appetūt: t̄ p̄ spe perpe-
tua nec parū quidez in labore subsistit.

Pro terrenis lucris iniurias quassibet

tolerat: t̄ p̄ celesti mercede: vel tenuissi-
mi vñbi cōtumelias ferre recusant. Tē-
reno iudicii toto etiā die assistere fortes

sunt: in oratione vñ corā dñi: vel vnius

hore momēto lassant. Sepe nuditatez:

dejectionē: famē pro acquirēdī dūmī

thaatq; honoribus tolerat: t̄ earā rerū

spe se p̄ abstinentiā cruciat ad quas adi-

piscēdas festinat. Supna aut̄ laboriose

querere tātomagis dissimulat: quanto

magis ea retrubui tard⁹ putat: hec ibi.

Tertia est patientia stultorum: eorum sc̄

qui sc̄iūt q̄ peccādo mortaliter seruiunt

diabolo t̄ permittunt se trahi ab illo de

peccato in peccatiū. Quibus dicit Pau-
lus. iij. ad Lop. xij. Libēter suffertis ini-
piētes: cū sitis ipsi sapientes. Sustinetis

em̄ si q̄ vos in seruitutē redigit: si quis

deuorat: si quis accipit: si quis extollit:

si quis in faciez vos cedit. **Q**uarta est

patientia hypocritarū: de quib⁹ dicitur

Matth. vij. Exterminat em̄ facies suas:

vt pareat hoībus ieiunātes. **Q**uinta

est patientia virtuosorum: dī qua dicit Au-
gu. lib. de patientia. Virtus animi que

patientia dī: tam ma gnū donū dei est: vt

ea ipsius qui nobis cā largitur patientia

predictur. Et de hac r̄ps Luce. xij.

In patientia vestra possidebitis animas ves-
tras. Et Iaco. s. Patientia opus perfe-
ctum habet. Et. iij. ad Lop. vi. In oībus

De patientia.

exhibeamus nosmetipos sicut dei niv-
nistros in multa patientia. Et ad Ephe-
s. ad Timo. vi. Secare iusticiā pterez
fidei charitate patientia. Huius autē
officiū est cōseruare bonū rōnis contra
tristicias; ne scilz rō tristicie succumbat.
Nam virtutes mortales ordinant ad bo-
num inquātum cōseruāt bonū rōnis cō-
tra imperus passionū. Inter alias autē
passiones tristicia efficax est ad impediē-
dum bonū rationis: huius illud Eccl. xxi.
Multos occidit tristicia. Nec Tho. i. n.
q. cxxxv. Propterea dicit Lucas. Sau-
det parientia duris. Notādū in q̄ alid
est passionē t̄ afflictionē in aduersitatib-
us nō sentire: alid non sufferre. Qui
homo est angustias t̄ tribulationes sen-
tit; sed si nō est virtuosus t̄ fortis aīo in
passione deficit: et multa aut cogitat:
aut loquitur: aut operatur: que nō con-
ueniunt. Qui dō virtuosus est: t̄ sī vt hō
aduersa sentiat: n̄ in dolore modū adhi-
ber: t̄ mensurā servat atq̄ modestiam.
Propterea inq̄ Sēn. de cōsolatione ad
Paulinū. Non sentire mala sua non est
hōis: non ferre non est viri. Et Tullius
lib. ii. de oratore. Magna laus et admis-
tabilis videri solet: tuisse casus sapien-
ter aduersos: nō fractū esse fortuna: reti-
nuisse in rebus asperis dignitatem.
De quinq̄ in quibus dī vniusquisq̄
esse patiens.

Ecūda cōsideratio de patiē-
tia dicit determinatio. De-
bet nāq̄ homo determinate
esse patiens marime in qnq̄:
videlz

Primo in cōtumeliarū illatione.
Scđo in tēporaliū bonū pditione.
Tertio in charoz amissione.
Quarto in corporis flagellatione.
Quinto in voluntaria operatione.

Primo debet homo esse patiens in cō-
tumeliarū t̄ iniuriarū illatione. Solēt
nāq̄ homines nequā et mali molestare
bonos: nūc detrahendo: nūc cōicando;
nūc contumelias inferendo. Ibi virtus

est vbi boni patiēter scīt posse sufferre
q̄m vt vī. xxiij. q. iii. c. tu bonus. Tu bo-
nus tolera malū, t̄ idē in. c. tolerandi. et
in. c. qui hī carnē. in. c. vī. Nec aīt vita
Gregorius aīt: Si boni estis: qđū in
hac vita subsistitis: equanimiter tolera-
te malos. Nā quisq̄ nō tolerat malos:
ipse sibi per impatientiam testis est: q̄
bonus non est. Abel enim renuit: quem
Layn maliciā nō exercet. Et Lactan. in.
v. libro diuinarū insti. Non eī minus
malū est referre iniuriā q̄ inferre. Nam
vnde certamina inter homines contenz-
tionesq; nascuntur: nīl q̄ improbitati
opposita impatientia magnas lepe cō-
citat tempestates. Qđ si patientias qua
virtute nīl melius: nīl in hōe dignius
inueniri potest: improbitati opposues-
ris: extinguetur p̄tinus tāq̄ igni aquā
superfudis. Sinautem p̄uocatris il-
la impatientia: improbitati sibi compa-
rem nacta est: tantū excitabit incendū
vt id nō flumen aliquod sed crux ex-
tinguat effusio. Magna itaq̄ patien-
tie ratio est quā sapiēs auget bono vi-
ro. Et enim nihil malorum fiat hec so-
la efficit. Que si detur omnibus: nullus
scelus: nulla frang in rebus humanis
erit. Spectat vīq; ad magnanimitatē
qđ nōnulli ascribunt ad vilitatem: scilz
ferre patiēter t̄ equo animo verba con-
tumeliosā. Cōtra quos est dīctū Sene-
ce libro de clemētia: ybi inquit: Magni
animi propriū est iniurias atq̄ offen-
siones spernere. Et idē in libro de prou-
dentia. Adanet sine aduersario virtus.
Tunc apparet quanta sit: quātacung
polleat: cum quid possit patientia ofte-
ditur. Et sapiens Proverb. xv. Melior
est patiens vīto forti. Et qui domina-
tur animo suo expugnatoe vībiū. Et
hoc laudatur patientia magnorum vi-
torum atq̄ potentū: qui patientes fue-
rūt ad ferendū iniurias. Scribit nāq̄
Seneca de Antigono rege q̄ cum au-
disser quoīdam qui eum non videbant
de se male loquētes: accessit ad eos t̄ di-
xit: Nūc maledixistiq; Antigono; cu-

in occasione in has miseras incidisti. Modo autem bene optare ei qui vos ex hac voragine eduxit. Nec amplius eis dicitur. Dicitur etiam in policeratone: quod Aristippus quidam maledicenti fibi philosophus patiens respodit. Tu lingue tue: et ego aurum meum dñs sum. Et ibidem narratur quod Xenophon philosophus de se maledicenti respondit. Tu dicens maledicere: ego maledicta contenebere. Ibidez habetur de Octauiano: quod cum eidem descendenti Rome per sacras vias: desperatus quidam diceret o tyranno: respondit: Si essem non dices. Nec amplius de verbis eius curauit. Fertur adhuc ibidez: quod simillimus quidam adolescentis Octauiano ybrem intravit. Quem Augustus ad se adductum interrogauit. Dic mihi adolescentis. Fuit nunc mater tua rome. Negauit ille nec contenus adiecit. Sed pater meus. Iosephus itaque asperitate yrbana: noticiam omnium et familiaritez fibi ceciliavit. Ibidez dicens adhuc serf illud quod scribit. Augu. iij. li. de civi. dei. c. iij. de magno Alexandro. Qui cum reprehederat pirata quendam dicens: Lur mare habes infestum? Ille libera voce respodit: Quid tibi: ut tu orbem terrarum. Sed quia id ego uno namus facio: latro vocor: quia tu magna classe: diceris imperator. Si solus et causus sit alexander latro erit. Et multa alia contra alexandruz protulit animo. Miratus Alexander constantiam hominis honorauit eum: iussitque cōscribi militie. Si narrat ibi quod antigonus pedagogus citharam Alexandi magni fregit: abiecitque dicens: Etati tue ista regnare conuenit: ut ea que in corpore regis voluptate luxurie dant domineris. Quod ille patiētissime tulit. Quibus ex eius appareret: non viles esse neque yiruperabile: immo magnificentum egregium atque decorum illatas iniurias despiceret. Quod secundo debet homo esse patiens in temporalium bonorum perditione: ut non subruat animus neque desperet si quanquam hec fortune bona: ut honor digni-

tas potentia diuitie et similia diminuantur. Propterea laudatur Anaragoias quod non est contristatus quando in patrias redies possessiones suas desertas et dissipatas inuenit. Et Bias prieneus letat responderemus his qui eum interrogantur: quid secum ferebat cum fugiebat de patria: quam inuaserant hostes. Quid mea mecum porto. De quibus mentionem feci in sermone de auaricia: sive in de contemptu dignitarum in quadragesimale. Quod tertio dicitur homo patiens in suorum chariorum seu propinquorum amissione. Nam iunt multi qui propter mortem suorum nullum habent modum. Indignatur deo: et se ipsos committunt columedos dolou. Pro quibus dicit Seneca de consolatione ad Paulinum. Quid tam humile ac muliebre est: quod consumendum se dolori committere? Nos autem non interdicimus eis quod pro suis mortuis quada pietate ducti doleant et lachrymentur. Fleuit iosephus super patrem suum mortuo: ut dicitur Genes. vii. Et Abiasem fleuit super Saru mortuo post. cxxvij. annos vite sue. Gen. xxij. Fleuerunt et precesserunt pro morte suorum. Et rps lachrymatus est: cu lachrymatem videt magdalena pro fratre mortuo. Joha. xj. Et virgo beata doluit et fleuit in morte Christi. Nam namus superabundantia doloris que viri detur quandam desperationem precedere. Quapropter Paulus. q. ad Thessal. iij. c. ait: Non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Et. xij. q. ii. c. ybicusque. q. ii. t. c. habet. et. c. qui divina vocatione. confirmatur quod dicitur. Vnde Pierony. ad Tyrasium ait: Charitatis tue scripta percepisti: in quibus animi tuu dolore commotu de filie dormitione cognoui. Non aliud in te admiratus sum quod christiani pectoris abs te virtutem ablatam fuisse. Gruppo muru fidei penetratum vulneribus orbitatis: quem sapire debuerat spes resurrectiois et regni celestis. Resurgeamus. Quod faceremus si mori tui precioperet deus. Voluntas eius utique sola sufficeret ad solacium: cui nullum iubemur

77 iij

De patientia.

affectum pponere, hec ille. Propterea Valerius maximus lib. v. rubrica de parentibus q obitū filiorū forti animo tulerunt: landat Saragorā: q audita morte filij respōdit nūcio. Nihil expectatū aut nouū nūcias. Ego em illū ex me natū mortalē esse sciebā: t sicut neminem mori solere q non vixerit: sic nec aliquē vivere qui moriturus nō sit. Quarto dū vniuersitatis esse patiēs in corpis flagellatione: cu corpus egritudinibz t infirmitatibz aggrauat: sicut de brō Frācisco legim⁹. De quo dicit dñs Bon. in legendā magna. Ī duris corpis angere tur doloribz: illas suas angustias non penarū cēsebat noīe s̄ solaciōz. Dū autē semel graui⁹ solito dolor⁹ vigeretur aculeis: qdā frater simplex dicit ad eū. Frā ora dñm: vt miti⁹ tecū agat. Mānus em̄ suā plus debito supre grauare videb. Quo auditō vir letas cu eiulatu exclamans ait: Nisi noscerē in te simpli cē puritatē: tuū ernūc abhorre p̄sorū: qd ausus fueris circa me diuina ius dicia rep̄hēsibilia iudicare. Et licet tot⁹ esset attritus grauis plixitate languoris: proīcīes se in terrā ossa debilia duro casu collisit: t deosculas humū: grātias inq̄ tibi ago dñe deus de cib⁹ his dolorib⁹ meis: tec⁹ mi dñe rogo: vt cētuplū si tibi placuerit addas: cuz tue sancte voluntatis adimplerio sit mihi cōsolatio semper plena. Quinto debet esse vniuersitatis patiens in voluntaria operatiōe: in ieūnijs: orationib⁹: vigilijs: et disciplinis: alijz operibus virtuosis: cum premium illorū sit eterna vita. In omnibus autē vniuersitatis meo: esse debet illius patiētissimi Job: qui in omni aduersitate sua: in danno rerum: sive in morte repentina filiorū: sive in plagiis vulneribus corporis sui solitus erat dicere: Job. i. Domin⁹ de dīt domin⁹ abstulit: sicut domino placuit ira factum est: sit nomē domini benedictum.

Qd̄ quinque sunt regule ad acquirendam patientiam. Capitulum. iii.

Etia consideratio est de patientie acquisitione. In qua dicendū est quomodo patientia potest acquiri. Et ad hoc notande sunt quinque regule.

Prima dī recognitatio.

Secunda melioratio.

Tertia premiatio.

Quarta auxiliatio.

Quinta exemplatio.

Prima regula dī recognitatio. Quans docūs em̄ qd sentir aduersa multa in minere sibi: recognitare debet peccata q cōmisit: t dicere illud Michee. vii. Ira dñi portaboz qm̄ peccauit ei. Sic faciebant fratres Joseph qm̄ venererū in egyptum: t Joseph loquebatur cum eis: et ipsi non cognoscebat eū t dicebat. Frater vester unus i gerut in carcere: vos autē abite et fratre vestrū minimum ad me adducite. At illi lingua hebraica cēdētes non intelligi ab Joseph dicebant ad inuitem. Merito hec patimur: quia peccauimus in fratre nostrā: videntes angustiā anime illius cuz deprecaretur nos: t nō audiuiimus. Iccircō venit sup nos ista tribulatio. Bene. xli. c. Secunda regula dicitur melioratio. Quando: cunḡ quis tribulationibus quatitur: vt patiēs fiat: consideret qd̄ deus in hac vita sepius verat quos amat: et omnis in melius interpretetur. Unde Job. v. c. dicitur: Beat⁹ hō qui corripitur ad dñ. Increpationes ergo eius ne repobes. Et sapiēs prouer. in. Disciplinā dñi ne abuīcas: ne deficias cu ab eo corriperis. Quē em̄ diligit dñs corripit: t quasi patet in filio cōplacet sibi. Solet em̄ tribulatio satis p̄dēs aīe ad illuminādū ēt atq̄ ad superādas mūdi t carnis blādītias. Usq̄ Lactā. in. n. lib. diui. insti. aīt: Tūc maxime de⁹ ex memoria hoīm elabitur cu beneficio ei⁹ fruētis honore diuine indulgentia dari debent. At hō si qua necessitas grauis p̄cesserit: tūc dñi recordantur: si belli terror infremuit: si morboz pestifera vis incūbit: si alimēta frugib⁹ lōga siccitas denegauit: si seua

Sermo

cepitas: si grādo ingruit: ad deū confu-
gitur: a deo perī auxiliū: deū vt subues-
tiā orat. Si q̄s in mari vēto seūtē ia-
ctatur: hunc inuocat. Si quis aliqua vi
affligat: h̄ic potius implorat. Si quis
ad extreūā mendicādi necessitatē dedu-
ctus vīctiā p̄cib̄ expōsite: h̄ic solū ob-
testatur: p̄ ei⁹ diuinū atq̄ vñicū nōmen
hominū sibi m̄sam querit: hec ille. Et
Hiero. tribulatiōnis utilitatē p̄ exēplū
quoddāz explicat in eplā ad Rusticum
monachū di. Grecus adolescens erat in
cenobio qui nulla abstinentia: nulla ope-
ri magnitudine: flammam poterat car-
nis extingueare. Vñc periclitantē pater
monasterij hac arte preseruauit. Impe-
rat cui dā viro graui vt iurgn̄s atq̄ cō-
wīns insectaretur hoīem: t̄ post irroga-
tas cōtumelias p̄um̄ veniret ad queri-
monias. Vocati testes p̄ eo loquebānt
qui cōtumeliam fecerat. Solus pater
monasterij defensionē suā callide oppo-
nere studuit: ne abūdātiōre tristitia ab-
soberetur frater. Quid plura? Ita anz-
nus deductus est. Quo expleto interro-
gatus adolescens super p̄uistinū cogita-
tionib̄: si ita adhuc moleste sustineret
p̄ape inq̄: M̄hi viuere nō licet: t̄ for-
nicari libert̄. Tertia regula ad acquirē-
dā patientiā dī premiatio. Qñcunḡ q̄s
deficere videret animū in tribulatiōne:
aut in labōrib̄ propter deū suscep̄tis:
statim subleuari debet in illaz mercedē
v̄berrimā t̄ copiosam: q̄epromittit no-
biis in celis. De qua xp̄s dicebat Mat.
v. Ut̄ estis cū maledixeris vobis hoīes:
t̄ p̄secuti vos fuerint: t̄ dixerint oē ma-
lū aduersum vos: mētientes ppter me.
Gaudete t̄ exultate: qm̄ merces vestra
copiosa est in celis. Sic stephanus cum
esset inter eos q̄ perlequebānt ipsum: in-
tendēs in celū vīdit gloriā dei. Quar-
ta regula dīcīs auxiliatio. Quandocim̄
aliquis p̄mitur multis angustiis: sciat
deū astare sibi: vt ei succurrat: vel vt
patientiam tribuat dummodo ipse au-
xiliū eius postulet. Ideo David in ps.
xxiiii. ait: Juxta est dñs his qui tribula-

X

to sunt corde. Est de hoc exēplū magni
antonij: qui cū post multa etiam verbe-
ra: que a demonib̄ fuerat passus: vī
disset in splendore quodam mirabili do-
minuz ielum xp̄m: dicit ad eū: Ubi eras
bone ielu: vbi eras. Quare a principio
nō fuisti vi me iuares: t̄ vulnera mea
sanares. Lui dñs. Antoni. Vñc eram: t̄
meo auxilio certamē superasti. Amodo
aut̄ q̄viriliter dimicasti: in toto orbe fa-
ciam te noīari. Q̄ Quinta regula ad ac-
quirēdā patientiā dī exēplatio. Qñi
aliquis cupit habere patientiā: vñtūm̄
est remediū intueri sc̄ōp̄ exēplia: xp̄o
tissimuz dñi nostri ielu xp̄i. De quo Pe-
trus. s. eplā. c. ii. dicit: Christ⁹ passus est
p̄ nobis: vobis relinquens exemplum.
t̄ Paulus ad Heb. xii. c. ait: Recogitate
eum qui tales sustinuit a p̄cōrib̄ ad-
uersus semetipsum contradictionēz: ve
non fatigemini animis vestris deficien-
tes. Quenam patientiē exempla nō in-
ueniuntur in xp̄o. Vide illum o anima
in cruce nudatum. Vide t̄ contemplare
diligenter. Si te grauastam sentis infir-
mitate corporis: audi illū dicentem tibi
Esaie. s. Et ego p̄ tua salutē a planta
pedis v̄s q̄ ad verticē totus sum vulne-
ratus. Si direris ei. Veu iniuste accu-
sor: inique criminor ab emulis meis: re-
spondebit tibi. Et ego qui deus sum fa-
cias homo: iustus: sc̄ētus: pius: sapiēs:
mundus: t̄: impollutus: vocor samarita-
nus: seductor: malefactor: blasphemus:
t̄ velut perditissimus reus: in medio la-
tronū crucifigo. Si cōquesta fueris de
paupertate: t̄ ille clamabit: O aia mea
sustine patienter: q̄t̄ ego amore tui in-
tanta sum paupertate cōstitutus: vt nō
habeam vbi caput reclinem in cruce. Si
tui: at aque m̄bi guttula denegatur.
Et tandem nihil inueniri potest: in quo
nos patiamur p̄ amore crucifixi: quin
magis in illo patias ipse p̄ amore nos-
tro. Propterea Augustinus in libro de
conflictu vītoriū ait: Si passio redem-
ptoris ad memoriaz reuocetur: nihil tā
durum est: qd̄ non equo animo toleret.

De predestinatione.

Paruæ emi toleramus si recordemur qd
biberit ad patibuluz: q nos inuitat ad
celu. Ille emi opprobria: irrisiones: con-
tumelias: alapas: sputa: flagella: coro-
næ spineæ: crucæq; sustinuit. Et nos mi-
seri ad nostræ confusione vno sermone
fatigamur vno verbo deincimur. hec il-
le. Quare p̄curenius feruēter: vt acqra-
mus patientiæ: per quæ deus largietur
nobis hic gratia: t in futuro sempiter-
næ gloriæ: in qua est hñdictz per eterna
seculorum secula. Amen.

¶ De predestinatiorum numero t dam-
natorum.

Sermo. x.

Alti sunt vo-
cati pauci: vō electi mat.
xx. c. Herba q̄ reuerētis
vestris sunt p̄posita di-
lectissimu ī xpo iefu: sunt
ipſi dñi iefu: q̄ si hoīes vaniūtētē pen-
sarent ac subtiliter discuterēt: timendi
deū causam haberent. Quid emi non potest
tanta efficacia timorē incutere: q̄ p̄fa-
ta verba ore veritatis infallibilis pla-
ta p̄siderare? Quis emi non paueret: q̄s
non obstupeceret: q̄ videret suū regem
populos sibi subiectos oēs sine defectu
coram se aduocantem: t ex tanta mul-
titudine paucos ad gloriam eligentez;
reliquos aut in p̄fusione: ignominia: t
tormēto relinquetē. O quantus timor:
o quātus fieri: o quātus gemiū tales
cōprehenderet. Sed nūc insania hoīm
putat contrariū. Nā si sigillatim oēs in-
terrogētur infideles q̄n sint electi ad sa-
lute: quasi oēs dicerēt sumus. Simili-
ter etiā iudei idē dicent. Herū qd de
xpianis loquar: quoū fides est verissi-
ma. Nōne t ipi etiā in oībus malis vi-
uentes: tamen credunt se misam dei cō-
secuturos. Interroga queso singulos ī
omni sexu: t in omni etate: conditione:
gradu: ac dignitate: neminē fere inue-
nies etiā si in malo perseueret: q̄ se non
potet electus. Et hoc euénit partim: q̄
ignorant lumen veritatis: partim quia
p̄opriæ amoris fallacia decipiunt: par-

tim deniq; q̄ diabolica suggestiōe fal-
lunt. Nam plerūq; etiā fatui se sapien-
tes existimāt: t q̄ cloros nō habet oī-
los ymbrā interdū pro veritate percipi-
unt: t sepe somniātes putant se vigila-
re t esse vera que somniāt. Sic multis
vocatis a deo euéniet q̄ nūc credūt se
saluari t daminabunt: q̄ dicit saluator
Mat. xx. Multi emi sunt vocati: pauci
vō electi. Nōne vides in oībus reōeis
emplū: q̄ illud qd est deteriū plus abū
dat: vt in fine sermonis dicit. Sz nūc
cape exēplū in p̄satoribz: q̄ v̄ pluri-
mum plus īmūndicēt: p̄scū īmūndū
in rhēre capiūt q̄ sunt boni p̄sices. Hoc
confirmat diuina autortas Mat. xij.
Simile est regnū celōt sagene misse in
mare. vlgz ibi. in camīnū ignis. Ecce q̄
boni ponūtūr in vasis quasi in modico
loco morātes ppter paucitātē: sed mali
p̄sidentūr in lītēs maris ppter muls
titudinem. Q peccator: cōuertere t con-
sidera quid significet. Multi sunt vo-
ca ti t̄c. Sed lic̄ xps nequeat mentiri: th
quia eius sacratissima dicta ab ignoran-
tibus male intellecta sepe numero erro-
re decipiūt. Ideo pio luculentio t̄ the-
matis nři declaratione tria in hoc ser-
mone notabimur.

Primi dicitur oppositio,

Scđm dī declaratio.

Tertia dī cōfirmatio:

 Apē p̄imū qd est oppo-
sitiō. Quidā ei vident̄ oppo-
nere q̄ non pauci sed multi
sunt electi: t hoc tripliā op-
positione p̄bare vident̄.

Prima dī inclinatio.

Scđa dī reuelationis.

Tertia dī predestinationis.

¶ Prima oppositio dī inclinatio: et
est talis. Qia que sunt inclinans ad agē-
dum s̄m bonitātē s̄c nature: loquendo
naturaliter: vt p̄t in creaturis insensib-
ilibus t sensibilibz: que magis q̄ nos
sequuntur nature s̄c inclinatio. Un
p̄bs. iij. Ethic. aīr: Unusquisq; dirigit
opera sua s̄m optimū eoz que sunt in

ipso. Et Boetius in. iii. de cōsō. p. 3. iii. inq: Aut em̄ cuiusq; natura: qd̄ propriū est ei diffinire. Ergo et d̄ eius cuius esse est perfectissimū: inclinatur a bonitate sue nature ut agat h̄m eā: nō si alia agunt hoc a fortiori d̄. Hoc patet. ii. Meta. vbi dicitur: Qd̄ est causa aliorū ut sint talia illud maxime est tale. exēplo ignis qui cūm sit causa calefaciendi aqua: or- guit qd̄ sit maxime calidus. Ergo cū d̄ sit causa ut alia agāt h̄m inclinationem sue nature: ipse debet agere h̄m suā im- mo magis (qz teste Proculo qui dicitur de causa aucto) Quicquid pot̄ causa se- cūda: pot̄ causa prima nobiliorū et altiorū modo. Et commentator. ii. Meta. ait: Puma cā est magis digna in esse et vir- tute qd̄ oīa alia entia: qd̄ oīa alia entia acquirūt esse et virtutē a prima. Sed que est inclinatio natura dī? Misericordia. Vnde dicitur in. p. cxix. Quia apud dominum misericordia: et copiosa apud eñ redemptio. i. xix. q. vñ. c. alligant. Et allegatur de peni. dist. i. c. multiplex misericordia. vbi dī: Misericordie dñi nec mensuram possumus impone nec cōpia diffinire. Ecce qd̄ inclinat qd̄ mi- serendipm h̄m natura: ergo dī pluribus misererit. et cōsequēter plures eligere qd̄ damnare. Verum respōdere quis pot̄ est qd̄ erā dī inclinatur per naturā fa- cere iusticiā. Concedo: sed tñ magis in- clinatur ad misericordiam testāte Iaco. h. c. sue casī. vbi ait: Superaltat aut mi- sericordia iudicū. et de peni. di. s. c. qz. dī uinitatis. sunt verba Piero. vbi dicit Quia diuinitatis natura clemens est et pia: magis ad indulgentiā qd̄ ad vindicā- tiam pna qd̄ nullatenus vult mortē pec- catorū: sed ut magis cōuertat et vivat. Ergo pluribus misererit. Et cōda opposi- tio dī: reuelationis. Arguedo nāq; p ta- libus dico qd̄ plures saluent: qd̄ in diu- nis scripturis inuenitur qd̄ plures sal- uantur. Nam omnes electi significan- tur in pmissionibus factis ad Abraam a deo: sicut sc̄a m̄ ecclia canit. Signi- fierit sc̄a Michael representet eas in lu- cem sanctay: quā olim abræ pmissi ei semini eius. Sed semē electorū est am- plissimū. Nam H̄n. xij. dixit deus abræ Egredere de terra tua et de cognatione tua: et de domo parris tui. Tintulit dī. Faciam te crescere in gente magnā. H̄c xij. c. di. Faciat semē tuū sicut puluarem terre: quez et si homo potest numerare: semen quoq; tuū numerare poterit. Et. xij. anteq; Abraā filiū haberet edu- cens eum foras dixit: Suspice celum: et numera stellas si potes. et dixit ei: Sic erit semen tuū. Ecce quot sunt electi significati in semine Abrae. Vnde Job xxv. Nunquid est numerus militum il- lius. q. d. Non. Et dauid inducit ch̄ristū patri dī. p. cxviii. Dī numerabo eos: et super orenam multiplicabuntur. Si militer Johānes Apoca. vñ. hoc testat dī. Andiū numerū signator. c. xlviij. mi- lia signati: ex omni tribu filiōz isrl. Et tribu iuda. xij. milia signati. vñq; ibi sta- tes ante thronū dei. Ecce quanta est ele- ctōrū multitudi. Propterea doctores sancti in suis opinionibus lz sint varie- tamen ostendit multos saluādos. Ma- gister nāq; sen. in. q. di. s. dicit hominē esse factū inter alias causas pro restau- ratione nature angelice. Unde in dis- i. allegat Grego. di. Superna illa ciui- tas ex angelis hominibus constat: ad quā credimus tantos humani generis ascendere: quantos illuc contingit ange- los remanisse: sicut scriptum est. Sta- tut in terminos populorum iuxta nume- rum angeloy. Et hoc exponit ipse magi- ster dicens: Nō iuxta numerum eorum qui ceciderūt: homines ad beatitudinē admittuntur: sed eoz qui remanserūt. Ergo iuxta hanc opinionē cum sint an- geli pene innumerabiles: sequitur qd̄ tot erunt homines qui saluabuntur. Nam de angelis dicitur Danielis. vñ. M̄lis milium ministrabant ei: et decies cente- na milia assisterant ei. H̄c idem magi- ster in p̄fata di. ponit alias opinionē qd̄ est Aug. xxi. li. de ci. dei. c. s. di. De mori- tali progenie merito iusteq; dānata tñ

De predestinatione.

ppm ppter grām suā colligit: vt inde suppleat t restauraret partem q lapsa est angeloz: ac sic illa dilecta ac supna ciuitas nō fraudet suoz numero ciuitū: qn eriā fortassis t vberiorie letet. Tres ibi dē ponit alia opinione dices: q solum ruine angelice q virgines restaurabuntur: de ceteris aut̄ hoībus sunt tot saluādi: quorū sunt angeli q remālerunt zc. Est t alia opinio Bona. in. n. di. ix. q vi deo oībus verior. Ait em q cum sine. ix. angeloz ordines: debet ad ipsos hoīes assimi p merito. pditione: t id nō tñ assument ad ipsos virgines: qnetiam t multi altj: cū erias multi corrupti carne in merito multis virginibz pferant: sicut p̄ in b̄ Maria magdalena: t p̄ tro aplo: q multis virgīnibz veriusq serus pferunt. Pietera dicit: q multi dō fuerūt in hac vita nō fuerūt rati me riti vt possent assimi ad angeloz ordines: q tñ saluati sunt merito passionis xp̄i: t de ip̄is fier decim⁹ ordō: sicut oīm fuit figuratū tpe Ezechie regis inde: qn a deo impetravit ne moreret: tū c̄ sol in signū etauditiōis p decē gradus q̄s de secederat retrocessit in horologio Achaz sicut p̄. iii. Reg. x. c. Sic xp̄i sol iusti cie nouē relictis angeloz ordinibz: ad decim⁹ generis humani faciēdū dscēdit. Et sūr iste decimus ordo signat⁹ est in decima drachma. Zu. xv. quā mulier idest divina charitas amissam req̄siuit domū. i. humanā naturaz passione sub vertens. Ecce quot istis opinioneibz p̄ supponunt saluādi. Numerā eos si pos tes. Ergo nō sunt pauci vocati sive ele cti. Q Tertia oppositio dī p̄destinatiois Et arguit sic. Aut̄ deus p̄destinavit oēs aut partē. Si oēs ergo oēs saluabunt: q̄ p̄destinatio est origo t fundamētum humāne salutis. vt colligit di. xl. primi sentē. t. xxiij. q. iiiij. c. Nabuchodonosor. Pietera arguit. Deus est inmūrabilis: si ergo oēs p̄destinavit: oēs saluabit: q̄ eius volūtas nō p̄t mutori. iurta illud qd̄ dī de regu. iu. li. vi. Qd̄ semel placuit amplius displicere nō p̄t. Si aut̄ dicis

q nō oēs p̄destinavit sed partē: rego quero quare nō oēs. Et p̄bat q nō sit verū. Primo si sic esset: videref q̄ deus esset p̄sonarū acceptor: t hoc negat sc̄i p̄tura. Enī Act. x. Petrus ait: In veritāte cōperti: q̄ nō est p̄sonarū acceptor: de us. Tē. xxiij. q. iiiij. c. sicut excellētiā, t de p̄. di. iiiij. c. nec quēq̄. Et ex de p̄ben. c. venerabilis. dī. Nō generis sed virtutū nobilitas viteq̄ honestas gratū deo fa ciunt t idoneū seruitore: ad cuius regi men nō multos sīm carnē nobiles t pa tentes elegit: sed ignobiles ac paupes: eo q̄ nō est p̄sonarū acceptio apud ip̄m. Etia scribit Roma. ii. c. Nō est p̄sonarū acceptio apud deū. t Sap. vi. Equaliter est ei cura de oībus. t Mat. v. Solē suū ori facit sūg bonos t malos. Ḡb̄do probat: q̄ oēs ad p̄niām vocat: sicut dicit aplo. i. Limo. n. q̄ deus vult oēs ho mines saluos fieri. Euit ergo oēs: t nō partē. Enī idē aplo Roma. viij. ait: Si mus qm̄ diligētibz deū oīa cooperan tur in bonū: his q̄ sīm p̄positum vocati sunt sc̄i. Nā quos p̄scuit t p̄destinavit p̄formes fieri imaginis filii sui: vt sit ip̄ se primogenitus in multis fratribz. Quos aut̄ p̄destinavit: hos t vocavit: t quos vocavit: hos t iustificavit: t q̄s iustificavit: illos t magnificavit. Quid ergo dicemus ad hec: Si deus p̄ nobis quis atra nos? Qui etiā p̄prio filio suo nō pepercit: sed p̄ nobis oīb̄ tradidit illū. Quō nō etiā cū illo oīa nobis dona uit. Sed voluntas dei est infallibilis: q̄ omnia quēcūq̄ volunt fecit. Nec p̄t impediiri. Ed Roma. ix. Volūtati eius quis resistit: ergo zc.

 Secundū mysteriū dī declara tio. Ne ergo in errore mens parū intelligentiā p̄maneat ex p̄fatis videbimus tres de clarationes contra tres p̄dictas oppo sitiones.

Prima est contra inclinationē.

Ḡb̄do cōtra reuelationē.

Tertia cōtra p̄destinationē.

Q̄ Prima est cōtra inclinationē. Dicēba

tur q̄ deus debebat plures saluare q̄ dānare: q̄ eius natura magis inclinata est ad miserendū q̄ puniendū. Respondeo q̄ verū est quātū ad effectū: t̄ non quātū ad naturā: q̄ nō est differēt in natura: sed t̄n̄ nō sequit̄ q̄ ppter ea om̄es vel plures saluēt: q̄ regula illa intellexit st̄tibus terminis ipsius nature. Vērum nāq̄ est q̄ deus saluaret oēs sive multos: si ip̄i se ad salutē disponerent: sed q̄ nō se disponūt: iō natura nō salvant. P̄t̄ hoc exēplo multiplici. Nā cibis naturaliter habet p̄b̄ere nutrimentū: sed t̄n̄ nō p̄bet in illo q̄ nō habet digestionē. Lumen habet illuminare: sed t̄n̄ nō illuminat cecop̄ oculos. Medicina h̄y sanitati disponere: sed non disponit mortuiores: t̄ hoc nō est ex culpa actiōis: sed ex defectu passiuōis: q̄ nō sunt dispositi. Nā hoc idē p̄firmat p̄b̄s. iij. de aliis. dītēs: Actus actiuōis sunt in patiente bñ dispositio. Sic dico q̄ dei natura: licet de se sit inclinata oībus misereri: t̄n̄ nō oībus miseret: q̄ nō se disponūt ad susceptionē ip̄ius. Vīc̄ auctor de causis ait: Prīma cā t̄ superiori semp̄ est s̄ne varietate: sed cause s̄cē nō recipiunt virtutē prime nisi bñ ātingentia: ergo nō valet argumētū. Q̄ Sc̄da declaratio est p̄tra revelationē. Nā dicebat q̄ plures ex revelatione demonstrant̄ saluari q̄ dānari. Respōdeo q̄ de electis est loqui duplicit̄. I. absolute t̄ respectiue sive cōparatiue. Prīmo mō elector̄ ē māxima multitudo. Nōne tibi vident̄ mūlti tot p̄p̄b̄et: tot martyres: tot cōfessores: tot virgines: tot cōtinētes t̄ casti. Et sic habēt intelligi ille autoritates doctrinās opinōes. Sc̄do mō in cōparatione sive cōparatiue loquēdo: dico q̄ electi sunt paucissimi. Si em̄ boni mālis cōparent̄ paucissimi inuenient̄. Nam si q̄s ex magno mōte arenarū vel ex litore maris sūmeret pugilum arenē: arena illa grandis diceret absolute: q̄ grana ibi cōtentā essent infinita: sed cōparando ad illa q̄ sunt in mōte sive in litore maris dicerentur paucā. Sic est de

electis. nam multi sunt absolute: sed in cōparatione dānator̄ pauci: t̄ ideo deus absolute loquēdo dixit ad Abraā: q̄ semen suū multiplicaret sicut pulueres t̄ sicut stellas celi. Et in cōparatione loquēdo fuit dictū Deus. xxvij. c. Ecce oēs electi in manu dei sunt: quasi dicat. Electi tās pauci sunt vt possint manu tene ri. Vīc̄ Sap. iij. dī: Justor̄ aie in manu dei sunt. Et sic p̄ secūda declaratio. Tertia declaratio est p̄tra predestinatioē vbi dicebatur: q̄ aut deus oēs elegit vel p̄destinavit: aut partē. Et si oēs: ergo oēs erant saluādi: t̄ si partem hoc erat fālsum: tum q̄ nō est p̄sonarū acceptor: tum etiā q̄ vult oēs hoīes saluōs fieri. Respōdeo dicendū q̄ nō oēs predestinavit. Nā predestinatio est t̄m̄ bonor̄. Unde magister in. iij. dī. xl. ait: Predestinatio est gratie preparatio qua elegit quos voluit ante mundi cōstitutionem. Sed dices: ergo est p̄sonarū acceptor: t̄ q̄ nō oēs vocauit: vt dicit apostolus. Dico q̄ nō sequit̄. Nā ip̄e ex hoc nō acceptat personas sed merita: t̄ dānat demerita. Et ideo nō oēs p̄destinavit: q̄ preuidit quosdam in p̄ctō durastūros: illos aut̄ t̄m̄ predestinavit: quos bñfactores p̄ecognouit. Unde. xxii. q. iij. c. Nabuchodonosor. Augu. ait: Vīs res obediētē nō ideo cuiq̄ subtrahit: q̄ eum nō predestinavit. Sed ideo eus non predestinavit: q̄ recessurum ab ipsa obediētē preuidit. Et. i. dicitur: Q̄ prescīti sunt casū: non sunt predestinati: essent aut̄ predestinati si essent reuersti. Ecce ergo q̄ deus non considerat in predestinatione personas: sed merita. Qd̄ aut̄ dicebat bñ apostolum q̄ deus vult om̄es homines saluōs fieri. Et spōdeo bñ doc. t̄ maxime bñ Job. Damas. t̄ Alekān. de ales: q̄ in deo dicitur esse dupler voluntas: no respectu volentis: sed respectu volit. Una dicitur antecedētē sive absoluta. Altera cōsequētē sive conditionata. Voluntas antecedētē est qua vult deus omnibus misereri: et vult om̄es saluari. Vōcat enim cū isto

De predestinatione.

ad peccatarios oes. si iudeos: paganos: saracenos: et quicunque peccatores: clamant ad vitam eternam. Sed ista non sequitur esse etum suum propter rebellionem liberi arbitrij nostri. Clamat deus: volo te salvare anima mea. Et liberum arbitrium peccatores respendet. Nolo. Exemplum de rege qui prius soluit pro liberatione suorum ciuium: et parat nouos ut in patriam eos reducat a captivitate: et oes a vinculis vult liberare ac soluere. Sed quidam eorum remuntrunt. Ecce ergo saraceni iudei: et ceteri obstinati peccatores nolunt erire de carcere infidelitatis et male voluntatis. Sed tamen deus precius pro omnibus soluit redemptiois et oibus vult miserationem. Unus apostolus Heb. v. Factus est oibus ob temperantibus sibi causa salutem eternam. Et de absoluta voluntate dicit idem apostolus. 1 Tim. v. Vobis bonum est et acceptum coram salvatore nostro deo: qui vult oes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire: qui dedit redemtionem semetipsum pro omnibus. Alii voluntas de consequens sive conditionata. Et tamen istam voluntatem non vult oes homines salvare: quia hec est cum conditione diuine iusticie. Vult enim illos salvare qui gravidae per semitam mandatorum suorum: et damnare eos qui ambulant per vias non bonas nisi retrahant pedem. Exemplum de rege qui suis ciues diligit: et oibus salutem optat. et quod velit omnes salvos esse: tamen vult quosdam qui nefanda commiserent supplicis tradere. Sic est de deo. Sed dicit aliquis. Nolo aliquid boni agere: quia si sum predestinatus oino salvabor: si vero non oino damnabor. Tace stulte: quia deus ita te predestinavit: quod tamen vult te laborare et salvare. Unde magister i.s. di. xl. ait: Predestination est salus ex inductione meritorum. et xliii. q. iiiij. c. obtineri. dicitur: Ipsa quoque perennis regni predestination: ita est ab omnipotenti deo disposita: ut ad hoc electi non nisi labore perueniant: quatenus laborando mereant accipere: quod eis omnipotens deus ab eterno disposuit dare. Itet

propterea non damnaberis: quia sicut speculator ostendens vias bonam transversibus et ne malam viam que est a sinistris teneant: non est causa ut in ea incidant in latrones. Sic deus per predestinationem non est causa damnationis alium. Nam stultus esset ille qui nihil cibi vel medicina sumere vellat dicens. Si debet mori: et mori: et si vivere vivam. Unus Augustinus. q. iiiij. c. nabuchodonosor. ait. Clavis ire nunquam deus redderet interitum si non spontaneum inveniretur homo habere peccatum. Quia nec deus peccati homini iuste inferret iram: si homo ex predestinatione dei cecidisset in culpas. Et idem eo. c. 5. Non ergo ait: Non ergo necessitates facit correctionis vel obdurations diuina predestinatione sive predestinatione: cum boni per gratiam corripiantur libero arbitrio mali perirent et. Vobis patet: quod non sequitur quod deus debeat multos vel omnes propter predestinationem salvare: sed illos qui volunt vari bene vivendo et operando.

Tertiū mysteriū de confirmatione. Annuncio vobis mala nova: quia verificatur sermo iesu Christi qui dicit Mat. xxiij. Multo autem sunt vocati et. Quod ut certius confirmetur triplex confirmatione demonstrabitur.

Prima dicitur exemplificationis: Secunda de testificationis.

Tertia de malignationis.

Prima confirmatione de exemplificationis. Nam si intuemur omnia exempla naturalia quod diuinalia et mortalia. inveniemus quod plures tendunt ad penas quod ad glorias. Primo enim consideremus naturalia exempla. Videntur enim quod in istis que naturaliter sunt plus malicie abundant quod bonitatis. Unde faciliter est destruere quod edificare: perdere quod inuenire: reoccidere quod refuscarare. Nam uno anno perficitur panis: et uno momento quasi deuoratur. Multis annis homo perficitur: et modica hora perditur et occiditur. Quare hoc. Quia natura rerum facit

Nec propter etiam auctoritatem

xilius ducitur ad malū. Itēvidemus q̄ plus est terra inculta q̄ culta: plus aq̄ amore q̄ dulces: plus sunt immundicie q̄ ex frumento vino & oleo exent q̄ ipsi fructus: plus lapides edificiorū q̄ p̄cōsi. Sic reprobū plures sunt q̄ electi. Itē cernimus q̄ in his rebus que v̄sui natu resunt difficiles ad habendū pauci per veniunt vt in scientia: dignitatisibus: et huicmodi. Et hoc quare. Quia p̄cōsa diffīllime possidētur. Sic ergo & glā celestis a paucis eripitur: q̄ p̄cōsissima est. Unde ait p̄bs. Adaluz est facile: difīcile est bonum. Q̄ Sc̄do consideremus diuina exēm̄ plā que fuerunt figura saluandorū paucitatis. Legē Bēni. vii. c. et inuenies q̄ t̄p̄ diuīnū pauci. i. octo aīe v̄triusq; seruū saluatae sunt in arca Noe. Legē in sup̄ Bēne. xii. & s̄lī inuenies q̄ ex sodoma & gomora solus Noe cum uxore sua & duab; filiab; saluatus sit. Et t̄n̄ q̄ eius uxoris retrosperit: in statuā salis mor̄ p̄uersa fuit. Itē si bene legis inuenies q̄ ex illa marina multitudine filiorū israel q̄ egressa est de terra egypti nemo eoz a viginti annis supra intravit terrā p̄missōis nisi caleph & Josue. O peccatorē cōuertere: q̄ multis imo ob; terra viuentiā p̄missa est: & t̄n̄ pauci in trānt: pauci effugient interitū huius seculi: q̄ nolunt sibi p̄uidere. Q̄ Tertio cō sideremus exempla moralia. Nā legitur q̄ sanctus Bernardus. xv. die post mortem suā apparuit cuiusdā monachō: cui inter alia interroganti s̄ tā difficile eēt saluari vt scripture testantur: respōdit q̄ verū erat. Et intulit dicens: Es die qua ex hac vita migrāui: quadraginta tria milia homin̄ decesserunt: & solūmodo ego cum quodam heremita vitā cēlestēm intrauī: & quidam bonus secula-ris penas purgatoriū saluādus intravit Refert etiam quidam historicus q̄ quidam monachus Lugdunensis qui fuit in heremita per annos triginta in magna penitentia: post suā mortē appauuit episcopo ciuitatis Lugdūni. Ha- da: o iusticia dei q̄ terribilē es: q̄ subtilis: q̄ acuta: q̄ aspera. Et mirās ep̄s ipsi sum adiuravit diceret quid hoc esset. Cui ille respōdit: O Johānes age p̄nias grandis enim tibi restat via. Et em̄ die quo ego decessi ex hac vita trāsterūt etiā octoginta milia aē q̄ oēs damnatae fuerunt exceptis quinq;: quarū due eternā gloriā & tres purgatoriū intrauerunt. Et his dictis disparuit. Habetur etiam in chronicis ordinis nostri q̄ dum quisdam frater noster deuotus & sc̄tūs presidaret in partibus alemannie populo ipsum audiente & vidēte: quedam mulier peccatrix cōpuncta tunc diuina grātia mortua est ex vehemēti p̄cōrum dolore. Et cuī finem p̄dicator sermoni fecisset: dixit populo vt vna secūm domi no funderent p̄ces: vt si bonum foret quod actum esset in muliere appareret. O mirabile dictu. Illa que mortua fuit sana resurrexit. Rogat frater eam̄ si quid vidisset aperiret ad audētūm vilitatem. At illa ait: Deū sc̄iat omnes homines q̄ mortui sunt hodie. Ixx. mis̄ia hominū: qui omnes damnati sunt exceptis quattuor: qui ad purgatoriū descenderunt. O obsecrati p̄cōres agite p̄niam: q̄ iusticia dei est strīctior & cōditur. Et quid mirum si tot damnantur: cū totus mundus sit laqueis plen̄. Nonne sc̄tūs Antonius abbas raptus in spū vidit totū mundū laqueis plenū & fles exclamauit dicens. H̄nē q̄s euader hos laqueos? Et dñs r̄hdit. Sola humilitas. Ecce q̄ nemo p̄t saluari nisi fuerit humilis: & t̄n̄ paucos videm̄ q̄ illas virtutem sequuntur. Hoc p̄firmat dñs Mat. xviiij. Nisi ouersi fueritis & effici mini sicut parvulū non intrabitis in regnū celorum: ergo &c. Q̄ Sc̄da p̄firmatio de testificationis. Nam hoc testant oēs scripture doctores: & etiā pagani. Vergilius enim ait. vi. Eneid. Pauci quos equus amauit Juppiter. & Valer. i. marimus. Multis em̄ laboribus suscep̄tis vitē eoz cōpotes fieri cōtingit. & Augu- rr. de ci. dei. Plures hoīes currūt in pēnis q̄ in glā. Idē. xxi. de ci. dici. c. xij. alt̄

v̄triusq;

Panteone

De predestinatione. Ser. XI

Si oēs a tenebris transferrent in lucē: in nullo appareret severitas vltionis. In qua ppterēa multo plures q̄ in illa lunt: vt sic offendat quid oīb̄ deberef. Qd̄ si oībus reddere iusticia vindicātis: nemo recte reprehendere. Itē libro devero cultu ait: Ante q̄ xps adueniret in mundum: de mūdo trāsferūt plus q̄ quinq̄ milia anni qb̄ oēs dānabānt: dēpris paucis de pplo istl. Et idē eodē libro. Arbitro: enī trez mudi ptes fore dānādas: eo q̄ in ip̄is oēs regnāt infideles. De quarta autē pte qd̄ dicā: nisi qd̄ Job. s. Job. v. ait: Et oī mūd̄ ī maligno posīt̄ est. Et Greg. in homel. sup Mat. dicit: Ad fidē plures veniūt: sed ad celeste regnū pauci pducuntur. Ple riq̄ enī vocib̄ deā sequunt̄: s̄z morib̄ fugiūt. Q̄ Ueniam̄ ad campū diuinarū scripturarum. Quid dicas tu o Elain. c. viij. Multiplicasti inq̄t gente: sed non magnificasti leticia. Et. s. Pef. iii. c. d̄: Si iustus vīt saluabitur: impius t̄ peccator: vīb̄ parebunt. O miser peccator: mala nouella. S̄z forte dicit: Nō credo predictis testib̄us: q̄ fortassis vt homi nes sunt locuti. Salte xpo crede. Quid dicas dñe iesu: Audi Mat. vij. Intrate inquit per angustā portā: q̄ lata porta t̄ spacioa est via qua ducit ad perditio nē: t̄ multi sunt qui intrāt per eam. O pctō: paupercule q̄ male nouelle. Tu velles q̄ dicerē q̄ oēs saluānt. Ego nō possum: q̄ veritas mihi p̄tradicit. Certe si ista non essent vera t̄ vītia: xps ea non predicasset. Nā vt etiā salutis viā orduam̄ ostenderet dicit in eodē. c. Nō oīs qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnū celoz: sed qui fecerit voluntatē pa tris mei qui in celis est: ip̄e intrabit in regnū celoz. Multi dicent mihi in illa die. Dñe nōne in nomine tuo pphetaz uimus: nōne in nomine tuo demona eie cimus: multasq̄ virtutes fecimus: Et tunc cōfitebor illis: q̄ nunq̄ noui eos. Discedite a me oēs qui opamini siq̄tātē. Et thema di. Multi sunt vocati tc. Q̄ Tertia cōfirmatio dī malignatiōis.

Tanta est hominū malignitas q̄ non mirari debemus si pauci saluētūr. Lic̄ enī vt pbs ait: de futuris contingentib̄us nō sit determinata vītas: in lepissi me ex qualitatibus rerū quedā futuro rū indicia certa percipim̄. Sicut dicas mus. Serō rubrū celum: mane indicat esse serenū. Et hoc vt plurimū vērū est. Lognoscimus etiā ex nubī densitate: ventorū fulgurū t̄ tonitruoz multiplicatōe: q̄ magnā testant̄ futurā tēp̄statē. Unde t̄ ip̄e saluator cū de tribulatōne que in orbē ventura est loquere tur discipulis: intulit dicens: Ab arborē aut̄ fici discite parabolā Mat. xiiij. t̄ Luce. xij. Hoc aut̄ dico q̄ ex pcedētib̄us signis multoties exitū cognoscim̄ futuroz. Lū enī totū pene mundū cer namus letali vulnere pcti sauciātū: plu ra mortis signa q̄ vīte: qd̄ aliud de ip̄o iudicare possumus q̄ malignū. Nōne at trito sermonis puerbio dicim̄ q̄ ip̄o sibile est male vivere t̄ bene mori: t̄ ecō uerso. Nōne vērū est qd̄ Ben. viij. c. scri ptū est. Sensust cogitatio hoīs prona sunt ad malū. Et. xij. q. s. c. omnis etas: dī: Omnis etas ab adolescentia prona est ad malū: ergo q̄ hoīes proni sunt t̄ prompti ad malū pereūt. Vinc. s. Job. v. c. d̄: Totus mūndus in maligno po situs est. Lū ergo plura mala signa dā nationis in mundo cognoscim̄ vt dī q̄ salutis: quid possumus dicere nisi qd̄ habet Mat. xxi. Multi autē sunt vocati: pauci nō electi. O dñe dē quo vadim̄ iudei oēs t̄ infideles. Ad infernū. Si quis enī aliter crederet esset hereticus. Quo tendunt pueri qui sine bas prisimo deceđūt. Ad infernū. Quo etiā vadunt tot heretici qui sunt in mūndo. Nam oēs orientales ethiopie: libye: pene omnes greci: bosinenses: t̄ mali alijs qui varijs heresibus sunt implicati. Nō inuenies castelluz: ciuitatē aut villam: que non habeat aliquos hereticos oc cultos aut publicos. Nam alijs non credūt animam esse immortalē. Alij dicūt non esse aliam vītam: nec infernū: nec

De iudicio pestilentie Sermo XII

paradisum. Alij asserunt luxuriam nō
 esse peccatum. Alij putat stellarū fatum
 super liberū arbitriū habere potestas-
 tem. Alij credūt mulieres in gatas: t
 boies i lupos posse mutari. Alij tenet
 q spūs hūani ingredunt̄ corpora alie-
 na. Alij credit q facere incantationes
 niuntur a quibus nolūt homines con-
 uerti. Oēs hīmōi in errore suo obstina-
 ti persistētes: sunt excoicati ab ecclia.
 vt p̄. Similr qui nō credūt sacramē-
 ta ecclie. Considera quod sunt viri t mu-
 lieres in his errorib⁹ implicati. Multi
 publici: sed plures occulti. Isti quova-
 dūt. Ad infernum. Dic modo de igno-
 rantiib⁹ doctorib⁹: prelatib⁹: confessori-
 bus: t subditib⁹. Quanta est talū mul-
 titudo: quorū quelibet tenet scire q ad
 eoz spectat salutē t officiū: vt de alijs
 taceā. Sunt tot qui ignorant penitus
 articulos fidei: t dece p̄cepta: t ple-
 rigō orationē dñicā: t qd̄ deterius est:
 confessores t eoz prelati etiā ipsi ple-
 ni ignorantia raro inducunt tales vt
 diligāt t in eoz ignorantia moriuntur.
 Quo isti vadunt. Ad infernum. Quonō
 scis frater Roberte? Rūdeo q: oēs do-
 ctores canonici t oēs theologi dicūt:
 t p̄cipe Z̄hom. i.ij. q. lxxvij. ar. iii. q.
 ignorantia iuris nō excusat in his qui
 sunt doli capaces. Pr̄t̄ etiā ex de iniur-
 iis. c. si culpa. t ex de vīro t hone. cle-
 c. vt quisq. t de reg. iur. lib. vi. c. igno-
 rantia. Ignorantia facti non iuris ex-
 cusat. Et ibidez presumit. Presumitur
 ignorantia: vbi scientia nō p̄batur. t
 xxvij. dis. Ideo p̄hibent. t in glo. ibi.
 t de p̄se. dist. iij. c. vos ante oīa. Item
 quo tēdūt multi qui moriūtur despe-
 rati: multi morte subitanea q non ha-
 bent spaciū penitēdi. Heu q: portant
 ad infernum. Quo insup tendūt predo-
 nes: tortores: fures: lusores: dānifica-
 tores: v̄lurari: t p̄is v̄ditores: t hīmōi.
 t qui talib⁹ p̄bēt auriliū: fauorem: t
 consiliū: qui oēs tenent ad restitutio-
 nez. Ad infernum. Dabes hoc ex de fur-
 sis. c. ex līis. t in glo. ibi sup v̄. satis-
 cerit. Et de v̄sur. c. cū tu. Itē lib. vi. de-
 regu. iur. petri. Peccatum non dimit-
 tur: nisi restitut̄ ablatū. t. c. sequēti.
 gat. Et de peni. dist. i. c. neminez. Quo
 ergo miseri vadunt. Ad infernum. Quo
 gulā suā. Ad infernum. Quot peccatos
 odiū cū primo suo: aut ppter amorez
 peccandi: vel horroē satisfaciēdi: aut
 etiā alia simili de causa: sed tñi penitē-
 untur ad tartara: q̄ scriptū est de pe-
 dicentis. Scriptū est nemine sine cba-
 ritate saluū esse. Non itaq in solo tī-
 more viuit hō. Quē ergo penitēt op̄z
 re iustā: vt nō solā penā timeat: s̄ an-
 li reuertimini ad mis̄dum tēpus est.
 Q̄ miseri xp̄iani renegati: reuocate vi-
 tam vestrā ad dñm deū vestrū: vt euite
 q̄ nemo dāmnañ nisi per propriā cul-
 pam: t deus non est inculpandus: sed
 potius nostra malignitas. Nam deus
 non vult quēp̄iam vilem t magnū pec-
 brachys cōpatiens peccatis t dāmna-
 tioñ nostre: vt oib⁹ largiatur sua infi-
 nos conducat qui viuit t regnat in se-
 cula seculorum. Amen.

Iudicia dei
 abyssus multa. p̄s.
 xxv. t Ezech. xiiij. c.
 di. dñs. Si immise-
 ro pestilentiam sup
 terrā illā t effudero
 indignationē meas
 super eam in sanguine vt aufer̄ ex ea
 hominē t iumentū t Noe t Daniel t
 Job fuerint in medio eis viuo ego dī.

De iudicio pestilentie.

et dñs dñs dñs: q; filiū t filiāz non libera-
bunt: sed ipi iusticia sua liberabūt ami-
mas suas. hec ibi. In quib; vñbis nota-
bim; triginta peccata: propter q; dñs
gloriosus pestilentia mandat. Primum
est pccati originale. De quo d: Roma.
v.c. Per vñ hñc peccati in hñc mñ
dñ intravit t per peccati mors. Nam
sicut remouens colunā per accidēs re-
mouet lapidē sibi suppositus: sic ille q;
est causa perditiōis colunā originalis
iusticie: est causa pūnitionis vñe t sa-
nitatis que conservabāt in hñc p; ori-
ginalē iusticiam. Sed q; peccati pñm
hñc fuit causa perditiōis originalis
iusticie: ideo decidit ipse cuz tota sua
posterioritate in infirmitates t mortem
inevitabilē. Un oēs subiçimur morti-
eo q; sibi dictū fuit pro oīb; Bene. ij.
Puluis eorū in pul. re. Ex q; pctō exorta
sūt pestis t alia iudicia pessima. Ge-
cūdū pctō fuit luxurie. Contra qd dñs
ordiñauit m̄rimoniū sac̄mciū sunt tria
bona. s. sacramētū: fides: t p;oles. Et
tra sacramētū peccat cōcubinati puz-
blice tenentes cōcubinas: sive occul-
te: sive suscipiendo filios sive nō. Pec-
cant sacrilegi sive clericū mulierib; co-
pulati sive laici xp̄i sponsos polluen-
tes: sive in sacris ordinib; constituti re-
ligiosas maculatēs. Contra fidez ma-
rimoniū peccant adulteri: sive occulti
sive publici: sicut David cū Bersabee.
ij. Reg. ij. Contra p;olē peccant sodo-
mite qui nocte nativitatē dñi extincti
sunt peste. vt dīc. b. Hiero. Peccat abu-
tētes vasculo vrosis: sicut her cū Tha-
mar fecit q; peste mortuē. Ben. xxvij.
Peccat semē fundētes in terrā: sicut q;
fulmine interit: sicut Quāv p;ty Ben.
xxvij. Tertium peccatum est sac̄i-
legium cōtra. s. ecclesiasticas psonas
t ecclesiās suppotendo eas angarijs
t grauamib; ipositionib; colle-
ctis: t vbi la; cus solvit paruz ecclesia
solvit multū: dñes solvit quasi nihil:
pauper quasi totū. Ideo inq; dñm;
Elaie. ij. Vos em̄ depasti estis vinea; z
meā t rapina pauperus in domo vñ. Quare atteritis populū meū: t facies
pauperū cōmolitis: dīc dñs exercitū.
Et pro isto peccato est pena Ezech. v.
Alio ego dicit dñs p; eo q; sc̄m meū
violasti in cibis offenditōibus tuis t
in cunctis abominationib; tuis: ego
quoq; re cōfringā: t non parcer oculū
meus t nō miserebor. Tertia pars tui
peste moriet: t fame consumet in me-
dio tui: t tertia pars tui in gladio ca-
det in circuitu tuo. Tertia partem dñ
tuā in oēm vētā dispergā: t mitrazū
vos famē t bestias pessimās vñc ad
intemtōē sanguis transbit perte.
hec ibi. Quarta peccatum est trāges-
sio festiuitatū: vult em̄ deus celebrari
t obseruari festiuitates Ero. xx. Me-
mento vñ die sabbati sanctifices. Non
obseruantib; dñ festiuitates cōmīnas
tur deus flagellū pestis. Dcūr. xxvij.
Adiunget tibi dñs pestilentia; dñc
cōsumat te de terra. Percutier te dñs
egestate febre t frigore t ardore t esu-
t aere corrupto ac rubigine: t p;equet
donec pereas. hec ibi. Quintū pccm
est simonia per quā diuina donat spi-
ritualia nō nisi precio aut p;ece dispē-
san. Beneficia pccib; amicō magis
q; suffragio meritor acq;rit: t quanti-
tate pecuniarū magis q; salutē aiātū
cōserūtur. Surgūt indicti t rapunt
ecclesiastica culmina: docti: dñ cū suis
doctrinis demergunt. In summa vi-
tiosi honorant: vñcōs lappeditātur.
Propterā dīc dñs Ezech. vj. Nec dī-
cit dñs dñs. Pericite manū tuā t alli-
de pedē tuū: t dic heu heu heu ad oēs
abominatiōes malor dom̄ israel q;
gladio fame t peste ruituri sunt. Qui
longe est peste moriet: qui autē prope
gladio corrīt qui relicti sunt t ob-
sessus fame moriet. Et cōpōlebo indi-
gnationē meā in eis. hec ibi. Tertia
peccatum est idolatria: per quā hoīes et
mulieres deo terga vertuntur t faciunt
idolū seruientes ei magis q; deo faciē
Elaie. ij. Vos em̄ depasti estis vinea; z
dñ incantationes t c; de quo dñs irasci-

ter. Unde Lev. xxv. Ego dñs deus vester. Non facies vobis idolū scul ptilē: nec titulos erigēt: nec insignem lapidē ponetis in terra vestra ut ados retis eum. Quod si nolueritis accipere penitentiam aut disciplinā: sed am bulaueritis et aduerso mihi: ego quoq; contra vos aduersus incedā et percu tū vos sepius ppter peccata vestra: inducāq; super vos gladiū vltorem fēderis mei. Cūq; cōfugieritis in vrbes immittā pestilentiam in medio veldri intantū ut vrbes vestras redigam in solitudine et deserta facias sanctuaria vestra: nec recipiam vltre odorez sua uissimū: dispergāq; terraz vestraz. hec ibi. Q Septimū est in honoratio paren tū. vnde Eccl. iii. Honora patreū tuū et matreū tuaz: ut superueniat tibi benedictio a deo et benedictio illiū in no viissimo manet. Benedictio patris firmat domos filioū: maledictio autem patris eradicat fundamē. Vlere tuū. Ecce mitraz in eos gladiū famē et pestē: et ponam eos quasi fucus malaq; que comedī non possunt eo q; pessime fiant et persequar eos in gladio et in fame et in pestilentia. Et dabo eos in vstationez vniuersis regnis terre in maledictionez: et in stuporez et in sibiluz et opprobriū cūctis gentibz: eo q; nō au dierit verba mea: que misi ad eos per seruos meos ppheras. h ibi. Q Octauum est fraudatio decimarum. vnde Mal. ii. dicit: Reuertimini ad me et ego reuertar ad vos dicit dñs exercituū. Et dixistis: In quo reuertemur. Si affiget homo deū: q; vos configuratis me. Et dixistis: In quo configuram vel fraudam te. In decimis et in primis. Et in penuria vos maledicti estis: et me vos configuratis gens tota. Que verba exponunt a beato Viero. ut habef. xvij. q. i. c. Reuertimini. Ecce ego do coram vobis viaz vite: et viam mortis. Qui habitauerit in vbe hac moqueretur gladio et fame et pestē. Posui

enī faciez meā super ciuitates hanc int malū et non in bonū: ait dñs ad popu lum hūc Vlere. xij. Q Nonū peccatuū est obstinatio. vnde Ero. ix. dicit dominus ad Moysen. Ingredere ad Pharaones et loquere ad eū. Nec dicit dñs sacrificet mihi. Qd si adhuc renuis et retines eos: ecce manū mea erit super agros tuos: et sup eōs et astros tuos et camelos et boues et oves pestis valde grādis. Fecit dñs verbū hoc. Altera enī die mortua sunt oīa animātia egyptiorū. Q Decimū pctim est homicidīum. Q: enī pharaō rex egypti iuslīty iter ficerent primogenita masculini sex hebreorū ppterēa occidit dñs primogenitū egyptiorū pestilētia qūi. vñ d: Ero. xii. Factū est ast in noctis medio pculū: fit dñs oē primogenitū in terra egypti: a primogenito pharaonis q; sedebat in solio eius usq; ad primogenitū cas ptiue que erat in carcere: et omne primogenitū iumentorū. hec ibi. Q Undecimū peccatuū est gula. Nam iudei in deserto estuauerunt eū carnium murantes cōtra Moysen. Unde d: cit. Numeri. x. c. Surgens ergo ppls tos to die illo et nocte: et die altero congresauit coturnicū multitudinē qui parū de cē choros: et siccauerāt eās per gyān castroz. Adhuc carnes erant in dentibz eoz: nec defecerat huiuscemodi cibis: et ecce furor dñi cōcitatus in populū: percusit eā plaga magna nimis i. peste ut dicit glo. Elocutusq; est loc ille sepultura occupisētē. Ibi enim sepe lierūt ppls q; desiderauerat carnes. h ibi. Q Duodecimū pctim est dissimilatio. Ut enī d: Num. xiiij. Usq; quo detrahet nūbi ppls iste: feria ḡ eos pestilētia et plūmā. Moyses aut̄ rogauit p̄plo ad dñm q; pcpit eis: sed adiecit. In solitudine hac iacebunt cadauera v̄ra. Oēs q; nūterati estis a vigiti aīis et supra: et in murarūs stra me: non intrabitis in terrā super quam leuauim manū meam: ut habitare vos facereū

De iudicio pestilentie.

preter caleph^r Josue. hec ibi. Qui aut^r mortui sunt in deserto fuerunt sexcenta tria milia quingenti quinquaginta. vñ hec pestis duravit. xl. annis. absorbus itaq; quolibet anno quindecim milia octo ita octo viros: excepto vno anno in quo mortui sunt. xv. milia centa decem et octo: cōputando vñ annū cum alio. ¶ Decimū tertū peccatum est incedulitas. s. non credere diuine potētie in mirabilibus ei^r. vñ Num. xx. dicit: Quod cū populus hebreorū murmurasset cōtra Moysen ob defectus aque et bis per cūsūsū sūcē dī. Audite rebelles et increduli. Num de petra hac posterimus eūcere vobis aquaz. Dixitq; dñs ad Moysen et Aaron. Q: non credidistis mihi ut sanctificaretis me cōram filiis israel: nō introducetis hos populos in terram quā dabo eis. Hec est enim aqua cōtradictionis vbi iurgati sunt filii israel p̄tra dñm. ¶ Decimū quartū peccatum est supbia. vñ dī. ii. Regi. xxiij. q; cum David ob supbia fecisset dinumerare populū suū sermo dñi factus est ad Gad p̄phera dī. Vadez loz quere ad David. Hec dicit dñs. Trium tibi datur optio. Elige vñ qd; volueris ex his ut faciam tibi. Cūq; venisset Gad ad David nūc iauit ei dices: Aut septem annis erit fames in terra tua. Aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos et illi persequent te. Aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nūc ergo delibera et vide quez respondeā ei qui me misit sermonem. Ministor dñs pestilentiam in israel a manu vñ ad tps cōstitutum: et morbi sunt septuaginta milia viroꝝ. ¶ Decimū quintū peccatum est auaricia. vñ dī. iii. Regi. vi. q; facta est fames magna in samaria p̄ proper auariciā et op̄ pressiones quas fecerat diuites cōtra pauperes: intantū ut matres comedere rent filios suos. Vñ nō solū fame sed etiā peste multi coruerunt. ¶ Decimū sextū peccatum est v̄sura que multuz inualuit in ciuitatibus sū illud p̄. lviij. Tota die circūdabit eaz: super muros eius iniquitas et labo: in medio eius iniquitia. Et nō defecit in plateis ei^r v̄sura et dolus. Ideo Ezech. vii. dī: In em mea super vniuersum populu ei^r. Gladi foris: pestes et fames intrusus. Qui in agro est gladio morietur et qui in ciuitate pestilentia et fame desuorabūtur. ¶ Decimū septimū est v̄sūatio. vñ Ezech. xxviii. dī: Nūnd ad sumenda spolia tu venis. Ecce ad diri piendā predā congregasti multitudinem tuā: ut tollas argētū et aurum: et auferas suppellectilez arctū substitū: et diripiās manubias infinitas. Ecce ad gladiū vniuersūsū in fratre suū dirigef: et iudicabo eos peste et sanguine et imbre vehementi. Ignem et sulphur pluā super eos et sciēt quia ego dñs. hec ibi. ¶ Decimū octauū peccatum est fraus emptionis et venditionis. Appli cat de illis qui vendūt pluris qd; debet et etiā decipiūt in pondere et c. Vñ verificatur p̄phia Apo. xij. Et faciet oēs pusillos et magnos et diuites et pauperes: et liberos: et seruos: habere chara cterē in manu dextera aut in frontib; suis: et ne qd; possit emere aut vendere nisi qui habeat characterē: aut nomen bestie: scz fraudū aut numerum nominis ei^r. Et. xvj. c. dī: Primus angelus effudit phialam suam in terrā: et factū est vulnus seu et pessimus. i. pestis in hoīes qui habebant characterē bestie: et in eos qui adorauerūt bestiam et maginē eius. hec ibi. ¶ Decimū nonū peccatum est oppresio ex acceptione psonarū. Hic dic de diuisione ciuitatis ar tatione: altercatiōe: discordia: rīta: nūiuria: de sanguinis effusione et similiā tē. Ideo dicitur Matb. xxiij. c. Lonz surget gens in genē: et regnū aduersus regnū: et erit pestilentia et fames et terremotus per loca. ¶ Aliq; est peruersitas iudiciorū. Unde dī. Esa. i. Quomodo facta est meretrix ciuitatis fi delis plena iudicij? Justicia habitavit in ea: nūc aut homicide. Argētū tuū

versus est in scoriā: viñū tuū mīctū est
aq. pīncipes tui infideles soci fūrū.
Qes diligāt munera: sequunt̄ retribu-
tiōes. pupillo nō iudicāt: t̄ causa vi-
due non ingredit ad illos. Et. x. Uhe
qui cōducāt leges iniquas: t̄ scribētes
in iusticiā scriptiōnūt̄ opprimerent̄ in
iudicio pauperes t̄ vim facerent̄ cause
hāiliū ppli mei vt̄ esent̄ vidue pēda
eoz̄ pupillos diriperent̄. Et. c. v. Uhe
cōnāgit̄ domū ad domū: t̄ agrū agro
copulatis vsc̄ ad terminū loci. Nāqd
habitabit̄ vos soli in medio terre.
Domus multe deserte sient̄ grandes t̄
pulchre t̄ absq̄ habitatore. s. ppter̄ pe-
stē. Q. Vigēsimūpūmūt̄ pēt̄ est nego-
ciatio dolosa. vñ Ezech. xxvij. c. dicit:
In sapientia t̄ prudētia tua fecisti tibi
fortitudinē: t̄ acq̄sisti tibi aurū t̄ argē-
tū in thesauris tuis. In multitudine
sapientie tuer in negociatiōe tua mul-
tiplicasti tibi fortitudinē: t̄ eleuatum
est eo: tuū in robore tuo. P: opter̄ hec
dicit dñs dēs. Eo q̄ eleuatum est eo: tuū
quasi cor̄ dei: iccirco ecce ego adduc̄z
sup te alienos robustissimos gentiūz.
Et infra. Immittā ei pestilentia t̄ san-
guine in plateis eī t̄ corruent̄ interfec-
cti in medio eī gladio p̄ cīcūtuz t̄ scī-
ent q̄: ego dñs. hec ibi. Q. Vigēsimūfū-
cādā pēt̄ est piuriū. vñ H̄ere. iij. c.
d: Et iurabis vñit̄ dñs in dītate ī iu-
dicio tñ iusticia: t̄ benedic̄t̄ eū gētes
ip̄m̄ glaudabārt̄. l. Lava a maliciā cor-
tuū: t̄ a periurio vt̄ salū fias. Alisoqñ
vt̄ d̄. xij. c. debellabo ego vos in ma-
nu extēta t̄ in brachio fort̄: t̄ in furo-
re t̄ in indignatione: t̄ in ira grād̄. Et
percutīt̄ habitatores ciuitat̄ huī: ho-
mines t̄ bestie pestilentia magna mo-
rient̄. hec ibi. Q. Vigēsimūtertiū pēt̄
est blasphemia. vñ Ela. s. Uhe genti-
peccatrici: pplo grauī iniquitate: semini
nequā filiis sceleratis. Dereliquerunt̄
dñs blasphemauerunt̄ sanctū israel: ab
alienati sunt retrofuz̄. Super quo p-
cutiā vos ultra addētes preuariatio-
nē. Ideo dicit p̄s. x. Inueniat manū

tua oīb̄ inimicis tuis: dertera tua iū-
ueniat oēs q̄ te oderāt t̄c. vsc̄ ibi nō
potuerūt̄ stabilire. Q. Vigēsimūquartū
pēt̄ est cōsensus in malū. Applica de
matre p̄sentiente filiā peccare: filiū de
patre filiā: t̄ breuiter de illis q̄ habēt̄
alios gubernare. vnde H̄ere. vi. Nō
ne vides qd̄ isti faciūt̄ in ciuitatib̄ iū-
da: t̄ in plateis hierusalem: Filii collis-
gāt̄ ligna t̄ pres succēdūt̄ ignē: t̄ mu-
lieres cōspergāt̄ adipē: vt̄ faciant pla-
centas regnē celi. Ecce quomō cōue-
niūt̄ in peccatis q̄s oēs de vna fami-
lia. Ideo sequit̄: Ecce furoz̄ me: t̄ indi-
gnatio mea cōflat̄ super locū istū sup
viros t̄ sup iumenta: sc̄ per pestē. hec
ibi. Q. Vigēsimūquintū pēt̄ est negli-
gentia cōrectiōe. Nā vt̄ habet̄. xiiij.
q. iij. c. Ecce. dicit Aug. Quotquot ha-
betis inter yos q̄ adhuc amore seculi
pregrauant̄ auaros: piuros: iūspeciō-
z̄: auguri: auruspici: ebr̄iosos: iūru-
riosos. Quicqd̄ inter yos malorū esse
nōt̄is quantū potestis ip̄probate t̄ cor-
de recordatis t̄ redargure vt̄ ereatis
inder nolite p̄sentire: t̄ de mūdo nō rā-
gat̄. b. ibi. Et q̄ b̄ facerēt̄ oīlūt̄ mī-
rū si dēpunit̄ p̄ pestē iūstos cū miseri-
pēt̄orib̄. Unde Aug. i. de ciui. dei. c.
ix. dicit: Plerūq̄ em̄ ab eis docendis
admonēndis alīq̄ etiā obiurgan-
dis t̄ corripiēndis male dissimulatur:
vel cū laborib̄ piget: vel cū os eoz̄ co-
rā quib̄sum̄ verecūdām̄ offendere:
vel cū eorū inimicitiās deuitam̄ ne
impediant̄ t̄ noceant̄ in istis tēporali-
bus reb̄ sine q̄s adipisci adhuc appes-
tit nostra cūpīditas: sive q̄s amittere
formidat infirmitas: ita vt̄ q̄n̄is bo-
nis malorū vita displiceat: t̄ ideo cum
eis nō incidunt̄ in illā dānatiōne: q̄ne
post hāc vitā talib̄ preparat̄: t̄i q̄ p̄-
p̄t̄era peccatis eorū dānabilib̄ par-
cūt̄: dñ eos in suis līc̄z lenib̄ t̄ venia-
lib̄ metuūt̄ iure cū eis t̄p̄liter flagel-
lant̄: q̄n̄is in eternū minime punian-
tar. Iure istaz̄ vītā qñ diuinit̄ affligū

p̄p iij

De morte.

tur cū eis amarā sentiunt: cuius amarā
do dulcedinez peccantibus eis amari
esse noluerunt. hec ille. Et ideo **Esa.**
xlviij. d.: Memento iacob qm̄ seruus
meus es tu. Non obliuiscaris mei. De
lenti ut nubē iniquitates tuas: t̄ quasi
nebulā p̄tā tua. Reuertere ad me qm̄
redemi te. Et quia negligentes sumus
ideo sequitur **Esaic.** **lvij.** Venier sup
te malū t̄ nescies ortū eius t̄ irruet su
per te calamitas quā non poteris ex
piare: veniet super te repente miseria
quā nescies. Gra cum incantatoribus
tuis t̄ cū multitudine maleficiorū tuo
rū: in quibus laborasti ab adolescētia
tua. Stent te saluent te augures celi
qui contemplantur sydera t̄ suppūta
bant tibi mēses: vt ex eis annūciaret
tibi. Ecce facti sunt qm̄ stipula ignis
combustis eos. Non liberabunt animā
suā de manu flāme. i. pestilentia. **G**ui
gesimū sextū p̄tū est inordinata dile
ctio. Nā deus volēs flagellare peccato
rem percutit eū in oīb: que ipse amat.
Quido amat bona naturaliāt̄ filios:
ideo punit deū eū in filiis sicut Cham
peccante maledictus fuit filius eius
Chanaam. **Bene.** **ix.** **G**ui gesimū septi
mū est rapina. s. iniuste detinendo bo
na defunctorū que ipsi mandauerūt in
suis testamentis. **L**lamāt eū aīe eorū
in purgatorio di. **M**iseremini mei mi
seremini mei. **G**ui gesimū octauū pec
catū est vana gloria. Ut eū habet. **i.**
Reg. **vi.** cū dāvid fecisset numerare po
pulū suū t̄ fuisse in vanam gloriā de
ductus locutus est dñs ad Dāuid per
prophetā **Sad.** **E**lige tibi de tribūnū:
aut persequi tribus mensibz ab inimi
cis tuis aut vexari fame tribus annis:
aut tribū dieb: peste flagellari. Qui ele
git tertū t̄ mortui sunt. p̄tū q̄ seragi
ta milia hominū. **G**ui gesimū nonum
peccatū est infidelitatis: qd̄ p̄tū deū
maxime punit. **H**inc Dāni totū ouē
tis ruit imperiū. **H**inc Vierusalē fun
ditus eueritur. **H**inc ciuitas atheniē
sio in nīhili deuenit. **H**inc romā p̄tū

sternitur t̄ precipitat. **H**inc tot effusio
nes sanguinū euenerāt. **G**ui gesimū
p̄tū est ingratitudo: de quo habetur
Esa. **xxvij.** Qd̄ cū Ezechias cōstituit
se p̄tū aduersus regē assyriorū t̄ de
iecisset eū in furore maximo nō retulit
grās deo. Propter qd̄ factū est verbū
dñi ad **Esaīā** p̄phētā. Vade t̄ dic Eze
chie. Dispone domū tuū q̄ morieris
tu t̄ nō viues. **Esa.** **xxvij.** **A**duertam
ergo corda ab his peccatis: vt deū nec
pestilentias nec fames mittat: nūt̄ ut
solū in hoc mūndo primamur: t̄ nō stā
re sua iūsticia in eternū damnemur.
Gui de morte. **Sermo.** **xij.**

Orte morie

rīo. **Gēn.** **iij.** **E**xistimauī
se penumero nībil tā vī
le aīe ratiōali eīe posse
ad fugā virtioz q̄ freqū
memoria mortis. **P**ropterea sapiens
Eccl. **vij.** ait: **I**n oīb operib: tuis me
morare nouissima tua t̄ in eternū non
peccabis. **E**t **H**iero. ad **P**aulinū. Fac
le cōtēnit oīa qui se semp̄ cogitat esse
mortuū. **E**t idē ad **L**yprianū dicit:
Qui em̄ quotidie recordat se esse mori
turū: contēnit p̄sentia t̄ ad futura se
stīnat. **E**t idē ad **H**eliodoz de vita: **S**te
potiani **P**latonis sententia est oīm sa
pientū vita meditatione esse mortis.
Geneca ad **lucillū** ait: **N**ihil tam eque
tibi proderit ad contemplatiā oīm
rērū q̄ freqū cogitatio brevis hū
incerti itineris. **E**t idē ad **cūdē** in **epi**
sto. ait: **M**olesta est iniquis mortē an
t̄ oīculos habere. **I**sta tam seni q̄ ips
ueni debent esse ante oīculos. hec ille.
Eū igit̄ mortis memoria sit tante vīli
tatis: **I**ccirco in p̄senti sermōe de ipa
morte tria sunt cōtēplāda mysteria.

Primū de sua ferocitate,
Secondū de sua dubietate.

Tertiū de sua crudelitate.

Gui de mortē ferocitate. **L**op. **s.**
Rūmū mysteriū est de mortis
ferocitate. **L**īcā qd̄ nota t̄ris

Sermo

placem ferocitatē.

Prima contra primos hoīes.

Scōda contra peccantes.

Tertia contra totū mundū.

¶ prima ferocitas dicit contra pīmos hoīes quos ipsa interemīt pīstrauit. Nā a principio cōdītiōis hūane in statu innocentē erāt hoīes imunes a lege mortis. *Unū Aug. in. xii. libro de ciuitate dei. c. iii. ait:* Fātēdū est pīmos hoīes ita fūisse institutos: vt si nō pīcasent: nullū genī mortis experīren̄. Sed eosdē primos peccatores ita fūstipe esset exortū eadē pena teneretur obnorū. Pro magnitudine qīppe culpe illī naturā dānatio mutauit in pīius: vt qīd penaliter pīcessit in peccātibus hoībī primis: etiā naturaliter se querēt in nascētibī ceteris. Idē in libro de baptismo paruulox ait: Fiebat oīdo iūstīcē: vt sicut aīa dīo suo ita corpus ei obediret. hec ille. *Et Eccl. xv.* Ante hoīez vita ē mōs. Et in eodē. c. Deus ab initio constituit hoīez: et reliquit illū in manu consiliū sui. *Origenes sup Leuiticū. ix. c. Si hō ab initio elegisset vitā: nunqī hūanū genī mortale conditionē teneret.* Unde deī pīpter peccātū dīxit Ade. Q: audīstī vōem vīros tūe: dīco tībi qī in fūdōre vultus tūi vīserīs pane tuo: donec reuertaris in terrā de qua sumptus es: qī pulūis es et in puluerez reuertēris. *Ben. in. Et hec oīa propter peccātū.* Deū qī grauīs fuit illā culpa: que ipīo mortis oīes subiecit: sed potissime pīmos parentes. Nam per erroē īnoīdētīe sue: mortēm quā deū non fecerat sibi inuenerūt. *Juxta illud Aug. s. pronostīcon dīcētis:* Vīde mortēm non a deō: sed per errores intusvenīse hoībus in paradiso delitariū pīstīs. *Lui etiā conuenit illud qī scribitur Sapientie. s. c.* Deus mortēm non fecit: sed impī manibī propīis accēsierunt eam. *Q: Sed circa hoc dubitari potest: qī cū deū dīxerit Ade. Ben. in.*

XIII

Quācūqī die comēderīs: mortē morīris: non tū hoc videf verū: qī non illa die mortui sunt. Ad hoc responderī: Ni colaus de līya in expositione sup *Be/nesim qī illa verba sī habent expōni.* Mōrē morieris: id est in morīndi necē sitarē incures: quia gustato ligno nō statī mortū est: sed cepit ad mortē tenēdere. *Et Augustinus sup Gen. sic aīt:* Mōrē morieris: id est morti obligat̄ris vel mortis reatū incures. Unde etiā alio loco idē ait. Qūis annos multos post vīrerunt: illo tamen die morī ceperunt quo mortis legez: qua in seūnum veterascerent acceperunt. Dara est ergo potētas morti enīciēdi illos propter eorū culpā. Et quia necessaria erat hūani generis multiplicatio vīnē di tēpus in longū processū est: qīd tamen a morte deuictum et debellatūz est. Ecce quid profuit illis longa vīta: quibus oīno mōrē est subsecūta? Aus diāmus quid scriptura dicat *Genēsis v. Vīxit Adam. cxx. annis et genuit sīliū ad imaginē et similitudinē suā: vōcāvitqī nōmē eiō Seth.* Et facti sunt oīes dies Adā postqī genuit Seth octī genti anni: genuitqī filios et filias. Et factū est oīē tēpns quo vīxit Adāz nō quoqī Seth. *c. xv. annis et genuit Enos.* gentileseptēm annis: genuitqī enos octī et filias. Et facti sunt oīis dies Seth nōgentōrum duodecīm annōrum et mortuus est. *Vīxit dō enos. xc. annis et genuit Laynam, post cuius ortū vīnuit filios et filias.* Factiōs sunt oīis dies enos nōgentīquī annī: et mortuus est. *Vīxit quoqī Laynam. lxx. annis et genuit Malalehel: et vīnit Laynam postqī genuit Malalehel octī filios et filias.* Et facti sunt oīis dies Laytīquādrāgīta annīs: et genuit filios et filias. *Et sic de oībī aliis a principio vīseq ad finē incipientibīs.* *Q: Si dō aliqīs incredulus dubitaret quomō fuerit illud possibile vt vita illorū sīc*

De morte.

protraheretur in longum. Nondem potest
sum Nicolaus de lyra hoc fuisse pluribus
de causis. Prima ex bonitate condic
tionis vel complexionis primorum parent
um. Fuerit enim a deo immediate forma
ta: et per consequens fuerit optime complex
ionis: et sic ad longiori vita disposita.
Et illa bonitas complexionis magis ve
nit ad hoies, propinquos illis tempore ad
remotos tempore moderni. Secunda rati
onem ex modo vivendi: quod temperate vi
uebat. Tertia rati onem ex bonitate nu
trimenti: quod ante diluvium nascetia terre
erant meliora quam postea: quod inundatio
diluvii fuit per maiori parte ex aqua ocea
ni. Aque autem saltem inducit sterilitatem:
et redditur terrena scoria peiora: ex quibus
abbreviata vita hoies. Quarta ratio
est ex scientia Ade: quod formatus fuit in
perfectione scientie. Et ideo cognovit
virtutes herbarum fructuum et lapidum quod
faciunt ad conservandam sanitatem et vitam
prolongandam. Quinta ratio est ex
dispositione divina hoc ordinante: ut
per longum tempore cito multiplicaretur hu
manus genus. hec Nicus de lyra. Quidam
igitur primi hoies tam diu superuererunt
scientiam prediti: fortitudine corporis be
ne dispositi: non potuerunt tamen mortis
ferocitatem repellere: continuuit illos et
omnes mortui sunt. Quod utrum nobis in
exemplum esse potest: ut huius vite erum
nam cognoscam. Hoc est quod Hieronimus
ad Heliodoros de vita nepotiam ait: De
bemus et nos ait premeditari quod ali
quando futuri sumus et quod velim non
sumus: longius abesse non potest. Nam
si non geremus vite excederemus annos:
velut ante diluvium viviebat genitum huma
num. et Iacobus saltem nobis tempore donaren
tur: tamen nihil est preterea longitudo: quod
esse desisset. Etemi inter illum qui virit
decem annis et illius quod virit mille: postquam
idez finis vite aduenerit irrecusabilis
mortis necessitas: transactum omen tan
tundem est: nisi quod magis senex onustus
peccatorum fasce proficiuntur. Optima
queque dies misericordia mortalibus. Pr

ma fugit: subeunt morbi tristisque senes
ctus. Et labo: et dire rapit inclemens
mortis. hec ille. Que oia sic dicitur intel
ligas: ut sicut longitudine vite oes illos
pumos viros non excusauit a morte: sic
ne breuitas vite tue etiam dilata ad
multos annos te excusabit: quia mor
tis est contra peccata. Secunda ferocitas mor
tis est contra peccata. Nam sepius
ipsos inuidit subito: et in breui mo
rula absorbit eos. Et licet multa accidat
per naturam que labilitas est: et ut plurimus
humane vite contraria: verum morta
litates et pestilentie adueniunt sepe et se
pius iudicio dei: in quibus non sine gravis
de terrore oes aspiciunt mortis domi
ni: et potestat. Et quod hec vera sint per
batur ex testificatione scripturarum. Et
primo sum potest illud testimonium
Numeri. xij. vbi narrat quod eus populus
israel esset in deserto non contempsit cibo
celesti scilicet manna quod pluebat illis de
de celo: desideras carnes et pisces: cuci
meres: pepones: cepe: et alia: dominus
pluit contumines in castis eorum. Et cum
adhuc carnes essent in ore ipsis: ecce
furor domini concitatus est in populu: per
cussitque eum plaga magna. Secundum
testimonium habet Numeri. viiiij. Nam cum
populus ille murmurasset contra dominum:
dixit dominus ad Moysen. Ut quod detra
het mihi populus iste. Quoniam non cre
dident mihi in oibz signis que feci coram
eis. Ferias ergo eos atque consumat per
pestilential. Quod factus fuisset nisi Moys
es orasset ad dominum ut dimitteret
eis. Tertium testimonium habetur Ero.
xij. vbi narrat: quod nocte media peccatum
domini egypti plaga magna: et interfecit
omne primogenitum in terra egypti a pri
mogenito pharaonis qui sedebat in so
lio: usque ad primogenitum captiuum: que
erat in carcere: et oes primogenitum iu
mentorum. Surrexitque pharaon nocte et
oes serui eius: oesque egypti: et ortus est
clamor magnus. Neque enim erat dominus
in qua non iaceret mortuus. Quartum
testimonium est in Zef. xvij. c. vbi dominus

Sermo

dicit: Si nolueritis recipere disciplinā
 sed ambulauerit et aduerso mihi: ego
 quoq; cōtra vos aduersus incedā: et p
 cutiā vos septies ppter peccata vestra
 inducāq; sup vos gladiūlōrē federis
 mei. Lāq; fugientis in vib; īmittaz
 p̄testimoniū est vlf. c. iij. li. Reg. z. i. Pa
 ral. xij. vbi legit: q; percusit dñs pesti
 lētia israel a Dan vleg ad Bersabee: et
 morui sunt ex populo. lxx. miliavīop.
 Sēcū testimoniū capif ex cōminati
 one quā fecit dñs per Ezech. viij. c. Ira
 mea (inqt) sup vniuerlūz populu. Bla
 duo fous: pestis: et famē strinsecus.
 Qui in agro est morte moriet: et qui in
 ciuitate sunt pestilētia et famē deuora
 bunt. Sēp̄imā testimoniū capif a
 Justiniano in aū. vt nō luxurient cō
 tra naturā. vbi ait: Propter ista duo. s.
 propter blasphemā et p̄fūlū contra na
 turā famē pestilētia et terremotū sūt.
 Idē similiter in glo. xxxi. q. vii. c. flagi
 tua. Octauū testimoniū est in histo
 ria ecclēsiastica. In qua narrat q; Ma
 ximianus imperator ducit diabolico
 spū: fecit cōponere carmina blasphem
 iūs plena vtra iesum xp̄m et sanctos:
 eaq; scribi mādauit in tabulis. Pussit
 per singulas vibes et villas et agros de
 ferri: faciebatq; ea cātari. Altissimus
 autē tantū scelus multū remanere no
 luit: sed tāto rigore in populū blasphem
 iū pestilētia misit vt comedēdo et bis
 vendo sola sternutatiō morerent. Ip
 se autē Maximianus dolore graui percus
 sus spiritū exhalauit. Sōnū testimoni
 uis est in legēda sc̄tōrū in vita beati
 Gregorij in tractatu de letamis. Ubi
 refert q; p̄p̄f̄ comedatiōes et luxurias
 romanōz cōmor̄ est deq; cōtra eos pe
 stilētiaq; magnā in illos misit: quā in
 gumes vocant. s. languinaglia. Seua
 em fuit eo q; hoies in via in mensa in
 colloquio moriebant subito. Itē cum
 aliquis sternutabat exhalabat sp̄m.
 Et cū aliquis aliquę sternutatę audie
 bat statim occurrentis dicebat: Deus te

XIII

adiunet. Unū vlgz nūc h̄ cōsuetudo ob
 servat. Rursus cū aliquis velle se osci
 os imprimere festinabat. Lū ergo hec
 pestis romā vastaret brūs Greg. p̄cel
 quodā paschali tpe ferri ordinauit: in
 qua imago beate virginis: que adhuc
 est rōme in sancta Maria ara celi: quā
 brūs Lucas p̄ixisse dicit: ante p̄cessi
 onēz portare fecit reuerenter. Et ecce
 tota aeris infectio imaginē sc̄tē cedes
 ferre nō posset. Hicq; post imaginem
 mira serenitas: et aeris puntas remas
 dite sunt voces angeloz cantantiū et
 dicētiū: Regina celi letare tc. Statim
 autē brūs Greg. adiūnit. Oia p̄ nobis
 deus allā. Lūc brūs Greg. vidit supra
 castrū vienū angeli dñi qui gladium
 cruentū deterges imaginē cōuertes
 bat. Ex quo intellexit q; pestis illa cessa
 ret: sicut factū est. Unū castrū illud voca
 tū est postea castrum sancti angeli. Ex
 hoc igit patet q; ppter peccata homi
 nū deus punit eos morte. Qd̄ vtrq; fa
 ctū cōspicim̄ tēpōib; istis: in qb; ad
 dūt h̄mōi pestilētiaz venisse ppter bos
 na opa. O h̄uana demētia. Nūq; sunt
 falsa tot exēpla scripturā: vt velit de
 us oppugnare h̄uaniū gen̄s: absq; cul
 pa: Quinimo vt dīri. et iterum dicam
 ne iusticie: quo transfodinatur viscera
 iniquorū: q; nolūt aliquū mūdū periere
 De iustis et si ipsi percutiant nō obstat
 quia dixit p̄s. cxv. Preciosa in p̄spectu
 dñi mōris sc̄tōrū eius. Tertia feroci
 tas mortis est p̄tra totū mūdū. Nā de
 ipsa et de eī potentia scripture multe
 loquunt. Unū. iij. Regū. xiiij. Omnes mo
 rimur: et quasi aqua dilabimur in terrā
 Que verba notant. xiiij. q. ii. c. in ecclia
 stico. et p̄s. lxxvij. Quis est hō qui vi
 net et nō videbit morē. Ecclī. xl. Oia q;
 de terra sunt in terrā cōuertent. Et Se

De morte.

necā ad Lucillā. Eo ibis quo oēs eūt. Quid ibi noui est: ad hāc legē natus es. Hoc patri tuo accidit: hoc matri: hoc maiorib⁹: hoc oībus ante te. Et Hie ro. ad Beliōdorū sic ait: Xerxes ille rex potētissim⁹ q̄ subuertit montes; p̄strauit maria; cū de sublimi loco infinitaz hoīm multitudinē innumerabilēvidis set exercitū: fleuisset dī eo q̄ post cenzū annos nullus eorū quos cernebat superuictus esset. O si possem⁹ in talem ascēdere speculā de qua uniuersam terrā sub nostris pedib⁹ cerneremus; iā tibi ostēdere totius mundi ruinas & gentes gētib⁹ & regnū regna collisa: alios torqueri: alios necari: alios absorberi fluctib⁹: alios ad seruitutem trahi: hic nuptias: hic plancū: illos nasci: istos mori: alios affluere diuitijs: alios mēdicare: t̄ nō solū Xerxes exercitū: sed totius mādi hoīes: q̄ nūc viuūt i spacio breui mōturos. Uisc⁹ fīmo rei magnitudine: t̄ minus est om̄e q̄d dī: Redēmus ergo ad nos: t̄ quād ē celo dēscētes paulisp nostra videam⁹. Sēris ne obsecro te q̄i infans: q̄i puer: q̄i senex fact⁹ sis. Quotidie morimur: quotidie cōmutamur: t̄ tū eternos nos esse credimus. hec ille. Quid igit̄ est hoīm vi- tu: nisi quidā cursus ad mortē? O hūna miseria: qđ verius viuūcūq̄ dici potest q̄ morte morieris. Vnde Job. viii. dicit: Homo natus de muliere breui viuēns tēpore replef multis miserijs. De hoc Sēn. ad Lucillā. Quotidie morimur: quotidie diminuit̄ aliqua pars vite: t̄ tū quoq̄ dū crescamus vita de crescit. Infantiā amissim⁹ demū pueriā: demū adolescētiā: vīcū ad extremū quicqđ trāst̄ tēpore perit. Et iterū ad eundē dicit: Corpora nostra rapiuntur fluminū more. Quicqđ vides cū tēpore currit. Nibil erib⁹ que vidēm⁹ manet. hec ille. Et Quidius ait: Tempora labunt tacitīq̄ senescimus annis. Et Augustin⁹. viij. de ciuitate dei. c. x. Ex quo em̄ quisq̄ in isto corpore mōturo esse cēperit nūq̄ in eo nō agitur nisi vt

mōr̄ veniat. Hec em̄ agit ei⁹ mutabiliitas toto tēpore vite huīus: si tū vita dicēda est vt veniat in mortē. Nemo quippe est q̄ nō ei post annū sit q̄ ante annū fuit t̄ eras q̄d hodie: t̄ hodie q̄d heri: t̄ paulopost q̄d nūc: t̄ nūc q̄d paus loante morti propinquor qm̄ queqd tēporis vīfis de spacio viuēdi demītur t̄ quotidie sit minus: minusq̄ quod re stat: vt omnino nisi sit aliud tēpū vi- te huī q̄ cursus ad mortē. Et infra. Qui ergo vīfis ad mortē p̄ductio: spa- cia tēporis agit: nō lenti⁹ pergit: sed plus itineris p̄ficit. Nec ille. Dībus ergo breuis est vita mōr̄ aut vicina. Unū sapiens Eccli. viii. c. Memor esto qm̄ mōr̄ nō tardat. Herba ista mltū pōde rāda sunt. s. Mōr̄ ergo nō tardat: ergo est in iānuis. Mōr̄ ergo nō tardat: ergo tūneamus: mōr̄ nō tardat: ergo bñ fa- ciām⁹. O dilectores mūdi: o terreno: amatores: mōr̄ nō tardat. O peccato- res mōr̄ nō tardat. Agite penitentia vt nos nō inueniat dormitētes. O dī- rū verbū: o verissimum verbū. Mōr̄ nō tardat. Hoc vtīc om̄es cogitare debet: q̄ vīle est contra timo: supē- bic. Hoc etiā patere potest exēplo valde notādo. Nā legitur i legēda sancto- rū in vita Barlaā quā scripsit Jo hā- nes Damascen⁹: q̄ rex quidā fuit in ins- dia xpianorū valde p̄secuto: qui filiū suū nomine Josaphat in palatio quos- dam includi: t̄ educari fecit: timēs ne christianus efficeret. Qui ad etatēm adultā perueniēs admirans cur pater eum sic inclusisset vīu ex seruī suis dī- se ppter hoc in magna esse mesticia. Quod pater audiēs t̄ dolēs equos idoneos sibi parari fecit: choros plauden- tes ante eū mitentes: t̄ ne aliquod se- dum sibi occurreret prohibuit. Pre- dicto igit̄ iūvēne taliter p̄cedēte: quā- dam vice vīnus leprosus t̄ vīnus cecus sibi obvianerunt. Quos ille videns et stupēs quid situ t̄ quomodo sic essent inq̄sivit. Ecce ministri ei dixerunt: pos- siones iste sunt que hoībus accidunt.

Sermo

XIII

Ille autem dixit. Omnibus hominib⁹
huc ne cōtingere solent. Negantib⁹ au-
tez illis respodit. Noti sunt igitur qui
huc pati debeat: an sic indifferenter ve-
niat. At illi. Quis homin⁹ futura sci-
re potest. Valde ergo antrius esse cepit
quendam senem valde rugaram habē-
tem facientem dorsum incurvatum ⁊ cadē-
tibus dentibus balburiēter loquentem
inuenit. Stupefactus autē valde dice-
re voluit visionis miraculū. Et cum di-
dicisset ⁊ se senescere ⁊ mori debere: in
multa desolatiōne positus: nō ampli⁹
poterat cōsolari. Nec mirum est: quia
nihil morte horribilius esse potest. Ip-
sa est enim que tātos viros rapuit de
mundo: ⁊ nulla potentia sibi resistere
potuit: nec potest: nec poterit: nec di-
gitas: nec magnificētia: nec facūdīa.
Audite obsecro: o infelices mortales.
Nam si ipsa viderit aliquē cum multa
familia ac comititia magna nunqđ fu-
get ab eo. Minime. Omnes ad mor-
tem tendimus. Omnes moriū: ur. Om-
nes ad mortem currimus. Omnibus
mors est vicina. Non parcit pulchritus:
non potentibus: nō scientibus. Q in-
sipientes peccatores: respicite ybi sunt
milia milia qui fuerūt in mundo. Om-
nes mortui sunt. Adam pater generis
humani mortuus est. Eua yro: ei⁹ mor-
ta est. Gigantes qui fuerunt tempore
Noe. Illi viri famosūt animosi qui edi-
ficauerunt turrim babylonis ybi sunt
Qēs mortui sunt. Belus filius Iheroth
rex babylonie quem quidā Saturnus
esse existimant: q intravit asiam ⁊ p vim
obtinuit eā mortu⁹ est. Frater eius mi-
nor q regnauit post eāt asiam totā ob-
tinuit: ac babyloniam rebellantem cepit
cum de turri babel: idest babylonie fu-
isset percussus mortu⁹ est. Reges egypti
piscilic⁹. Festus sol. Cosmosius ame-
sarū: reges attheniensium: reges euro-
pe: Cramas: Amphitryō: Erichthom⁹:

Theleus: Meneste⁹: Demophon: omi-
nes mortui sunt. Alexander magnus:
omnesq; eius barones mortui sunt:
Reges Iuda: Josaphat: Ioram: Osi-
as: Joathan: Joas: zacharias: Achaz:
Manasses omes mortui sunt. Reges
troie: rex Priam⁹: Troilus: Helenus:
Paris: Phebus: Hector. Illi viri potē-
tes: qui fuerunt in obsidione Troie:
Agamēnō: Menelaus: Achilles: Alis-
res: ⁊ reliqui: omnes mortui sunt. Iu-
la strenuissima domina Pantesilea re-
gina: Amazonū puellarū: que venit
in adiutoriū Troie cū suis puellis. Re-
italiam: ybi nunc romia est in filiis ins-
ueniēs homines sicut bestie viuentes
incriptis et casellis ex frondibus co-
opertis: docuitq; eos terreas domos
edificare: laborare terras: vineas plan-
tare: sicut homines viuere et his simi-
corum ac deus nominatus est. Qui tī-
mens filium suū construxit ciuitatem
saturninaz que Sutrium dicit: Quid
diceinus de multis hominib⁹ probis
romanorū: quos omnes mors ferociſ
sima prostrauit. Deu misera humana
vita. Mors enī deuo: aut omes hos
runt fratres gemelli: qui a lupa nutri-
ti sunt: qui eriān romam construxerūt
Theodosius imperator optimus chris-
tianorū. De quo Ambrosius fecit ni-
rabiles laudes qui expulit Arrianos:
Archadius. Honorius. Karolus ma-
gnus: qui totam terram occupatam a
saracenis recuperauit orientis et oc-
cidentis. Fredericus primus qui mul-
ta euerit: et multa alia fecit: tamen
ēando in subsidium terre sancte in quo
dam flumine suffocatus est. Frederi-
cus secundus armorum strenuus lin-
guarum peritus luxuriosus: cum mul-
tis pontificibus habuit bellum: p̄eci-
pue cū Gregorio mortuus est veneno
Rodulphus: Albertus dux austrie.

De morte.

Henricus sertus p floretinos venenatus: et alij imperatores romani cu no bilibus plurimis: et populo multo mor tui sunt. Non poterunt romani nec eorum reges aliqua via mundi morte evadere. Ubi primus imperator: Julius cesar: Octavianus: Tyberius: Lætus: Nero: Claudio: Celsus: Titus: Domiti an: Adrian: Theodosius: Eullus mag nus. Oes mortui sunt. Ubi sunt illi viri doctissimi atque phi: Ubi est Plato Ubi Aristoteles: Ubi Socrates: Ubi Pythagoras: Ubi Demosthenes: Ubi Seneca: Ubi tot poete: Ubi Homer: Ubi Menander: Ubi Vergilius: Ubi Terentius: Ubi Lucanus: Ubi Ouidius: Ubi sunt oratores: rhetores: Ubi Titus Livius: Ubi Tullius: Ubi doctores medicinae: Galien: et Hypocrates: Ubi Aquincum: aut alij: Numquid: medicina vanavit eos: aut eos liberauit a morte Ubi imperatores: Ubi reges: Ubi principes: Ubi duces: comites: barones: marchiones: regine principissae: et multe alie domine nobiles: Ubi tot iuuenes et iuuencale: Ubi tot q in hoc mundo floruerunt: O vita misera: o vita caduca: o vita labilis: o vita fallax: o vita umbratica. Omnes mortui sunt: et reclusi sunt in monumetis et corrupti. Hinc Hugo. lib. 1. de aia di. Dic mihi: Ubi sunt amatores mundi: q ante paucum tempore nobiscum fuerunt. Nihil ex his man fit nisi cineres tvermes. Attende diligenter qd sunt: et quid fuerunt. Vos fuert sicut tu. Comederunt et bisserunt: riserunt duxerunt in bonis dies suos: in puncto aut ad inferna descenderunt. Hic caro eorum vermis: illi autem anime eorum ignibus depulantur: donec rursus infelici collegio colligantur: sempiternis inuoluatur incediis: qui socij fuerunt in vitijs. Una enim pena implicat quos unus amor in criminis ligat. Quid profuit illis inanis gloria: brevis leticia: mundi poterit: carnis voluptas: false divitiae: magna famula: Ubi risus: ubi iocus: ubi saltus: ubi lactatio: ubi arrogantia: De tanta leticia quarta tristitia: post tantam dolorum præter: tanta grauis miseria. De illo exultatior ceciderunt in magna ruinam: et in magna morte. Qd illis accidit: tibi quoq accidere pot: q homo es: humus de humo: limus de limo. Deterrera es et de terra venis: et in terra reuertis: qm veniet dies ultima que subito veniet: et fortia hodie erit. hec illa. Colligitur ergo ex dictis vnuquq morte expectare debere. Nec certidam est in huius vite breuitate: q: se nobis aliquando poterit cecare et non videtur. Deinde iaculo suo nos ferociter vulnerat. Unus quidam Esculanus poeta vulgariter dicit: Oyme: speranza del core iuuenita. Che falli el tempo cum le tue vedute. Perche te monstri così dolce amica: O imperatores q estis in hoc mundo: O reges: o principes: o tyranni: o duces: o barones: o marchiones: o iuuenes: o senes: o diuites: o pauperes: o sancti: o infirmi. O vos oes qui astatis dico vobis: q: mori: emini. Benefacite: q: hinc ad paucos annos: etiā vos stabitis in sepulcro et non poteritis resistere furori potentissime mortis.

De mortis dubietate. Capitulum. Secundum mysterium coram plato dū est de mortis dubietate. Tertium est vnicuique eo quod cum mors certissima sit oibus: tñ multa sunt de ea dubia: que sunt valde periculosa. De quibus tria possunt notari.

Primum est circa tempus.

Secundum circa locum.

Tertium circa modum.

Primū est circa tempus q: nullus est qui sciat qn sit moriturus. Ignorant hoc utique senes pueri iuantes iuuenes adolescentes: nec reperit aliquis q possit dicere qn moriet nec in hoc confidere quod usque ad tale tempus non moriet. Ex his inquit sapiens Eccl. ix. c. Necut homo finē suū: tñ sicut capiunt pisces homo et aues laqueo comprehendunt: sic capiatur iniquus in tempore malo. Tempus malū pro mi

quis dicitur tempus mortis: in quo artans vie impiorum: qui equestris cum sibi longa vitam quia nolunt similiter considerare et pondere: promittunt: decipiuntur. Quat� enim laborauerunt pro mundo sperantes ibi recipere fructum labiorum suorum: et perierunt ante tempus quod sibi promiserant. Quis potest eos numerare? Nonne Sennacherib et sui preualere et obtinere hieros crediderunt: et exercitu eorum: clivorum: milia in una nocte ab angelis sunt intercepiti. iiii. Reg. nr. c. Et sic cum illud sperassent fuerunt decepti. Quid de aliis dicatur? Res fert Aug. in. li. v. de cuius. dei. c. xiiii. quod cum Radaga unus rex gothorum cum maxima comititia tam in urbibus vicinis constitutus romanis ceruicibus innumeretur una die tanta celeritate vicit: ut non vno quod dā non dicā extincto sed vulnerato romanorum: multo amplius quam certi milium prosternebat eius exercitus: atque ipse cum filio mori captus et pena debita necatus. In bello ingens fuit hec strages subsecuta. Sed non sic de aliis quod mortis pericula fugiunt. Audias obsecro: quod mors ubique pugnat: non solum in bello: sed etiam in domo: in mensa: in lecto: typicis locis. Propterea Seneca ad Lucilium dicit: Ois dies et ois hora: quod nihil sumus ostendit: et aliquo argumento recetim admonet fragilitatis oblitos: cum eterna meditantes respicere cogat ad mortem. Quid sibi illud principium velit quod ris. Sententiam corneliius equitum romanorum splendidum et officiosum nouerat: et tenui principio scipio promouerat: et iam illi declinatus erat cursus ad cererem. Facilius enim decrevit dignitas quam incipit. Pecuniam quoque ceperat esse paupertate plurimam amore habet dum ex illa erexit. Dic etiam Sennacherib diuinitus imminebat: ad quas illi due reges ducebant effigie assidue: et quererent custodiendi scirentia quarum vel altera locupletes faces reponuerent. Dic homo summe frugalitatis non minus patrimonii quam corporis diligens: cum me ex pueritudine mane vidisset: cum per totam diem amico graui

ter affecto et sine spe iaceti usque in noctem assedisset: cum hilaris cenasset: genera valitudinis precipiti arreptus anguria glandula viri compresus artatis fatusibus ipsum traxit in lucem. hec ille. Temporibus autem istis multa inuenimus turbas mortuas ester peste: que valde italia nostram occupauit: precipue in civitate Ferrariensi anno. M. cccc. lxiiii. mortui sunt in quattuor mensibus nouem milia hominum: adeo quod civitas erat vacua quia ut ait Esculanus. Ominus creatus se corrupi in tempore. Passano li acti humani come sunt? Chi ne va tardo: et chi ne va per tempore. Et ideo clamamus. Vigilate: quod nescitis die neglegit hora mortis. O mortales fatui et insensati: quod confiditis? O iuuenes stulti vigilate: quod spea vestra sepissime fallitur. Unde Julianus in libro de senectute ait: Frustra se parat adolescentes se diu victurum. Quid enim stultius quam incerta per certis habere etus mortis habet casus. Facilius enim adolescentes in morbos incidunt: grauius egrotant: tristius curantur. hec ille. et Seneca. Iuuenes morte habent a tergo: senes autem ante. O quod sunt quod multa disponunt in tribus vel in quattuor annis se facturos: quod ante annum morientur. Quot edificant domos: et in eis non habitabuntur. Quot plantant vineas: et vinum non bibentur. Quot lucratur pecunias et alii expendunt illas. Quot cogitatur facere magna: et in breui fine reddituri: coram iusto deo: cum dolore marcio presentabuntur. O infelix humana conditio: omnibus dicendum est: vigilate quia nescitis die neglegit hora mortis. Secundus dubium mortis est circa locum. Nescit etiam miler homo in quo loco mors sit eam inuisura. Undimus namque varios variis mortuos. Magnus inter angustias mortis reputatur solaciun: cum quis in domo parentum vel domesticorum in lecruo decubans nature debitum soluit: sed homo nullus hoc firmiter et certum tenere potest. Et huius rei vidimus tamen lucida exp

De morte.

empla t experimēta vt nō nisi fiendā
purate valeamus humanā vitā. Alios
vidimus suspensos in patibulo: alios
cōbustos t cōfritos palo: alios submer-
sos i aqua: alios morte subitanea exti-
cros: alios trūcatis capitib⁹ vitā fini-
realios vanis casib⁹: t innumeris (vt
ita dicā) extremitā clausisse horā. Et om-
nes tales frustrati sunt a voto suo qui
bus aliud q̄ separabāt evenit. Quid
ergo aliud faciemus nisi timere exēpla
aliorū. Unde quidā aiebat: Felix quēz
faciāt aliena pericula cautū. Fac etiāz
tu illud quod Seneca ad Lucillū scri-
bit: Incertū est quo loco mors te expe-
teret. Tu itaq; eā in omni loco expecta.
Et idē ad endē. Erras si i inaugatio-
nē extremitā munitū esse. A morte
vita deducit. In omni loco eque inter-
vallū est. Non vbi mors se prope ostē-
dit vbiq; tamen ppe est. hec ille. Et tñ
locus dubius est mortis oib⁹ homi-
nib⁹ mñdi. Q Tertiū dubiū mo: tis est
circa modū: quia nullus scit q̄o bene
vel male. Et tñ nñhil est tā necessarium
vñcuiq; q̄ bene mori. Et aut q̄s mo-
riatur bene: necesse est vt bene viuat:
quia vñ de mille nullibus male viuen-
tibus vñ bene moritur: sicut etiā de
mille bene viuentib⁹ vñ male moritur
vñus. quia Augustin⁹ dicit impossibi-
le est male viuere t bene mori: t econ-
uerso. Ab agno pere quippe hoc time-
re deberent illi q̄b⁹ vita est lubrica et
dissoluta. Talib⁹ nanc⁹ in extremo cō-
stitutus horridus timor: t tremo: acce-
dit. Dic exēplūz de illo domino q̄ tres
amicos habebat: de quib⁹ duos dile-
xit: iterū vñq; dilerit. Cum autē a
principe esset vocatus: ille timens ne
oliquid mali vellat sibi inferri: iuit ad
amicos t dixit pmo amico. Amice do-
minus misit p: o me vt statim vadam
ad eū. Rogo te vt venias mecum: q: secu-
rior ero. Ille autē dixit nolo: quia nō
possit. Sufficit q̄ dū mecum stetisti fui
amicus tu: t tibi seruisci. Nūc autē va-
dasi: quia nolo venire. Secundū autē
min⁹ q̄ primū diligebat. Et hic vadit
ad eum. Amice. Dic vt. s. de primo ille
vñ respondit. Ego nolo venire ad eū:
tamen ego veniā vñq; ad ianuaz: t ibi
te dimittā. Tertiū vñ min⁹ dilecerat
thi iuit ad eū t dixit: Amice ego nunq;
te dilexi tamē rogo q̄ digneris meū
venire ad principem q̄ misit pro me.
Ille vñ respōdit. Doleo q̄ nō me plus
dileceris t pluris precij feceris: tñ vñ-
das quoq; volueris: ego sequar te.
¶ Nota q̄ primus amicus sunt diui-
tiae: quas preposuit parentib⁹ t amicis
Secundus amicus est vrox quā minus
dilexit: illa vñ respōdit. Et vñq; ad se
pulcrā te sociabo. Tertiū amicus sunt
virtutes: quas nunq; apud se habuit
nec dilexit: tñ ille p: aice quas dilexit ip-
sum sequentur. Amplia modo tuo. Ideo
hoc Innocētius cōsiderās t videns cō-
ditiones humanā labiley dixit: Valere
amicū mei t pro me orate. Iter em ex-
tranēz pergo: quod nūq; ambulauit
ad regionē longinquā: quaz: munq; vi-
di: t ad seculū alterūz animarū vnde
nullus reuerlus est ad māsiōes metuē-
das: vbi nullus mihi cōpatitur: t ad
iudiciū terribile vbi nescio qd mñhi cō-
tingat. Ecce quero adiutorū t nō est q̄
me eripiat: quero qui me societ: t nul-
lus mihi cōpatit. De his em tñb⁹ los-
quit Bernardus dicens: Lertus es o-
bō quia morieris: sed omnino incert⁹:
vbi: quomodo: t quando. Abi scilicet an-
ibi an alibi in terra vñ mari. Quo an-
in statu penitētē: an i statu culpe: mor-
te subirane: t vel naturali leuypolenta.
Quando scilicet in hieme vel in estatiū
uētute vel in senectute: hodie vel cras.
O q̄dura erit memoria actionum ma-
larum. O peccatores excecati: o iniqui-
t scelerati audiat qid dicit ille dos-
ctor vulgaris Petrarcha. Passano vos-
tri triumphi vostre pompe. Passo-
li statu passio signorie. Ogni cossa
mortale tempo interrumpe. Nec ille.
Seruemus ergo regulam Pauli. ad
Sal. p: c. Dū tps hem⁹ opemur beñi.

Sermo

XIII

Veniet nāqz nor scilicet mors qā nemo poterit nec bene nec male operari. *I* De mortis crudelitate. *Caplin. iij.*
Eritū mysteriū cōtemplanduz est de mortis crudelitate. *Expli-*
cat enī mors crudeliter mūdi amatores tribus bonis.
I primū bonū est gloria huius mūdi: si ue pompa.
Secundū bonū est rerū temporaliū abūdantia.

Tertium bonum est corporis volu-
tras.
I primū ergo bonū quo mors spoli-
at amatores mūdi: est mūdana gloria
vel pōpa in quibz multi ponūt spē su-
am. *E*ū autē nū in extrema necessitate:
vel in extrema hora laborant: pīpere
possunt qā verū sit illud. *Elaie. xl.* *O*is
caro fennū t omnis gloria eī. *quasi flos*
agri. Exiccatū est fennū t cecidit flos.
Et iaco. *s. c.* *Exorū* est sol cū ardore: et
arefecit fennū: t flos eī. *decedit et decor-*
vult eī. *deperit.* Quid enī portat de
gloria sua principes et barones et alij
huius mūdi principiū habētes? Quid
de honore quē eis homines inferebāt.
Quid de comitū baronū? Quid de ti-
more quē eis serui t subditi habuerūt
Oia dereliquit in morte. *I*circo le-
git de Alexādro magno: qā cū mortuū
esset venerūt septē philosophi ad plo-
rādū eū. *Eryn* illoꝝ dicit: O Alexāder
heri dñabarū toti mūdo: t hodie mors
tibi dominat. *Gēs* dicit: O Alexā-
der: heri nō sufficiebat tibi totū mūdūs
hodie sufficiūt tibi due vīne frē. *Terū*
dicit: O Alexāder: heri habebas comi-
tuā totū domūrū regū principiū du-
cum et familiūrū: t hodie solus iaces
in sepulcro. *Quartus* dicit: O Alexā-
der: heri vocem tuā omnia tūnebunt
hodie te nullus mortuū timet. *Quin-*
tus dicit: O alexander: heri vocem tuā
am omnes audiebant: hodie morte de-
uīcī iaces in sepulcro t non vales lo-
qui. *Serrus* dicit: O Alexander: heri
totū regna habebas i tua potestate: ho-

die te tevet mors in sua. *Septimū* dicit:
O Alexander: heri comedebas totū
cibaria delicata: hodie factus es esca
vermuū t cibus. Ecce ergo qā crudelis
est mors t qādīra. Omnes dominos qā
t qui erunt expoliabunt vana gloria.
Unde cōsiderans hoc Augustinus dī-
cit: O vita fallax t umbratīca plena la-
queis multis. Nunc gaudeo sepe tris-
tatiū morio: nūc felix appareo statis
miservideo: nūc rideo statis fleo: sicqz
omnia mutabilitate subiacēt: vt nihil
vna hora vno statu permaneat. *Hinc*
timor: *hinc* tremor: *hinc* famēs: *hinc* si-
hinc calor: *hinc* frigus: *hinc* labor:
hinc dolor: exuperat. Importuna enim
mors mille modis homines quādīde
rapit. *Hinc* nāqz febribus illū oppri-
mit dolore: *hinc* cōiūmit fame t siti il-
lam extinguit: *hinc* mors suffocat qās
illū perimit flammis: *hinc* interimit
laqueo: istū dentibus bestiarum: *hunc*
trucidat ferro: illā veneno corrupit.
Et sic mors misera totū modis vitā fini-
re cōpēlit. Et nūc super hec omnia ma-
gna est miseria eius: quia cum nihil sit
mortis certius nihil tamen hora mor-
tis incertius. *Ignoratus* homo finē su-
um t cū stare se putat perire spes eī t
nēcī vbi quomodo t quā: t inde certū
est qā eum mori oportet. *Gēcundū*
bonum quo mors dira priuat amatos
mūdi: est rerū temporaliū abūn-
dantia: nihil enim de suis diuitijs res-
portant diuitiēs: sed omnia manēt dos-
mus: scilicet possessiones: denarij: au-
rū: argētū: indumenta varia: t om-
nes thesauri: iuxta illō *Job. xxvij.* *Dī-*
aperiet oculos suos et nihil inueniet
Et pā. lxxv. aīt: *Dormierunt somnum*
suum: et inuenierunt omnes viri diui-
tiarum in manibus suis. *Hoc* intelligi-
gens *Saladinus* magnus inter sarace-
nos: rex multorum regnōꝝ appropi-
quans morti sudarium quod post mor-

De catenis peccatorum.

tem induēdus erat sibi portari fecit: demū p̄ cīmitatē ipsum ostēdendo oīb̄ clamari fecit. Tātū por̄at de reb̄ suis rex Saladinus potētissimus magn. Q̄ Tertiū bonū quo mōis priuat amatores mūdi est co:poris voluptas. In more nāq̄ deficiunt delecto:se vestes: instrumēto:melodie:picture in pānis et in cameris: cibaria delicate: accipitres canes: t̄ alia hm̄di q̄ faciūt ad corporis delectationē: inīmo eratē ipsum corpus cadauer faciūt. Eius oculi non videbūt lumen: facies efficiet pallida: manus nihil amplius poterūt tāgere: pedes nō poterunt ambulare: lingua nō poterit loqui: labia nō poterūt moueri: aures nihil audiēt. O mōis crudelis: o mōis dira: o mōis amara: q̄ amarum est: iudicū tuū. Sed vbe illis qui nimis tenuerāt corpus delicate. Quidā faciēt cōtra mōrē: Deu mōis misera cōmiseros facis mundanos t̄ terrenos. Quod hoc sit verū pater ex dicto Diogenis: q̄ de cesare ait: Intuit̄ sum ut viderē cadauer cesarii liuido colore coloratū: putredine circūdatū: aluum eius disruptū: t̄ vermu: cateruas per ilud discurretes: duo famelici angues pascebant̄ in foueis oculo: crines nō adhrebāt capiti: dētes patebāt labijs cōsumptis: t̄ dixi. Ubi ē cesar chorus puellarū: magnitudo diuinitarū: caterua baronū: acies militū. Ubi sunt canes venātes: eq̄veloces: aues rapaces thalamus depict̄: lectus eburne: atrium aureū. Ubi sunt vestimenta mutatoria: cibaria diuersa: canticī lire: organorū sonitus: odor aromaticus. Tē ve rebent hōses: timebat̄ principes: colebant v̄bes. Ubi est tāta potētia: tāq̄ preclara magnificētia magnifica. Et r̄ndit mībi. Hec oīa defecerunt in me: quādō defecit sp̄us meus: t̄c̄liquerūt me in hoc misero sepulcro circūdātum putredine carnis mee. Audiant ergo vniuersi mortales: q̄ in hoc mūdo nihil est bonū: nīsi deā timere t̄ in eo to: t̄ spez suā ponere: in quo sunt thesau-

ri abscondīt. Quid inquā p̄sunt ofras ter diuitie: Quid vana gloria: Quid leticia mūdi: cū non liberēt nec defendēre possint a morte nec ab eius furore. Ecce enī q̄ sedebat heri gloriōsus: mos dō cōsumūt verminib⁹ in sepulcro. Cur ergo sup̄bis vermis t̄ cīnis: q̄ puluis es: t̄ in puluerē reuertēris. T̄go aīa reuertere ad dñm dēū tuū. t̄ considera quia in hoc mūdo misero: nulla est vera salus: nulla requies: nulla spes. In ip̄o ergo deo oēm felicitatē tua pone: t̄ ei mūdo puro co:de ac co:porē seruīre stude: vt euadere possis mortē sensi pīternā: ac acquirere gloriā eternā: ad quā iēsus xp̄s nos eternaliter p̄ducat: qui est benedīc̄ i secula seculorū. Amē. **D**e catenis peccatorū. Sermo, nūj:

Idi angelum

Vdescēdēt de celo: habēt clauē abyssi t̄ catenā magnā in manu sua Apōc. x. Infirmates curande dīlectissimi in xp̄o iēsu: nō aliter curant: nīsi per medicinas eis contrarias: v̄p̄puta infirmitates calide p̄ medicinas frigidas: t̄ ecōuerio. Et hoc cōfirmat Aristo. iij. etb. di. Medicina habet fieri p̄ cōtraria. t̄. viij. Lōtraria cōtraria curant. Quare antiquis illē serpēs generis hūani inimicis: vīdes hoīem illuc posse cōscēdere per humiliatē: vnde ip̄e p̄ superbiā coruerat cōfirmat̄ in dei odio t̄ nostri inuidia semper querit nos p̄cipitare: t̄ ad barrū vbi ip̄e est deducere per frequētōne peccatorū mortalū. Et q̄ sit nos per penitētā in hac vita posse resurgere: conat̄ multis modis in t̄sis nos ligare ne resurgam̄: vt in his moriendo eternaliter pereamus. Proper hoc dicit thema nostrum: vīdeis. Vidi angelū. i. diabolū descēdēt de celo. i. p̄ superbiā cadentem habentem clauē abyssi: t̄ catenam magnā in manu sua. i. ligamēta ad ligādū aīos ne vere peniteant: sed eternaliter pereat. Que

Sermo

XIII

volentes dissoluere: et de animabus nostris extirpare: ut possumus penitere: ne cesset esse est malleos fortes habere: quod ipsas catenas dirumpant: ligamenta dissoluantur. Sed quod opposita iuxta se posita magis elucentur: videamus primo catenam et ligamenta quod sigillatim per medicamenta contraria dissoluemus. Ex scriptura enim scripta percipere potius: catena ista magna habet nouem modos: quos necessarie est soluere et totaliter destruere: ut a peccatis nostris soluamus: videlicet

Prima dicitur infidelitas.

Secunda dicitur despabilis.

Tertia dicitur horribilitas.

Quarta dicitur difficultas.

Quinta dicitur exasperitas.

Sexta dicitur delectabilitas.

Septima dicitur timiditas.

Octava dicitur presumptuositas.

Nona dicitur longanimitas.

Prima ergo catena magna et terribilis est infidelitas. Adiutori em soleo tantam diuersitatem hominum tam diuersum mode operantur. Quidam enim bene: quidam melius: quidam non optimo: quidam male: aliqui peius: non nulli pessime operantur. Sed finaliter iuuenio quod ista diuersitas non causatur nisi ex defectu aut a diuersitate spiritus. Et quibus dicant omnes se credere: non tamen omnes illa que credunt considerant et inuestigant. Quod autem hoc sit verum probatur.

Primo per rationem.

Secundo per autoritatem.

Tertio per exemplum.

Con primo per rationem sic. Sententia est Christi, in principio de sensu et sensato. Nihil est in intellectu quin prius fuerit in sensu. Quod si per intellectum non cognoscitur: nec per voluntatem amatur sicut ipse ait in iure de anima. Voluntas non fertur nisi in precognitum. Et Augustinus de trinitate. c. i. ait: Firmissime nouimus amari nisi nota non posse. Quod si non amatur: nec etiam propter illud aliquid boni operatur. Si ergo volumus bene.

agere: et in virtutibus insudare: necesse est bonum premum propter quod operamur cognoscere: quod finis mouet operam ad agendum. i. physi. Sed ipsum bonum supernum et felicitatem eternam non possumus naturaliter cognoscere: ergo necesse est ut supernaturaliter cognoscatur: et hoc est per fidem. Quanta ergo erit fides: tanta erit cognitio: quanta erit cognitio: tanta erit affectio: et tanta erit affectio: tanta erit virtutis operatio. Ergo de primo ad ultimum quanta erit fides: tanta erit operatio. Rursus per eandem rationem penam eternam malum est acerbissimum naturaliter cognoscere non possumus: ergo supernaturaliter per fidem. Si ergo volumus peccata deuittare necesse est pena ad quam peccata inducunt nos cognoscere. Et tanto erit peccati deuittatio: quanto tanta erit pene cognitio. Si ergo non est nisi per fidem: quanta erit fides peccatorum deuittatio et oditio. Per hanc ergo rationem per opera bona et mala procedere a perfectu et defectu fidei. Secundo hoc idem probatur per autoritatem Augustini. Fides mensurat actiones. Et per illud Lactantius, diuinorum institutum. aduersus gentes. c. i. circa principium. Nam dum existimat nulli deo nos esse cure: aut post mortem nihil esse futuros totos se libidinibus addicunt. Et dum licere sibi putatur hauiendis voluptatibus scienter incubunt: per quas imprudentes laqueos mortis incurunt. Ignorant enim que sit honestatio: quam si tenere vellent: in primis deum suum agnoscere. Virtutem iustificationis sequeretur: terrenis figuris animas suas non substernerent et mortiferas libidinibus voluptates non appeterent hec ille. Probatur etiam autoritate sacre scripture. Et primo Moysi dicitur Numeri. xx. Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coras filii israel: non introduceis hos populos in terram quam dabo eis. Item. i. paral. xvi. Preber fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. et Tobie. ii. Ut ita illam expectamus quia deus daturus est his quod fidem

44

De catenis peccatorum.

suā nūnq̄ inuitant ab eo. t̄ **Esa. vii.** Si non credideris nō permanebitis: q̄ in peccati rues. Ideo dī **Abachuc. ii.** Jus tuus in fide sua vivit. i. bene operatur. Præterea dī **Matth. ix.** t̄ **Luce. vii.** Cō fide filia fides tua te saluam fecit. et **Mat. ix.** Sc̄m fidē vestrā fiet vobis. **Et. xv.** O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et **Mat. ix.** Oia pos sibilia sunt credenti etiam maximat ar dua. et **Job. iii.** Qui credit in eum non iudicatur: qui dō non credit iam iudicatus est. Et iterū. Qui credit in filium dei habet vitam eternam: qui autē in credulus est filio: non videbit vitā eter nā: s̄ ira dei manet super eū. Itē **Dau** lus magnificat fidē nostrā dī. **Rom. i.** Gratias ago deo: q̄ fides vestra anū ciatur in t̄uero mundo. et **Roma. x.** Lordē enim credit ad iusticiam: ore aut̄ confessio fit ad salutē. Dicit em̄ scriptu ra. **Omnis** qui credit in illum non con fundetur. t. i. ad **Cor. xiiij.** ait: Si estis in fide christi ipsi vos probate p̄ opera: t̄ ad **Gala. ii.** Nullus iustificatur ex ope ribus legis: nisi per fidem. t̄ ad **Ephe** ii. Gratias estis saluati per fidem. **Et. vij.** In omnibus sumēres scutum fidei: in quo possitis oia tela nequissimi ignea extingue. Item ad **Hebre. xj.** Lapidati sunt: secti sunt: tentati sunt in occasio ne gladij mortui sunt. Circūcierūt in me lotis t̄ in pellibus capinis egētes: an gustiati: afflicti quibus dignus nō erat mundus. Et hec omnia propter fidem. Itē **Jaco. ii.** Quid p̄derit fratres mei si fidem quis dicat se habere: opera aut̄ non habeat? Nunq̄d poterit fides saluare eum? Item. f. **Job. v. c.** Hec est victoria que vincit mundū fides nr̄a. Patent ergo predicta per autoritates. **¶ Tertio** probat p̄ exemplū. Ponat q̄ quidam transeat per viam: et occurrat ei vñus amicus eius dices: ne trāseas vñter qm̄ inimici tui p̄pe parati sunt cum gladijs interficere te. Ille autē si crederat aufugier: si autem transierit in terficietur. Sic enim nobis euenit per

viam peccatorum transeūtibus. Venerat̄ prophetamartyres: tapli. demū ip̄e xp̄s nobis amicissim⁹ t̄ clamauerunt oībus peccatoribus dicētes: Ne trāseatis oī su perbi per vñ superbie. O auari p̄ viam auaricie q̄ inimicus uester diabolus in terficiet vos. i. ducet vos ad infernū in illas tenebras exteriores. Quare ergo nō fugim⁹? Quare ista vitā nō deuira mus? Nō ob aliud q̄ nō credim⁹. Rur sponat q̄ vñus cupidus et auarus querēs ditari nūcios habeat dicente sibi. Perg ad illam ciuitatē: t̄ multas pecunias lucraberis. Nunq̄d si credet nō ibit: uno cursu velocissimo t̄ nō tar dabit. Sic nobis euenit natura deſiderantibus felicitatē. Quibus dictum est solū felicitatē esse in alia vita: t̄ id summā bonū adesse. Nō ergo ob aliā causam euenit: vt illud summā bonum totū cōtēnāt: nisi q̄ annūciantibus nō credimus. Et sic p̄ p̄dicta p̄cōlo p̄ rōnē: per autoitatē: t̄ per exemplū. Si autē quereret a me: ppter qd fidei nr̄e tātis signis approbate: nō credit hoīm multitudo maxima: dicere cupiditatē in or dinata terrenoy affectionē hui⁹ rei solā causam esse p̄bando sentētiā meā p̄ au toritatē. **¶ Act. in lib. vii. diui. insti. ad** uersus gētes. c. f. Interim necessarium puto admonere lecturos: q̄ hec nostra que tradim⁹: p̄ aueritioseq̄ mētes aut oīno nō intelligent. Debetā em̄ acies eoy terrenis cupiditatib⁹: q̄ sensus oīs grauant: imbecillesq̄ reddūt. Aut etiā si intelligent: dissimulabūt th̄: t̄ esse hec vera nōllent: q̄ trahūt a virtutis: t̄ scie res hui⁹ malis fauent: quoū suavitate capiunt: t̄ virtutis viā deserunt: cuīs acerbitate offenduntur. Nā qui auari ciar opūm inerplacibili quadā sitī flos grant: q̄ nō possunt vēditis aut elargi tis que amant: tenui cultu vitā degere sine dubio malunt id esse fictū quo de sideris suis renunciare cogūtur. Item que libidinum stimulis incitati: vt ait poeta: in furias ignēq̄ ruunt: vñiq̄ ins credibilia nos offerre dicunt: q̄ vulne

Sermo

XIII

rant aures eorum precepta continet: quod illos a voluptatibus suis prohibent: quodibus anima suam cum corpore adiudicauerunt. Qui vero ambitione inflati: aut amore potentie inflamati omne studium suum ad auctoritates honores perulerunt: nec si solem ipsum in manibus gestem: fidem accommodabunt ei doctrine: quod illos subiecti omni potentia et honore cetero humiles vivere: atque ita humiles ut et accipere iniuriam possint referre nolint: ac cuperint. Hui sunt homines qui contra veritatem clausis oculis quodammodo latrati. Qui autem soni sunt vel erunt. i. non ita virtus immersi ut insanabiles sint: et credunt his: et libenter attendunt: et quocumque dicimus: aperta plana et simplicia et quod maxime opus est vera et inexplorabilia illis videbunt. Nemo virtuti facit nisi qui seq potest. Seque auct non facile est oibus. Hui possunt quos paupertas et rerum indigentia exerunt: et virtutis capaces efficit. hec ille. Et sic habemus priam catenam. Quid contra istam catenam ad ipsam totaliter dissoluendam duplice malleo laborabimus. s. rationis et exemplaritatis. Quid primum malleo romanis. Presupponatur ergo res oes creatas habuisse principium et mundum esse factum: ut dicit pbs. ii. methau. et in. s. de celo et mundo: sed non ab alio: nisi ab ipso deo. Nam per hanc cognitionem venimus in cognitionem veri dei: sicut probat Arist. viii. physico. Primum via cause efficiens. Quia est deuenire ad unam causam: quod est causa ultima omnium: et non habeat causam supra se: quod aliter esset: premissus in infinitum quod a nullo conceditur. Quid secundum via motus: quod nihil mouetur a seipso. Et intellige hic moueri educi de potentia ad actum. Est ergo deuenire ad unum immobile quod faciat omnia moueri. Et iste est deus: de quo dicit Boetius in de consolatione phis. lib. ii. metro. ix. O quod perpetua mundum ratione gubernas. Terrarum celorum fatorum: qui tempus ab euo. Irenes stabilis: manens das cuncta moveri. Nota ergo quod iste deus est summa

sapientia et intelligentia: et ideo oia fecit propter aliquem finem: quod omne agens suum rationem agit propter finem: ut dicit pbs. ii. phys. et. ii. de anima. Si ergo queramus quare fecit elementa: et fructus terre et omnia alia animalia: Non ob aliud nisi ut ostenderet sua potentiam et ad huius utilitatem qui eis vititur ut patet. Propter quod dicit Aristoteles. in. ii. phys. et in. ii. de anima. Finis quodammodo omnium est homo. Et ex hoc sequitur hominem esse nobiliorum omnium rerum naturalium propter ipsum factarum. Rursus si queratur: quare fecit hominem rationalem dicere quod ad hoc solum ut in hac vita comedat et bibat et vivat et finaliter moriatur: ut videtur per experientiam et veterius non sit de ipso memoria: sequeret hoc falsissimum. Inconveniens terrae et arbores et etiam elementa et bestias: nobiliores esse ipso hominem. Et quod hoc est inconveniens et nullatenus verum: et contra omnem probiam naturalem que vult finem nobiliores esse his quod sunt ad finem ordinata: ut ait Aristoteles. ii. phys. ideo oportet concludere finem nostrum esse alibi. i. in vita futura: et hominem futurum esse immortalem et perpetuum: quod frustra aliter esset conditus a deo et sic de ceteris creaturis maior: cura fuisset deo quod de nobis rationabilibus quod falsum est. Et hec omnia trahuntur ab illo pulcherrimo tertio. Lactan. in. vii. libro divisionum institutionum. c. iii. qui ait: Quis enim vel tam inepitus vel tam ociosus ut aggrediatur facere aliquid frustra ex qua nulla in utilitatem: nullum commodum speret. Qui domum edificat non ideo edificat ut tammodo domum sed ut in ea possit habitare. Qui namque fabricat: non ideo aspernit operam ut tam hauius appareat: sed ut in ea nauigetur. Item qui vas aliquod instuit aut format: non propterea illud facit ut tam fecisse videatur: sed ut vas illud effectum capiat aliquid necessarium. Similiter certa quocumque sunt non utique in supuacuum: sed ad usum aliquos utiles ordinantur. Mundus ergo a deo

pp. 1

De catenis peccatorū.

factus est: nō vtīg; ppter ipsum mūdū: Neq; em aut calore solis: aut lune: aut aspiratione vētrop: aut humore imbrū: aut alimonia frugū: cū sensu careat in- dīget. Sed nec illud quidez dici pōt qdē deus ppter seipsum fecerit mundū: qm̄ potest esse sine mūdo sicut fuit ante: t̄ his oībus que in eo sunt queq; genera- tur deus ipse non vtitur. Apparet ergo animantū causa mundū esse cōstructū: qm̄ his rebus quibus cōstat animātes fruītur: que vt viuere t̄ cōstare possint: via his necessaria tēporibus certis sub- ministrātur. Rursus ceteras animātes cauīa hoīis esse factas ex eo clarus est qdē homini seruū: t̄ tutele eius atq; vībī data sunt. Et infra scīz. c. v. Sic ut ergo mundū pōt propter se deus fecit: qdē eius cōmodis non indīget: sed ppter homi- hem qui eo vtitur: ita ipsam hoīem non ppter se. Que vtitas deo in homine inquit Epicurus: vt eum propter se fa- ceret: scīs vt esset qui opera eius intelli- geret: qui prouidentiā disponēdi ratio- nē faciēdi: virtutē cōsummandi: t̄ sensu admirari: t̄ voce proloqui posset. Quo- tum omnīū summa hec est: vt deū colat. Is enī colit qui hec intelligit. Is arti- fer rerum omnīū. Is verum patrem suū debitā veneratione psequitur: qui virtutē maiestatis eī de suo operum inuētione: inceptione: perfectione meti- tur. Qd̄ planius argumētū pserri pōt: t̄ mundū hoīis: t̄ hoīem sui causa deū fe- esse: qdē ex oībus animantibus solus ita format̄ est: vt oculi ad celū directi: facies ad deū spectaret: vult̄ suo cū pa- rētē cōis sit vt videat hoīem deū quasi porrecta manu allenatum ad cōtempla- tionē sui excitasse. hec ille. Qd̄ Scō mal- leo exēplaritatis dissoluēda est hec cate- ha diabolica. Nā vidēmus per experien- tiā tot t̄ rāta miracula esse facta: qui nō nisi qdē deū fieri potuerunt. Unī Rich. In. sūj. de trinitate ait: Dñe si decepti su- mis: non nisi per te decepti sumus. Nā rātis signis firmata sunt: que nō nisi qdē fieri potuerunt. Et hoc probatur per

Aristo. in postpredicamentis: qui dicit qdē a priuatione ad habitū nō est regres- sus per naturā. Si ergo hō primatus est vīsu: nō pōt illuminari nisi p opus sup- naturale t̄ diuinū. Sili mortuus non pōt resuscitari nisi per miraculū. Quas re: ergo dubitamus fidei credere: t̄ ei to taliter adherere: cū sit tot t̄ tantis mira- culis probata t̄ confirmata. Qd̄ si dixeris miracula facta non esse. Respondet Augusti. xiiij. de ciuita. dei. c. v. in fine di- cēs: Si ista miracula facta esse non cre- dunt vnum grāde nobis miraculū suffi- cit: qdē iā fine vīlis miraculū totus mun- dus credidit. Qd̄ similiter dici potest de miraculis diebus nostris factis per ins- clytum confessorem Antonium padua- num nostrum: que tot t̄ tanta fuerunt vt vēlementē stuporem toti mundo in- duerint. O fides sanctarō fides catho- lica: o fides orthodoxa: o fides robotas- ta: quis dubitet ampli⁹ tibi credere. Eer- it nullus: nisi a sensu et ratione aliena- tus. Nam miracula tot facta vidimus: audiūmus: palpauimus: que nullaten- us negare possumus. Que si quidā ve- neno serpentino negabunt: vnum gran- de miraculū miraculorum est: qdē totus mundus (vt ita loquar) pedib⁹ vnius pauperis fratris mortui prosternitur et inclinatur. Ipsum adorant rege: dñi prelati: t̄ summi pontifices. Credamus ergo indubitanter: t̄ credēdo amemus: t̄ amando deo fideliter seruiamus: et fi- naliter salui erimus. Et sic patet puma- catena.

Ecūda catena vocatur despe- rabilitas. Nā hec est cōsuetu- do demonis ex fallacia sua: vt ante qdē peccatores peccent eis suggerat deum esse miser- ricordē. Sed postq; peccauerint sugges- rit ipsum esse crudelē: vt sic desperando de misericordia dei nūc̄ peniteat. Si- cut fecit Layn homicida: qdē dixit Bene- mi. Maior est iniqtas mea: qdē vt veni- merear. Iecirco Salomon ait prouer- xvij. Impius cū in pflundū peccatorū

Venerit cōtēnit scilicet venia. Ite in persona iniquorum dei Vicer. xv. Factus est dolor meus perpetuus: et plaga mea deperabilis renuit curari. Sicut fecit iudas Matth. xvii. Projectis argenteis in templo recessit: et abiēs laqueo se suspēdit. Et ex hoc sequit illud malum quod ruunt de peccato in peccatum: et indies efficiunt detestiores, iurta illud Ephe. iii. Desperatēs semetiplos tradidērunt impudicitiam in operationē immūdicis oīs in auariciaz. Sed catena ista facile dirūpitur auctoritate scripture et exemplo. Nam oīs scriptura clamat quod deus est misericors. Inter alia Salomon Eccl. ii. c. ait: Pius et misericors est deus: et remittit in die tribulationis peccatum. Et idem. xvi. Magna est misericordia domini et propitiatione illius conuertentibus ad se. Ite. xviii. c. Quis adiicit enarrare miām dei. Ite. Johes. ii. Conuertimini ad me in toto corde vestro tunc. Et conuertimini ad dominum deum vestrum: quod benignus et misericors est patiens et multe misericordia: et prestatibilis super malitia. Ite pō. xxix. Audiuit dñs et misertus est mei: et in pluribus alijs locis: ita quod videtur scriptura non alius facere: quod preconizare miām dei. O peccator indurate: o peccator obstinate: quare ergo desperas. Quare non conuenteris ad dñm: quod dñs semper est paratus te recipere et acceptare. Noli ergo credere diabolō: quod dicit deū esse crudelē: quod certe vult te decipere: et in eternum te damnare tunc. Quidam destruitur exemplo: quoniam nullus unquam conuersus est ad deū et ab eo repulsus est sine misericordia. Pater de latrone. Pater de adulterio: seu de peccatrice. decepta hensa in adulterio: et in alijs. He quibus dicit Bernar. in sermonē. xxi. sup. Canticoū. Omnino propter maluerendum que de te predicatur: curremus ad te domine iesu audiētes quod non spernis pauperē peccatorem: non horruisti confitentem latronem: non lachrymantē peccatricē: non deprehēsam in adulterio: non supplicantē publicanū: non negantē discipulum: non persecutorē discipulorum. Lerte in oīo

rem horum vnguentorum tuorum curremus. Quid ergo dubitatis oīo peccatores scelerati ad illū p̄fissum recurrere: quod tāte est misericordie: ut oīes velit salvos facere: et propter hoc voluit filium suum carnē assūmēre et demū sanguinem suum preciosissimum effundere. Et id ille barbatus Vicer. in ep̄la ad Sabianū exhortatorum ad priam dicit: Samuel quondam lugebat Saulē: quod penituerat quod vñxisset eū regem super israel tunc. vñqz ibi: cui oīa elemēta seruit. Et sic de secunda catena.

Secunda catena dei horribilitas satisfaciendi. Et voco satisfactionē p̄ restitutioē fame: p̄ reconciliatioē inimicorum: p̄ remissioē iniuriarum: p̄ obseruatione votorum: p̄ executione testamētorum: p̄ euītatione peccatorum: necnon excommunicationis eorum: iurta illud Aug. de penit. iii. c. satisfactio. Satisfactio est peccatorum causas eradicare nec eārū suggestionib⁹ aditū indulgere. Sed oīa ista horret facere peccatores. Lōtitetur nāg et cōcāt: sed nunqz restituunt: nunqz inimicis reconciliantur: nunqz occasionses peccandi deuītāt. Et sic eternaliiter puniuntur et dānāntur. Hec est catena ferrea hec est catena plūbea: hec est mola grauis ad collū peccatoris demergēs ad profundū inferni. Exclama ergo ad vñlarios: ad auaros: ad predatores: et ad oīes substātias aliorum: rapientes: sive p̄ malos contractus: sive p̄ falsam sententiā: sive per falsas aduocat. onē: sive per aliquē alijs modū p̄ misericordiam dānificauerūt: ut restituant quod aliter. non remittit peccatum: nisi restituatur male ablatū: ex de reg. iur. lib. vi. peccatum. t. xiiii. q. vi. si res. t est Aug. in ep̄la. ii. ad macedonium. Hec audire horret: ista aures eorum offendunt nullatenus satisfacere volunt. Sed heu heu ista catena diabolica quātros dānauit: quātros ligat et ligavit: quātros in baratrum inferni demerit. Non enim ille errauit qui dicit: pecunie oīa obediunt. Propterea spiritus sicut Baruch. iii. testatur oīes istos esse dānatos dei. Ubi sunt qui ars

xxiiii

De catenis peccatorū.

gentū thesaurizat: et aurū s̄ quo cōfidūt
hoīes. R̄fidit. Exterminati sunt et ad in-
fers descendērūt. Ad inferna certe oēs
descēderūt. Dorēt etiā multe mulieres
vane amouere a se superflua vanitates:
superflua iocalia: et adulterinos capillos
vel alienos: diabolica somēra: et reliqua
silia: que oīno si penitere volūt relinquē-
re oīpotet. Dorrent partiales renūciare
partialitatibus: indulgere inimicis: et re-
mittere iniurias: que tñ facere obligantur.
Dorret detractores restituere famā
quā iniuste tulerunt: qui tñ nō absoluī
debēt nec possunt: nisi hoc faciat. Isti s̄
oībus catenis ferreis pfecto ita legati
sunt ut pnia eorū vana sit et vacua nec
cōsequēter pōt esse deo grata et accepta.
Cōtra quā catenā solus vñus malleus
pfitat qđ cōtinetur in his vñbis vñbrony,
Lēpōtale ēm̄ est qđ dōlectat: eternus vñ
qđ cruciat. Ecce considera ergo qđ gau-
dium qđ habes de oībus supiadiictis tē-
porale est et instānēū: et oīno transito-
rium: pena vñ nisi satisfacias: ut p̄dictū
est futurā esse p̄petuā et eternā firmiter
crede. Quis em̄ tā ignarus tāqđ insipī-
ens est ut modicus qđ eligat h̄re gaudiū
et delectatiōis: infinitas vñ penas et eter-
na supplicia sustinere vellit? O magna
hmōi mētis alienatio que nō cōsiderat
illud euangelīcū dīctū. Quid em̄ p̄dest
hmōi si vñiuersum mundū lucretur: ani-
me vñ sue derrimenti patiatur. Mat.
xvi. Et sic patet tertia catena.

Carta carena vocatur diffi-
cultas. Suggester diabolus
maxime mēti pētōis qđ nul-
latenus a pētia resurgat: nec
in bonum pfectat: qđ hoc est
difficile et quodāmodo impossibile. Ad
quā catenā dissoluendā et facilitatis no-
stre ad bonū propalādam et demonstrā-
dam: mouetur quedaz pulchra questio.
Si dēs creaturā premiat sola bona vo-
lūtate abīs operibus: et si necesse est bo-
na operatio adiūcta volūtati. Dicitur er-
go ista questio ex autoritatib̄ sibīnūcē
cōtrahi. Ab vñā em̄ parte probatur qđ

nō. Nā dicit Berū. in lib. de libero arbū
trio. Intentio sufficit ad meritum: bona
actio requiriſ ad exēplū. Ergo videſ qđ
quātū ad meritū vite eterne nō fit necel-
saria bonitas actionis exterioris. Item
sup̄ p̄. r̄x. Dīxi cōsitebor t̄c̄ dīci glo-
borū p̄ operatione iudicat. Cōfirmat
hoc Greg. sup̄ Mattb. in homel. dī. Nō
est vacua manus a munere: cū arca cor-
dis repleta fuerit bona volūtate. Item
habetur ad hoc ter. et de sentē. exōcīca-
tōnis. c. cū voluntate. in glo. que dicit:
Ampli respic̄t dē ad corda et ad spōrā
neas volūtates qđ ad actus. Adiūgitur
tert̄. xiiij. q. v̄. c. vlti. Furtū aut̄ nō tam
in quātitate rei qđ in effectu furātis cōsi-
deratur. Et in eodē. c. Hiero. ait: Nō em̄
qđ furto ablatū est sed mēs furātia atē-
ditur. Et. xv. q. v̄. c. s. Amplius respic̄t
dē ad cogitationes et spōraneas volū-
tates qđ ad actus. Et. xxiij. q. s. c. odi. Et
si holocausta obtulerint: ut videant̄ iei-
nūare: elemosynas dare: pudicitia pol-
liceri: que holocausta sunt vera: non ea
suscipi dñs. Nam nō sacrificiōum ma-
gnitudinem: sed offerentū merita cau-
salqđ dñjudicat. Unū et vidua que in cor-
bonā duo minūat oībus a salvatore pre-
fertur. de peni. dī. s. c. periculose. t. c. por-
ro. s. in quacunqđ. t. s. cōuertimini. vbi
dicitur: Volūtas p̄ facto reputat. t. c. s.
cui. s. item. Item sicut autouitas testatur
volūtas remuneratur nō opus. Proba-
tur etiā vñā rōne sic: Mereri vitā eternā
nāt est in p̄tē noſtra: opera aut̄ exte-
rioria non sunt in p̄tē noſtra: ergo ista
nō sunt necessaria ad merendū. Sed ex
alīa parte arguitur qđ sic: Et p̄mo per
tertū Ambro. in lib. de officiis. translūm
ptiue vñ. lxxvij. dist. c. nō satis. Non satis
est bene velle: nisi studeas etiā bene
facere. Necqđ satis est iterum benefacere
nisi id ex bono fonte procedat. hoc est ex
cōtrahi. Ab vñā em̄ parte probatur qđ bona volūtate pfectat. Et Iacob. v. s. His

des sine operibus mortua est. illi tñ habetur: octo est, et Joha. viii. Si filii abiae estis: opera abiae facite. Et Mat. iii. Omnis arbor que nō facit fructum habet in igne mitte. Et. iij. ad Thessol. iii. Audiuimus quosdam inter vos ambulantes inquiete nihil operantes q. d. male facit. i. ii. Def. i. Satagit ut per bona opera certa velut vocatio nem et electione faciat. Et quibz omnibus videtur coeli necessaria esse opera cu bona voluntate ad meritum vite eternam. Qd etiā probatur una ratione: q. si intentio et voluntas sola sufficeret qd est contra salvatorem dicentem Matth. vii. Arta est ad meritum: facill. mū esset mereri vitam eternam via que dicit ad vitam. Et his ergo contrarietatis oris ista questio. Ad quā rindet huius Altera. de ales in. ii. parte sue summe: et Bona. in. ii. dist. iii. ar. i. q. iij. q. duobus modis loqui possumus de operibus bonis. Aut de illis que sunt de supererogatione: aut de illis q. sunt de obligatione. De primis: dico voluntas sem nō esse sine merito: immo premiari: etiā si sit facultas ad operandum. Et nota q. si i. his esset impossibilitas: et tantum me retur bona voluntas quātū si ei esset ad suffici bona operatio cu facultate possibilis: hoc est verum de premio essentiali: non m̄ de accidētali. Nam mulier nupta desiderans esse virgo: quis istud desiderius premietur premio essentiali: tñ non de aureola et accidētali premio. Si hinc dici potest de martyro et de alijs operibus supererogationis. De illis vero operibus que sunt de obligatione dicendum est: q. aut ille qui h̄z bonā intētionem h̄z facultatē bene operādi: aut nō. Si nō h̄z facultatē: sed bonā voluntates et rectā intētionem: tunc plenitudo sola voluntatis sufficit ei ad meritum vite absq. exteriori opere. Et si habet intellegi oēs ille autoritates et rationes que primo fuerunt deducere. Si aut ad sit facultas et p̄tās: intēcio non potest sufficere ad meritorum absq. opere. Et hoc probatur ratione: autoritate: et exemplo. Primo hoc

probatur tribz ronibus huiusmodi. Primo propter diuinorum mandatorum obligationem.

Secundo propter virtutis perfectionem.

Tertio propter voluntatis completionem.

Primo propter diuinorum mandatorum obligationem. Quod divini mandati obligatio facit ut intentio sine operibus non sufficiat: cu se offert: opportunitas et facultas. Mandata enim nō solum obligant ad voluntatem: sed etiā ad faciendum. Unde Hieron. ad Eustochium ait: Eterna vita nō nisi per diuinorum mandatorum observationem acquiritur. Et veritas in euāgeliō Matth. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Secundo propter virtutis perfectionem: qd virtus est ultimū potest: et ideo eleuat potentiam ad aliqd magnum et arduū. Potest autem ait non habet suā operationē sive perfectionē completā: nisi exeat in opera sibi debita qd adest facultas et libertas atq. opportunitas. Ut enim ait Arist. iij. Ethic. ad perfectionem virtutis tria requiruntur: scire: velle: et operari. Tertio propter voluntatis completionem. Quoniam plena voluntas ponit effectū si adsit facultas: alioquin nō dicitur homo plene aliquid velle: si nō facit cu possit: sed semiplene et pigre. Secundo probatur per autoritates. Nam Augu. dicit in sermone de dedicatione templi. Sicut enim malis operibus quasi quibusdam seris ac vetricibus vite nobis ianua clauditur: ita absq. dubio bonis operibus aperitur. Et. i. Joha. iii. Filii mei non diligamus verbo neq. lingua: sed opere et veritate. Itē Grego. in quadam homel. pente. ait: Amo: dei nunc est oculos. Operatur enim magna si est. Si autem operari neglegit: amor non est: ergo si non adsumt opera non est verus amor. Probatur etiam hoc per euāgeliū Matth. xix. Eiusmodi et non dedistis mihi manducare et discesset dominus reprobis. Et propter hoc feret sententiam damnationis contra eos. Si ergo prepter defectum bonorum operum quis damnabitur: ergo propter

De catenis peccatorum.

bonorum operum operationem quis saluabitur. Ergo opera necessaria sunt ad meritum: semper intelligendorum: cum adest facultas et opportunitas. Et sic intelliguntur omnes ille autoritates secundario adducere. **¶** Tertio probat per exemplum. Lerte amicitorum fuerunt deo Petrus et Paulus et reliquias apostoli: quod quilibet nos strum. Si ergo ipsi coronati sunt per opera bona prout etiam quod nos sine operibus a deo non coronabimur. Et hoc specialiter ostendit dominus Petrus passionem fugienti. Cui apparet in via dicit: Vado romam iterum crucifigi. Viderimus enim per experientiam homines morales propter lucra ipsa labora vehementer laborare et infudare. Quare ergo nos teneamus propter illa summa felicitatem: ubi omne gaudium: omnis iocunditas: omnes divitiae: omnis pulchritudo reperitur: vigilare: laborare: ne non virtutibus abundare. Nam beatus bernardus de quinque talibus ordinis minorum primus post sanctum franciscum: dum staret in choro ad missam et leuaretur corpus Christi cecidit in extasim usque ad nonas: deinde surgens clamauit ad fratres. O fratres mei agamus bonum pluries hoc replicans nec poterat ista dicessatur. Et de his reddet rationem subiungebatur. O quanta gloria: o quanta beatitudine: o quanta iocunditas bene operaribus preparata est. Agamus ergo bonum: quod cetera omnia dimittimus sola bona opera nobiscum portamus dicente Iohanne in Apocalypsi. Opera enim illos sequuntur illos. Et sic prout quarta catena.

¶ Quinta catena vocatur exemplari. Quid enim dicit diabolus in corde hominum secularium in predictis existet: ut in ipsis permaneat nec pervera penitentia resurgent: nisi illud quod vulgus coiter dicit: peccata non sunt ita grauias ut predicatur: diabolus non est ita turpis ut pingitur. Et istis magis adhuc ante oculos eorum ponit exempla aliorum. s. doctor superior ponit sacerdotum: et religiosorum. Et isto modo ligat asas: adeo ut totus mundus sic ligatur pereat. O catena terribilis: tu es illa quod ut ita loquar: deum impossibile factum facis et plorare: et propter sui cantoris exclamare et dicere: Factus sum tanquam vas perditum. i. profanatum quod ab una parte capit: ab alia perdit. Et subiungit rationem dicens: Quoniam audiui vituperatio non multorum conmorantur in circuitu. In circuitu enim conmorantur homines mundani: avari: luxuriosi: et reliqui peccatores qui clamant dicunt: Si huius doctrorum qui leges noscunt: si sacerdotibus peccare: et religiosis qui quotidianie divina legunt: quare non etiam nobis. Profecto si haec essent quod predictant: non male agerent: nec in virtutibus permanerent. Et istis diabolis catenae irritant: et in predictis pseuerant: et de predictis ruunt: et nunquam per priam resurgunt. Et hec est ratio maxima quare scriptura ita hortatur ad bonum exemplum: et vehementer reprehendit pusillos scandalizantes: occasionem peccandi prestantes per malum exemplum. Quod autem hortatur ad bonum exemplum probatur. Nam in veteri testamento: Quod me facere videritis factum. Iudicium vii. Sic hec mulier in exemplum virtutis in effrata Ruth. iiiij. Nam certiores ideo permisit dominus euenire illi: ut posteris daretur exemplum patientie eius: sicut in sancto Iob. Tob. q. Exemplo didici discipuli. Nam Proverb. xxiiij. Florete flores quasi liliis: et date odorem. s. huius duplex munus dicitur. s. interior: et quasi libanus frondet. s. p. bona fama. Eccl. xxix. Item in euangelio. Mat. v. dicitur: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita neque accensum datur lucernam recte. Et infra. Sic luceat lucernam coram hominibus: ut videant opera vestra bona: gloriificet premystrum quod in celis est. s. Lu. xij. Nemo accedit lucernam et in abscondito ponit neque sub modo: sed super cadelabrum: ut quod ingreduntur lumen videatur. Et. xij. Sunt lumbi vestri pectinat lucerne ardentes in manibus vestris. s. Iob. xij. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis. Ad hoc hortatur apostolus. s. ad Cor. xij. dicit. Imitatores mei estois sicut et ego Christi. s. ad Rom. xij. Prose-

videtis bonū nō scū corā deo: sed etiā corā oībus hoībus. t. i. ad Cor. vi. In oībus eribeamus nosmetipos: sicut dei ministros. et ad Phl. ii. Satis sine reprobatione in medio nationis praeue et peruerse inter quos luceris sicut lumenaria in mūdo. Et ibidez c. iii. Moz destia vestra nota sit oībus hoībus. et s. ad Thessal. iii. Rogam⁹ vos fratres ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. t. s. ad Timo. iii. Exemplum esto fideliū in ñbo: in cōversatione: in charitate: in fide: et in castitate. t. ad Tit. ii. In oībus teipsum prebe exemplum bonop⁹ operū in doctrina in integritate et gravitate. t. Jaco. iii. Quis sapiens et disciplinat⁹ inter vos: ostēdat et bona cōversatione operationē suā in māsue tudine sapiētie. Ex quibus oībus apparet claudabile q̄y optimū est inferioribus bonū prebere exēplū. Et iō eadez scriptura reprehēdit prebentes malum exemplū. Nā moyses dicit Levitici. xix. Corā ceco nō ponas offendiculū. t. Deu. xviij. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. De his conquerebatur David in pō. cxxxix. di. Iuxta iter scādū posuerunt mihi: sc̄ per malū exēplū. Vos reprehēdit sapiēs Eccl. xvij. Qui laqueum alij ponit peribit in illo. Similiter Elsa. iij. c. dicit: Peccatū suū quasi sodoma predicatorū. t. lvij. ait: Auferte offendicula de via pp̄li mei. i. mala exempla. t. Ezech. xij. Ed forstatis manus imp̄i: vt nō reverteref avia sua mala. Et hoc propter mala exēpla. Propterea salvator Mat. v. ostēdit quātū sit detestabile alij p̄bere malū exēplū. dicens: Si oculus tu⁹ scādālizat te erue tūm et p̄ice abs te: et si pes tuus te. Et Mat. xvij. Mar. ix. t. Lu. xvij. Qui scandalizauerit vnum de pusilliis istis minimis q̄ in me credūt expedit ei ut suspedat mola astinaria i collo eius: et demergat in profundū maris. Uhe mūdo a scādālis. t. infra. Uhe aut̄ hoī illi p̄ quem scādālū venit. Vos reprehēdit paulus ad Rom. xiiij. Noli cibo tuo illū p̄dere

p̄ quo mortuus est ip̄us. Propterea de leipo dicit: ne alios scandalizaret. s. ad Cor. x. Oia mihi licēt: sed non oia expēdunt. t. i. ad Cor. xij. Quis scandalizatur et ego nō vror. Propterea Hiero. ait: Dimittēdum est ppter scandalū q̄ q̄ p̄mitti p̄t. Luius aut̄ exēpli deresta tio nō ob aliud facta esse creas: nisi q̄ inimicus humani generis multos idus cit ad peccandū ppter malum exemplū et maxime illos qui bono exemplo ip̄les descere deberet: necnō ligatos illos in p̄tō tenet: ne per p̄niam resurgat. Hec est illa catena terribilis de qua dictum est. Ad quam dissoluendā duobus malis utemur. Q̄ primo dissoluīt sic. Nec est illa sentētia theologorum. et maxime sancti Tho. q. q. q. Ixvij. q̄ magnitudo peccatis aggrauat p̄tū. Et hoc pbat quattuor: rationibus. Primo q̄ facilius maiores: vt doctores: sacerdotes: et religiosi possunt resistere p̄tō: cum exceedat in scientia et virtute. Unde Lu. xij. c. 3: Seruus sciens polūtatem dñi sui et nō faciens: plagis vapulabit multis. Secundo ppter ingratitudinem. Quia oē bonum quo quis magnificatur: sive sit bonū temporale: sive spūiale: sive sit scientia aut dignitas dei beneficij est: cui. s. deo hō sit ingratus peccando. Et quantum ad hoc quelibet maioritas que est in temporalib⁹ bonis aggrauat peccatū. Tertio ppter specialem repugnantiam actus peccati ad magnitudinem personae: sicut si princeps iusticiā violet: q̄ posuit iusticie custos: magis peccat q̄ alij us. Et si sacerdos fornicetur: qui castitatem voulit et alios adhortari d̄z. Quarto propter malum exemplum sive scandalū. Quia vt dicit Greg. in pastorali. iii exemplum culpavēhementer ostendit: q̄i pro reverentia ordinis p̄tō honosatur. Ad plurim etiam noticiam perueniunt peccata maiorum: et magis ea homines indigne fertur: ideo grauiora sunt: et maiorem penam et damnationē habebunt. Si ergo o p̄tō vides maiores in peccatis perseverantes: uolit exē-

De catenis peccatorum.

culo illoꝝ tu peccare: nec in peccati perseuerare: qꝫ etiꝫ peccatum eoz grauus sit tuo et maiori pena dignuꝫ tui: mꝫ ppter hoc pena sibi debitam noꝫ euitabit. Et si cum his in inferno dānaberis ppter multitudine non minus ardebis: imo magis. Luius ratione assignat Aug. ii. q. i. c. multi. in fine. Nā noꝫ ppter ea minus ardebut qꝫ cū multis ardebut: immo magis. Qꝫ quāto plura ī igne sunt ligna: tanto magis inualescit ignis. Propterea sapiēs Eccl. vii. Nō pecces in multitudine ciuitatis. Sed peccator: qui se per maior exempla defendit: hoc non ob aliud facit nisi qꝫ a peccato resurgete negligit: et in ipso permanere satagit. Et iō binō effugario ipsum noꝫ excusabit. Iuxta illud Eccl. xxxi. Vōmo peccator: vitabit correptionē: et sīm vōlatare suā inuenier cōparationē. Qꝫ Secundo p̄dicta catena sic dissoluit. Nam si solū essent malū exempla p̄bētes et non ecōuerso bonū conferentes: excusati essent p̄tōres: etiꝫ non a toto: tamē a tanto. Qꝫ ergo in vnoquoꝫ genere boni et mali sunt: sequenda sunt bona exēpla et mala evitanda. Propter quod ait Viero. in eplā ad Celantia de recto modo viuendi. Ideo tūjendū est: ne quos duces recti huius itineris habere non credimus: eos comites habeam⁹ erois. Si ergo inueniuntur exēpla qꝫ nos per hanc viam ducāt: et rectā euāgelij trāmitē teneant: sequenda sunt. Sīn⁹ autē vel deficiant: vel deficere putātur apostolū forma p̄nūversis posita est. Clamat vos electiōis Paulus: nos qꝫ ad angustiā hoc iter conuocans dicit. s. Eoz. iii. Imitatores mei estote sicut et ego xpi. Certe quod amplius oībūs est ipsius christi relucet exemplum: qui in euāgelio ait Matth. x. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vōs: discite a me: quia mitis suz et humilis corde. Si periculosoꝫ est imitari illos de quibꝫ dubitas an imitādi gnt: hūc certe imitari tutissimū est atqꝫ

eiꝫ vestigia insequī qui dicit Job. xiiii. Ego sum via veritas et vita. Numqꝫ erat imitatio que sequitur venitatem. Et infra. Auferātur peccandi feda solacia: nihil omnino agimus: qui nos p̄ multitudinē exempla defendimus: ad cōsolationem nostram aliena sepe mirantes vitia: deesse nobis dicim⁹ quos desbeamus sequi. Ad illius exemplū nō inuitūr quem: omnes fatemur inuitādū: atqꝫ ideo precipua tibi cura sit legem nolcere diuinā: per quam possis quasi p̄fētia cernere exempla sanctorum: hec ille. Et hec de quinta catena.

Ex̄ta catena vocatur delectabilis. Adeo enim in multis caro spiritui dominat: adeo oblectamentū mundi et carnis ab ipsis amatur: et peccatorum carnis species fantasie imprimit: adeo diabolus suis deceptionibꝫ super ipsos dominatur: ut quotiēs recordātur si penitētē volūt: nō amplius debere delectari ut hactenū delectati sunt: alii vīta misericordia esse putāres in placiblē huius miserrime vite: līc⁹ cū offendis multo: et sceleribus quasi in sua beatitudine conquiescūt. Qua de re ne huiusmodi oblectamentia dimittant: de corūm peccatis penitentiam non solum sumere renūt: verūtiam ut mundo isto gaudeant de peccato in peccatum ludēdo discurrat. Id quā dissoluēdam primo occurrit illud Vierony. ad Paulinum presbyterum in prologo biblie. c. viii. in fine. Facile contentūt omnia qui se semper cogitat esse moritūrum. Logitate ergo mortem oīuuenes: sepe horam eius ad mētē revoluit: quia mundi delectationes toto consamine sperneris. Ad hanc vīcīḡ dissoluēdam plurimum valet memoria passionis christi. Qd de seipso est statut̄ Hiero. dicit in ep̄stola ad Eusto chium. Quia impossibile est in sensu hominis non irruere motus medullarum calore: ille laudatur: ille predicitur beatus qui statim ut reperit cogitare interficit cogitatus: et allidit eos ad petram:

Sermo

XIII

petra autem erat christus. Et quod hoc sit verum in seculo probasse fatetur ibidem dicens: O quotiens in heremo constitutus es tu te. vñq; ibi. In odorem vnguentorum tuorum curremus. Et sic patet se

gra catena.

Eptima catena vocatur tis miditas. Dicit enim intra se insensatus pectoris diabolica suggestio deceptus. Quid enim potest cōfiteri: Quo postero in bonis incepitis perseverare: et si pectoris in futurū me abstinere. Iterū incidam in illas: sic nihil potest penitentia acta. Et si hinc timidecat catenatus non resurgit. Ad quam dissoluenda monetur vna pulchra questio vtilis et inaudita. Si pectoris semel dimissa per verā penitentiam: non dico falsam: quia sic non opus dubitare: possunt redire tam quoad numerum quam quoad culpā per sequens peccatum mortale commissum. Probatur primo quod sic per illā parabolam scriptaz̄. Mat. xxiij. Ideo assimilatū est regnum celorum hos regi: qui volunt rōnem poneant cum seruis suis. Vbi habetur quod rex illi seruum suum inueniens debitorem decem milium talentorum. dic totā hi-
stonam. Sic et pater meus celestis facit et vobis: si non remiseritis vñusquisque fratri suo de cordibus vestris. Quid non est aliud dicere: nisi quod deus qui nobis penitentibus multa pectora dimisit: et quod si nos proximo nos offendentes utique non dimittimus: illa eadē pectora ab eo nobis dimissa: iterum sunt nobis ab ipso imputata et punita. Ergo a simili est in oībys alijs peccatis. Quid etiā probatur per Augu. in li. de baptismo contra donatistas dicentes: Redire dimissa peccata vbi fraternalis charitas non est: apertissime dñs docet de illo seruo: quē cū dñs inueniēt debitorē decē milium talentorum deprecantis oīa dimisit. Ille autem cōservū suum qui ei debebat centum denarios lūscabat. Et cū misericors non fuisse iūlit eum: dñs reddere quod ei dimisit. Vñ Amb. super ep̄lam ad Ep̄he. v. c. in

glo. et ponitur a magno sen. in. iij. di. xx. c. s. vide ibi. Donare inuicem si alter in alterum peccet: alioquin repetit dimissa. Si enim in his contemptus fuerit. s. dñs si ne dubio reuocabit sententiam per quam misericordiā dederat. Hoc idē dicit magister in. iij. di. xxiij. c. s. et habetur de pes. iij. di. iij. c. considerandū. Vbi dicit Siggo. in. iij. di. x. ex dictis euangelicis. Et statq; si quod in nos delinquitur ex corde non dimittimus et illud rursus exigitur quod nobis iam per penitentiam dimisum fuisse gaudemus. Sed p̄tra. Op̄ possum patet per Aluicen. in sue metas. iij. c. qui ait: Quod annūbilatum est non reducif. Sed cum peccatum remittitur annūbilatur. ergo te. Exemplum habes de beato Aug. qui vidit in manu diaboli librum in quo scriptū erat quod beatus Augustinus dimiserat cōfessiones. Qui statim confessus: respexit librum: et nihil inuenit scriptum. Similiter de seruo: qui fecerat adulterium cum uxore domini sui. Cum autem vellat dominus suus per quemdam incātationem certificari: seruus hoc sentiens confessus est peccatum suum: et diabolus interrogatus respondit de hoc se penitus nihil scire. Item de vix re cuiusdam: que commisit adulterium et cum exprobaretur a viro suo: illa p̄sus negabat. Tunc dixit vir eis quod si res neret ferrum ignitum in manu sua sine lesionē: crederet ei. Que confessus est peccatum suum: et postea deo volente tenuit presente viro ferrum ignitum in manibus suis absq; lesionē. Pr̄terea nullus successive corruptus potest redire idem numero: aliter duo p̄teraria possent esse sicut vera: quod est falsum. Non enim hora p̄terit potest reuerti: nec aliquod platum verbum: nec reliqua successiva. Et his ergo p̄teris reuertibus oīs p̄dicta questio. Ad quas respondendū est hinc sententiā doctoris subtilis Job. Scotti i. iij. distin. xxi. q. s. quod peccatum dimissum: siue originales siue peniale: siue mortale: id est numero redire non potest quācum ad culpā. i. quod si post p̄niām vñus p̄tem mortale cōmit

De catenis peccatorū.

cas ppter qd̄ s̄ia dānet: solū de illo puerit: t̄ nō de alijs. s. p̄ pniā dimissis. Op̄ia sc̄tā: quāta est bonitas tua t̄ ef-
ficacia. De qua bñ pp̄ba Ezeb. c. xvii. dicit: Si ipius egerit pniā t̄c. t̄ clu-
dit. Qm̄ iniqtatu eī quas op̄atus est nō recordabor. Rō huius positionis est
ista; q̄ bñ s̄niām qm̄ theologoz. i. iii. sen. di. xliiij. ybi loquunt̄ de resurrectio-
ne: nulla res ānihilata p̄t redire eadē
numero: nisi p̄ diuinā potētiā. T̄ sic p̄
s̄niāz qm̄ theologoz. i. ii. sen. di. xxiiij.
Deus nō est cā alicuius p̄t̄: q̄ hoc nō
es̄t facere: sed pot̄ deficere: qd̄ absur-
dū est i deo ponere. vñ Aug. i. li. lxxiiij.
q̄stionū. q. in. Deo auto: nō sit hō dete-
rior. Restat ergo q̄ p̄t̄ p̄ pniām di-
missum: t̄ toralr annhilatuz alr redire
nō p̄t̄ nisi p̄ diuinā potētiā. Et h̄ est im-
possibile vt p̄batū est. Ergo p̄t̄ dimis-
sa nō p̄t̄ amplius redire. Facienda est ḡ
pniā: nec recidiuatio timēda est ppter
rōnē iā dictā. Dicas ergo ad parabolā:
t̄ ad autoritates iā adductas bñ Rich.
ybi. 6. in respōsione primi argumēti q̄
p̄ tāto in illis autoritatibus p̄t̄ dicū
tur redire: q̄ p̄ sequēs p̄t̄ culpa gra-
uaf. Si em̄ m̄bi peccātū t̄ te indulisti:
t̄ postea t̄ te pecco: ex hoc istud peccā-
tū grauus reddit. Vinc est q̄ p̄dictus
doctor ybi. 6. q. v. q̄rit. Si maior est in-
gratitudo in casu ab innocētiā: q̄z a ca-
su a vera pniā. Q̄z er his p̄dictis sequit̄
q̄ maior sit ingratitudo in casu a vera
pniā: q̄ p̄t̄ sequēs grauaf p̄ p̄t̄ di-
missa prius p̄ pniām. Sed p̄t̄ in qd̄
cadit hō ab innocētiā: p̄ nullū aliud pec-
catū p̄cedēs aggrauat. Ad hoc respon-
det ipse doctor dices: q̄ gratiarū actio
duo respicere d̄z. s. quātitatē doni: t̄ gra-
tuīte donationis modū. Respiciēdo au-
tē ad quātitatē doni magis est ingrat̄
innocētiā peccātū q̄ penitens: q̄ ceteris
paribus: malus donū est seruare hōsem
ne peccet: q̄ illi q̄ peccat indulgere. Ce-
teris em̄ paribus nobilio: est status in-
nocētiā q̄ pniā. Sed p̄siderādo modū
gratuitē donationis: magis est ingrat̄

penitēs cū peccat q̄ innocētiā: q̄ quāto
magis q̄s elōgat a debito recipiēdi bñ
ficiū: tāto est modū donationis magis
gratuitus q̄ bñficiū sibi p̄serf. Magis
aut̄ elōgat a receptione gre quātum est
ex parte sua ille q̄ peccauit q̄ ille q̄ nō a
gre p̄seruatione cecidit. Qibus tñ cōpē-
latiā si cōpēsēt aggrauatio: q̄ est in les-
quēti p̄t̄ ppter p̄cedētā iā dimissā:
maiō: est ingratitudo cadere a vera pes-
nitētiā: q̄z ab innocētiā. Et iō dicit̄ do-
ctores: q̄ p̄t̄ib⁹ recidiuātib⁹ pro-
pter eoz ingratitudinē: d̄z maiō: pena
imponi: q̄ p̄t̄ eoz grauus. Et sic ha-
bet intelligi: p̄dicte autoritates: t̄ non
aliter. Faciam⁹ ergo pniām: neq̄ timeas
m̄ recidiuare: q̄ ex assumpta pniā inis-
micus factus est debilior: t̄ iō minime
timēdus est: q̄ bñ Viero. Parū timen-
dus est hostis: q̄ nō p̄t̄ vincere nōi vos-
lētē. Insup̄ secure p̄scie libertate hō sit
robustior t̄ infidias diaboli: t̄ q̄ fortis
armatus t̄ a carcere liberatus: q̄ pniā
est armatura dei: de qua ad Epheb. v.
apl̄s ait: Induite vos armaturā dei: vt
possitis stare aduersus infidias diaboli.
Pterea pniāz agēs fit particeps qm̄
custodiētū mādata dei. iuxta illud p̄.
crvij. Particeps ego sum qm̄ timētū
te: t̄ custodiētū mādata tua. Appro-
pinquat em̄ dñs penitētib⁹ p̄dictōe
t̄ illuminatiōe. iuxta illud p̄. xxvij. Dñs
illuminationē mea t̄ salutē mea quē time-
bo. Dñs p̄te. vite mee a quō tre. q. d. nō
a diabolo: nec ab aliqua potētia. t̄ Job
xvij. Done me iuxta te: t̄ mūluis man-
pugnet t̄ me. q. d. nō curio. t̄ ad Roma.
vij. Si deus p̄ nobis q̄s cōtra nos: O
xp̄iani: o mūdi amatores: o tardi: o pi-
gri. Ad pniām: ad pniāz: dico p̄uertimē-
ni. Faciam⁹ pniām: q̄ dñs defensor: t̄
p̄dicto: n̄ est p̄tra infidias diaboli t̄ tē-
tatiōes inimici. Et sic p̄ septē catena.

Catena catena vōcas presum
ptuostas. Presumunt enim
p̄t̄ib⁹ de misericordia dei
dicētes: q̄ male viuēdo de⁹
miserebitur sui. Qd̄ est dñm

judicare iniustum: necnō blasphemare eū. Sicut in psona talū p̄s. ait: Nō iudicabit dñs nec intelliget deus iacob. p̄s. xciij. Contra quos dī Eccli. v. Ne dic cas: misericordia dñi magna est: q̄ de spe rues in p̄sumptionē temerariā & superbiā: & absq̄ timor i p̄cūs firmā faciēs habitationē. Ad quā catenā dissoluēdā q̄nt ista q̄stio. Utruq; in deo sit iusticia? Et videf q̄ nō: q̄ q̄dāq̄ facit oīa p̄ libi to sue voluntatis: nō bñm iusticiā op̄atur. Sed sicut dicit apls ad Ephes. i. Deo oīa operat bñm dñliū voluntatis sue. Nō ergo iusticia deberet ei attribui. Preterea accus iusticie est reddere debitū: sed deus nulli est debitor: ergo deo nō spectat iusticia. S̄z h̄c obvici. Tota scriptura clamat dñm esse iustissimū. Nam apls iij. ad Tim. iiiij. dicit: q̄ deus est index iustus. Sed nō est iuder iustus i quo nō est iusticia: ergo rc. & p̄s. xlviij. ad dñm clamat. Iusticia plena est dexterā tua. & p̄s. x. Iustus dñs & iusticias dilerit. Ad hāc q̄stionē resp̄det Tho. in. s. parte. q. xij. ar. s. & Rieb. in. iij. di. xlviij. ar. s. q. i. dicit: q̄ duplex est species iusticie. Una commutatiua: alia distributiua. Prima diff̄it in mutua datione & acceptione: ut p̄puta emptione & vēditione. & alijs commutationibus. Et hec dī. v. Ethic. iusticia commutatiua. Et hec nō pot̄ est i dēo: q̄ nullus dedit ei tm̄ q̄d mērēat: ut illi retribuat. Unde apls ad Rom. x. c. Quis prius dedit illi & retribuit ei: quasi diceret nullus. S̄cōdā cōfīt̄it in distribuēdo: bñm quā alijs gubernat vel dispēsāt: datq̄ vniuersq; bñm dignitatē suā. Sicut ergo ordo cōgruus familie vel cuiuscūq; multitudinis gubernante: ita ordo vniuersi qui apparet tā in rebus naturalibus & in rebus voluntatis: demonstrat iusticiā dei. Unde dicit Diony. c. iij. de diui. no. Op̄s vide re verā esse dei iusticiā q̄ oībus tribuit. Preterea bñm vniuersiūs existeriū dignitatem: & vniuersiūs naturā: natūrā in p̄prio saluāt ordine. Et sic p̄s q̄ in

deo est iusticia distributiua: q̄ distribuit bonū & malū: penā & glām. Dicas ergo ad argumēta in oppositū bñm Tho. vbi. s. q̄ quis deus operef oīa bñm cōst̄itū sue voluntatis: tñ hoc nō obstat quin operef bñm iusticiā: q̄ impossibile est q̄ deus nollet q̄d rō sue sapientie dictat. Que quidē est sicut lex iusticie: bñm quā ei voluntas recta & iusta est. Un qdāq̄ facit bñm voluntatē suā iuste facit sicut il lud q̄d bñm legē facimus iuste facimus. Sed nos bñm legē alicuius superioris: deus aut̄ sibi p̄sp̄t̄ est ier. Ad aliud vō dicas bñm Rieb. in. r̄f̄tione quarti argumēti: q̄ eti deus nulli creature debitor sit et receptor: s̄i debitor est er p̄missio. Prosim̄t̄ em̄ gloriā dare bñfaciētibus. Nulli tm̄ est debitor: nisi q̄r̄voluit. Si aut̄ q̄r̄ak̄: quare vult: nō r̄ideo nisi q̄r̄. Et sic p̄t̄ p̄d̄cta q̄stio. Noli ḡ p̄sumere de mis̄ dei: q̄r̄ata est iusticia quāta mis̄. Unde Greg. ait: M̄iam dei debem̄ erubescere: si iusticiā eius nolum̄ s̄omnidare. & Viero. Magna est mis̄ dei: immo maior q̄ credimus: sed nō minor est iusticia. & idem Viero. Pot̄ iusticia est timēda: q̄ mis̄ sine p̄nīa p̄sumēda. Un Deut. x. c. dī: Deus magnus & potēs: & terribilis: q̄ p̄sonaz nō accepit nec munera. & Job. ix. c. dī: Si iustificare me voluero: os meum cōdēnabit me. Et si innocētē me ostēdero: p̄auū me cōprobabit. Itē p̄t̄. p̄t̄. vj. c. Zelus & furor viri: nō parcer in die vindicē: nec ac̄eget cuiusq̄ p̄cib̄: nec recipiet p̄ redēptione dona plurima. & ibidē. x. c. dī: Nō p̄derit thesauri sp̄etatis i die vltionis. Propterēa dñs p̄ Esa. loquif. xlviij. c. his p̄sumptuosis. dices: Reuelabit ignominia tua: v̄idebit op̄probriū tuū vltionē capiā: & nō resister mihi hō. Et per Viere. xlviij. c. ait: Erit cor fortū moab i die illa sicut cor mulieris parturiētis. & p̄ Ezech. viij. c. & Sōphonie. s. ait: Argētū eoz & aurum eoz nō poterit eos liberare. Sed p̄nīaz age q̄ nō poterit deus iusticiam p̄terire. Et sic p̄s octaua catena.

De catenis peccatorū. Ser. XIII

Dona catena et ultima vos
est loganimitas. Plerique
peccatores miseri sunt: q̄ vita
nra corporale nūq̄ sinez
babere credūt. Dicit enim
intra se. Gaudeamus et epulemur: for-
tes et divites sumus: q̄s nobis maleface-
re p̄d. Cōtra quos est scriptura sacra:
experiētia erip̄ta: et euāgelij parabola.
Scriptura sacra dico: q̄s Iaco. iii. c. scri-
bit: Que est vita v̄a: Vapor ad modicū
parēs: et deinceps exterminab̄s. et Job
xiij. dicit: Hō natus de muliere breuivi-
uēs tpe tc. et xx. c. inq̄t: Gaudeū p̄tōris
ad instar p̄t̄. Si ascēderit v̄sq̄ ad ce-
los supbia eius: et caput eius nubes tes-
tigerit: quasi sterquilinū in fine p̄detur.
et David in ps. xxix. Vidi impiū super-
altātū eleuātū sicut cedros libēs tc.
Et dñs ī euāgelio tales cōmouet dīcēs
Mar. xiij. Vigilate: nescitis em̄ q̄i dñs
veniet sero an media nocte: an gollican-
tu: an mane. Ne cū venerit repēte inue-
nit vos dormiētes. Q̄ Hōdo p̄tra ipsos
exclamat experiētia: q̄i videm̄ iuuenes
mou: et frequentius q̄s senes. Noni ego
iuuenē militē: dñm terrarū multarū in
paucis diebus morte repētina deficiēte

Lū ī quadā ciuitate p̄dicarē: vidi dñm
filiā militis cā sonitu tubarū et magnis
pōpis ad nuptias eūtez vno die dñico:
sed ī alia hebdomada sequēt cū la:bry
mis ad tumulus sociata est. O iuuenes
effrenatio iuuenes in sensatō: o iuuenes
q̄ felicitatē ponitis in reb̄ v̄ris et trāfīto
ris: emēdare vos dico: q̄i nescitis v̄trū
v̄sq̄ ad horā eritis viui. Emēdare vos
dico: q̄i videris experiētia quotidie. Et
sic videmus v̄bicq̄: quoscūq̄ in iuuen-
te: vel in media etate: vel senectute mo-
ri. Tertio clamat euāgelij parabola
cōtra p̄dictos viuere sperātes: q̄ scripta
est Lu. xij. de illo divite qui aie sue dice-
bat: Alia mea multa habes bona reposi-
ta in annos plurimos: requiesce: et com-
ede: bibe: et epulare. Cui dixit de: Stul-
te hac nocte aliam tuā repēt ī te. Que-
aut parasti cuius erūt. Hō infert dñs di-
cēs: Estote parati: q̄i qua hora nō puta-
tis filius hois veniet. Et sic p̄z qualiter
dissoluit ista catena terribilis et amara.
Rogem̄ ergo deū ospotentē: vt p̄cedat
nobis grās p̄dictas soluēdi catenas: vt
hic grām et in futuro gloriā ab eo conse-
quamur: qui viuit et regnat in secula se-
culorum. Amen.

ib. Col. Soc. Iesu Paderborn a. 1610.

Q̄ habes ī hoc volumine humanissime verbi dei declamator. ce-
leberrimi viri Roberti de Lito. sacre pagine p̄fessoris: ep̄i aqui-
natis ex seraphico minoꝝ ordine: sermones de aduētu de quadras
gesima: de penitētia tc. vt in capite libri p̄notatū est p̄varios tra-
ctatus distincros: quoꝝ cuiilibet numerū sermonum sibi quadrā
tem ab alijs p̄termissum: in fronte foliōꝝ addidimus.

Q̄ Impr̄essum est autem presens op̄us Lugd. per honestum virū
magistrum Johannem cleyn alemānum. Anno dñi. M. ccccclij.
v. no. Mai.

Cō registrum presentis operis:
A.B. E.D. E. F.G. D.

a.b.c. d.e.f.g.h.i.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.r.y.z.aa.bb.cc.dd.ee.ff. gg.
bb.ij.l.la.ll.mm.nn.oo.p̄p. q̄q.rr.ss.tt.vv.rr.yy.33.77.22.44.
Q̄s sunt quaterni p̄ter, D. qui est ternus, t. X. que est duern?